Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

KW 372
L 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

372 L 5

THOMÆ STANLEII HISTORIA PHILOSOPHIÆ ORIENTALIS.

Recenſuit, ex Anglica Lingua in Latinam tranſtulit, Notis in Oracula Chaldaïca & Indice Philologico auxit

JOANNES CLERICUS.

Koninklijke Bibliotheek te 's Hage.

AMSTELODAMI
Apud VIDUAM SWART.

M. DC. XC.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

REVERENDISSIMO

IN CHRISTO PATRI

GILBERTO

SALISBURIENSI

EPISCOPO

S. P. D.

JOANNES CLERICUS.

A Me, REVERENDISSIME PRAESUL, opus alienum, idémque ex Anglica Lingua in Latinam tranſlatum, ad Te mitti quiſpiam fortaſſe mirabitur. At mirari deſinet, ſi ſciat id meum veluti eſſe factum, poſtquàm menda pluri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

ma, eáque graviſſima, Typothetarum negligentià, cùm verbis Scriptoris Angli, tum iis quæ ex Veteribus affert, paſſim adſperſa ſuſtuli; quâ vel ſolà emendatione, qui Anglicè non poterat, Latinè cum voluptate & fructu in poſterum ut legatur me effeciſſe ſpero. Erant præterea nonnulla, ad Philoſophiam Chaldaïcam pertinentia, quæ omitti, ut videtur, non debuerant, à viro doctiſſimo *Thoma Stanleio* tamen prætermiſſa. Alia quoque non ſatis verè obſervata, nec in hoc negotio levia, caſtiggtione aliqua indigebant; quæ in Notis ad Oracula, atque in Indice, notavimus. Sed etiamſi hîc meri Interpretis functus eſſem munere, me non puderet Tibi, PRAESUL PRAESTANTISSI-

ME,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

ME, verſionem offerre; quem ſcio nullâ re magis gaudere, quàm ubi Gentis Tuæ ejuſmodi theſauros per totum eruditum Orbem circumferri vides. Neque is ſum quem, eorum more qui ex Literarum ſtudiis nihil præter invidiam ac ſuperbiam retulere, pigeat aliena ſequi veſtigia, quando ea me ad cognitionem aliquam non ſpernendam deducunt; aut qui indignum exiſtimem iis, qui & ſuo Marte aliquid præſtare poſſunt, aliorum collectaneis uti, & pluribus, quæ à paucis poterant legi, communia labore ſuo facere.

Sanè hac in re eſt quod Angliæ veſtræ pænè ſuccenſeant reliquæ Gentes, quæ velo, ut ita dicam, ignotæ Linguæ interpoſito, eru-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

ditas veſtras opes introſpicere, & communibus humani generis bonis frui impediuntur. Nec Anglica gens querelis tranſmarinorum hominum unquam ſatisfaciet, niſi notiore Linguâ uti incipiat, aut ab aliis velum, quod modò dixi, detrahatur; ut curioſi omnium oculi in eorum contemplationem admittantur, quæ, cùm digniſſima eſſent quæ omnibus patefierent, hactenus tamen omnes, præter Anglicæ Linguæ peritos, latuerunt. Certè hæc ratio apud me, Anglici nominis cultorem, ejus fuit ponderis, ut ſepoſitis aliquantiſper iis, quæ ex meis ſcriniis depromere potuiſſem, & aliquando, ſi Deo viſum fuerit, ſum depromturus, ad volumina Anglica Latinitate donanda interdum me contulerim.

Poſt-

Poſtquàm oblati hujus Tibi, REVERENDISSIME PRAESUL, Opuſculi rationes aperui, ſupereſſet ut, pro conſuetudine eorum qui viris magnis libros offerunt, in Tuarum laudum campum exſpatiarer; verùm hoc eſt Annalium, non Epiſtolæ, munus, quippe qui aliter, quàm gravi ac ſincerâ rerum ſæculi noſtri Hiſtoriâ, meliùs laudari nequeas. Ii præcone indigent amico, quorum laudes obſcuræ ex ſolis umbraticis ſtudiis, aut privatâ ratione vitæ efflorescunt: non qui, poſt edita immortalia Opera, & ſtylo navatam puriori Religioni fideliſſimam operam, ampliſſimis ac celeberrimis Regnis, quibus divina atque humana omnia jura pænè jam erant erepta, inſtaurato-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

rem, ſoſpitatorémque, Europâ plaudente, quæſiverunt & feliciter invenerunt. Hæc obſtant quominus quicquam hîc addam, præter votum quo, REVERENDISSIME IN CHRISTO PATER, Te & Eccleſiis Chriſtianis omnibus, & Patriæ diu incolumem ex animo precor. Vale.

Dabam Amſtelodami, Calendis Juniis anni poſt Chriſtum natum M. DC. XC.

PRÆ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

PRÆFATIO

In qua Utilitas & Ratio Operis oſtenduntur.

UT Laus maxima iis debetur, qui virorum præclarorum res geſtas, aut Rerumpublicarum fata, fidis Hiſtoriis complectuntur: ita nec ſuâ gloriâ, qui opiniones Veterum ſequentibus ſervarunt ſæculis, aut ex Antiquitatis ruderibus diligenter collectas ediderunt, ſpoliandi ſunt. Imò univerſæ laudis, quæ ad illos pertinet, hos etiam participes eſſe neceſſe eſt; ſi, quod certiſſimum eſt, res geſtæ ſine opinionum cognitione ſatis intelligi nequeunt. Maximorum certè eventuum arcanas & præcipuas cauſas in opinionibus, ac moribus, ſitas eſſe, ii demum ignorant qui Veteres & Hodiernos Hiſtoricos ne leviter quidem attigerunt, aut oſcitanter prorſus legerunt; unde ſequitur eos qui mores & opiniones populorum, quorum Hiſtorias legunt, ignorant, in hiſce præter ſolos eventus nihil videre. Quorum inter cognitionem & eorum peritiam, quibus utraque perſpecta ſunt, idem eſt diſcrimen quod eſſet inter cognitionem ſolorum motuum externorum machinæ cujuſpiam, ſine diſpoſitionis internæ notitia; & hanc notitiam, cum motuum externorum cognitione conjunctam. Qui externa tantùm vident omnia, prout primo intuitu arrident vel diſplicent, aut benignè interpretantur, aut in ſequiorem partem trahunt; at qui norunt ex quibuſnam fontibus fluxerint ea quæ oculos maximè percellunt, uti nihil temerè mirantur, nec externâ ſpecie ſibi imponi facilè patiuntur: ita nec, propter ſolam externam quandam faciem, oculis minùs placentem, quicquam feſtinantiùs damnant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Si quis, exempli cauſâ, ignoret quæ potiſſimùm inter Hebræos à Captivitatis Babylonicæ ſolutione, & Chriſtianos primævos, floruerit Philoſophia; is, quamvis eventus omnes eorum Hiſtoriæ celebriores memoriâ teneat, attamen quî factum ut dogmata antea ignorata, aut obſcuriſſimè nota communia poſtmodum evaſerint, & doctorum ingenia tantopere exercuerint, non videbit. Hoc ignorato, graviſſimarum originem & fomites controverſiarum, quæ maximas turbas pepererunt, ignoret neceſſe eſt. Atque hujus rei exempla ſuppeditabit is, quem Latinè edimus, *Thomæ Stanleii* viri erudititſſimi libellus. Doctrinam de Dæmonibus & ἐνεργουμένοις inter alia à Chaldæis videntur accepiſſe Judæi; unde poſt reditum è Captivitate tam frequens eorum mentio, quæ antea aut tenuis, aut nulla prorſus occurrit.

Veteres quoque aliud agentes, in Hiſtoriis & quibuſvis aliis Scriptis, paſſim ad opiniones quaſdam reſpiciunt; quæ niſi aliunde notæ ſint, quid ſibi velint, iis in locis, quos legimus Scriptores nos prorſus latet. Notum eſt pleroſque primorum ſæculorum Patres præſertim Græcos, Platonicæ Philoſophiæ addictos fuiſſe, & paſſim eò reſpicere atque inde voces mutuari; quo fit ut iis, qui eos intelligere cupiunt, priùs Plato & Platonici Scriptores ſint evolvendi. Nemo ſanè, quanam in re ſitus eſſet controverſiæ celeberrimæ inter Orthodoxos & Arianos nodus intelligat, niſi quid περὶ τῶν ἀρχικῶν ὑποστάσεων ſenſerint, & dixerint Platonici compertum habeat, quod inter alios Vir Doctiſſimus R. *Cudworthus*, in Anglico Opere, oſtendit. Atque ex Oraculis Chaldaïcis non levia, ad quaſdam voces intelligendas ſubſidia, duci poſſe ex iis quæ ad ea notavimus ſatis apparebit.

Quoniam autem primi mortalium non ſumus nati, neque opiniones, quas tuemur, invenimus,

ſed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

ſed ab aliis accepimus quas ab antiquioribus ipſi edocti fuerant; ut ſciamus unde originem ducant varia quæ nunc recepta ſunt, apud nonnullos ex Chriſtianis, dogmata, nos oportet veſtigia eorum, ut ita dicam, à ſæculo noſtro in proximè præteritum, & rurſus in remotius ſequi, donec ad fontem perveneritnus. Fontem porrò aut indicant, aut rivos fonti admodum vicinos, qui Veterum Orientis Gentium opiniones è Vetuſtatis ſitu eruunt, atque in clara luce collocant.

Hoc, poſt alios plurimos, facere aggreſſus eſt Thomas Stanleïus, quem vel eo nomine aliis præferimus, quòd non ſua proferat ratiocinia, aut ſubtiliores è Chaldæorum principiis deducat conſequentias; ſed ipſa Veterum verba ut plurimùm recitet, ut quàm ſinceriſſimam nobis tradat Chaldæorum doctrinam. A qua methodo ſi quis temerè diſcedat, ſuas ſæpe ratiocinationes, pro Veterum opinionibus, in medium afferet; ac ſi fortè contigerit Scriptorem, ex quo hauſit placita ex quibus ducit conſequentias, non ſatis fidum fuiſſe in enarranda opinione aliena, quò rectiores erunt conſequentiæ, eò magis à vera Antiquorum illorum ſententia aberrabit.

Verùm hoc non parum nobis negotii, in hacce adornanda Tranſlatione, faceſſit; neque enim vertere Tranſlationem Anglicam verborum ex Scriptoribus Græcis aut Latinis deſumptorum ſuſtinuimus, ne nimiùm à fontibus abſcederemus. Quærenda fuere Scriptorum quæ citantur verba, ut ex ipſis exſcriberentur, & cùm ſæpe neque pagina, neque caput, neque liber adſcripta eſſent, aut etiam perperam indicata, non ſine moleſtia inveniri à nobis potuere.

Præterea, in ipſius Stanleii verbis, aliquot erant craſſiora menda, quæ ſuſtulimus, & ipſam diſpoſitionem operis aliquatenus mutavimus. Nam

cùm

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

cùm Philoſophiæ Orientalis Hiſtoria reliquæ Hiſtoriæ Philoſophicæ adnexa ſit, non modò diviſa eſt in Libros, ſed etiam in Partes, ut antecedentia, & rurſus in minores Sectiones diſtributa. Nos tantùm Librorum & majorum Sectionum diviſiones retinendas cenſuimus; & illa multiplex diviſio, in opere non magno, ordini plus officeret quàm prodeſſet. Ipſe Stanleïus, qui non videtur Opus ſuum ſemel ſcriptum unquam recenſuiſſe, alium ordinem in animo habuerat; quippe qui alicubi dixerit ſe acturum de quapiam re, de qua jam egerat, quod nos etiam emendavimus.

Cæterùm in ejus verbis Latinè vertendis, ut barbariem datâ operâ non captavimus; ita nec vocabulis Scholæ uſu jam receptis, ubi æquè commodè res aliter efferri non poterat, uti dubitavimus. Cùm hodie non ſcribamus Latinis auribus, ſed jam ejuſcemodi ſermoni aſſuetis, ſtultum eſſet, quod unâ voce Scholaſticâ perſpicuè poſſis, longâ & obſcurâ circumlocutione exprimere. Uti Stanleïus Oracula Chaldaïca Hiſtoriæ ſuæ adjecit, eadem nos quoque Tranſlationi noſtræ ſubjunximus, & quidem emendatiora quàm in Anglica Editione, in qua ſunt inquinatiſſima, negligentiâ, ut puto, potiſſimùm Typothetarum, licèt Patricium nolim prorſus excuſatum haberi, quod jam alibi dixi. Interdum etiam dubitavi an Patricius ea collegerit, an verò ab alio collecta malè deſcripſerit; nam qui poterat Proclum alióſque Scriptores Platonicos evolvere, ut ea Fragmenta erueret, idem etiam multò meliùs ea vertere, & diſponere potuit, quàm fecit Patricius. Quicquid id eſt, ea hîc emendatiora habentur, ubi menda erant manifeſta, & Orthographiæ, aut ſenſui palam contraria, aut alibi meliùs edita. Cætera, quæ hiulca fortaſſe erant,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

licèt mendoſa, reliquimus, uti à Stanleïo expreſſa ſunt, ne pro Oraculis conjecturas noſtras obtruderemus. Pſelli & Plethonis interpretationes non addimus, quòd & paucos verſus reſpiciant, & quæ alicujus momenti in iis ſunt aut à Stanleio, in doctrinæ Chaldaicæ expoſitione, aut à nobis in Notis afferantur. Deinde illi ſæpe nimiùm conjecturis indulgent, non petitis ex Ethnicis Scriptoribus, ſed ex propriis raticionationibus, quibus in re obſcura latiſſimus ut exſpatiandi, ita aberrandi patet campus. Reliqua quæ non expoſuerunt ex *Jamblicho*, & *Procli* potiſſimùm *Theologia Platonica* interpretari, prout licuit, conati ſumus.

Denique quæ à Stanleio aut omiſſa, aut non ſatis rectè animadverſa erant, in Indice adjecimus aut reprehendimus, eadem æquitate quâ nos ab aliis, ſi quid peccavimus, ut facillimè fieri potuit, caſtigari cupimus.

Emendanda.

P. 16. l. 1. *perſiculatius*, lege, penſiculatius. p. 29. l. 8. βαθῦ l. βυθῦ Ita quoque emenda lin. 11. p. 27. l. 10. *peculiaretur*, l. peculiariter. p. 71. l. 9. *conſet*, l. cenſet. p. 74. l. 27. *Necephorus*, l. Nicephorus. Ib. 32. ἠνία, l. ἡνίκα. p. 107. l. 6. *Necymantici*, l. Necyomantici. Ib. l. 22. *Velerius*, l. *Valerius*. p. 109. φυχῆς, l. ψυχῆς. p. 112. l. 19. *redientem*, l. redeuntem. l. 28. deſcrepantis, l. diſcrepantis. p. 136. verſu 29. εἰσὶ; l. ἐστ. p. 152. verſu 29. σπλάγνων, l. σπλάγχνων. verſu 300. ἀμφιφανὲς, l. ἀμφιφαὴς.

I N-

Inscriptiones Capitum
Hujus Operis.

Liber Primus *de CHALDÆIS.* pag. 1
Sectio Prima. *De Chaldæorum Philoſophis eorumque Sectis.* --- 2
Cap. I. *Chaldaïcæ Eruditionis Antiquitas.* Ib.
II. *Varios fuiſſe Zoroaſtres.* 3
III. *De Chaldæo Zoroaſtre Chaldaïcæ Philoſophiæ auctore.* 9
IV. *De Belo altero apud Chaldæos Scientiarum inventore.* 12
V. *Alii Chaldæi Philoſophi.* 14
VI. *De Beroſo, qui primus invexit Chaldaïcas Diſciplinas in Græciam.* Ibid.
VII. *Eruditos præſertim Chaldæos dictos fuiſſe.* 18
VIII. *Quomodo Chaldæi diſcipulos inſtituerint.* 19
IX. *Sectæ Chaldæorum diſtinctæ, juxta varias eorum ſedes.* 20
X. *Sectæ Chaldæorum, juxta varias diſciplinas diſtinctæ.* 21
Sectio Secunda. *Chaldaïca Doctrina.* 23
Cap. I. *De æterna Natura, ſive Deo.* 25
II. *Emanatio ignis, ſeu luminis à Deo.* 26
III. *De rebus æviternis & incorporeis.* 27
IV. *De primo ordine æviternarum rerum* Ibid.
V. *Secundus ordo æviternarum rerum.* 29
VI. *Æviternarum rerum tertius ordo.* 30
VII. *Fontes & Principia.* 31
VIII. *Dii Azoni & Zonæi.* 33
IX. *De Angelis & immaterialibus Dæmonibus.* 34
X. *De Animis.* Ibid.
XI. *Supramundanum lumen.* 37

XII. *De*

XII. *De rebus corruptioni obnoxiis & corporeis.* 38

XIII. *Empyreus Mundus.* 39

XIV. *Ætherei Mundi.* 40

XV. *Materiales Mundi.* 41

XVI. *De Materialibus Dæmonibus.* 42

XVII. *De Aſtrologia, reliquiſque divinandi Artibus, & primò quidem de Stellis fixis & erraticis, earúmque præſignificatione.* 49

XVIII. *De Planetis.* 51

XIX. *Diviſiones Zodiaci.* 52

XX. *De Planetis reſpectu Zodiaci conſideratis.* 56

XXI. *AſpectusSignorum & Planetarum.* 60

XXII. *Schemata.* 61

XXIII. *Aliæ divinandi Artes.* 63

XXIV. *De Magia Naturali & Theürgica, & primùm quidem de Naturali.* 65

XXV. *Magicæ Operationes earúmque ſpecies.* 67

XXVI. *De Taliſmanibus, quibus utebantur inſtar amuletorum.* 68

XXVII. *De Taliſmanibus prædicendorum futurorum causâ confectis.* 70

XXVIII. *De Magia Theürgica.* 72

XXIX. *Theürgici ritus* 73

XXX. *Apparitiones.* 76

XXXI. *Materiales Dæmones quomodo averruncati.* 77

XXXII. *De cultu Deorum apud Chaldæos, & primùm quidem de veri Dei Idololatrico cultu.* 79

XXXIII. *Cultus aliorum Deorum, Angelorum & Dæmonum.* 83

XXXIV. *De cultu quo Chaldæi cœleſtia corpora proſequebantur.* Ibid.

XXXV. *De Sole.* 84

XXXVI. *De Cultu quo Chaldæi Lunam proſequebantur.* 87

XXXVII.

INSCRIPTIONES CAPITUM.

XXXVII. *De Cultu quo reliquos Planetas proſequebantur Chaldai.* 89
XXXVIII. *De aliis Stellis.* 93
XXXIX. *De igne, aëre & terra.* 94

LIBER SECUNDUS de Perſarum Philoſophis.

Cap. I. *De Zoroaſtre Perſa, Philoſophiæ inter Perſas inſtitutore.* 96
II. *De Hyſtaſpe ſummo Philoſophiæ Perſicæ provectore.* 98
III. *De Oſthane, qui primus Perſarum Diſciplinas Græciæ intulit.* 99
IV. *De Inſtitutione Magorum.* 100
V. *Sectæ ac Diſciplinæ Magorum.* 103
VI. *De Doctrina Perſarum, ac primùm quidem de Theologia & Phyſica.* 104
VII. *Artes divinandi.*
VIII. *De Sacris, ſeu Magicis ritibus apud Perſas.* 107
IX. *Dii Perſarum.*

LIBER TERTIUS de Sabæorum Philoſophis.

Prooemium. 114
Cap. I. *De Auctoribus Sectæ Sabææ.* 116
II. *De aliis ex Sabæa Secta.* 117
III. *Sabæorum Scripta.* 120
IV. *De Diis & ritibus Sabæorum.* 122
V. *Alii ritus Sabæorum Leviticæ Legi contrarii.* 127

LIBER QUARTUS in quo Chaldaïca Zoroaſtris ejúſque Diſcipulorum Oracula.

Prooemium. 129
Oracula Zoroaſtris. 134
NOTAE INTERPRETIS *in Oracula Chaldaïca.* 156

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

PHILOSOPHIÆ ORIENTALIS HISTORIA.

LIBER PRIMUS.

DE CHALDÆIS

Proœmium.

APud omnes, ne ipſis quidem eruditiſſimis *Græcorum* exceptis, Philoſophiam ab Oriente originem ſuam ducere, in confeſſo eſt. Nulla autem Orientalium Gentium antiquitate, cum *Chaldæis* & *Ægyptiis*, certare poterat. Ægyptii quidem Chaldæos coloniam eſſe Ægyptiacam, quæ ſibi eruditionem omnem deberet, dictitabant. Sed qui minùs ſtudio & præjudiciis laborabant *Magos*, (*a*) quorum Diſciplinæ à Chaldæis profluxerant, *antiquiores Ægyptiis*; (*b*) Aſtronomiam à Chaldæis profectam ad Ægyptios tranſiiſſe, unde ad Græcos pervenit; Chaldæos denique eſſe (*c*) *antiquiſſimum doctorum genus* affirmabant.

Babyloniæ pars eſt *Chaldæa*, cujus incolæ dicebantur *Chaſdim* quaſi *Chuſdim*, à *Chuſo* (*d*) *Chami* filio. Verùm eorum Philoſophia, regionis finibus egreſſa, per Arabiam & Perſidem finitimas propa-

(*a*) *Scriptor* τοῦ Μαγικοῦ *citati à Laërtio in Proœm.*
(*b*) *Joſeph. Ant. Lib.* 1. *c.* 9.
(*c*) *Cicero.*
(*d*) *Vide Indicem in voce* Chaldæi.

gata eſt, unde factum ut trium iſtarum Gentium eruditio CHALDAÏCÆ nomine inſigniretur. Itaque initium ducemus à Sapientia Chaldæorum, propriè ita à regione appellata, unde cæteræ ſuam duxerunt; & prior quidem pars noſtræ indagationis circa ipſos Sapientiæ Auctores, eorumdémque ſectas, poſterior circa doctrinam verſabitur.

SECTIO PRIMA.

De Chaldæis Philoſophis, eorúmque Sectis.

CAPUT. I.

Chaldaïcæ Eruditionis Antiquitas.

QUAMVIS Chaldaïcæ Sapientiæ antiquitatem aliæ Gentes non æquarent, multùm tamen abeſt ut ejus ſit antiquitatis, quam ipſi ei tribuebant. Cùm (†) Alexander, victo Dario, Babylone potitus eſſet, quod incidit in annum Periodi Julianæ 4383. *Ariſtoteles*, diligens Artium promotor, rogavit *Calliſthenem*, ſororis ſuæ filium, qui Alexandri comes fuit, ſe doceret quam antiquitatem Chaldaïca Sapientia attingere meritò cenſeri poſſet. Chaldæi contendebant ab eo tempore, quo primùm obſervare Aſtra cœperant, ad expeditionem Alexandri, fluxiſſe 470000. annos. Sed multò recentiores erant obſervationes, quas, ut auctor eſt *Porphyrius*, à *Simplicio* (*a*) laudatus, Calliſthenes ad Ariſtotelem miſit.; ad ea enim tempora aſſervatæ fuerant obſervationes annorum duntaxat 1903. quorum initium, retrogrediendo ab anno allato Expeditionis Alexandri, incidit in annum Periodi Ju-

(*) *Vid. Marshami Chron. Can. initio Lib. IV.*

(*a*) *In Lib. 2. de Cœlo p. 123. l. 18.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Julianæ 2480. Atque hoc ipſum meritò poteſt in dubium revocari, nam nihil eſt in Chaldaïca Aſtronomia antiquius (*) *Aerâ Nabonaſſari*, quæ incipit demum 3967. Periodi Julianæ anno. Per hanc Aeram computant obſervationes ſuas, quâ ſi antiquiores ullas habuiſſent, vix fieri potuiſſet, ut earum non meminiſſet (*b*) *Ptolemæus*. Prima enim obſervationum, à Ptolemæo memoratarum, incidit in annum primum *Merodachi* Babyloniæ Regis, qui legatos miſit ad Ezechiam, ut inquirerunt de miraculo (*c*) quod in Horologio Achaſi contigerat; is autem annus eſt Aeræ Nabonaſſareæ vigeſimus ſeptimus. Secunda (*d*) obſervatio eſt anni vigeſimi octavi; tertia 127. Nabonaſſari, ſeu quinti *Nabopolaſſari*. Hoc teſtimonium eſt omni exceptione majus, ſiquidem Ptolemæus oſtendit rationes & regulas harumce obſervationum. Quicquid præterea affertur videtur Hypotheſis mera eſſe; ac ſi quidem ſupponamus cyclum Canicularem, qui complectitur 1461. annos, hoc eſt, 1460. naturales, à *Porphyrio* (†) poſitum fuiſſe, ut conſtaret Hypotheſis, octodecim tantùm anni huic numero deeſſent.

(*) *Vid. Indicem in voce* Nabonaſſar.

(*b*) *Lib.* IV. c. 6, 7.

(*c*) 2 Reg. XX, 12. & 2 Paral. XXXI, 31.

(*d*) Ptol. Lib. V. p. 125.

(*) *Vide Indicem in voce* Sothica.

CAPUT. II.

Varios fuiſſe Zoroaſtres.

INVENTIO Artium, inter Chaldæos, ab omnibus ZOROASTRI tribuitur. Ut omittam ineptam Etymologiam nominis iſtius à Græcis vocibus ζῶον & ἄστρον deductam, *Dinon* (*a*) à Laërtio laudatus interpretatur ἀστροθύτην, quod *aſtrorum ſacerdotem* vertunt. (*b*) *Kircherus* hanc improbat Etymologiam, quippe conſtantem dua-

(*a*) *In Proœm.*

(*b*) *Obel. Pamph. Lib. I. c. II.* §. 1.

bus Linguis, Græcâ, nimirum, voce ἄστρον, & Chaldaïca *Zor*. Ipſe derivat à צורא *tſura*, figura, aut צייר *tſajar*, formo, & סתר *ſtar* ignis occultus, quaſi dictus fuiſſet *Tſairaſter*; hoc eſt, fictor imaginum occulti ignis, vel *Tſuraſter*, id eſt, imago arcanarum rerum, quod convenit cum Perſico nomine *Zaraſt*. Verùm obſervarunt Docti *Eſter*, in Perſica Lingua, ſignificare *ſtellam*. Priorem partem *Zor* (*c*) *Bochartus* deducit ab Hebraïco *Schur*, contemplari, ideóque apud Laërtium pro ἀστροθύτης legit ἀστροθεάτης *contemplator Aſtrorum*. At reperire eſt particulam *Zor*, in compoſitione aliorum nominum, ut in *Zorobabel*, quod interpretamur *natum Babylone*, unde colligere licet *Zoroaſtrem* deſignare *filium Aſtrorum*.

(*c*) *Geog. Sacr. Lib.* 4. *c.* 1.

Idem nomen alii efferunt *Zabradas*, alii *Nazaratas*, alii *Zares*, alii *Zaran*, alii *Zaratus*, alii *Zaradas*; quæ ſunt tantùm variæ corruptiones Chaldaïci vel Perſici vocabuli, quod Græci plerumque efferunt *Zoroaſtres*.

Nemo negat fuiſſe varios Zoroaſtres, excepto uno *Goropio Becano*, qui, præter omnem veriſimilitudinem, contendit unicum fuiſſe. Verùm in enumeratione eorum, qui id nominis tu'erunt, non eſt exigua inter Eruditos diſſentio. Nituntur quidem potiſſimùm (*d*) *Arnobii* verbis, ſed quæ non unâ ratione interpretantur: *Age nunc veniat quis ſuper igneam Zonam Magus, interiore ab orbe, Zoroaſtres, Hermippo ut aſſentiamur Auctori. Bactrianus & ille conveniat, cujus Cteſias res geſtas hiſtoriarum exponit in primo; Armenius, Hoſtanis nepos; & familiaris Pamphylius Cyri.* (*e*) *Patricius*, (*f*) *Naudæus*, (*g*) *Kircherus* aliíque exiſtimant memorari ab Arnobio quatuor Zoroaſtres, primum Chaldæum; ſecundum Bactrianum; tertium Pamphylium, alio nomine *Erum*; quartum Armenium, filium, ut vult Kircherus, Hoſtanis.

(*d*) *Cont. Gent. Lib.* I.

(*e*) *Mag. Phil.*
(*f*) *Apol. Mag.*
(*g*) *Obel. Pamphil.*

Eadem verba (*h*) *Salmaſius* ita legit & diſtinguit: *Age nunc veniat, quæſo, per igneum zonam Magus, interiore ab orbe Zoroaſtres, Hermippo ut aſſentiamur Auctori, Bactrianus. Et ille conveniat, cujus Cteſias res geſtas hiſtoriarum exponit in primo, Armenius Hoſtanis nepos; & familiaris Pamphilus Cyri.* Itaque, juxta Salmaſium, tres fuere duntaxat Zoroaſtres; primus, juxta quoſdam, ex interiore Libya, vel Æthiopia τῆς κεκαυμένης vicina, aut, ſi Hermippo fides adhibeatur, *Bactrianus*; alter Armenius nepos Hoſtanis, cujus res geſtas ſcripſit Cteſias; tertius, Pamphilus nomine, amicus Cyri. *Urſinus* (*i*) ex eadem lectione verborum colligit ab Arnobio duos tantùm memorari, ac manifeſtò explodi Bactrianum Hermippi Zoroaſtrem; Cteſiam autem, dum confutat fabuloſam hiſtoriam Eudoxi, probare Zoroaſtrem vixiſſe tempore Cyri. Sed verba Arnobii ea mutatione indigere non videntur, quod manifeſtius fiet, ſi ſigillatim recenſeamus eos quibus impoſitum fuit nomen Zoroaſtris.

(h) *Exercit. Plin. p.* 335. *novæ Ed.*

(i) *In Zoroaſtre.*

Primus fuit Chaldæus, *Aſſyrius* etiam *Suidæ* (*k*) dictus, à quo & narratur fulmine percuſſus interiiſſe. Fortaſſe eò reſpicit Arnobius, vel ad eam Hiſtoriam, quam refert *Dion Chryſoſtomus* (*l*) ubi Zoroaſter Perſa (confunditur enim cum altero) dicitur ex igneo monte, ad populum veniſſe. Vel etiam per *igneam zonam* intelligit ſedem Numinum Zonis addictorum, quæ eſt, juxta Chaldaïcam doctrinam, ſupra Empyreum, vel corporeum cœlum. Nuſquam enim reperio Zoroaſtrem Æthiopem habitum fuiſſe, aut ex interiore Libya, ut exponit Salmaſius. Arnobius Hermippum Auctorem laudat, qui, teſte Plinio, (*m*) *vicies centum millia verſuum à Zoroaſtre condita, indicibus quoque voluminum ejus poſitis, explanavit.*

(k) *In Zoroaſtre.*

(l) *In Orat. Boryſten.*

(m) *Lib.* XXX. *c.* I.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Secundus fuit Bactrianus; quem Bactrianæ Regem, Nino coævum, ab eóque victum & interfectum, memorat *Juſtinus*, (*n*) qui & ſubjicit: *Primus dicitur* (nempe, Zoroaſtres) *artes magicas inveniſſe, & mundi principia, ſiderúmque motus diligentiſſimè ſpectaſſe.*

(n) *Lib. I. initio.*

Arnobius (*a*) ait *inter Aſſyrios & Bactrianos, Nino quandam Zoroaſtréque ductoribus, non tantùm ferro dimicatum & viribus, verùm etiam magicis, & Chaldæorum ex reconditis diſciplinis.* Hujus etiam, meminerat in primo libro Cteſias, ut apparet ex altero Arnobii loco ſupra allato. Sex priores ejus operis libri complectebantur tantùm, (*p*) ut oſtendit *Photius*, Aſſyriacam Hiſtoriam, atque eventus qui res Perſicas anteceſſerant. Ideò non poſſumus aſſentiri conjecturæ Salmaſii, qui citationem Cteſiæ Arnobianam refert ad *Hoſtanis* nepotem, cùm Hoſtanes, auctore (*q*) *Plinio*, ſub *Dario Hyſtaſpide*, vixerit. At *Diodorus* (*r*) Regem Bactrianæ quem Ninus vicit, vocat *Oxyatrum*, & quidam MSS. Codd. Juſtini quos vidit *Ligerius*, *Oxyatrem*, alii *Zeroaſtem*. Fortaſſe ſimilitudo nominum & συγχρονισμὸς (Chaldæus enim Zoroaſtres ſub Nino vixit, ut refert Suidas) effecere ut in unum confunderentur, & tribuerentur Bactriano quæ Chaldæi propria fuere; quoniam veriſimile non eſt Bactrianum inventorem fuiſſe earum Artium, in quibus Chaldæus ei coævus tantopere excelluit. *Elichmannus* affirmat receptam eſſe apud Arabas & Perſas ſententiam, Zoroaſtrem non fuiſſe Regem Bactrianorum, ſed Magum aut Prophetam; qui perſuaſerit eorum Regi inducere novam inter eos ſuperſtitionis formam, cujus reliquiæ etiamnum hodie ſuperſunt.

(o) *Ibid.*
(p) *Bibliot. Cod.* 72.
(q) *Hiſt. N. Lib. XXX. c.* 1.
(r) *Bibl. Lib. II. p.* 66.

Tertius, qui eo nomine à Laërtio inſignitur, fuit *Perſa*, Clementi Alexandrino *Medus*, Suidæ *Medo-perſa*, inſtitutor Magorum, & Chaldaïcarum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

rum diſciplinarum diſcendarum Perſis auctor. Quidam hunccum Chaldæo confundunt, & utrumque, ut Kircherus (*ſ*) cum Chamo Noachi filio, non ſine ingenti anachroniſmo. Neque enim comperimus vocem *Perſa* uſitatam ante tempora *Ezechielis* Prophetæ, neque nobilis ea Gens ante Cyrum fuit. Occaſio hallucinationis videtur fuiſſe, quòd Zoroaſter Perſa à *Plinio*, *Laërtio*, atque aliis dicatur inſtituiſſe Magiam & Magos, quod aliter intelligi non debet, niſi quatenus eos in Perſide primus inſtituit. Nam *Plutarchus* (*t*) agnoſcit Zoroaſtrem, inter Chaldæos, Magos inſtituiſſe, ad quorum imitationem Perſæ etiam ſuos habuerunt. Arabica etiam Hiſtoria (*u*) tradit Zaraduſſit non primùm inſtituiſſe, ſed reformaſſe Religionem Perſarum & Magorum, qui diviſi erant in plurimas ſectas.

(s) *Obſ. Pamph. Lib. I. c.* 2. *Sect.* 1.

(t) *Di Iſid. & Oſiride*

(u) *Ab Erpenio edita.*

Quartus fuit *Pamphylius*, vulgo dictus *Er*, vel *Erus Armenius.* Hunc etiam Zoroaſtrem dictum teſtatur *Clemens Alexandrinus* (*x*) his verbis: *Idem* (Plato) *in X Lib. de Repub. meminit Eri Armeni, qui eſt Zoroaſtres. Ipſe quidem certè Zoroaſtres hæc ſcribit. Hæc ſcripſit Zoroaſtres Armenii filius, genere Pamphylius: in bello mortuus cùm eſſem apud inferos à Diis edoctus ſum.* Hunc Zoroaſtrem affirmat Plato ad vitam rediiſſe, poſt mortem decem dierum, (*y*) quibus inter cadavera jacuerat, quod ex Platone repetunt *Valerius Maximus* & *Macrobius* (*z*) Ad hunc procul dubio referenda ſunt Arnobii poſtrema verba, quæ Interpretes adeò exercitos habuere: *Armenius Hoſtanis nepos, & familiaris Pamphylius Cyri.* Quidam conjiciunt hìc duos memorari Zoroaſtres, at ego malim hìc unum notari, & verba fortè corrupta ita reſtitui oportere & diſtingui exiſtimem: *Armenius Hoſtanis nepos & familiaris: Pamphylius Erus*; ubi familiaris idem eſt ac γνώριμος *diſcipulus.*

(x) *Strom Lib. V.* p 598. *Ed. Franc.*

(y) *Lib. I. c.* 8.

(z) *In ſom. Scip.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Quintus eſt *Proconneſius*, Plinio memoratus: (*a*) *Diligentiores*, inquit, *paulo ante hunc ponunt Zoroaſtrem alium Proconneſium*; nempe, ante Hoſtanem. Hic Zoroaſter videtur idem eſſe ac *Ariſteas Proconneſius*, qui, juxta (*b*) Suidam, vixit temporibus Cyri, ac Crœſi. Idem teſtatur hujus mentem, quotieſcunque vellet, pereginatam eſſe à corpore, atque in illud rediiſſe. Et *Herodotus* (*c*) quidem hujus portenti exemplum affert non abſimile hiſtoriæ Eri Armenii, quæ apud Platonem legitur: *Ariſteam*, inquit, *ajunt, cùm nulli ſuæ civitatis eſſet inferior genere, ingreſſum in Proconneſo fullonicam, mortuum fuiſſe; fullonémque, occluſâ officinâ, abiiſſe denuntiatum rem propinquis defuncti, diſſipatóque jam per urbem rumore Ariſteam eſſe vitâ functum, ſuperveniſſe ſermoni de hac re diſputantium quendam Cyzicenum ex urbe Artacia profectum, qui diceret ſe fuiſſe congreſſum cum Ariſtea apud Cyzicum &c. Ariſteam autem nec vivum apparuiſſe, nec mortuum, ſeptimóque deinde anno, cùm in Proconneſo comparuiſſet, eos verſus feciſſe, qui nunc Arimaſpei à Græcis dicuntur, iiſque conditis rurſus evanuiſſe.* Eo poëmate deſcribebatur Vita Beata, ſeu Reſpublica, ex ejus ſententia, perfectiſſima; quod colligimus ex Clemente Alexandrino (*d*): *Hyperboreæ enim & Arimaſpeæ civitates, campi Elyſii ſunt Reſpublicæ juſtorum. Scimus autem Platonis quoque civitatem eſſe in cœlo, ut exemplar poſitam.* Hiſce addi poteſt *ſextus Zoroaſter*, ſic enim ab (*e*) *Apuleio* vocatur, qui Babylone vixit, quo tempore Pythagoras captivus à Cambyſe eò deductus eſt. Idem ſcriptor eum vocat, *omnis divini arcanum antiſtitem*, eóque magiſtro præcipuè uſum eſſe Pythagoram dicit. Videtur idem eſſe ac *Zabratus*, à quo *Diogenes* (*f*) affirmat Pythagoram purgatum eſſe omnibus priſtinæ vitæ ſordibus, & edoctum quarum

(a) *Lib.* XXX. *c.* 1.

(b) *In Ariſteas.*

(c) *Lib. IV. c.* 14.

(d) *Strom Lib. IV. in fine.*

(e) *In Floridis.*

(f) *Porphyr. Vit. Pythagoræ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

rum rerum probos expertes eſſe oporteret, uti & Phyſicam. Idem quoque erit *Nazaratas* Aſſyrius, quem *Alexander*, in libro de Pythagoricis Symbolis, affirmat magiſtrum fuiſſe Pythagoræ. Hunc eundem Suidas vocat *Zarem*, Cyrillus *Zaranem* Plutarchus *Zaratam.*

Mirum videri non debet tot fuiſſe Zoroaſtres, tantámque confuſionem inter Scriptores, qui de iis egerunt nec eos ſatis diſtinxerunt, ortam; nam eximiorum Virorum, alicujúſque utilis humanæ vitæ inventi (g) auctorum nomine ſolent poſtea appellari omnes, qui in eodem rerum genere eminent. Hoc ipſum peperit tot *Belos*, *Saturnos*, *Joves*, &c. unde natæ tot in eorum Hiſtoriis turbæ. Idem dicere eſt de Chaldæo Zoroaſtre, qui cùm inventor fuerit Magicarum & Aſtronomicarum diſciplinarum, cauſa fuit cur aliis, qui eaſdem diſciplinas in alias regiones intulerunt; quod fecit, auctore Plutarcho, Zoroaſter Perſa in imitationem Chaldæorum; & ſimilibus, qui iiſdem artibus excelluere, quales fuerunt Bactrianus, Proconneſius, & Pamphylius, attributum fuerit nomen Zoroaſtris.

(g) *Vide Indicem in voce* Zoroaſtres.

CAPUT III.

De Chaldæo Zoroaſtre Chaldaïcæ Philoſophiæ Auctore.

PRIMUS horum Zoroaſtrum Chaldæus, vel Aſſyrius, ab omnibus Artium & Scientiarum inter Chaldæos inventor fuiſſe prædicatur; ſed circa tempus, quo vixit, ſumma eſt inter Eruditos diſſentio.

Quidam adeò immaniter errant, ut confutatione ſint indigni, qualis eſt *Eudoxus* (a) & qui ſcripſit

(a) *Laërt. in Proœm.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

(b) *Sub ejus nomine à Plinio citatur* Lib. XXX. c. 1.

pſit opus Μαγικὸν inſcriptum (b) quod *Ariſtoteli* vulgò tribui ſolet, qui affirmant eum 5000. annos vixiſſe ante *Platonem*. In eandem claſſem ſunt compingendi *Hermippus*, *Hermodorus* Platonicus, *Plutarchus*, & eum ſequutus *Gemiſtus Pletho*, qui eum 5000. annis ante bellum Trojanum floruiſſe ajunt.

Alii exiſtimant Zoroaſtrem eundem eſſe cum *Chamo* Noachi filio; in qua ſententia, ut omittam *Pſeudo-Beroſum Annii Viterbienſis*, fuere *Didymus Alexandrinus*, *Agathias Scholaſticus* & *Abenephi*, quorum poſtremus ait: *Cham erat filius Noachi; hic primus docuit idololatriam, & primus invexit magicas artes in mundum; ejus nomen eſt Zuraſter; hic ſecundus eſt Adris, & perpetuus ignis.* Huc nonnulli referunt Rabbinicas fabulas (c) *à Chamo magicis artibus caſtratum patrem:* (d) *Noachum eâ rationes impeditum ne quartum generaret filium, maledixiſſe quarto filii Chami:* (e) *maledictionem iſtam* (eum futurum ſervum ſervorum) *complecti peregrinum cultum*, nempe idololatriam: (f) *propterea poſteros Chuſi factos eſſe idololatras, quandoquidem Cham primus idola fecit, & invexit peregrinum cultum in mundum, & docuit familiam ſuam colere ignem.*

(c) *R. Levi in Gen. & R. Samuel in fortalit. fidei.*
(d) *Raſchi in Gen.*
(e) *Aben. Ezr. in Gen.*
(f) *R. Hannaſſe in ſcuto fortium.*

Plerique ſeriùs eum vixiſſe putant, & *Epiphanius* quidem tempore Nimrodi; quod convenit cum initio obſervationum, quas à Calliſthene ad Ariſtotelem miſſas diximus, nam floruit Nimrod circiter annis 1903. antequàm Babylon ab Alexandro caperetur, quò uſque obſervationes illæ pertingebant.

Suidas vult eum coævum fuiſſe Nino, Aſſyriæ Regi; *Euſebius* Semiramidi uxori Nini. Hic autem à Chronologis, ante 3447. Periodi Julianæ annum, vixiſſe ſtatuitur.

Suidas alibi eum vixiſſe ait 500 annis, ante exci-

excidium Trojæ; *Xanthus* 600 ante expeditionem Xerxis in Græciam. Troja autem, juxta *Arundellianum marmor*, capta fuit 434 ante primam Olympiadem. Xerxis expeditio incidit in primum annum 75 Olympiadis, hoc eſt 4335. Periodi Julianæ. Suidæ ergo calculus incidit in 3030 Periodi ejuſdem, Xanthi verò ſupputatio in 3634, quæ mihi videtur Hiſtoriæ & veritati magis conſentanea.

De natalibus, vita, ac morte Zoroaſtris pauca apud Veteres ſuperſunt, eáque an de Chaldæo, an verò de Perſa intelligenda incertum. *Plato* vocat eum (g) *Zoroaſtrem filium Oromazis.* Sed *Oromazes*, ut *Plutarchus* aliíque oſtenderunt, nomen fuit quod Zoroaſtres Perſa, ejúſque diſcipuli Deo tribuebant. Hinc colligas verba Platonis eſſe intelligenda de Mago Perſa, qui propter inuſitatam eruditionem figuratè, aut fabuloſè dicebatur *filius Dei*, aut alicujus boni Genii, quo honore affecti ſunt Pythagoras, Plato, aliíque præſtantiſſimi viri.

(g) *In Alcibiad.* I.

Plinius (h) refert Zoroaſtrem (quem intelligat non addit) *riſiſſe eodem die quo genitus eſſet, atque eidem cerebrum ita palpitaſſe, ut impoſitam repelleret manum, futuræ præſagio ſcientiæ.* Zoroaſtres Aſſyrius, auctore Suida, *precatus eſt ut igne cœleſti conſumptus obiret, & monuit Aſſyrios ſuum cinerem conſervarent, ſic enim ipſis regnum perpetuò manſurum;* quod *Cedrenus* de Perſa Zoroaſtre ait.

(h) Lib. VII. c. 16.

Scripta Chaldæo attributa memorantur (i) vicies centena millia verſuum, quos indicibus & commentariis illuſtraverat Hermippus.

(i) *Plin.* Lib. XXX. c. 1.

Oracula, quæ fortè partem aliquam antecedentium verſuum complectebantur, & in quæ *Syrianus* duodecim libros interpretationum ſcripſerat.

De Agricultura & Mechanicis. Plinius inde laudat

dat rationem ſerendi, & ſcriptor *Geoponicorum* plurima experimenta naturalia. Verùm hæc erant ſpuria, aut ab alio Zoroaſtre ſcripta.

Revelationes, quæ etiam ſuppoſititiæ, fictæ, ut *Porphyrius* putabat, à quibuſdam Gnoſticis.

Addendus eſt, ab Arabibus laudatus, liber *de Magia*; item *de Somniis* eorúmque interpretationibus, ſæpe à *Geladdino* citatus, ſed poſteriorum temporum fœtus.

Quidam adſcribunt Chaldæo libros Perſæ Zoroaſtris, qua de re infra agemus.

CAPUT IV.

De Belo, altero apud Chaldæos Scientiarum inventore.

QUIDAM adſcribunt inventionem Aſtronomiæ *Belo*, quo nomine duo Viri indigitati fuere. Alter Tyrius fuit, alter Babylonius, qui Arabibus Regibus in regno Babylonico ſucceſſit, circa annum mundi 2682, juſta calculum *Africani*; ob quas inventiones Babylonii illi divinos honores detulere.

Durat adhuc ibi, ait Plinius, (*a*) *Jovis Beli Templum. Inventor hic fuit ſideralis ſcientiæ.*

(*a*) *Hiſt. Nat.* Lib. VI: c. 26.

Diodorus (*b*) verba faciens de Ægyptiis. Plu„rimas etiam, inquit, ex Ægypto colonias in „orbem terrarum ſparſas eſſe dicunt. Babylonem „*Belus* Neptuni & Libyæ, ut creditur, filius „coloniam deduxit; & delectâ apud Euphratem „ſede, ſacerdotes, pro more Ægyptiorum, im„penſis & oneribus publicis exemptos inſtituit, „quos *Chaldæos* Babylonii nominant, οὓς Βαβυ„λώνιοι καλοῦσι Χαλδαίους. Hi obſervant aſtra, i„mitati Sacerdotes qui ſunt apud Ægyptios, Phy-

(*b*) Lib: I. p. 24. *Ed. Wechel.*

,, Phyſicóſque & Aſtrologos, μιμούμενοι τοὺς
,, παρ' Αἰγυπτίοις ἱερεῖς καὶ Φυσικοὺς, ἔτι δὲ Ἀστρολό-
,, γους. At Belum *Neptuni* & *Libyæ* filium eſſe, id
ex Græca Mythologia petitum eſt; eúmque co-
loniam ex Ægypto in Babyloniam duxiſſe fabu-
loſum. Nam Ægyptiis cum peregrinis, per lon-
gum tempus, nullum fuit commercium. Verùm
Belum memoratarum diſciplinarum peritum fuiſſe
,, oſtendit hac hiſtoriâ (*c*) Ælianus: Xerxes Darii (*c*) *Var. Hiſt.* Lib. XIII. c. 3.
,, filius, effoſſo vetuſti *Beli* monumento, vitream
,, urnam reperit, ubi jacebat in oleo cadaver. Nec
,, tamen plena erat urna, vacuúmque è ſummis
,, labris ferè palmæ ſpatium habebat. Adjacebat
,, urnæ columna exigua, in qua ſcriptum erat
,, eum, qui ſepulcrum aperuiſſet, neque repleſſet
,, urnam, malè habiturum. Quo lecto Xerxes
,, expavit, & oleum celerrimè juſſit infundi; ſed
,, ne ſic quidem impleta fuit. Juſſit iterum infun-
,, di; & cùm non impleretur, effuſo oleo fruſtra
,, amiſſo, deſtitit; clauſóque monumento, mœſtus
,, abiit. Neque verò eum fefellerunt quæ columna
,, prædixerat. Cùm enim coëgiſſet exercitum
,, ſeptuaginta myriadum hominum contra Græ-
,, cos, malè mulctatus eſt; deinde redux tur-
,, piſſimè periit, noctu in lecto à filio inter-
,, fectus.

Huic Belo Semiramis filia (*d*) Templum me-
diâ Babylone extruxit; quod ſummæ erat alti-
tudinis, & cujus adjumento Chaldæos, ſiderum
illic contemplationi vacantes, ortus & occaſus ex-
actè notaſſe memoriæ proditum eſt.

(*d*) *Diod.* Lib. 2. p. 69.

C A-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

CAPUT V.

Alii Chaldæi Philoſophi.

ZOROASTRI ortum debuerunt Chaldæi Magi & Philoſophi, inter quos Plinius (*a*) recenſet *Azonacem*, Magiſtrum Zoroaſtris, ſine dubio recentioris alicujus, cùm plurimi ita vocati fuerint, ut oſtendimus. Idem ſcriptor meminit veterum Magorum, *Marmaridii Babylonii*, & *Zarmocenidæ Aſſyrii*, qui *ſoli cognominantur*, & *quorum nulla extant monumenta.*

(*a*) Lib. xxx. c. 1.

His addendus ex Suida *Zoromaſdres*, qui Mathematica & Phyſica ſcripſit; & *Teucer* Babylonius, priſcus ſcriptor, qui de Decanis egerat.

Mathematici etiam, teſte Strabone (*b*) quoſdam memorabant, ut *Cidenam*, *Naburianum*, *Sudinum*, *Seleucum Seleucienſem*, aliósque eximios viros.

(*b*) Lib. xvi. p. 509. *Ed. Caſ. Gen.*

CAPUT VI.

De Beroſo, qui primus invexit Chaldaïcas diſciplinas in Græciam.

POST hoſce floruit *Beroſus*, vel, ut à Græcis vocatur, Βήρωσος, cujus nomen (*a*) quidam interpretantur *filium Hoſeæ*, etenim ex *Elia* apud Chaldæos ב״ר idem eſſe ac בר apud Syros liquet. Ita dicunt *Bar-ptolemæum*, *Bar-timæum*; & hic noſter à *Gorionide* aliíſque Rabbinis בר הושע *Bar-Hoſea* vocatur. Arabes, ut ex *Abenephi* aliíſque conſtat, *Baraſa* appellant.

(*a*) *Joſ. Scal. in Euſeb.*

(*b*) *Barthius* ait quoſdam eum coævum Moſi facere,

(*b*) *Ex Voſſ. de Hiſt. Græc.* Lib. 1. c. 13.

cere, quod meritò ut abſurdum rejicit. *Claudius Verderius*, in ſua *Anniani Beroſi* Cenſura, affirmat eum vixiſſe paulò ante Alexandri Macedonis tempora, quâ auctoritate fretus mihi non conſtat. *Tatianus*, in Oratione adverſus Græcos, Alexandro coævum fuiſſe ait; verùm idem teſtatur à Beroſo Hiſtoriam à ſe conſcriptam dicatam ei Antiocho, qui tertius ab Alexandro fuit. At dubia eſt hæc lectio, cùm (c) *Euſebius* eum Tatiani locum his verbis laudet: *Beroſus vir Babylonius idémque Beli, quod ipſorum numen erat, Sacerdos qui Alexandri vivebat temporibus, in ea, quam tribus libris Antiocho poſt Seleucum tertio* (τῷ μετὰ Σέλευκον τρίτῳ) *ſcripſit, Chaldæorum hiſtoria* &c. In ipſo textu Tatiani eſt ἀντὶ τοῦ μετὰ Σέλευκον, μετ' αὐτὸν, quæ lectio magis conſentanea Hiſtoriæ videtur. Alexandro proximè ſucceſſit *Seleucus Nicator*; huic *Antiochus Soter*, cui *Antiochus Deus*, regnum auſpicatus uno & ſexaginta annis poſt Alexandri mortem. Jam autem fieri poteſt ut Beroſus, eo tempore quo Alexander Babylonem cepit, natus eſſet triginta annos, aut aliquantò pauciores, & nonagenarius aut paulò junior Hiſtoriam ſuam Antiocho Deo dicaverit. Fortè etiam *Antiochus poſt Alexandrum tertius* eſſe queat, apud Tatianum, Antiochus *Soter*, ſi ipſum Alexandrum ſcilicet numeres, poſt quem Seleucus ſecundus erit, Antiochus Soter tertius, ad quem à morte Alexandri effluxere tantùm quadraginta quatuor anni. Hac etiam ſupputatione ſuppoſitâ, ferri poterit lectio Euſebii; primus enim erit Seleucus, ſecundus Antiochus Soter, tertius Antiochus Deus. Neque hoc pugnabit cum ea ratione, quâ *Geſnerus* Tatiani verba vertit: κατ' Ἀλέξανδρον γενόμενος, ut legitur in *Stephani* Euſebiana editione, vel, ut eſt apud ipſum Tatianum, κατ' Ἀλέξανδρον γεγονὼς, *qui Alexandri ætate*

(c) *Præp. Lib. X, c.* 11.

Vide indicem in voce Beroſus.

vixit,

(d) *Lib. de Sibyll.*

vixit, quam verſionem ſecutus eſt (*d*) *Onuphrius Panvinius*. Sed verba hæc perſiculatiùs expendenti in mentem venit rectiùs verti, qui *Alexandri ætate natus eſt*. Sic ſanè tollitur omnis ſcrupulus. Quippe natus ſit Beroſus, biennio ante obitum Alexandri; fuerit hoc pacto tantùm annorum ſexaginta quatuor, cùm cœpit regnare Antiochus Deus, cui librum ſuum obtulit. Utcunque eſt, Beroſus Hiſtoriam ſuam emiſit temporibus *Ptolemæi Philadelphi*. Nam hic imperavit triginta octo annis, ac anno quidem ejus ſexto, regnare in Syria cœpit Antiochus Deus, quorum alterutri ſua nuncupavit Beroſus. Minimè verò aſſentiendum Conrado Geſnero, qui, in notis ad Tatianum, per *Alexandrum* intelligi putat, non illum Philippi filium, cognomento *Magnum*; ſed eum, qui in Syriæ regno *Demetrio Soteri* ſucceſſit ſucceſſorémque habuit *Demetrium Nicanorem*. Per *Antiochum* verò capit *Antiochum Sidetem*, qui poſt Demetrium Nicanorem regnavit. Hæc enim ſi vera eſſent, Beroſus toto ſæculo eſſet junior *Manethone*. Atqui Manethos floruit ſub Philadelpho, ut oſtendit alibi *Voſſius*, ex quo hæc hauſimus. Philadelphus obiit anno tertio Olympiadis CXXXIII; at Antiochus Sidetes Syriam invaſit, anno primo Olympiadis CLX. Quomodo tum demum vixiſſe Beroſus poteſt, qui paulò antiquior eſt ipſo Manethone? quod diſertim dicit *Georgius Syncellus*. Aliter etiam ætatem Beroſi adſtruimus. Si quidem *Plinius* (*e*) refert Beroſum prodere memoriam annorum CCCCLXXX, qui ſine dubio ſunt anni Nabonaſſari. At caput Æræ Nabonaſſareæ ſurgit Olympiadis VIII. anno ſecundo; à quo tempore, ſi annos numeres CCCC LXXX, incidemus in extrema tempora Antiochi Soteris. Quare vel huic, vel filio hujus Antiocho Deo hiſtoriam ſuam dicaverit Beroſus. Hæc profectò de ætate Beroſi dubitare nos minimè ſinunt.

(e) *Lib. VI. c. 55.*

Me-

Meminere Beroſi plurimi Veterum, eóſque inter (*g*) *Vitruvius*, qui teſtatur eum *in inſula & civitate Coo conſediſſe, ibique aperuiſſe diſciplinam.* *Joſephus* (*h*) memoriæ prodidit eum ſcripta Aſtronomica & Philoſophica Chaldæorum intuliſſe Græciæ. *Ob divinas prædictiones ei ab Athenienſibus publicè in Gymnaſio ſtatuam, inauratâ linguâ, poſitam* auctor eſt (*i*) *Plinius*. Ejus etiam mentionem *Tertullianus* (*k*) & *Chronici Alexandrini* ſcriptor (*l*) injecere.

(g) *Lib. IX. c.* 9. & 7.
(h) *Cont. Apion. Lib. I.*
(i) *Lib. VII. c.* 37.
(k) *Apol.*
(l) *P.* 48.

Condidit *Babylonica*, ſeu *Chaldaïca* tribus libris; promiſcuè enim his nominibus utuntur Veteres. Babylonica quidem Beroſi advocat (*m*) *Athenæus*; at Tatianus ait ſcripſiſſe *Chaldæorum hiſtoriam tribus libris.* Alexandrinus *Clemens* (*n*) citat Beroſum *libro tertio Chaldaïcorum*, & alibi ſimpliciter ejus *Chaldaïcas Hiſtorias.* *Agathias* (*o*) quoque contexta ab eo ait antiquiſſima Aſſyriæ & Medicæ Gentis, hiſce verbis: *ut alibi Beroſus Babylonius, & Athenocles & Simachus retulerunt, qui* ἀρχαιότατα Ἀσσυρίων τε καὶ Μήδων *ſcripſerunt.* Ex eo opere præclara quædam fragmenta conſervavit nobis *Joſephus* Lib. I. contra *Apionem*, & Lib. V. *Antiq. Jud.* Verùm ſuppoſititius Beroſus *Annii* vanus & nugax eſt, ac ejuſdem farinæ ac ſunt ejus *Megaſteres* & *Archilochus*. Multos comminiſcitur Reges, qui nuſquam extant; ac vix quicquam eorum invenias, apud hunc, quæ ex vero Beroſo citat Joſephus. Imò interdum pugnanntia habet; ut, quando ait Babylonem à Semiramide conditam eſſe, cùm Joſephus dicat à Beroſo ſcriptum fuiſſe, non eſſe eam à Semiramide ædificatam.

(m) *Lib. XIV.*
Adm. ad Gent. p. 43.
(n) *Strom. p.* 329.
(o) *Lib.* 2. *initio.*

Filiam hujus Beroſi memorat (*p*) *Juſtinus Martyr* Babylonicam Sibyllam, quæ *Cumis* vaticinata eſt; quod non poteſt intelligi de Cumana Sibylla, quæ vixit tempore *Tarquinii Priſci*; nam inter Tarquinium Priſcum & primum bellum Punicum,

(p) *In Paræn.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

cujus tempore Beroſus erat, ſunt anni CCXLV. Capiendum ergo eſt de aliqua recentiore Cumana Sibylla. Sanè varias Sibyllas Cumis varicinatas ex libro *de Mirabilibus rebus auditu perceptis*, aliiſque, dudum oſtendit *Onuphrius Panvinius*, libro *de Sibyllis*.

Cùm ergo à Beroſo primùm Chaldaïca doctrina in Græciam allata ſit; is claudet Doctorum, ſive Philoſophorum Chaldæorum agmen.

CAPUT VII.

Eruditos præſertim Chaldæos *dictos fuiſſe.*

CHALDÆI diſciplinas non tradebant aut propagabant, more Græcorum; apud quos qui Sapientiam publicè profitebantur, eâ quoſlibet Auditores promiſcuè imbuebant. Chaldæi intra certas familias ſe continebant, quæ id nominis peculiari jure obtinebant. Se totos ſtudiis addicebant; & propriâ ſede ſibi conceſſâ, immunes publicorum onerum, vectigaliúmque vitam agebant. De hiſce capiendum quod *Diodorus* (*a*) ait de iis, quos Babylonii *Chaldæos* nuncupabant, quique à Belo inſtituti publicorum omnium onerum expertes erant. Conſtitutam fuiſſe habitationem peculiarem in Babylonia Philoſophis indigenis, qui Chaldæi appellantur; * atque fuiſſe Chaldæorum nationem, & Babyloniæ regionem ab iis habitatam, proximam Arabibus & mari quod Perſicum dicitur, auctor eſt (*b*) *Strabo*.

Hi fuere Chaldæi (*c*) qui, ut prodidit *Cicero*, *non ex artis ſed ex gentis vocabulo nominati ſunt.* Iidem etiam intelligendi videntur, quos alibi (*d*) dicit *in Syria cognitione aſtrorum, ſolertiáque ingeniorum antecelluiſſe. Curtius*, ubi † deſcribit ſolennem pompam eorum qui Babylone Alexandro

(a) *Bib. Lib. II. p.* 81.
* *Vid. Indicem in voce* Chaldæa duplex.
(b) *Lib. XV. p.* 508.
(c) *De Div. Lib. I. c.* 1.
(d) *Ibid. c.* 41.
† *Lib. V. c.* 1. *Vid. vocem* Artifices, *in Indice.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

dro obviam proceſſere, dicit poſt Magos veniſſe *Chaldæos, non vates modò, ſed artifices Babyloniorum.* Quodquidam intelligunt de iis qui Aſtronomica inſtrumenta faciebant, ſed videtur Curtius duo indicare Chaldæorum genera; plebeios, nempe, opifices, & eruditos.

De hiſce quoque Chaldæis, quibus id nominis peculiariter tribuebatur, intelligendus *Laërtius* (*e*) ubi dicit *Perſis Magos, Babyloniis & Aſſyriis Chaldæos* Auctores Sapientiæ fuiſſe. Eodem etiam reſpexiſſe credendus *Heſychius*, qui Χαλδαίους interpretatur γένος Μάγων πάντα γινωσκόντων, *genus Magorum omnium* diſciplinarum *peritorum.*

(e) *In Prooem.*

CAPUT VIII.

Quomodo Diſcipulos Chaldæi inſtituerint.

CHaldæi ſuam eruditionem intra ſe continebant, traditionis πατροπαραδότου ope. Hæc,
„ inquit *Diodorus* (*a*) non docent, uti Græci qui
„ hæc ſtudia tractant. A familia hæc Philoſophia
„ traditur, Filiúſque eam à Patre accipit, ſolu-
„ tus omnibus publicis muniis. Quia parentibus
„ utuntur magiſtris, pleniùs omnia diſcunt, &
„ iis quæ docentur majorem adhibent fidem. Præ-
„ terea dum à pueris ſtatim diſciplinis innutriun-
„ tur, magnum ad Aſtrologiam habitum acqui-
„ runt, tum propter ætatis docilitatem, tum
„ propter longitudinem temporis, per quod in
„ diſcendo perdurant. Apud Græcos verò plerique
„ accedunt imparati, Philoſophiam ſerò attin-
„ gunt, atque aliquandiu operâ ei datâ, neceſſita-
„ tibus vitæ ſubtrahuntur. Pauci, qui Philoſo-
„ phiam prorſus penetrant, quæſtûs cauſâ diſcipli-
„ næ adhærent, nováſque de rebus magni mo-

(a) *Lib.* 2. *p.* 82.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

„ menti opiniones inquirunt, neque majores ſuos „ ſequuntur. Igitur Barbari, iiſdem ſemper inhæ- „ rentes, firmiter ſingula percipiunt. At Græci „ ex arte lucrum captantes novas condunt ſectas, „ & de maximis theorematibus diſceptantes faciunt „ ut diſcipuli dubitent, animíque eorum per to- „ tam vitam fluctuent, nec ulli rei prorſus aſſen- „ tiri queant. Nam ſi quis maximè inſignes Phi- „ loſophorum ſectas diligenter expendat, pluri- „ mùm inter ſe diſcrepare, & in graviſſimis ſen- „ tentiis ſibi in vicem adverſari comperiet. †

† *Vide Indicem in voce* Collegium.

CAPUT IX.

Sectæ Chaldæorum distinctæ, juxta varias eorum ſedes.

QUEMADMODUM eruditionem inter Chaldæos profeſſi à reliquo diſtinguebantur populo, peculiari *Chaldæorum* vocabulo è regione petito: ita inter ſe diſtincti erant in ſectas, nomen ducentes è variis ſedibus, quas in ea regione obtinebant. *Plinius* (*a*) & *Strabo* (*b*) meminerunt *Hipparenorum* ſic dictorum ab *Hippareno* urbe Meſopotamiæ: *Babyloniorum* à *Babylone*: *Orchenorum*, qui Plinio *tertia Chaldæorum doctrina* dicuntur, ab *Orchoë* Chaldææ oppido: *Borſippenorum* à *Borſippe*, alia Babyloniæ urbe Apollini & Dianæ ſacra

(a) *Lib.VI. c.* 26.
(b) *Lib. XVI. p.* 509. *Ed. Genev.*

Quamvis *Diodorus* præferat Chaldæorum Philoſophos Græcis, quòd priores, omiſsâ novandi cupidine, in iiſdem perſeverarent doctrinis; inde tamen cave colligas univerſim eos inter ſe conſenſiſſe, ſed tantùm unamquamque ſectam conſtanter iiſdem placitis adhæſiſſe, & rejectis omnibus novis opinionibus, intemeratam manſiſſe.

Nam

Nam inter Sectas quidem plenus non fuit conſenſus, ut liquet ex Strabone, qui docet *complures eorum iiſdem de rebus, ut in Sectarum fieri ſolet diverſitate, aliter atque aliter ſtatuiſſe*; item *fuiſſe inter eos, qui è natalibus hominum eventura iis vaticinari ſe profiterentur*, † *at cæteris non probatos*. Hinc quoque (c) *Lucretius*:

† *Vid. Indicem in voce* Genethliacus

(c) *Lib. V.*

Ut Babylonica Chaldæam doctrina refutans
Aſtrologorum artem contrà convincere tendit.

CAPUT X.

Sectæ Chaldæorum, juxta varias Diſciplinas diſtinctæ.

ALTERA aptior eruditorum Chaldæorum diſtributio è diſciplinis, quas profitebantur, petita eſt. *Daniel* Propheta C. II, 2. ubi refert à Nabuchodonoſoro accerſitos eſſe omnes Doctos, qui ſomnium ejus divinarent, præcipuos eorum quatuor appellationibus complectitur: *Hhartumum*, *Aſchaphim*, *Mechaſchephim*, & *Chaſchdim*.

חרטמים *Hhartumim Abarbaneli* ſunt *Magi rerum naturalium periti*, *Jachiadæ* verò *Magi qui contemplativam ſcientiam colebant*, quæ interpretatio origini vocis conſentanea eſt. Neque enim derivatur à חרוים טומים *Cheroujim toumim*, *oſſa combuſta*, ut quidam volunt, quòd Magi ſuperſtitioſos ritus ope oſſium cadaverum perficerent; neque à חרט *Cheret* quod *ſtylum*, aut *cælum* ſignificat, quòd, ut apud Ægyptios, docti inter Chaldæos *Scribæ* dicerentur, Chaldaïca enim vox eo ſenſu non ſumitur. Sed ortum ducit à Perſica voce חרד *charad* mutato *Daleth* in *Tet*, quæ ſignificat *cognoſcere*, unde *Elmacinus* pro hac Perſico-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Chaldaïca utitur duabus Arabicis. *Alhochamaon*, *Walarraphaon*, ſapientes & periti. Igitur *Hhartumim* non erant, ut vulgò interpretantur, Magi, ſed potiùs qui cognoſcendæ rerum naturæ operam dederant; quæ contemplatio Theologiam, (*) Phyſicam, cognitionem Dei, rerúmque naturalium complectitur.

(*) *Vid Indicem in* Phyſici.

אשפים *Aſchaphim* à Jachiade exponuntur *Magi qui ſcientiam activam colebant*, prout ejus verba vertuntur à *Conſtantino l'Empereur*; qui tamen Jachiadem falli putat, & Aſchaphim potius idem eſſe ac *Souphoun* in Arabica lingua, *ſapientem ac pium*, opinatur. Hoc ſanè veriſimilius eſt, nam *Souphoun* optimè convenit iis, qui omnia theologicè, myſticè, atque allegoricè docebant. Derivatur à voce Arabica *Tſouph*, *lana*, ſeu quòd ejuſmodi Sapientum veſtes ſemper lanâ, nunquam ſerico, conſtarent; vel quòd ea quæ ad amorem divinum pertinent velarent, viſibilium rerum figuris. Inde derivatur vox *Hatſeviph*, *myſtica Theologia*; & forte etiam ab Hebraïca radice *Aſchaph* deducenda vox Græca σοφὸς, quo nomine primùm eruditi inter Græcos, qui poſtea Philoſophi, vocabantur. *Aſchaphim* Danielis vulgò exponuntur *Aſtrologi*, & vocem quidem *Aben-Eſra* deducit à נשף *neſcheph*, *crepuſculum*, *quòd eo tempore cœlum obſervarent*. Sed Aſtrologi deſignantur voce *Chaſchdim*, quæ poſtrema eſt. *Aſchaphim* Chaldæorum videntur potiùs eſſe Magi Perſarum, Sacerdotes, eorúmque rituum, quos magicos appellabant, Magiſtri.

מכשפים *Mechaſchephim* propriè dicuntur *Revelatores*; nempe, abſconditarum rerum. Veriverbium petendum à כשף *chaſchapha*, quod etiamnum hodie apud Arabas revelare ſignificat. *Moſes Nachmanides*, *Abarbanel*, aliíque hoſce putant Diabolicis artibus uſos, poſſétque adeò haud ineptè

vox

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

vox ea verti verbo *Sortiarii*, quo hodie ejuſmodi homines deſignamus.

כשדים *Chaſchdim*, ut antea oſtendimus, nomen fuit peculiariter eruditis Chaldæorum attributum; & arctiori etiam ſenſu iis qui profitebantur Aſtrologiam, cui potiſſimùm addicti erant & in qua præ cæteris excellebant. Hos *Strabo* Χαλδαίους ἀστρονομικοὺς vocat.

Præter quatuor haſce ſpecies, quæ præcipuæ fuiſſe videntur, erant & aliæ, quæ memorantur & prohibentur à Moſe Deut. XVIII: 10. *Quoſem*, *megnonen*, *menahheſch*, *ſchober*, *ſcheel-ob*, *jidgnoni*, *doreſch-el-hammethim*; quibus recitatis, *Moſes Maimonides*, ſubjicit fuiſſe varias ſpecies divinorum, à priſcis Chaldæis originem ducentium. *Jachiades* putat eſſe genera τῶν Mechaſchephim. (a)

(a) *Vid. Indicem in voce* Rabbinus.

LIBRI PRIMI.

SECTIO SECUNDA.

Chaldaïca Doctrina.

EX quatuor Eruditorum apud Chaldæos ſpeciebus, quarum Daniel Propheta meminit, & de quibus modò egimus; quibus partibus doctrina conſtaret Chaldaïca colligi poteſt. *Hhartumim* divinis & naturalibus contemplationibus operam dabant: *Aſchaphim* Religionum ritibus: *Mechaſchephim* & *Chaſdim* divinationi, hi Aſtrologiæ ope, illi aliis artibus. Duos poſteriores ordines *Diodorus* Aſtrologorum nomine complectitur: duos priores, nominibus Phyſicorum & Sacerdotum; ait enim eos

eos *imitari Sacerdotes Ægyptios*, καὶ φυσικοὺς, ἔπι δὲ ἀςρολόγȣς.

Propterea de Chaldaïca acturi doctrina, primùm eorum *Theologiam* & *Phyſicen*, quibus incumbebant Hhartumim: deinde *Aſtrologiam*, aliáſque divinandi artes, quæ exercebantur à Chaldæis & Mechaſchephim: tertiò eorum *Theurgiam*: quartò *Deos*, quorum contemplatio & ritus ad Aſchaphim pertinebant, exponemus.

Chaldaïca doctrina ante omnia contemplatur Naturas omnes divinas & naturales; priorúmque contemplatio Theologia eſt, poſteriorum Phyſica.

Zoroaſtres diviſit omnes Naturas (*a*) in tres ſpecies: æternas; alteras, quæ initium habuerunt ſine cariturae; tertias perituras. Duas priores contemplatur Theologia.

(*a*) *Pletho in Orac.* p. 90. *Ed. Amſtel.* 1638.

Qui Græcorum Theologiam accuratè expenderunt, ait (*b*) Euſebius, eos (*c*) ſine dubio intelligens qui Zoroaſtrem ſequebantur, *rem totam in quatuor genera partiti ſunt, quippe ante omnia Deum primum ſecernentes, omnibus eum rebus præſidere, ante omnes eſſe, omniúmque Deum, parentem ac regem ſeſe agnoſcere profitentur; ſecundùm quem alterum Deorum genus, tertium Dæmonum, quartum denique Heroum aſſignant*; vel, juxta alios, Angelorum, Dæmonum, & Animorum.

(*b*) *Præp. Evang. Lib. IV.* c. 5.

(*c*) *Vide Indicem in voce*, Græci.

Tertia ſpecies Naturarum, quæ peritura, eſt Phyſices argumentum; omniáque materialia, in ſeptem mundos diviſa, unum empyreum, tres æthereos, tres corporeos, complectitur.

C A-

CAPUT I.

De æterna Natura, ſive Deo.

PRima ſpecies Naturarum eſt æterna, juxta Zoroaſtrem, & ſupremum continet Numen. Hoc ex modò citatis *Euſebii* verbis liquet, confirmaturque oraculo à (*a*) *Porphyrio* laudato:

> Μοῦνοι Χαλδαῖοι σοφίαν λάχον, ἠδ' ἄρ' Ἑβραῖοι,
> Αὐτογένεθλον ἄνακτα σεβαζόμενοι θεὸν ἁγνῶς
> *Chaldæis ſolis ſapientia ceſſit,* (*) *Hebræiſque,*
> *Æternum caſto veneratis numen honore*

Hoc eſt unicum illud Principium, de quo ſcriptor *Expoſitionis brevis* dogmatum Chaldaïcorum: μίαν ἀρχὴν τῶν πάντων δοξάζουσι &c. *unicum arbitrantur rerum omnium Principium, idque profitentur unum eſſe & bonum.*

(*a*) *Ap. Euſeb. Præp.* Lib. IX. c. 10.
(*) *Vid. Indicem in voce* Hebræi.

Deus, ut Pythagoras (*b*) à Magis, qui eum *Oromazem* (*) appellant, didicerat, *corpore ſimilis eſt luci, animo veritati.* Deum etiam *lucem* à Chaldæis dici, præter Euſebii teſtimonium, conſtat oraculis Zoroaſtris, ubi paſſim deſcribitur vocibus, φάος lux, αὐγαὶ *radii,* φέγγος *ſplendor.*

(*b*) *Porphyr. in vita Pythag.*
(*) *Vid. Indicem in* Oromazes.

Eodem ſenſu Deum vocabant *ignem*; nam cùm אור *Or* vel *Our,* Chaldaïcè denotet *lucem* & *ignem,* promiſcuè horum duorum vocabulorum ſignificata ſumebant. Inter plurimos alios, *Plato* (*c*), ubi dixit Deum *cœpiſſe componere corpus totum mundi, igne & terrâ,* ſignificat ſe per *ignem* intelligere *ſolem,* quem *ſplendidiſſimum & lucidiſſimum rerum omnium* vocat, quaſi lux & ignis idem ſint. Hoc quoque manifeſtum ex Zoroaſtris oraculis, ubi Deus paſſim πῦρ *ignis,* & πατρικὸν πῦρ *paternus ignis,* & ὕπατον πῦρ *ſupremus ignis.*

(*c*) *In Timæo.*

Hoc ſine dubio fundamento inædificatus cultus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

ignis apud veteres Chaldæos, à quibus ad Perſas tranſierat; qua de re poſthac, ubi de horum Religione & Diis agemus.

CAPUT II.

Emanatio ignis, ſeu luminis à Deo.

CUM Deus, ut oſtendimus, ſit νοερὸν φῶς aut πῦρ, *in ſua intellectuali potentia non incluſit proprium ignem* ἐν ἑῇ δυνάμει νοερᾷ οὐκ ἔκλεισεν ἴδιον πῦρ, ſed eum largitus eſt omnibus creaturis; & immediatè quidem atque ante omnia Primæ Menti, ut Oracula docent; tum etiam æternis atque incorporeis Naturis aliis, ſub quibus continentur innumeri Dii, Angeli, boni Dæmones & Mentes hominum. Proximum è Deo effluvium eſt ὑπερκόσμιον φῶς (a) *ſupramundanum lumen*, infinitum, idémque incorporeum ac lucidum ſpatium, Intellectualium Naturarum beata ſedes. Supramundanum lumen illuſtrat primum corporeum mundum; empyreum, nempe, ſeu igneum cœlum; quod, cùm immediatè ſubjaceat incorporeæ luci, eſt omnium corporum altiſſimum, ſplendidiſſimum, ac rariſſimum. Empyreum cœlum diffunditur ad ætherem uſque, quod eſt corpus inferius, ignémque minùs ſincerum continet. Sed igneum tamen eſſe denſiſſimæ ejus partes, Sol ac ſtellæ, ſatis oſtendunt. Ab hoc æthere ignis tranſmittitur ad hunc ſublunarem ac materialem mundum; nam licèt materia quâ conſtat non ſit lux, ſed tenebræ (quales ſunt corporei, ſeu mali Dæmones) attamen id ζωογόνιον πῦρ *vivificans ignis*, ut loquuntur Oracula, eam agitat & lumine omnes ejus partes colluſtrat, dum per omnia diffunditur & ad centrum uſque penetrat: ἄνωθεν διήκει ἐπὶ

(a) *Vide Indicem in* Lumen.

τὸ

τὸ κατ' ἄντικρυ διὰ τοῦ κέντρου τῆς γῆς, *deſuper permeat in oppoſitum, per centrum telluris.* Verùm hæc pleniùs deſcribemus, ubi de ſingulis agemus.

CAPUT III.

De rebus æviternis & incorporeis.

SECUNDA ſeu media ſpecies rerum, juxta Zoroaſtrem, eſt quæ initium habet, at carebit fine, qualia vulgò *æviterna* dicuntur. Huc pertinent *Deorum genus*, quod ſub Deo patre & rege collocatum teſtatur (a) *Euſebius*, & Mentes hominum. *Pletho*, & alter ille, qui compendio doctrinam Chaldaicam tradidit, has Naturas hoc ordine collocant: (*) *Intelligibiles & intellectuales*; *Intellectuales fontes*; *Hyperarchii*, *vel Principia*; *Azoni Dii*; *Zonæi Dii*; *Angeli*; *Dæmones*; *Animi*. Ajebant haſce omnes naturas lucem eſſe, Dæmonas malos tenebras.

Huic medio generi Zoroaſtres præficiebat (b) Mithram, qui in Oraculis, (*) interprete Pſello, vocatur *Mens*. Hic circa ſecundarium genus verſatur.

(a) *Lib. IV. c. 5. Præp.*

(*) *Vid.* Νοερὸς & Νοητὸς *in Indice.*

(b) *Plutarchus in Lib. de Iſide & Oſiride.*

(*) *Vid. Indic. in* Mithra.

CAPUT IV.

De primo ordine æviternarum rerum.

PRIMO loco ſunt tres ordines, (*) unus *intelligibilium* rerum, alter *intelligibilium & intellectualium*, tertius *intellectualium*. Primus horum trium (conjectore *Patricio*, nam *Pletho* hæc refert, non explicat) videtur eſſe quem intellectu duntaxat aſſequimur, quíque eſt ſummus. Medius

(*) *Vide Indicem in* Νοερὸς & Νοητός.

eſt

eſt earum Naturarum, quæ intelliguntur & intelligunt. Τὰ μὲν ἐστι νοερὰ καὶ νοητὰ, ὅσα νοοῦντα νοεῖται, ait Zoroaſtres, *hæc ſunt intellectualia & intelligibilia, quæcunque intelligentia intelliguntur.* Tertius ordo eſt earum, quæ tantùm intelligunt, quippe quæ ſunt, ſeu eſſentiâ ſuâ, ſeu participatione, Intellectus. Hac diſtinctione capimus ſupremum ordinem eſſe ſupra intellectum, quippe quod intelligatur à medio Mentium genere. Medius ordo, ſuperioris naturæ particeps, eſt Mentium, quæ ſuperiores & ſeipſas intelligunt. Poſtremus videtur eſſe Mentium, quæ non modò ſe ipſas, ſed ſuperiores etiam & inferiores intelligunt.

De primo horuncce ordinum Anonymus ſcriptor Compendii de doctrina Chaldaïca, ſic habet: *Deinde* (nempe poſt unum & bonum) *colunt paternum quoddam fundum, ex tribus Triadibus compoſitum. Quælibet autem Trias habet patrem, potentiam & mentem.* Pſellus paulò pleniùs: *Secundùm Unum aſſerunt paternam profunditatem compleri tribus Triadibus, quarum unaquæque primum habet* (*) *Patrem, deinde mediam* (*a*) *Potentiam, & tertiam* (*b*) *Mentem inter eas, quæ intra ſe claudit Triadem. Hæc vocantur etiam ab iis intelligibilia.*

(*) *Vid. Indicem in voce* Pater.
(*a*) *Vid. Indicem in* Potentia.
(*b*) *Vid. Indicem in* Mens.

Hæc triplex Trias eadem eſſe videtur, cujus meminit Zoroaſtres, qui *patrem* vocat eundem qui ita à Pſello appellatur: πάντα γὰρ ἐξετέλεσσε πατὴρ *omnia perfecit Pater.* Vocat & πατρικὴν μονάδα *unitatem paternam.*

Secunda Natura, quæ à Pſello vocatur *Potentia*, dicitur à Zoroaſtre δύναμις νοερὰ *intellectualis potentia*, & ἀλκὴ πατρὸς *vis patris*: item, *Duas generata à Monade, & quæ apud eam ſedet*, & *prima mens paterna.*

Tertium Triadis Principium, quod à Pſello

dicitur

dicitur *Mens*, *ſecunda mens* Zoroaſtri eſt: πάντα γὰρ ἐξετέλεσε πατὴρ καὶ νῷ παρέδωκε δευτέρῳ, ὃν πρῶτον κλῄζεται πᾶν γένος ἀνδρῶν, *omnia enim perfecit Pater, & Menti tradidit ſecundæ, quam primum vocat omne hominum genus.* Quemadmodum Pſellus dicit ab hac Mente intra ſe Triadem ac paternam profunditatem claudi: Zoroaſtres ait eam εἶναι πέρας τοῦ πατρικοῦ βυθοῦ & πηγὴν τῶν νοερῶν, *finem eſſe paternæ profunditatis, & fontem intellectualium.* Item: (*) οὐ προῆλθεν ἀλλ' ἔμενεν ἐν τῷ πατρικῷ βυθῷ, *non proceſſit, ſed manſit in profunditate paterna.* (*) *Vide Indicem in voce* Mens.

Caput V.

Secundus ordo æviternarum rerum.

P*Oſt hoſce*, ait Pſellus, *eſt alius ordo intelligibilium ac intellectualium. Hic dividitur tripliciter, in Iyngas, Synoches & Teletarchas.* Cui conſentit ſcriptor Compendii: *Tum ſunt intelligibiles Iynges; ſecundùm quos ſunt Synoches, Empyreus, Æthereus, Materialis; poſt Synoches ſunt Teletarchæ.*

De primis ita loquuntur Oracula: νοούμεναι ἴυγγες πατρόθεν νοέουσι καὶ αὐταί, βουλαῖς ἀφθέγκτοισι κινούμεναι ὥστε νοῆσαι, *intellectæ Iynges à patre intelligunt & ipſæ, conſiliis ineffabilibus motæ ut intelligant.* Pſellus (*a*) vult eſſe *certas potentias ſecundùm paternam profunditatem conſtantes tribus Triadibus*, quæ *juxta oraculum, intelliguntur à paterna mente, quæ ſingularum cauſam in ſe continet.* Pletho: (*b*) *ſunt intellectuales ſpecies à Patre perceptæ, quæ & ipſæ intelligunt, excitantes notiones ineffabilibus conſiliis.* Eædem videntur eſſe ideæ deſcriptæ in Oraculo Zoroaſtris, à v. 100. ad 119.

(*a*) P. 108. *Ed. Amſtel.* 1688.

(*b*) P. 89. *Amſtel. Ed.*

119. Νοῦς πατρὸς ἐῤῥοίζησε, & quæ ſequuntur. Hæc etiam verba *Proclus*, poſtquàm retulit quaſi oraculum Deorum, dicit iis confirmari ſententiam *Platonis* de ideis.

Secundi ſunt Synoches numero tres, *Empyreus*, *Æthereus*, & *Materialis*, pro numero mundorum quibus præſunt. Videntur eſſe Mentes, quæ ab *Hecate* ducunt vivificum ignem, quem immittunt Empyreo, Æthereo ac Materiali mundis, quibus vitalem motum communicant. Vocantur in Oraculis Ἀνοχεῖς

--- ἔχει κόσμος νοεροὺς ἀνοχῆας ἀκαμπεῖς

habet mundus intellectuales Anoches inflexos. Hos Pſellus vult eſſe excellentiſſimas intelligibilium ſpecierum, & ex iis quæ ab Immortalibus in hoc cœlum demittuntur, quibus præeſſe concipitur Deus à Patre ſecundus.

Poſtremi ſunt *Teletarchæ*, qui Oraculo Synochibus junguntur: οἱ τελετάρχαι συνειλήπτωται τοῖς συνοχεῦσι *Teletarchæ comprehenduntur ſub Synochibus.*

Secundæ Triadis, quam hoc Capite expoſuimus, ſæpiùs meminerunt *Damaſcius* & *Proclus*, duplici nomine eam inſignientes *Intellectualium* & *intelligibilium* νοερῶν καὶ νοητῶν.

CAPUT VI.

Æviternarum rerum tertius Ordo.

POSTREMUS ordo eſt rerum intellectualium. Pſellus: *poſt medium ordinem, eſt intellectualis habens unam Triadem paternam, conſtantem* (τοῦ ἅπαξ ἐπέκεινα) *ſemel ulteriore, Hecate,* & (τοῦ δὶς ἐπέκεινα) *bis ulteriore; alteram verò Triadem conſtantem tribus Amilictis*; ad *quos accedit Hypezocos. Hi ſunt ſeptem fontes.* Compendium Chal-

daïcæ

daicæ doctrinæ : *His ſuccedunt fontani patres* (πηγαῖοι πατέρες) *qui dicuntur etiam Coſmagogi , quorum primus dicitur ſemel ulterior , poſt quem Hecate; deinde bis ulterior , poſt quem ſunt tres Amilicti* (ἀμείλικτοι implacabiles) & *ultimus Hypezocos* , ὑπέζωκος ſuccinctor.

Pſellus , in Scholiis ad Oracula , verſ. 126. jam laudatum antecedente Cap. de hiſce intelligit: (a) *Chaldæi* , inquit , *ponunt potentias in mundo , quas vocant Coſmagogos, quippe quæ mundum providis motionibus agunt. Has igitur potentias vocat Oraculum* ἀνοχῆας *ſuſtentatores , quòd mundum univerſum ſuſtineant. Voce* ἀκαμπεῖς *deſignatur ſtabilis eorum potentia ;* & *voce* ἀνοχεῖς *cuſtodiendi cura. Has autem potentias definiunt per ſolam* & *indeclinabilem mundorum cauſam.* Pletho has interpretatur, ut Iyngas. (a) p. 96.

Amilictos & Hecaten , & Hypezocon memorant Oracula verſ. 120. & ſeqq. *Amilicti* , auctore Pſello , ita dicuntur , quòd ſint naturæ ſtabilis , neque versùs hæc inferiora converſæ , impediúntque ne Animi affectuum illecebris demulceantur.

CAPUT VII.

Fontes & Principia.

PRÆTER hunc poſtremum Intellectualium ordinem , quos Pſellus vocat *ſeptem fontes* , (†) Compendium *fontanos patres* ; ab hoc memorantur plurimi alii fontes : *Venerantur etiam fontanam Trinitatem fidei , veritatis & amoris. Aiunt etiam eſſe* (ἀρχικὸν) *principativum ſolem , à materiali fonte etiam Archangelicum , & fontem ſenſationis , & fontanum judicium & fulmineum fontem , & fontem ſpeculorum , & fontem characterum inſidentem ignotis ſyn-*

(†) *Vid. Indicem in voce* Fontes.

ſynthematibus , *& fontanas ſummitates Apollinis*, *Oſiridis* , *& Hermæ*. *Aiunt quoque eſſe materiales fontes centrorum* , *elementorum* , *& ſomniorum Zonam*, *& fontanam animam*.

Poſt Fontes, ait Pſellus, *ſunt Hyperarchii*. Anonymus pleniùs: *poſt fontes dicunt eſſe principia* , *nam fontes ſunt magis principiativi* (ἀρχικώτεροι) *quàm principia*. Hæc nomina *fontium* & *principiorum* frequenter apud *Dionyſium Areopagitam* occurrunt, imò in tertia Triade *principia* collocat, poſt quæ Archangelos recenſet.

Principiorum autem animalia producentium (verba ſunt Anonymi ſequentia) *ſummitas vocatur Hecate*; *medietas Anima principiativa*; *fundus Virtus principiativa*.

Hæc videtur eſſe Hecate, quam Pſellus ait creditam à Chaldæis fontem Angelorum, Dæmonum, Animarum & Naturarum. Hanc eandem deſignat Oraculum

Λαιῆς ἐν λαγόσιν Ἑκάτης ἀρετῆς πέλει πηγή.

in ſiniſtris Hecates lateribus fons eſt virtutis &c. *Chal-*
(a) p. 98. *dæi*, ait (*a*) *Pſellus*, *Hecaten exiſtimant Deum*, *quæ medium ducit ordinem*, *& quæ veluti centrum tenet omnium Potentiarum. In dextris ejus partibus collocant fontem animarum* ; *in ſiniſtris fontem bonorum. Et aiunt fontem quidem animarum paratum eſſe ad procreationes. Fons verò virtutum intra terminos manet propriæ eſſentiæ*, *eſtque quaſi virgo intacta. Eam quam habet firmitatem & immobilitatem ab Amilictis Potentiis deſumpſit*, *eſtque virginali cingulo ornatus*. Quæ hîc à Pſello vocantur *fontes animarum* & *fontes virtutis* ab Anonymo ἀρχικὴ ψυχή, καὶ ἀρχικὴ ἀρετὴ dicuntur.

CAPUT VIII.

Dii Azoni, & Zonæi.

POST Hyperarchios, juxta Pſellum, *ſunt Azoni. Apud illos*, ait Anonymus, *ſunt & Hecatæ* ἄζωνοι (ſine zona) *ut Chaldaïca* τελεχδότης, κωμοὺς & ἐκκλυστική. *Dii ſine zona eis dicuntur* (†) *Sarapis, & Dionyſius, & Oſiridis catena, ut & Apollinis. Azoni autem vocantur qui liberè exerunt poteſtatem ſuam in Zonis, ſuntque collocati ſupra conſpicuos Deos.* Hi Dii conſpicui ſunt Cœli & Planetæ, fortaſſe ejuſdem generis ac Intelligentiæ, à quibus ſphæras circumagi putant Peripatetici. Uti hîc dicit Anonymns ἐνεξουσιάζειν ejuſmodi Naturas: ita Dionyſius ſecundam tertiæ Hierarchiæ vocat τὴν ἁγίων ἐξουσιῶν.

(†) *Vide Indicem in hiſce Vocibus.*

Ζωναῖοι (quibus attributa eſt zona) *ſequuntur*, ut ait Pſellus. *Hi ſunt*, Anonymo Auctore, *qui zonas in cœlo non liberè* (lego ἀλύτως) *circumvolvunt, & quæ hîc ſunt adminiſtrant. Eſt enim apud eos genus Deorum Zonæum, cui attributæ ſunt ſenſibilis mundi partes, & quod cingit diviſiones ſorte acceptas, circa materialem locum.*

Idem officium aſſignat ſecundæ & tertiæ Hierarchiis Dionyſius.

Iterum Divinitatum Zonis annexarum, aut iiſdem ſolutarum meminere *Damaſcius*, & *Proclus* in *Proœm. Parmenid.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

CAPUT IX.

De Angelis & immaterialibus Dæmonibus.

INFRA *Zonæos ſunt Angeli*, juxta Pſellum. *Hoſtanes* ex Perſarum Magis, qui Chaldæis placita ſua debebant, dicitur à *Minutio Felice* aſſeruiſſe (a) *Angelos venerationi veri Dei aſſiſtere.* Zoroaſtres meminit *reductorum Angelorum, qui animos reducant ad ipſos, ex variis rebus.* (†)

(a) *In Octavio.*

† *Vid. in voce* Ἀναγωγός.

Proximi ſunt Dæmones, docente Pſello, quorum alios eſſe credebant Chaldæi malos, alios bonos. Bonos dicebant eſſe lucem, malos tenebras. Bonos eſſe Dæmonas ratione colligere poſſumus. Oraculum:

Ἡ φύσις πείθει εἶναι τοὺς δαίμονας ἁγνοὺς,
Καὶ τὰ κακῆς ὕλης βλαστήματα χρηστὰ καὶ ἐσθλά.

Natura ſuadet eſſe Dæmonas puros, & malæ materiæ germina utilia & bona. Ad quem locum ita Pletho: (b) *Natura, ſive naturalis ratio, perſuadet eſſe Dæmonas puros, & omnia prorſus ex Deo, qui ipſum bonum eſt, manantia, utilia eſſe* &c. *ſi autem materiæ malæ germina bona ſunt, multò magis dæmones qui tanto ſunt ipſâ excellentiores, quòd ſint naturæ rationalis, & naturæ corruptioni obnoxiæ impermixti.*

(b) p. 86.

CAPUT X.

De Animis.

PSELLUS, in compendiaria deſcriptione Chaldaïcæ doctrinæ, *Animos*, extremas æviternarum naturarum eſſe ait.

Magi,

Magi, (*a*) atque ex eorum doctrina Pythagorici & Platonici, conſtituunt triplex formarum genus; unum quod penitus à materia ſecernatur, cujuſmodi ſunt Mentes ſupercœleſtes; alterum quod à materia abjungi non poſſit, quòd eſſentiam per ſe ſubſiſtentem non habeat, ſed à materia pendentem, quâ, naturæ corruptibilitate, ſolutâ, diſſolvatur & pereat. Atque hoc genus totum rationis eſſe expers tradunt. Inter iſta medium locant Animum ratione præditum, à Mentibus quidem ſupercœleſtibus eâ in re diverſum, quòd perpetuò materiæ adſit; ab irrationali verò genere, quòd materiæ non conjunctus ſit, ſed contrà materiam ſibi adjunctam habeat; & ſit eſſentiæ peculiaris & vi ſuâ ſubſiſtentis, itémque indiviſibilis, ut Mentes illæ ſupercœleſtes; quibus etiam actiones quadantenus affines edat, iiſdem quibus hæ ſtudiis occupatus, omnium rerum, ſcilicet, quæ in natura ſunt, ne excepto quidem ſummo Deo, cognitione & contemplatione, ac propterea corruptioni non obnoxius.

(*a*) *Pleth. in Orat.* p. 85.

Animus, (*b*) cùm ſit ignis immaterialis & incorporeus, & ab omnibus compoſitis, & materiali corpore diſtinctus, immortalis eſt. Nihil materiæ, aut caliginis particeps illi immiſtum eſt; multò minùs compoſitus eſt, ut in ea, ex quibus conſtitutus fuit, reſolvi queat.

(*b*) *Pſell.* p. 105.

Animus (*c*) habet eſſentiam αὐτόγονον καὶ αὐτόζωον *per ſe genitam & animatam.* Aliunde enim non movetur, nam ſi, juxta Oraculum, ignis divini pars eſt & ignis lucidus atque paternæ mentis conceptus, perfectò forma eſt materiæ expers & per ſe ſubſiſtens. Sic enim eſt omnis divina natura, cujus pars eſt animus.

(*c*) *Summar. expoſ.* p. 110. *Ed. Amſtel.* 1688.

Animorum (*d*) humanorum duplicem ponunt cauſam fontanam, Paternam ſcilicet Mentem, & Animam fontanam. Prodit autem juxta illos particu-

(*d*) *Ibid.*

ticularis anima à fontana, juxta Patris voluntatem.

(e) *Ex Pſel. in Oracul* p. 91. & *Pleth.* p. 81.

Jam autem (*e*) cùm ſint variæ ſedes, quarum una tota lucida eſt, altera tota tenebricoſa, aliæ tenebris & luce mixtæ; locus ſubjectus Lunæ undique tenebricoſus eſt; lunaris alternatim lucidus & obſcurus; qui ſupra Lunam eſt undequaque lucidus, attribuitúrque animis.

(f) *Summar.* Ibid.

Hinc (*f*) volunt hujus generis animos variis de cauſis demitti in terram, ſeu propter πτερορρύησιν *quod eis defluxerint pennæ*, quibus verbis ſignificant abceſſionem animi à primigenia perfectione, aut ut pareant voluntati Patris.

(g) *Pletho in Or.* p. 84.

Animus (*g*) autem cum corpore æthereo, quaſi cum vehiculo, ſemper verſatur; atque hoc, continuo attactu, participem immortalitatis facit. Eſt inanimum quidem ſuâ naturâ, ſed animatur ab anima irrationali, (quam Sapientes vocant εἴδωλον, *ſimulacrum* animæ rationalis) imaginationéque & ſenſu ornatum ipſum totum per totum videt, audit, omni denique ſenſu viget, & cæteris hujuſmodi animæ irrationalibus facultatibus utitur.

Ita per potiſſimam hujus corporis vim, imaginandi facultatem, animum rationalem cum toto tali corpore jugiter eſſe contendunt; per tale verò corpus cum mortali quandóque humanum animum copulari, toto illo cum toto fœtûs in utero contenti ſpiritu vivifico, ob cognationem quandam, implicito, cùm ea vis vivifica ſit quidam ſpiritus.

(h) *Id.* p. 86.

Simulacrum animi (*h*), hoc eſt, ea pars quæ cùm ſit rationis expers, cum parte rationali eſt conjuncta & ab ejus vehiculo pendet, particeps eſt ſedis undequaque lucidæ, neque enim unquam animus deponit ſuum *vehiculum*, ὄχημα.

(i) *Id.* p. 81.

Animus à (*i*) ſede prorſus lucida in hoc corpus delapſus, ſi bene operam ſuam corpori accommodave-

daverit, in eundem rurſus locum redit; ſi malè, in ſedes hac deteriores hinc ſe recipit, pro ratione eorum quæ in vita fecerit.

Ita Chaldæi (*k*) reſtituunt animos poſt mortem, prout ſe purificarunt, in omnibus mundi partibus; quoſdam etiam ultra mundum evehunt, ὑπὲρ τὸν κόσμον ἀναβιβάζουσι. (*l*)

(*k*) *Summ.* p. 112.

(*l*) *Vid. Indicem in voce* Reſurrectio.

CAPUT XI,

Supramundamen lumen.

OMNES hæ æviternæ & incorporeæ Naturæ ſedem in ſupramundano lumine ſortitæ ſunt, quod lumen incorporeum eſt, ſupra altiſſimum corporeum mundum poſitum, atque inde ſuperiora versùs in infinitum porrectum. *Proclus* à *Simplicio*, in hoc Zoroaſtris oraculum, citatus: Ἄρδην ἐμψυχοῦσα φάος, πῦρ, αἰθέρα, κόσμους, *affatim animans lucem, ignem, æthera, mundos*, Proclus, inquam, ,, ait hoc lumen eſſe ſupra ſeptem Mundos, ,, ut Monas eſt ante vel ſupra Triadem Empyrei, ,, Ætherei, & Materialis mundorum. Addit ,, etiam primigenium hoc lumen eſſe imaginem Pa-,, ternæ profunditatis, ac propterea eſſe ſupra-,, mundanum. Præterea hoc lumen, cùm ſit ſupra-,, mundanus ſol, emittere fontes lucis; & myſticos ,, ſermones docere generalitatem ejus eſſe inter res ,, ſupramundanas, eſſe enim ſolarem mundum & ,, (†) Univerſale lumen, juxta oracula Chaldaïca.

Idem etiam ait ,, centrum totius mundi, quaſi ,, unius conſiderati, eſſe in hoc lumine; nam ſi ,, Oracula materialis mundi centrum ſupra ipſum ,, ponunt in Aethere, eadem ratione aſcendendo, ,, affirmandum centrum altiſſimi mundorum in hoc ,, lumine ſitum.

(†) *Vid. Indicem in* Univerſales.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

CAPUT XII.

De rebus Corruptioni obnoxiis & Corporeis.

TERTIUM & ultimum genus rerum, juxta Zoroaſtrem, eſt id quod ut incepit, ita etiam finem nanciſcetur, cui præeſt *Arimanes*.

Sub hoc tertio genere continentur corporei mundi; Empyreus, qui immediatè ſupramundano ſubjacet lumini; Æthereus, qui proximè ſequitur; Materialis denique omnium infimus. Ita enim diſponuntur, in Oraculi modò allati verbis. Quod apparet etiam ex Oraculorum verſ. 182. & ſeqq. Ἑπτὰ γὰρ &c. *Pſellus* quomodo, juxta Chaldæos, ſeptem ſint mundi oſtenſurus, ait ab iis numerari unum Empyreum eúmque primum; dein tres Aethereos; & tandem tres Materiales, nempe Orbes fixarum & erraticarum ſtellarum, ac Sublunarem regionem. Sed hæc enumeratio ſatis plena non eſt, etenim hîc mentio fit duorum tantùm Æthereorum mundorum, Orbis ſtellarum fixarum & Planetarum, & unius materialis ſublunaris, ut obſervavit eruditus *Patricius*, qui proinde ſeptem mundos ita recenſet: 1. Empyreus: 3. Ætherei, nempe Orbes Fixarum, Planetarum, exceptâ Luna, & Lunæ: 3. Elementares, Aëreus, Aqueus & Terreſtris. Sed fortè magis conſentiret cum Oraculo, quod Lunam inter Planetas complectitur, & Aquam Terræ ſubjicit, & cum Pſello, qui tres poſtremos mundos materiales vocat, quicunque eos ita diſponeret:

7 *Mun-*

7 Mundi Corporei	*1 Empyreus*	*Supremus Æther*
	3 Ætherei	*Sphæra ſtellarum fixarum.*
		Orbis Planetarum.
	3 Materiales	*Aër.*
		Terra
		Aqua.

Neque mirum videri debet tres poſtremos materiales vocari, nam Chaldæi materiam tenebricoſam eſſe, aut potiùs tenebras ipſas exiſtimabant. Empyreus verò & Ætherei mundi, qui, ut videbimus, luce vel igne conſtabant, non poterant eo ſenſu materiales dici, licèt corporei.

Empyreum ſeu primum, ut tradit Pſellus, tribuebant Menti, Æthereum Animæ, Materialem Naturæ.

CAPUT XIII.

Empyreus Mundus.

PRIMUS (*a*) corporeorum mundorum eſt *Empyreus*; quâ voce Chaldæi non intelligebant, ut Chriſtiani Theologi, Dei & beatorum Spirituum ſedem, quæ potiùs convenit cum ſuprema Chaldæorum luce, ſed extimam corporei mundi Sphæram. Figura ejus rotunda eſt, juxta Oraculum: τ̃ οὐρανὸν κυρτῷ σχήματι περικλείσας, *cœlum rotundâ figura circumcludens.* Eſt quoque *ſolidus Orbis*, ſeu *firmamentum*, nam eadem oracula vocant eum στερέωμα. Conſtat igne, unde nomen ducit; qui ignis, cùm proximè ſubjaceat ſupramundanæ & incorporeæ luci, omnium corporum tenuiſſimum ac rariſſimum eſt. Præ tenuitate facilè permeat ſubjectum ætherem, & ubi eum pertranſiit,

(*a*) *Summar.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

ſiit, reliquos materiales mundos. „Hoc poteſt „ diſtinctiùs probari, ait *Proclus*, traditione divi„ nâ (*intelligit nempe Zoroaſtræa oracula*) nam Em„ pyreus permeat Ætherem, Æther verò mate„ rialem mundum. Et licèt omnes intellectuales „ Tetrades & Hebdomades habeant fontanum Or„ dinem, ac proinde Empyreum Præſidem, atta„ men continentur in mundis, quandoquidem om„ nes mundos permeat Empyreus.

Nihilominus Empyreus ipſe immotus eſt, ut docet *Simplicius* Chaldaïcam doctrinam hac ſimilitudine diſtinctiùs interpretatus: „ Animo con„ cipiamus duas Sphæras, quarum una plurimis „ corporibus conſtet, ſintque ambæ paris craſſitiei, „ unáque in centro alterius collocetur; tum vide„ bimus Mundum in loco exiſtentem, in immotâ „ luce motum; juxta totam extenſionem immo„ tum, ut ſit ſimilis loco; ſed motum partibus „ quibuſdam, ut ſit loco minor.

CAPUT XIV.

Ætherei Mundi.

POST Empyreum mundum, Oraculum *Æthera* collocat, *πῦρ, αἰθέρα, κόσμους.* Confirmatur hoc à Pſello & Auctore Summarii, qui dicit juxta Empyreum eſſe tres Æthereos mundos. Verùm ex tribus duos tantùm memorant, eoſdémque inter materiales perperam ponunt: *Sphæram*, nempe, *Fixarum*, & *Sphæram Erraticarum.* Tertius, licèt non expreſſus, eſſe queat Æther inter Empyreum & Sphæram Fixarum porrectus.

Æther eſt ignis, ut ex ipſo nomine apparet, (*a*) minùs quàm Empyreus ſubtilis, cùm Empyreus Æthera permeet. Tantæ tamen tenuitatis eſt, ut ipſos

(*a*) *Venit nempe à verbo αἴθω ardeo.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

ipſos permeet materiales mundos.

Secundus Æthereus mundus eſt ſtellarum fixarum Sphæra, quæ Stellæ ſunt denſiſſimæ & compactiſſimæ partes ætherei ignis, qui eſt ſenſus, ut ingenioſè interpretatur *Patricius*, hujus Oraculi:

Ἔπηξε δὲ καὶ πολὺν ὅμιλον ἀστέρων ἀπλανῶν
Τὸ πῦρ πρὸς τὸ πῦρ ἀναγκάσας.

Fixitque multum cœtum aſtrorum inerrantium, ignem ad ignem cogens.

Tertius Æthereus mundus eſt orbis Planetarum, qui continet Solem, Lunam, & quinque Planetas, quæ ab Oraculis & *erratica animalia* & *ignes* vocantur. Ζώων πλανωμένων ὑφέστηκεν ἑπτάδα, *Animalia errantia conſtituit ſeptem*, & rurſus: Ἓξ αὐτοὺς ὑπέστησεν, ἕβδομον ἡελίου μεσεμβολήσας πῦρ, *ſex eos produxit, ſeptimum ſolis ignem medium jaculatus.*

CAPUT XV.

Materiales Mundi.

POSTREMI & infimi ſunt Materiales Mundi, quos Pſellus, & Summarii Scriptor tres eſſe aiunt, ſignificantes ſine dubio Aërem, Terram & Aquam, nam eo ordine ab Oraculo collocantur: Γῆν δ' ἐν μέσῳ θεὶς, ὕδωρ δ' ἐν γαίας κόλποις, Ἠέρα τ' ἄνωθεν τούτων: *Terram in medio poſuit, aquam verò in ſinu terræ, & aërem ſupra hæc.* Hic eſt poſtremus ordo mundorum, de quo hæc ſummarium Dogmatum Chaldaïcorum: *ultimus terreſtris dicitur & lucis oſor, qui locus eſt ſub Luna, habens in ſe materiam, & qui vocatur* βυθὸς, *fundus.* Ex hiſce verbis liquet, quâ de ratione Chaldæi ſublunares mundos ſolos materiales vocitent, contrà verò Empyreum & Æthereos immateriales eſſe putent, quantumvis corporeos. Nempe materiam

 (*) pu-

** Vid. Indicem in* Materia.

(*) putant eſſe μισοφανῆ, tenebras & fundum Naturæ, adeóque ab Empyreo & Æthere planè diverſam, quorum licèt ipſa ſubſtantia lux ſit, tamen agitur præterea illorum ζωογόνῳ πυρὶ, quod ut antea oſtendimus, ad centrum uſque omnia permeat.

(a) Lib. II. p. 83.

Ad terram quod attinet, *Diodorus Siculus* (*a*) teſtatur Chaldæos foviſſe peculiares opiniones, & dixiſſe eam eſſe σκαφοειδῆ καὶ κοίλην *inſtar ſcaphæ & concavam.* Addit etiam multa argumenta πιθανὰ tum de hac, tum de reliqua Univerſitate rerum ab iiſdem allata.

Pſellus præterea addit ſublunarem regionem aliquando ab illis vocari Ἅδην.

CAPUT. XVII.

De Materialibus Dæmonibus.

DÆMONUM, ut diximus, Chaldæi duo ſtatuebant genera, bonos & malos; bonos *lucem*, malos *tenebras* vocabant.

(a) Ap. Minuc. Fel.

Priores ſunt iidem quos *Hoſtanes* (*a*) dicebat *eſſe miniſtros & nuncios veri Dei, ejúſque venerationi aſſiſtere:* poſteriores verò quos *terrenos, vagos, humanitatis inimicos prodidit.* De prioribus jam egimus, poſteriores *Pſellus*, in Dialogo *de Operatione Dæmonum*, fusè deſcripſit, ex ore (†) *Marci* cujuſdam in *Meſopotamia* degentis, qui cùm Chaldæorum ritibus addictus fuiſſet, & eorum doctrinâ imbutus, Chriſtianiſmum amplexus erat. Quod narrat, tam ex re ipſa, tum ex hominis patria, ſatis liquet Chaldaïcam eſſe Traditionem.

† Vide Indic. in Marcus.

,, Hi Dæmones ſunt variorum generum, tum ad ,, eorum formas, tum ad corpora quod attinet; & ,, tanto numero, uti & aër ſupra nos poſitus & circum-

,, cumambiens iis refertus ſit. Iiſdem terræ ac ma-
,, ria, & abditiſſimi ſinus, occultiſſimáque ſpelæa
,, ſcatent.

,, Sex ſunt eorum præcipuæ ſpecies. (*b*) Primum
,, vocabatur *Leliurium*, † hoc eſt, διάπυρον igneum.
,, Hoc autem per aërem, qui ſupra nos eſt, volitat,
,, nam ex ſpatio quod circa Lunam eſt, quaſi ſa-
,, cro, ut prophana, omnia Dæmonia expulſa ſunt.
,, Secundum eſt, quod per nobis contiguum aërem
,, vagatur, idque à multis propriè Aëreum voca-
,, tur: Tertium, terreſtre: Quartum, aqueum &
,, marinum: Quintum, ſubterraneum: Sextum, lu-
,, cifugum & (*) terribile.

(*b*) *Ex Pſello.* p. 63. *Ed. nuperæ Kiloníenſis.* in 12.

† *Vid. Indicem, In hac voce.*

* Lego δυσκίνητον, vid. Indicem in hac voce.

,, Cæterùm omnia Dæmonum genera Dei odio
,, flagrant, atque hominibus adverſantur; ſunt ta-
,, men alia aliis pejora. Nam aqueum, & ſubterra-
,, neum, atque lucifugum malo gaudentia, & per-
,, nicioſa præ aliis ſunt. Siquidem hæc non illu-
,, ſionibus & phantaſmatibus animas lædunt, ſed in-
,, ſtar efferatiſſimarum belluarum irruentia in ho-
,, minum perniciem properant. Aqueum quidem
,, navigantes ſuffocat. Subterraneum autem & lu-
,, cifugum, viſcerum, ſi ſinatur, penetralibus ſe
,, ſe inſinuat, & in quoſcunque homines inciderit,
,, eos occupat, ſuffocat, comitialique morbo
,, & phreneſi exagitat. Dæmones verò aërei &
,, terreſtres arte mentes hominum ſubeunt & fal-
,, lunt, atque ad abſonos quoſvis affectus & illegi-
,, timos impellunt.

,, Hæc autem operantur, non quòd nobis impe-
,, rent, ſed quòd ſuggerant. Phantaſticum enim
,, noſtrum ſpiritum ſubeuntes, quippe ſpiritus &
,, ipſi, neſcio quos affectuum voluptatúmque ſer-
,, mones inſuſurrant; non quòd voces aërem fe-
,, rientes & ſonoras emittant, ſed ſuſurros quoſ-
,, dam, quibus verba ſua ſubmittunt. Neque fieri
,, non poſſe, ut ſine voce loquantur, videbitur, ſi re-

,, pute-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

„ putemus ei, qui loquitur, ſi ſit eminus, ela„ tiore vociferatione opus eſſe; qui comminus, „ in audientis aures vocem inſuſurrare. Quod ſi „ animæ quoque ſpiritum ſubire poſſet, nullo „ ei ſuſurro futurum opus; ſed ſermonem quem„ libet, tacitâ quadam viâ, ſine ullo ſtrepitu, „ ad excipientem perventurum; quod animis et„ iam egreſſis è corporibus, qui inter ſe citra „ ſtrepitum colloquuntur, ineſſe ajunt. Eodem „ prorſus modo ipſi quoque Dæmones nobiſcum „ clam confabulantur, ita ut ne ſentiamus qui„ dem undenam bellum nobis ingruat. Nec eſt, „ juxta Chaldæos, quod ſuper hac re quicquam „ dubitemus, ſi quod in aëre accidit animadver„ tamus. Quemadmodum enim, ſole lucente, „ aër varios colores & formas aſſumit, atque „ in corpora eorum capacia tranſmittit, ut in „ ſpeculis videre eſt: ſic etiam dæmonia colores, „ & quaſcunque voluerint formas aſſumentia eas „ in animalem ſpiritum noſtrum trajiciunt. Eo „ pacto, multa nobis negotia faceſſunt, dum „ conſilia nobis ſuggerunt, voluptatum memo„ riam refricant, & affectuum idola tam vigi„ lantibus quàm dormientibus excitant. Imò et„ iam membra ventri ſubjecta titillationibus de„ mulcent, atque in veſanos & illegitimos amo„ res ſuccendunt, potiſſimùm ſi calores humidos „ nobis à natura inſitos cooperatores habeant.

„ Reliqua dæmoniorum genera nullam artem „ norunt, neque fallere ſciunt; ſunt tamen mole„ ſta, ſi excipiantur, & inſtar (*) *Charonæi* ſpi„ ritûs lædunt. Quemadmodum enim ille fertur „ corrumpere quicquid admotum fuerit, ſive ſit „ quadrupes, ſive homo, ſive volucris: eodem „ prorſus modo terribilia hæc dæmonia, gravibus „ damnis eos afficiunt, in quoſcunque tandem in„ ciderint; quippe quæ corporibus & animis no-

„ ceant,

(*) *Vide Indicem in hac voce.*

,, ceant, habitúſque naturales evertant; nonnun-
,, quam etiam igne, aquâ, & præcipitio non
,, ſolùm homines, verùm etiam animalia nonnulla
,, perimant.

,, In animalia autem impetum faciunt, non
,, quia ea ullo odio (*) proſequuntur, aut eis no-
,, cere volunt, ſed quia mirum in modum animali
,, calore capiuntur. Nam cùm in profundiſſimis
,, locis verſentur, quæ admodum frigida & ſicca
,, ſunt, fit ut multum ſibi frigoris inde contrahant;
,, quo quidem contracti atque afflicti, humidum
,, & animalem calorem appetunt; quo ut potian-
,, tur, in bruta inſiliunt, & in balnea, (*) con-
,, caváque loca penetrant. Ignis enim & ſolis ca-
,, lorem, quia urit & exſiccat, averſantur; ani-
,, malium verò, quippe moderatum & humidum,
,, libenter amplexantur, maximè hominum, in
,, quos infuſi dici non poteſt quantum tumultum
,, excitent. Poris nimirum, quibus ſpiritus ani-
,, malis inhæret, oppletis, ſpiritúque, præ cor-
,, porum quibus prædíti ſunt craſſitudine, velut
,, in anguſtias redacto & compreſſo; hinc fit ut
,, corpore concutiantur, eorúmque præcipuè facul-
,, tates malè afficiantur, motúſque obtuſiores fiant
,, & hebetiores.

(*) *Vide Indicem in voce* Bruta.

(*) *Vide Indicem in voce* Cobalus.

,, Quod ſi Dæmon irruens ex ſubterraneorum
,, genere ſit, hominem poſſeſſum concutit & diſ-
,, torquet, atque per eum loquitur ſpiritu patien-
,, tis utens, non ſecus atque proprio quodam in-
,, ſtrumento. Si quis autem eorum, qui Lucifugi
,, dicuntur, clam irrepſerit, remiſſionem mem-
,, brorum inducit, vocem reprimit, & eum quem in-
,, vaſit mortuo ſimilem reddit. Hoc enim genus,
,, quippe dæmonum extremum, magis terrenum
,, eſt, ſumméque frigidum & ſiccum, & quem-
,, cunque invaſerit, omnem ejus animalem facul-
,, tatem hebetat & obtundit. Quia verò rationis

,, ex-

,, expers eſt, & omni intellectuali contemplatione
,, deſtitutum, imaginationéque rationis experte
,, agitur, ut animalium efferatiſſima, increpatio-
,, nem minimè timet, eáque de cauſa meritò mu-
,, tum & ſurdum appellatur. Nec fieri poteſt, ut
,, eorum, qui ab eo correpti ſunt, ullus alio modo
,, liberetur quàm divinâ potentiâ, quæ oratione &
,, jejunio adeſt.

,, Medicos niti nobis perſuadere ejuſmodi affe-
,, ctus non à dæmonibus procedere, ſed potiùs ab
,, humoribus, articulis, & ſpiritibus malè affectis,
,, adeóque poſſe curari pharmacis & diætis, non
,, autem incantationibus & expiationibus; Medi-
,, cos, inquam, niti hoc nobis perſuadere mirum
,, non eſt, quoniam præter ea quæ ſenſu perci-
,, piuntur nihil norunt, ſed in ſola corpora inclina-
,, ti ſunt. Morbi quidem plurimi à malè affectis hu-
,, moribus meritò oriri cenſentur; Enthuſiaſmos
,, verò, inſanias, & catochas, quibus qui corre-
,, ptus eſt nihil quicquam agere poteſt, neque
,, ſermone, neque phantaſiâ, neque ſenſu, ſed
,, ab alio quodam agitatur, eáque loquitur quæ
,, ignorat, futurúmque quippiam interdum præ-
,, dicit, quâ ratione motus materiæ vitiatos di-
,, camus?

(c) Ibid. p. 111. & ſeqq.

,, Cæterùm (*c*) nullum dæmoniorum genus maſ-
,, culum aut fœmineum ſuâ naturâ eſt; nam ejuſ-
,, modi affectus compoſitorum ſunt corporum.
,, Atqui dæmonia ſimplicia ſunt corpora, quæ
,, cùm ductilia ſint & facilè inflectantur, eò fit
,, ut omni figuræ ſuſcipiendæ apta ſint. Quem-
,, admodum enim nubes videre eſt, nunc homi-
,, num, nunc urſorum, nunc etiam draconum,
,, vel quorumlibet aliorum figuram referentes:
,, ita & dæmoniaca corpora. Jam verò nebulæ ab
,, exterioribus ventis impulſæ varias figuras ex-
,, primunt. At Dæmones, pro animi ſui arbitrio,

,, in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

„ in quæcunque voluerint corpora tranſeunt, ut „ fuſè ex *Marci* ſermone oſtendit *Pſellus.*

„ Sed (*d*) omnes Dæmones ejuſdem poteſtatis (*d*) *p.* 119. „ & voluntatis non ſunt participes; neque parum „ diſcriminis hac in re eſt inter eos. Sunt enim qui „ ratione careant, ut inter animalia compoſita, „ mortíque obnoxia. In his homo, qui facultate „ intelligente præditus eſt, ideò generaliorem ima-„ ginandi vim habet, quæ ad omnia ferè ſenſilia „ extenditur. Equis autem & bobus & cæteris id „ genus arctior eſt imaginandi vis, quippe quæ ad „ eorum tantùm nonnulla extendatur, quæ ima-„ ginatione comprehenduntur; & cognoſcit dun-„ taxat pecudes, quæ ſecum paſcuntur, præſepe, „ & poſſeſſores.

„ Culices denique muſcæ & vermes eandem „ habent arctam, nec bene cohærentem. Horum „ enim ſingula nec foramen norunt, ex quo egreſ-„ ſa ſunt, nec locum ad quem tendunt, quóve „ divertendum ſit; ſed unica illis eſt alimenti ima-„ ginatio. Eodem prorſus modo ſunt dæmonum „ varia genera. Alii ἐμπύρειοι ſeu *ignei*, alii aërii; „ variâ imaginatione ſunt præditi, quamcunque „ tandem in rerum ſpeciem vim imaginativam ex-„ tendant. Subterranei verò & lucifugi diverſè ſe „ habent, quapropter haud pluribus formis utun-„ tur; quippe qui non habent plura phantaſmatum „ genera, neque corpore agili & verſatili præditi „ ſunt. Aquei verò & terreſtres, antedictorum in-„ termedii, non poſſunt quidem plures induere „ formas, ſed in iis quibus gaudent perſeverant. „ Quotquot enim humidis in locis vivunt, mol-„ lioréque victu utuntur, in aves illi & fœminas „ ſe transformant. Inde fit ut eos Græci *Naiadas*, „ *Nereïdas*, & *Dryadas* genere fœminino appel-„ lent. Quotquot autem in locis aridis, ſeu teſquis „ inhoſpitis verſantur, eis ſubarida quoque ſunt

„ cor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

,, corpora cujuſmodi Ὀνοσκελεῖς (*cruribus aſini-*
,, *nis*) ajunt eſſe. Hi in viros ſe transformant,
,, nonnunquam etiam canibus & leonibus aſſimi-
,, lantur, & cæteris id genus animantibus, qui-
,, bus ſunt mores maſculi.

Ibid. p. 140. ,, Dæmones porrò poſſunt percuti & ictu infli-
,, cto dolere, quamvis compoſiti non ſint, ne-
,, que enim compoſitorum proprius eſt ſenſus. In
,, hominibus non os, neque nervus id eſt quod
,, ſentit, ſed ſpiritus iis inſitus. Proinde quan-
,, tumvis prematur nervus aut refrigeretur, aut
,, aliud hujuſmodi patiatur, dolor ex ſpiritûs in
,, ſpiritum immiſſione oboritur. Nec enim fieri
,, poteſt ut compoſitum corpus per ſe doleat,
,, ſed quia ſpiritûs particeps eſt; quandoquidem
,, in fruſta diſſectum, ſeu mortuum, ſenſu pror-
,, ſus caret. Ita & Dæmon, cùm totus ſit ſpiri-
,, tus, naturâ ſuâ ſenſûs in omnibus membris par-
,, ticeps, immediatè videt & audit, & affectioni-
,, bus ex tactu orientibus obnoxius diſſectus do-
,, let, ſolidorum corporum inſtar. Hac tantùm
,, ab his ratione differt, quòd cùm cætera quæ
,, diſſecantur vix, vel nullo potiùs modo, conſo-
,, lidentur; dæmonium contrà diſſectum ſtatim
,, coït, & redintegratur: quemadmodum parti-
,, culæ aëris vel aquæ, ſolidi cujuſpiam corporis
,, interjectu diviſæ, rurſus coaleſcunt. Tametſi
,, autem verbo citiùs ſpiritus coaleſcat, eo mo-
,, mento dolet quo diſſectio fit.

Atque hæc, de *Theologia* & *Phyſica* Chaldæo-
rum, hactenus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

CAPUT XVII.

De Aſtrologia, reliquiſque divinandi artibus; & primò quidem de ſtellis fixis & erraticis, carúmque præſignificatione.

SECUNDA pars Chaldaïcæ Doctrinæ ſita erat in divinandi artibus, quarum præcipua fuit Aſtrologia. Hæc, uti ab iis primùm inventa traditur, præcipua eorum in ſe traxit ſtudia; cujus rei rationem *Ptolemæus* ex ipſa Arte petit, quòd nimirum eſſent *ſub Virgine & Mercurio.* Verùm plauſibilior à (*a*) *Cicerone* affertur, *propter planiciem, magnitudinémque regionum quas incolebant, cœlum ex omni parte patens atque apertum*, in quo trajectiones, motúſque ſtellarum facilè obſervari poterant.

(*a*) *De Divin. Lib. I. c.* 1.

Conſtat autem duabus partibus, quarum una eſt *Meteorologice*, quæ verſatur circa motum ſtellarum: altera *Apoteleſmatice*, quæ ad divinationem pertinet. Prima nota erat Veteribus Græcis, communi *Aſtrologiæ* & *Aſtronomiæ* nomine; donec ſecundâ Græciæ illatâ, diſtinctionis causâ, priorem propriè *Aſtronomiam*, poſteriorem *Aſtrologiam* dixere. *Joſephus Scaliger* vir ſummus, ut Græcam eruditionem extollat, conſtanter affirmat (*b*) *Chaldæos* ὁλοσχερῆ *tantùm, non etiam* ἀκριβῆ *Aſtronomiæ notitiam habuiſſe, & Græcos nihil penè à Chaldæis didiciſſe*; cùm *Ariſtoteles* ingenuè fateatur ab Ægyptiis & Babyloniis plurimas obſervationes, circa ſingulas ſtellas, Græcos habuiſſe. Attamen multùm aberant Chaldæi ſine dubio ab ea perfectione Artis, ad quam Græci Aſtronomiam ab Oriente acceptam poſtea perduxere; nam *Diodorus Siculus* (*c*) *de ſolis defectionibus infirmiſſimas*

(*b*) *In Præf. ad Manil.*

(*c*) Lib. II. p. 83.

miſſimas ab iis allatas fuiſſe rationes, *eaſdémque non auſos prædicere*, memoriæ prodidit.

(*) *Vide Indicem in* Aſtrologia.

Verùm τῆς ἀποτελεσματικῆς (*) non modò ſe inventores, ſed ſummos etiam magiſtros jactabant, uſque adeò ut quicunque eam artem profitebantur, cujuſvis eſſent regionis, vocarentur, ut ſupra oſtendimus, *Chaldæi*.

(*d*) *Sext. Empir. adv. Mathem. Lib. V. init.*

In primis autem *ab eis ponitur* (*d*) τὸ συμπαθεῖν τὰ ἐπίγεια τοῖς οὐρανίοις *ſympathiam eſſe inter terreſtria & cœleſtia, ut ex illorum influxibus hæc ſemper renoventur.*

Τοῖος γὰρ νόος ἐςὶν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
Οἷον ἐπ' ἦμαρ ἄγῃσι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Terrenorum hominum mens & ſententia talis
Unaquaque Die, qualem vult Jupiter eſſe.

Aſtronomi actiones noſtras & vitam pendere ex ſtellis, tum erraticis, cum fixis, humanúmque genus multiplici earum curſu regi putabant: *Chaldæi dicunt*, ait idem Scriptor, *ſeptem ſtellas*, (Planetas) *habere rationem cauſarum agentium in unumquodque eorum, quæ in vita accidunt; adjuvare autem partes Zodiaci.* Exiſtimabant eas eſſe cauſas boni & mali, prout horâ natalitiâ diſpoſitæ erant, atque ex contemplatione earum naturæ futura hominibus poſſe prædici.

,, Deos principes, auctore *Diodoro* loco laudato, numerabant duodecim; ſingulis menſem, & de duodecim Zodiaci ſignis unum attribuunt.

(†) *Vid. Indicem in voce* Stellæ.

,, Poſt Zodiacum viginti quatuor conſtituunt ſtellas, (*) quarum duodecim Borealem, duodecim Auſtralem partem ſibi vendicent. Inter has, quæ apparent viventibus ab iis deputantur: quæ latent vitâ functis congregatæ eſſe putantur; atque has δικαστὰς τῶν ὅλων appellant, *rerum omnium judices*.

,, Maximam verò conſiderationem ajunt, & ſin-

,, ſingularem motûs efficacitatem in quinque ſtel-
,, lis, quas alii Planetas, ipſi ἑρμηνεῖς *interpretes*
,, nominant; quòd cùm cæteræ non errantes ſtel-
,, læ certum habeant progreſſum, hi ſoli, pecu-
,, liari ſuo itinere futura oſtendant, Deorúmque
,, benevolentiam, interpretum inſtar, hominibus
,, nuncient. Quædam enim ortu, quædam occaſu
,, ſuo, nonnulla per colores, ſi quis animadver-
,, tere velit, portendi ab his ajunt. Aliàs quan-
,, ta ventorum procella, aliàs quanta imbrium
,, tempeſtas, aut quanta caloris vehementia ſit
,, ingruitura prænuntiant. Cometarum quoque
,, exortus, Soliſque & Lunæ defectiones, cum
,, terræ motibus, & cunctas denique variationes
,, aeris nos ambientis, tam bonas quàm noxias,
,, non ſolùm Gentibus, verùm & Regibus & pri-
,, vatis quibuſlibet ab iis ſignificari putant. His
,, ſtellas triginta ſubjiciunt, quas vocant *Deos Con-*
,, *ſiliarios* βουλαίους θεούς; quorum dimidia pars in-
,, fra terram adſpiciat, altera pars ſupra terram
,, res mortalium contempletur. Decémque inter-
,, vallo dierum à ſuperioribus ad inferiores, u-
,, num veluti ſtellarum nuntium ablegari, & ab
,, inferioribus ad ſuperiores viciſſim unum. At-
,, que hunc eis motum, æterni circuitûs lege, ſic
,, eſſe definitum.

CAPUT XVIII.

De Planetis.

PRÆTER ea quæ ex *Diodoro* retulimus, Capite antecedente, de opinione Chaldæorum circa Planetas, (a) *Sextus Empiricus* teſtatur eos credidiſſe τῶν ἑπτὰ ἡγεῖσθαι τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, *ſeptem Planetarum præcipuos eſſe Solem & Lunam,*

(a) *Ad. Math. p.* 114. *& ſeq.*

minorem autem his vim habere πρὸς τῶν ἀποτελεσμάτων ἐκβάσεις ad apoteleſmatum (actionum) *eventus quinque reliquas.*

(*) *Vid. Indicem in voce* Ægyptii.
(*) *Vid. in* Saturnus.

Ex quinque aliis (*) cum Sole convenire, eidémque opem ferre (*) Saturnum, Jovem & Mercurium, quos vocant ἡμερινοὺς diurnos, propterea quòd Sol, cui dant auxilium, iis dominetur, quæ gignuntur interdiu.

Ex ſtellis autem alias eſſe beneficas, alias maleficas, alias communes; beneficas quidem ſtellas Jovis & Veneris; *maleficas autem* Martis & Saturni; *communem* Mercurii; *quoniam cum beneficis ſit benefica, cum maleficis malefica.*

CAPUT XIX.

Diviſiones Zodiaci.

(*a*) *Ex Sexto Emp. Lib. V. p.* 113. *Ed. Gen.*

„ CUM (*a*) apud Chaldæos non eſſet certa
„ obſervandorum Aſtrorum ratio, quòd non
„ contemplarentur ſigna, ex propria circumſcri-
„ ptione, ſed ſeptem diſperſarum ſtellarum ob-
„ ſervatione, venit eis in mentem in duodecim
„ partes totum dividere circulum. Rationem quâ
„ id factum eſt ita narrant; dicunt, nempe, Vete-
„ res, cùm obſervaſſent unaquamque lucidam
„ ſtellam, earum quæ ſunt in circulo Zodiaco,
„ & deinde perforatam amphoram aquâ impleſ-
„ ſent, ſiviſſe aquam fluere in alterum vas ſubje-
„ ctum, donec eadem ſtella oriretur, conjectan-
„ tes ab eodem ſigno ad idem ſignum fuiſſe circuli
„ circumvolutionem. Rurſus ſumſerunt duodeci-
„ mam partem ejus quod fluxerat, & conſidera-
„ runt quanto tempore effluxiſſet. Dicebant e-
„ nim tanto tempore duodecimam partem circuli
„ abſolvi, & eandem eſſe rationem partis abſo-

„ lutæ ad totum circulum, quæ eſt partis aquæ, „ quæ fluxit, ad totam aquam. Ex hac relatione „ duodecimæ partis ſignabant ultimum finem ab „ aliqua inſigni ſtella, quæ eo tempore ſpectabatur, „ aut aliqua ex ſimul orientibus Borealibus aut „ Auſtralibus. Hoc ipſum autem faciebant in „ aliis *Dodecatemoriis*, ſeu partibus duodenis.

Unicuique Dodecatemorio attributam peculiarem à Chaldæis figuram, ut primo figuram Arietis, cum hoc nota ♈, licèt negetur à *Pico* (*b*) *Mirandulano*, videtur manifeſtum ſatis ex iis quæ de Chaldæis habent *Ptolemæus*, *Sextus Empiricus* & alii, quorum vèrba ſuis locis afferemus.

(*b*) *Cont. Aſtrol.*

Τῶν θεῶν δὲ κυρίους εἶναι φασὶ δώδεκα τὸν ἀριθμὸν (*c*) *Deorum præcipuos ajunt eſſe duodecim numero, ſingulis menſem & de duodecim Zodiaci ſignis unum attribuunt.* Zodiacum ipſum vocabant circulum *Mazzaloth* (†) מזלות, quod *Septuaginta* Μαζουρὼθ verterunt 2. Reg. XXIII, 5. quam vocem Suidas interpretatur τὰ συστήματα τῶν ἀστέρων, ἃ ἐν τῇ συνηθείᾳ ζώδια καλοῦσι, *conſtellationes aſtrorum, quæ vulgò dicuntur Zodia*, nam *Mazzal* ſignificat ſtellam. Attributio illa ſingulorum Deorum ſingulis ſignis, convenit cum eo quod dicitur de cultoribus Baalis (quos Rabbi *Maimonides* eoſdem ac Chaldæos fuiſſe putat) qui *ſuffitum offerebant Baali, Soli, Lunæ,* τοῖς *Mazzaloth, & omni exercitui Cœli.* Quidam etiam putant hanc ipſam doctrinam ab Ægyptiis *Homero* traditam, quam à Chaldæis ipſi acceperant, atque ad eam alluſum à Poëta Iliados I. ubi meminit convivii Æthiopum, quo per duodecim dies erant excepturi Jovem & reliquos Deos. Atque hi digniores fide ſunt aliis ex Veteribus, qui, teſte *Euſtathio*, † volebant Homerum originem, ita loquendo, dediſſe opinioni Mathematicorum. Nec tamen quod addit in fabulæ interpretationem, ſedum Deo-

(*c*) *Diod. Lib. II. p.* 83.

(†) *Vid. Indicem in hac voce.*

(†) *Vid. Indicem in voce Homerus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

rum & ſtellarum fabricationem Vulcano tribui, propter Cœleſtium Orbium æthereum calorem, à Chaldaïca doctrina abludit.

(d) *Sext. Emp. Ibid. p.* 111. ,, Chaldæi porrò ſignorum (*d*) alia quidem appellant *maſculina*, alia autem *fœminina*; & alia quidem *bicorporea* alia verò non; alia *firma*, alia verò *tropica*. Atque *maſculina* quidem vocabant & *fœminina*, quæ naturam habent quæ juvat maſculorum & fœminarum generationem. Aries enim eſt ſignum maſculinum, Taurus autem fœmininum: Gemini maſculinum; & ſic reliqua, ex ſimili analogia, alia quidem maſculina, alia verò fœminina. Nonnulli autem, unumquódque Signum dividentes in duodecim partes, eadem ferè utuntur ratione; ut in Ariete, primam quidem duodecimam ejus partem appellant Arietem & maſculum: ſecundam autem Taurum & fœminam; tertiam Geminos & maſculum, & ſic porrò in cæteris.

,, *Bicorporea* dicunt eſſe ſigna Geminos & qui eis ex diametro adverſatur, Sagittarium; Virginémque & Piſces; non bicoporea reliqua.

,, *Tropica* ea ſunt in quibus cùm Sol fuerit, reretrogreditur, & facit ambientis circuli converſiones (τροπὰς) cujuſmodi ſunt ſigna Aries, &, quæ ei ex diametro adverſatur, Libra; Capricornus & Cancer. Nam in Ariete fit converſio verna, in Capricorno autem hyemalis, in Cancro verò æſtiva, & in Libra Autumnalis.

,, *Firma* autem exiſtimant Taurum, &, qui ei adverſatur è diametro, Scorpium; Leonem & Aquarium.

(e) *p.* 113. ,, Fuerunt (*e*) etiam quidam Chaldæi, qui unamquamque partem humani corporis attribuerunt unicuique ſigno; ut cui cum illo intercederet Sympathia, Arietem caput nominant,

,, Tau-

,, Taurum collum, Geminos humeros, Cancrum ,, pectus, Leonem latera, Virginem coxendices, ,, Libram ilia, Scorpium pudendum & matricem, ,, Sagittarium femora, Capricornum genua, A- ,, quarium tibias, Piſces pedes. Atque hoc, ait ,, *Empiricus*, non abſurdè, quoniam ſi fuerit ali- ,, qua ſtella in aliquo horum ſignorum in ortu ma- ,, lificorum, efficit mutilationem ejus partis quæ ,, eſt ejuſdem nominis.

,, Præterea unumquodque ſignum (*f*) dividunt ,, in partes triginta, unamquámque autem par- ,, tem in ſexaginta; ita enim vocant (ait idem ,, *Sextus*) quæ ſunt minima & individua; unde ,, colligi poteſt Chaldæos ulteriorem diviſionem non adhibuiſſe in ſecunda, tertia &c. *Sunt particulæ*, ait Cenſorinus * Chaldæorum rationem exponens, *in unoquoque ſigno tricenæ, totius verò Zodiaci numero* CCCLX: *Has* μοίρας *Græci cognominarunt, eo videlicet quòd Deas fatales nuncupant* μοίρας. *Et eæ particulæ nobis veluti fata ſunt, nam quâ potiſſimùm oriente naſcamur plurimùm refert. Sol ergo, cùm in proximum ſignum tranſcendit, locum illum conceptionis aut imbecillo videt aſpectu, aut etiam nec conſpicit.* &c.

(*f*) *p.* 111.

* *Cap. VIII.*

Tres ſunt aliæ dividendi Zodiaci rationes, quæ attribuuntur Chaldæis, per *Triplicitates*, *Termines* & *Decanos*.

Trigona, (*g*) ſeu *Triplicitates* ſunt quatuor: Prima eſt Arietis, Leonis & Sagittarii; ſecunda Tauri, Virginis & Capricorni; tertia Geminorum, Libræ, & Aquarii; quarta Cancri, Scorpii, & Piſcium. A Chaldæis autem diviſum fuiſſe Zodiacum per hæc Trigona, ex ratione colligendi terminos Planetarum, à Ptolemæo deſcripta, ſatis liquet.

(*g*) *Ptol. Ars. vide Scalig. in Manil. p.* 328.

,, Unumquodque ſignum habet quinque Ter- ,, minos. Chaldaïca ratio eruendæ quantitatis ter- ,, mi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

,, minorum in unoquoque ſigno, una eſt & per-
,, facilis. Nam eorum quantitates differunt pa-
,, ri diminutione. Unuſquiſque terminus minor eſt
,, antecedente uno gradu; etenim cujuſque ſigni
,, primum terminum conſtituunt octo graduum,
,, ſecundum ſeptenorum, tertium ſenorum, quar-
,, tam quinorum, quintum quaternorum, qui ſimul
,, triginta gradus efficiunt.

Denique ſigna dividebantur in *Facies*, Hebraïcè פנים *phanim*, Arabicè וגאה *Wageah*, Græcè πρόσωπα, & à Recentioribus δεκανοὶ dictæ, quæ poſtrema appellatio derivata eſt, ut obſervavit (b) *Joſ. Scaliger*, à Militia Romana. In unoquoque ſigno tres ſunt, quorum quiſque decem gradus continet. Hæc nota fuiſſe priſcis Chaldæis adeò liquet, ut vetuſtiſſimus Scriptor *Teucer Babylonius* de iis egerit.

(b) *In Manilium p.* 329.

CAPUT XX.

De Planetis reſpectu Zodiaci conſideratis.

CHALDAEI Planetis non eſſe ſemper eandem vim, ſed in quibuſdam Zodiaci ſignis efficaciores, in aliis minùs exiſtimabant. ,, (a) Eædem ſtellæ majorem vim habent, aut quòd ſint
,, in propriis domibus (ἐν ἰδίοις οἴκοις) aut in exal-
,, tationibus (*in Trigonis*) aut in Terminis, ſeu Decanis. Quæ à poſterioris ævi Aſtrologis eſſentiales eorum dignites dicuntur.

(a) *Sext. Emp. Lib. V. p.* 115.

Aſpectus Planetarum efficaciſſimus is eſt, quem in domibus propriis obtinent. ,, Ut autem putant,
,, Solis domus eſt Leo, Lunæ Cancer, Saturni Ca-
,, pricornus & Aquarius, Jovis Sagittarius &
,, Piſces, Martis Aries & Scorpius, Veneris
,, Taurus & Libra, Mercurii Gemini & Virgo.

,, Stel-

,, Stellarum autem vocant *Exaltationes*, & ſimi-
,, liter *Depreſſiones* ea quibus delectantur, & in qui-
,, bus vim habent exiguam. Nam delectantur qui-
,, dem exaltationibus, exiguam autem vim habent
,, in depreſſionibus. Ut Solis quidem exaltatio eſt
,, Aries, & accuratè loquendo decimus nonus
,, hujus gradus. Depreſſio autem ſignum, quod
,, ei adverſatur è diametro. Lunæ exaltatio eſt
,, Taurus, Saturni Libra, Jovis Cancer, Mar-
,, tis Capricornus, Veneris Piſces, & horum
,, depreſſiones, quæ è diametro oppoſita ſunt exal-
,, tationibus.

Trigona, vel *Triplicitates* Planetarum hoc or-
dine à Chaldæis diſponuntur: (*b*) terminus pri- (*b*) *Ex Ptolem.*
,, mi Trigoni (*Zodiaci*) eſt Jupiter; ſecundi Ve-
,, nus. Eundem ordinem ſervant in aliis duobus
,, Trigonis, niſi quod tertium duos Dominos ha-
,, bere dicatur, Saturnum & Mercurium. Prior
,, pars diei tribuitur Saturno, nox Mercurio.
Mars poſtremi Trigoni dominus eſt. Quantùm
porrò hæc methodus differat à vulgari, quæ Solem
& Lunam complectitur; facilè is animadvertet
qui utramque componet; & poſterior quidem
apud *Firmicum* inveniri poterit.

Vocant terminos Planetarum, in unoquoque
ſigno, eos intra quos Planeta quiſpiam, à certo
gradu ad certum gradum, maximè pollet, atque
efficax eſt.

,, Chaldaïca (*c*) methodus colligitur ex Domi- (*c*) *Ptolem.*
,, nis Trigonorum, quæ planior eſt & efficacior
,, Ægyptiacâ ex Domuum Dominis ducta. Ne-
,, que tamen Chaldæi ſemper ſequuntur, in ſuis
,, quantitatibus, eos Planetas qui Trigonis præ-
,, ſunt. In primo Trigono, diviſio Terminorum
,, uniuſcujuſque ſigni una eadémque eſt. Primus
,, Terminus Domino Trigoni Jovi, ſecundus
,, Dominæ ſecundi Trigoni Veneri, tertius &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

„ quartus Dominis duobus Trigoni Geminorum, „ hoc eſt, Saturno & Mercurio, quintus Domino „ poſtremi Trigoni Marti tribuitur. In ſecundo „ Trigono ſimiliter unumquodque ſignum divi- „ dunt, & Veneri Terminum tribuunt, quòd „ huic Trigono præſit; ſecundum & tertium „ Dominis duobus Trigoni Geminorum, Saturno „ & Mercurio; quartum Marti; poſtremum „ Jovi. Saturno in die dantur 66 gradus, in „ nocte 78, Jovi 72, Marti 60, Veneri 75, „ Mercurio in die 66, in nocte 78.

Decani vel facies Planetarum referuntur ad Zodiacum; primus Decanus eſt Planeta cujus eſt ſignum, ſecundus alter Planeta, & ita porrò. Hæc fuiſſe Veterum Chaldæorum inventa liquet, non modò ex eo quòd de hiſce ſcripſerit *Teucer Babylonius*, ſed etiam quòd ab Ægyptiis, qui, auctore *Joſepho*, ex Chaldæis hanc eruditionem, derivaverant, obſervata fuerint. *Nicipſo* Rex Ægypti, idémque juſtiſſimus Princeps, ſi *Firmico*, credimus, ex Decanis omnes morbos collegerat, oſtenderátque quinam ab unoquoque crearentur Decano, quoniam natura ab alia natura, Deus unus ab alio ſuperaretur Deo. Idem Scriptor docet etiam à *Petoſiride* hanc Aſtrologiæ partem leviter perſtrictam fuiſſe, non quòd eam ignoraret, ſed quòd nollet immortalem ſuam eruditionem ad poſteros uſque traduci.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Termini Planetarum, juxta Chaldæos.

Aries	Jupiter	8	Venus	7	Saturnus	6	Mercurius	5	Mars	4
Taurus	Venus	8	Saturnus	7	Mercurius	6	Mars	5	Jupiter	4
Gemini	Saturnus	8	Mercurius	7	Mars	6	Jupiter	5	Venus	4
Cancer	Mars	8	Jupiter	7	Venus	6	Saturnus	5	Mercurius	4
Leo	Jupiter	8	Venus	7	Saturnus	6	Mercurius	5	Mars	4
Virgo	Venus	8	Saturnus	7	Mercurius	6	Mars	5	Jupiter	4
Libra	Saturnus	8	Mercurius	7	Mars	6	Jupiter	5	Venus	4
Scorpio	Mars	8	Jupiter	7	Venus	6	Saturnus	5	Mercurius	4
Sagittarius	Jupiter	8	Venus	7	Saturnus	6	Mercurius	5	Mars	4
Capricornus	Venus	8	Saturnus	7	Mercurius	6	Mars	5	Jupiter	4
Aquarius	Saturnus	8	Mercurius	7	Mars	6	Jupiter	5	Venus	4
Piſces	Mars	8	Jupiter	7	Venus	6	Saturnus	5	Mercurius	4

Numeri deſignant gradus uniuſcujusque Signi, inter quos Planetæ interpoſiti maximam habent efficaciam.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

CAPUT. XXI.

Adſpectus Signorum & Planetarum.

(a) C. VIII.

SIGNUM *quodlibet*, ait Cenſorinus, (*a*) *cum cæteris ſingulis habet mutuum conſpectum, non tamen uniformem cum omnibus, nam validiores alii, infirmiores alii habentur. Igitur quo tempore partus concipitur, Sol in aliquo ſigno ſit neceſſe; & in aliqua ejus particula, quem locum conceptionis propriè appellant.* Similiter Planetæ inter ſe invicem varios adſpectus habent. *Sextus Empiricus*: (*b*) ,, Se ,, invicem dicuntur adſpicere, & inter ſe conve- ,, nire, quippe qui apparent κατὰ τρίγωνον ἢ τετρά- ,, γωνον. Et κατὰ τρίγωνον quidem diſponuntur, & ſe ,, invicem aſpiciunt Stellæ, quæ trium ſignorum ,, ſpatium inter ſe habent. Κατὰ τετράγωνον verò ,, quæ duorum: οἱ ἐπὶ τελῶν ἢ δυοῖν ζωδίων ἔχοντες ,, τὸ μεταξὺ διάστημα.

(b) Adv. Math. p. 115.

Sol ergo, cùm in proximum (c) *ſignum tranſcendit, locum illum conceptionis aut imbecillo videt conſpectu, aut etiam nec conſpicit; nam plures proximantia ſibimet Zodia invicem ſe videre omnino negaverunt. At cùm in tertio eſt ſigno, hoc eſt, uno medio interpoſito, tunc primùm illum locum, unde profectus eſt, videre dicitur, ſed valde obliquo & invalido lumine, qui conſpectus vocatur* καθ᾽ ἑξάγωνον, *qui ſextam partem circuli ſubtendit.* Nam *ſi ut à primo Zodio ad tertium, ſic à tertio ad quintum, inde porrò ad ſeptimum, ac deinde alternæ lineæ emittantur, hexagoni æquilateralis forma in eodem circulo ſcriberetur. Hunc quidam conſpectum non uſquequaque receperunt, quod minimum ad maturitatem partûs videatur conferre. Cùm verò in quartum ſignum pervenit, & media duo ſunt, videt*

(c) Cenſor. Ibid.

κα-

κατὰ τετράγωνον, quoniam illa linea, quâ viſus pertendit, quartam partem orbis abſcidit. Cùm autem in quinto eſt, tribus interjacentibus mediis, κατὰ τρίγωνον adſpicit. Nam tertiam ſigniferi partem viſus ille metitur, quæ duæ viſiones τετράγωνοι τρίγωνοι, perquàm efficaces, incrementum partûs multùm adminiculant. Cæterùm à loco ſexto conſpectus omni caret efficientiâ, ejus enim linea nullius Polygoni afficit latus. Ita ſeptimo Zodio, quod eſt contrarium, pleniſſimus, potentiſſimuſque conſpectus quoſdam jam maturos infantes educit, qui ſeptemmeſtres appellantur, quia ſeptimo menſe naſcuntur. At ſi intra hoc ſpatium matureſcere uterus non potuerit, octavo menſe non editur (ab octavo enim ſigno, ut à ſexto, inefficax viſus) ſed vel nono menſe, vel decimo. Sol enim à nono Zodio particulam conceptionis rurſus conſpicit κατὰ τρίγωνον, & à decimo κατὰ τετράγωνον; qui conſpectus, ut ſupra jam dictum eſt, perquàm efficaces ſunt. Cæterùm undecimo non putant naſci, quia languido jam radio infirmum lumen καθ' ἑξάγωνον mittatur. Multò minùs duodecimo, unde conſpectus pro nullo habetur. Itaque, ſecundum rationem hanc, ἑπτάμηνοι naſcuntur κατὰ διάμετρον, ἐννεάμηνοι autem κατὰ τρίγωνον, δεκάμηνοι verò κατὰ τετράγωνον. (d)

(d) Videndum ſchema, quod eſt in notis Lindenbrogii.

CAPUT XXII.

Schemata.

„CUM diviſione allata Zodiaci (*a*) convenit
„ratio, quâ dicunt à Chaldæis uniuſcujuſque
„nativitatis horoſcopum obſervari. Noctu enim,
„ut ajunt, ſedebat Chaldæus in promontorio
„quopiam aſtra obſervans; alter verò parturien-
„ti donec peperiſſet, aſſidebat, & quamprimum
„pa-

(a) Sext. Emp. p. 114.

,, pareret, ei qui in promontorio erat diſco ſigni-
,, ficabat. Hic cùm audiſſet, obſervabat ſignum
,, quod oriebatur, tanquam Horoſcopum. Interdiu
,, autem attendebat horoſcopos & motus ſolis.

,, Ex duodecim partibus, ſeu domibus, in quas
,, dividebatur Zodiacus, ſigna (*b*) quæ in unaqua-
,, que nativitate dominantur ad Apoteleſmatum
,, eventum, & ex quibus maximè prædictiones
,, colligunt, dicunt eſſe numero quatuor; (*) quæ
,, quidem communi nomine appellant Centra,
,, propriis verò unum *Horoſcopum*, aliud μεσουρά-
,, νημα *medium cœlum*, aliud δύνον *occidens*, aliud
,, ſubterraneum & ἀντιμεσουράνημα, quod & *medium*
,, *cœlum* eſt. Atque *horoſcopus* quidem eſt id quod
,, contigit oriri, eo tempore quo abſolvebatur na-
,, tivitas: *medium cœlum* quartum ab illo ſignum
,, ei conjunctum: *occidens* quod eſt è diametro ho-
,, roſcopo oppoſitum: ſub terra denique eſt *oppoſi-*
,, *tum medio cœlo*. Ita (clarior enim res exemplo
,, fiet) ſi Cancer eſt horoſcopus, in medio quidem
,, cœlo eſt Aries, occidit verò Capricornus, ſub
,, terra autem eſt Libra. Verum enim verò ſignum,
,, quod unumquodque horum Centrorum antece-
,, dit, vocant ἀπόκλιμα, *declinationem*; quod ſequi-
,, tur ἐπαναφορὰν, *relationem*. Jam verò id quidem
,, quod ſequitur ſignum, quod eſt in horoſcopo, ſi
,, ſit in aperto, appellant *mali Dæmonis*; quod eſt
,, poſt hoc & ſequitur medium cœlum, *boni Dæ-*
,, *monis*; quod antecedit id quod eſt in medio cœ-
,, lo, κάτω μερίδα *inferiorem partem*, καὶ μονομοι-
,, ρίαν καὶ θεὸν *& unicam ſortem & Deum*; quod ve-
,, nit in occaſum *otioſum ſignum* & *initium mortis*;
,, quod eſt poſt occaſum, neque apparet, *pœnam*
,, & *malam fortunam*, quæ eſt è diametro oppoſita
,, malo Dæmoni; quod venit ſub terram, *bonam*
,, *fortunam*, quæ è diametro oppoſita eſt bono
,, Dæmoni; quod recedit à medio cœlo verſùs o-

,, rien-

(*b*) *Id. p.* 112.

(*) *Vid. Schema apud. Scaliger. in Manilium p.* 298.

,, rientem *Deam* , Deo è diametro appoſitam;
,, quod autem Horoſcopum ſequitur *otioſum*.
,, Ut compendioſiùs dicamus, ſigni, quod eſt
,, in Horoſcopo, declinatio vocatur Malus Dæ-
,, mon, Epanaphora otioſum: Eodem modo ejus,
,, quod eſt in medio cœlo, declinatio quidem
,, Deus, Epanaphora bonus Dæmon: Similiter ejus,
,, quod eſt ex adverſo medii cœli, declinatio voca-
,, tur Dea, Epanaphora bona fortuna: Pariter Oc-
,, cidentis declinatio quidem mala fortuna, Epa-
,, naphora autem otioſum. Exiſtimant autem hæc
,, non eſſe leviter expendenda.
,, Chaldæi (*c*) hinc deducunt ſuas prædictiones (*c*) *Id. p.* 116.
,, Apoteleſmatum. Apoteleſmatum autem ali-
,, quod eſt diſcrimen; nam alia ſunt ſimpliciora,
,, alia accuratiora. Simpliciora fiunt juxta ſignum,
,, aut ſimplicem vim ſtellæ; ut, quòd hæc ſtella,
,, ubi eſt in hoc ſigno, tales facit. Accuratiora
,, ſunt quæ fiunt juxta concurſum, aut, ut ipſi lo-
,, quuntur, κτ̀ σύγκρασιν πλειόνων, *juxta mixturam*
,, *plurium* ſtellarum; ut, ſi alia quidem ſit in Ho-
,, roſcopo, alia in medio cœlo, alia ſit in eo quod
,, eſt ex adverſo medii cœli, aliæ autem ſic ſe ha-
,, beant, hæc evenient συμβήσεται τάδε.

Atque hæ ſolæ ſunt Aſtrologiæ Veteris reliquiæ, quæ certò priſcis Chaldæis à nobis tribui queant.

CAPUT XXIII.

Aliæ divinandi artes.

PRÆTER Aſtrologiam, alias invenere & uſurpavere Chaldæi divinandi artes, inter quas *Diodorus* memorat (*a*) τὴν διὰ τῶν οἰωνῶν μαντικὴν, ἐνυπνίων τε καὶ τεράτων ἐξήγησις καὶ τὰ περὶ τὴν ἱερο- L. 1. p. 81.

σκο-

σκοπίαν divinationem per aves, *ſomniorum*, *prodigiorúmque interpretationes*, *& quæ pertinent ad Aruſpicinam. Maimonides* (*b*) quoque auctor eſt inter Chaldæos, ab antiquiſſimis uſque temporibus, varias fuiſſe Hariolorum ſpecies, & præſertim eas quæ recenſentur Deut. XVIII, 10, 11.

(*b*) *Mor. Neb. L. III. c.* 29.

Divinationem per auſpicia primùm eis tribuit Diodorus, nec ſanè credibile eſt homines, qui adeò diligenter in omnes divinandi artes inquiſiverant, fuiſſe imperitos hujus, quam tanti fecerunt poſteriora ſæcula. Sed qui hunc ſenſum tribuunt voci מנחשים *mnacheſchim*, videntur eò inducti, quod ea vox Latinè *augurari* tranſlata ſit.

Sequentem, quæ in ſomniorum interpretatione ſita eſt, ab Abrahamo inventam fuiſſe (*c*) *Philo Judæus* memoriæ prodidit. Certè veteres Chaldæos hanc artem eſſe profeſſos apparet ex reſponſo eorum Dan. II. ubi ſic Nabuchodonoſorem alloquuntur: (*) *Rex ſomnium dicat ſervis ſuis*, *& interpretationem illius indicabimus.* Extant etiamnum plurimi verſus *Onirocritici*, quibus præfixum eſt *Aſtrampſychi* nomen, & quos collegit ex *Suida*, ac digeſſit *Joſephus Scaliger.* Aſtrampſychus autem à *Laërtio* inter Magos numeratur, nec deſunt (*d*) qui Aſtrampſychi nomen interpretamentum vocis *Zoroaſtres*, quam quidam *aſtrum vivens* exponunt, eſſe exiſtiment.

(*c*) *Suidas in voce* Abraham.

(*) *Vid. in voce* Onirocritice.

(*d*) *Urſinus in Zor.*

Tertiam divinandi artem, interpretationem ſcilicet portentorum, Græci Interpretes exiſtimarunt ſignificari voce Hebraïcâ ידענים *jidonîm*, quam ideò verterunt ἐπαοιδοὺς καὶ τερατοσκόπους.

Ultimam Diodorus vocat extiſpicium, atque hac uſos eſſe Chaldæos apparet ex Ezechiele XXI, 21. ubi dicit Propheta Regem Babylonis, inter alias divinationes, *inſpexiſſe jecur*. Qui hanc ſpeciem divinationis excolebant videntur à Daniele vocari גזרין *gazrin*, à גזר *gazar*, *ſecuit*, cædebant

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

bant enim hoſtias, atque extis inſpectis futura prædicebant.

Ob אוב vertitur *Pytho*, ſeu potiùs *Pythonicus ſpiritus*. Hæc autem vox propriè *lagenam* ſignificat, & ſumitur pro eo ſpiritu, qui *ex utero Pythoniſſæ* loquebatur. Hebraicè ea mulier vocatur אשת בעלת אוב *Eſcheth Baalath Ob*, à Septuaginta verò Interpretibus γυνὴ ἐγγαστρίμυθος. Quando ait Saul 1 Sam. XXVIII, 8. *quæſo, divina mihi in Ob*, verterunt μαντεύσαι δὴ μοὶ ἐν τῷ ἐγγαστριμύθῳ. Rabbi Maimonides (*) ab ea quæ huic arti initiabatur geſtatam fuiſſe manu myrteam virgam; Rabbi verò *Abraham filius David*, hoſce ritus ad ſepulcrum ſolitos fuiſſe celebrari, ait.

(*) *P. 3. c. 37. Mor. Neb.*

Doreſch el hammethim דרש אל המתים *inquirens ad mortuos* propriè eſt *Necromantis*. Atque hoc divinationis genus à Chaldæis originem duxiſſe (*c*) quidam affirmant. Qui porrò has divinandi artes aliáſque ſimiles exercebant, generali nomine *Mechaſchphim* indigitabantur, ut ſupra dictum eſt.

(*c*) *Franc. Mirandul. de rerum prænot.* Lib. IV. p. 328.

CAPUT XXIV.

De Magia Naturali & Theürgica, & primùm quidem de Naturali.

TERTIA Chaldaïcæ doctrinæ pars in *Magice* ſita fuit, quæ, licèt nomine Perſico donata, originis erat Chaldaïcæ, excolebatúrque ab iis qui *Aſchaphim* vocantur. De hiſce intelligendus *Laërtius*, (*a*) ubi dicit γεγενῆσθαι παρὰ μὲν Πέρσαις Μάγους, παρὰ δὲ Βαβυλωνίοις ἢ Ἀσσυρίοις Χαλδαίους, *fuiſſe apud Perſas quidem Magos, apud Babylonios verò & Aſſyrios, Chaldæos.* (*) Hinc fit ut Magorum nomine intelligantur etiam Chaldæi.

(*a*) *Init. Proœm.*

(*) *Vid. Indicem in voce* Magus.

 Ait

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

(*c*) *Lib.* XXX. c. I.

Ait quidem *Plinius* (*b*) *inter auctores convenire ortam eſſe Magicen à Zoroaſtre*; ſed addit, *unúſne hic fuerit an poſtea alius non ſatis conſtare*. Ab eo autem intelligi Zoroaſtrem Chaldæum, non Perſam, inde colligitur, quòd eos Scriptores, qui Zoroaſtrem antiquiorem Platone cenſent ſex annorum millibus, & Trojano Bello quinque millibus, laudet; quorum rationes, quantumvis abſurdæ, reſpiciunt autiquiſſimum Zoroaſtrem Chaldæum. Eodem in loco meminit Babylonii *Marmari*, & Aſſyrii *Tarmoendæ*, aliorúmque ejuſdem artis peritorum, ſed adeò antiquorum, ut nulla eorum ſuperſint monumenta.

Quicquid porrò Chaldaïcæ Magices ad nos pervenit, poteſt ad duas ſpecies referri, *Naturalem* & *Theürgicam*.

Prima Chaldaïcæ doctrinæ pars ea cenſetur, quæ *Naturalis Magice* vulgò dicitur, quòd contempletur virtutes omnium rerum cœleſtium & ſublunarium, ſcrutetúrque earum συμπαθείας, & mutuâ earumdem applicatione extraordinarios effectus producat.

(*c*) *Maim. L. III. c.* 37. *Mor. Neb.*

Hoc genere Magiæ (*c*) Chaldæi profitebantur mirabilia à ſe fieri, in rerum natura, cùm in ſingulis perſonis, tum in integris provinciis. Inter alia, ut Maimonides inferiùs docet, „ exiſtima-
„ bant à ſe leones, ſerpentes & ſimilia noxia ani-
„ malia è civitatibus ejici, omnia vitiorum genera
„ à plantis arceri, grandinem cohiberi, vermes è
„ vineis, ne eas corrumpant, interimi, ne folia ex
„ arboribus decidant effici, aliáque, de quibus in
„ libro "עבדת הנב *Abodath Hannabatim*, cultura
„ Nabatæorum.

CAPUT XXV.

Magicæ Operationes, earúmque ſpecies.

MAGICAS operationes ad tria genera refert modò laudatus Rabbinus, eodem loco; quorum „ primum verſatur circa Plantas, Animalia & „ Metalla: alterum in determinatione temporis, „ quo iſta peragenda ſunt: tertium in geſtibus & „ actionibus humanis, ut ſaltatione, manuum „ comploſione, clamore, riſu, cubatione ſupra „ terram, rei alicujus combuſtione, fumi excita- „ tatione, quorumdam verborum articulatorum aut „ inarticulatorum pronuntiatione ſitum eſt.

„ Quædam nonniſi his omnibus ſimul perficiun- „ tur, ut cùm dicunt: ſumatur hoc folium de hac „ herba, idque dum Luna eſt in hoc gradu & loco; „ vel: ſumatur de cornu beſtiæ, vel de ejus ſu- „ dore, villis, aut ſanguine, hæc vel illa menſura, „ quando Sol eſt in medio cœli, aut aliquo alio cer- „ to loco; vel: ſumatur de hoc aut pluribus me- „ tallis, quæ liquefiant ſub certa conſtellatione & „ Lunæ ſitu; poſtea proferantur certa verba, ex „ certis foliis excitetur fumus, idque hac aut illa „ ratione, tum certò aliquid continget.

„ Deinde ſunt quædam opera Magica, quæ unâ „ tantùm ſpecie, ex memoratis, perfici poſſe cen- „ ſentur. Hæc aiunt à mulieribus potiſſimùm fieri „ poſſe, quale eſt quod apud eos de aqua elicien- „ da legimus. Si decem Virgines ſe ornent, veſti- „ menta rubra induant, ſaltent ita ut una alteram „ impellat, & quidem progrediendo & retrogre- „ diendo, digitos denique verſus Solem certis ſi- „ gnis extendant; ad finem perductâ illâ actio- „ ne, aquam elici & prodire dicunt. Sic ſcri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

„ bunt: ſi quatuor Mulieres in tergo jaceant, & „ pedes ſuos cum comploſione versùs cœlum ex- „ tendant, certa verba, certos item geſtus adhi- „ beant, ab iis turpi hac actione grandinem deci- „ dentem averti. Ita ſimiles vanitates & ſimilia de- „ liria multa alia paſſim habent, ad quæ nonniſi „ mulierum operâ & miniſterio illos uti comperi- „ mus.

„ Nullum autem Magicum opus, ſine ſiderum „ operatione, perfici poteſt; exiſtimant enim cui- „ vis Plantæ ſuam eſſe Stellam, quemadmodum „ etiam omnibus animalibus & metallis certas ſtel- „ las attribuunt. Exiſtimant quoque operationes „ iſtas eſſe proprios Stellarum cultus, atque has eâ „ actione, eo ſermone, vel fumo delectari; & „ propterea quod optant, qui eos ritus peragunt, „ id â Stella perfici.

Hactenus Maimonides, qui ex libris Chaldæorum ſuâ ætate extantibus hæc ſe hauſiſſe ſcribit, ſolúſque pauculas haſce reliquias Chaldaïcæ ſuperſtitionis poſteritati conſervavit.

CAPUT XXVI.

De Tſilmenaja, vel Taliſmanibus, quibus utebantur inſtar amuletorum.

PRÆTEREA à Chaldæis inventam affirmant Rabbini arcanam figurarum virtutem: neque ejuſmodi imaginibus quicquam unquam celebrius fuit. A Chaldæis & Perſis *Tſilmenaja* צלמניא vocantur, voce ductâ ab Hebraïca *Tſelem* צלם *imago.* Arabes vocant טלשמון *tilſamon* fortè ex eadem radice, quod veriſimilius videtur, quàm quod conjiciunt quidam ab iis voces, quibus utuntur, à Græco vocabulo *τίλεσμα*, quo *τετελεσμένον τί aliquid*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

quid perfectum ſignificatur, deductas.

Hæ imagines ſub certis conſtellationibus conficiebantur, in varios uſus, ſive averruncandi, ſeu prædicendi causâ.

Quæ inſtar amuletorum erant, eas quidam putant eſſe recentiùs à *Thyanæo Apollonio* inventas; ac reverâ primus, eo de nomine, apud Græcos celebris factus eſt. At hanc artem ab eo ex Oriente allatam veriſimile eſt, quoniam ejuſmodi imagines, per totum Orientem, etiamnum hodie, plurimæ conſpiciuntur, & nonnullæ quidem antiquiſſimæ; quas (*a*) *Gaffarellus* laudat, ut earum inventionem Perſis, aut, ſi mavis, Chaldæis vel Babyloniis deberi oſtendat.

(*a*) *In libello Gallico inſcripto* Curioſitez inouïes.

Hæ imagines à Græcis vocantur στοιχεῖα & στοιχειώσεις, earúmque opifices στοιχειωματικοί. *Generabiles & corruptioni obnoxiæ formæ*, ait *Ptolemæus* in *Centiloquio*, *à cœleſtibus afficiuntur formis, qua de cauſa Stoichiomatici iis utuntur; quòd à ſtellis eas inſideri putent.*

In quæ verba *Hali Aben Rodan*, aut, ut Hebraïca habet Tranſlatio, *Aben Giafar*, ſcribit: ,, In ,, hoc Capite *Ptolemæus* multa imaginum arcana ,, revelare aggreditur, & oſtendere figuras, quæ ,, hîc infra ſunt, reſpondere iis quæ ſunt ſupra, à ,, quibus afficiuntur. Exempli gratiâ cœleſtis ſcor- ,, pius terreſtribus ſcorpiis, & ſerpens cœleſtis ,, terreſtribus anguibus præeſt. Periti Stellarum ,, obſervabant quando Planeta ex radiis ſolaribus ,, emergebat, & ingrediebatur conſtellationem ,, aliquam, cui figura hujuſmodi tribuitur; tum ,, Planetâ in Horoſcopio collocato, inſculpe- ,, bant figuram lapidi, addebántque alia neceſſa- ,, ria, & imaginem ad exitium, vel ad tutelam ,, aptabant. Atque ea virtus in lapide diu perſe- ,, verabat.

CAPUT XXVII.

De Taliſmanibus prædicendorum futurorum cauſâ confectis.

ALTERA Taliſmanum ſpecies, ad futurorum præcognitionem adhibebatur. „Haſce imagines, ut ſcribit *Maimonides*, (*a*) in honorem „ſtellarum erigebant, & Soli quidem aureas, Lunæ verò argenteas; atque ita etiam Metalla & „Climata terræ Stellis dividebant. Dicebant enim „certi Climatis Deum eſſe certam Stellam. Deinde „Sacella extruebant, atque in iis ſimulacra ſtatuebant, vires Stellarum influere in iſtas imagines, eáſque intelligentiâ eſſe præditas, hominibus Prophetiæ donum largiri, ac denique iiſdem utilia ac ſalutaria ab imaginibus ita conſecratis indicari rati. Ita dicunt de arboribus, „quæ ad Stellas pertinent, cùm arbor quædam „certæ Stellæ dedicata eſt, nomini ejus ſata, & „certis ritibus culta, virtutes ſpirituales Stellæ in „arborem illam infundi; ita ut efficiat ea arbor „ut homines, prophetico ſpiritu pleni, vaticinentur, eadémque in ſomnis homines eam colentes alloquatur.

(*a*) *More Neb.* L. III. c. 29.

Vox *Theraphim* תרפים (*) in Scriptura, inter alia quæ obtinet ſignificata, aliquando pro hiſce imaginibus ſumitur; unde (*b*) ab *Onkeloſo*, cui adſtipulatur *Syrus* interpres, vertitur *Tſilmenaja*. Septuaginta Intt. exponunt δήλους, ἀποφθεγγομένους, & φωτισμούς, quibus vocibus ſignificant illis fuiſſe vim prædicendorum futurorum; quod ab ipſa habent Scriptura, quandoquidem teſtatur Ezechiel (*c*) Babyloniæ Regem futura cognoſcendi avidum, inter alias artes, *conſuluiſſe Theraphim*.

* *Vid. Indicem in hac voce.*

(*b*) *Gen.* III.

(*c*) *Cap.* XXI, 21.

Hujus

Hujus generis fuiſſe exiſtimantur imagines, quas Rachel patri Labani ſuffurata eſt, cùm hic iis nomen tribuat (*d*) *Deorum ſuorum*, quæ verba, *maximum Deorum ſuorum*, Coptus Interpres tranſtulit. R. *David Kimchi* ſtatuas fuiſſe exiſtimat, ad futurorum prædictionem, ope Aſtrologiæ confectas; quarum figuras quidem hodie ignoramus, ſed eas futura ore Cacodæmonis elocutas. R. verò *Eliezer* conſet humanam ſpeciem eas retuliſſe, & factas ſub certis conſtellationibus, quarum influxu certis horis loquendi, & cuivis interroganti reſpondendi virtutem accipiebant. Humanâ pariter formâ factas, ita ut cœleſtis influentiæ eſſent capaces, adnotat *Aben Ezra*; atque ad eam mentem interpretatur Theraphim, quæ, pro liberando Davide, in lecto poſuit Michal. Addit hæc ſigna à Rachele non eſſe ſurrepta eo animo, ut Patrem ab Idololatria revocaret, alioquin enim eam „ potiùs alicubi in via ea fuiſſe celaturam, non „ ſecum adeò procul delaturam. Sed quoniam Pa„ ter Aſtrologiæ erat peritus, timuiſſe ne, conſul„ tis imaginibus & ſtellis, quâ viâ aufugiſſet Ja„ cobus reſciret. Ideò etiam *Auguſtinus* Quæſt. XCIV. in Geneſin: *Quod Laban*, inquit, *dicit, quare furatus es Deos meos*, *hinc eſt illud fortaſſe quòd & augurari ſe dixerat.* Capite enim præcedente ad Jacobum Laban: *auguratus ſum*, ait, *quòd benedixerit mihi Dominus propter te.* Nam ita vertunt vocem נחשתי *nichaſchti* Vetuſtiores, & de prænoſcendo, probando, ſeu conjiciendo locum illum intelligunt Hebræi, ut obſervavit (*e*) *Seldenus*.

Philo Judæus (*f*) verba faciens de *Theraphim Michæ*, fingit ab hoc conflatas fuiſſe „ ex puro au„ ro & argento, tres imagines juveniles, tres vitu„ los, item imagines Leonis, Draconis & Colum„ bæ; adeò ut, ſi quis aliquid arcani de uxore reſcire

(*d*) *Gen.* XXXI.

(*e*) *De Diis Syris Synt.* I. c. 2.

(*f*) *Hic locus ubi ſit neſcio.*

„ ſcire vellet, ad imaginem Columbæ, quæ re-„ ſpondebat quæſitis, confugere eum oporteret; „ ſi de pueris, ad Puerum; ſi de divitibus, ad A-„ quilam; ſi de potentia ad Leonem; ſi de filiis & „ filiabus, ad Vitulos; ſi de longævitate denique, „ ad Draconem. Hæc, quantumvis levia, oſtendunt tamen à Philone τοὺς *Theraphim* imagines fatidicas fuiſſe creditos.

CAPUT XXVIII.

De Magica Theürgica.

MAGICES Chaldaïcæ altera pars fuit θεουργική, ad quam fortè peculiarétur alludit (a) *Plato*, quando dicit Magiam Zoroaſtris fuiſſe cultum Deorum. Hanc quoque vocabant (b) *Diſciplinam rituum*, *opera* pietatis, &, ut loquuntur Græci ejus Doctrinæ Interpretes, τελεστικὴν ἐπιστήμην. Qua in re ſita eſſet colligere eſt ex *Suida*, de duobus Julianis. „ Julianus, inquit, Chaldæus Philoſophus pater „ Juliani, cognomento Theürgi, ſcripſit de Dæ-„ monibus Libros quatuor. Eſt quoque apud eun-„ dem Phylacterium, ad unum quodque mem-„ brum, qualia ducuntur ex Teleſiurſicis, hoc „ eſt, ritibus arcanis Chaldæorum. Julianus ante „ dicti filius ſub M. Antonino Imp. ſcripſit & „ verſibus Theürgica, Teleſtica & Oracula, & „ alia quæcunque ſunt hujus artis arcana.

(a) In Alcibiad. I.

(b) Pſellus in Orat. p. 102. Ed. Amſt.

Igitur Teleſticæ Diſciplinæ operâ putabant, adhibitis certis ritibus, Dæmonas in hominum colloquium venire. τελεστικὴ ἐπιστήμη ἐστὶν ἡ οἷον τελοῦσα τὴν ψυχὴν διὰ τῆς τῶν ἐνταῦθ' ὑλικῶν δυνάμεως. *Teleſtica diſciplina* (c) *eſt quæ perficit mentem, quantum poteſt, per potentiam materialium quæ hîc ſunt.*

(c) Pſell. in Or. p. 94.

„ Nequit enim Ratio per ſe ipſam ad ſublimiorem „ con-

,, contemplationem poteſt ſe ſe efferre, & ad com-
,, prehenſionem Numinis. At ſermo pietatis (hoc
,, eſt, *Religio Chriſtiana* (*d*) eam manu ducit ad Deum
,, ope revelationum illinc emiſſarum : Chaldæus
,, verò, per ſcientiam teleſticam &c. Plato qui-
,, dem ratione & intellectu ingenitam Eſſentiam
,, comprehenſibilem ſtatuit. At Chaldæus dicit
,, nos non aliter ad Deum efferri poſſe, niſi animæ
,, vehiculum materialibus ritibus firmemus. Ar-
,, bitratur enim animam, lignis, herbis & carmi-
,, nibus luſtrari, & agilem ad aſcenſum fieri.

(*d*) *Vid. Indicem in* Λόγῳ εὐσεβείας.

Prodeſt etiam τελεστική corpori, non minùs ac menti : ,, Si mentem (*e*) tuam illuminatam ad
,, ſuperiora extuleris, & divini ignis opus ad pie-
,, tatis opera evexeris (ſunt autem Chaldæis ἔργα
,, εὐσεβείας αἱ τῶν τελετῶν μέθοδοι rationes ſacro-
,, rum faciendorum) non ſolum animam affectibus
,, inſuperabilem reddes, ſed etiam corpus tuum
,, ſalubrius efficies. Eſt enim hoc ſæpe divinarum
,, illuminationum effectum, ut conſumatur mate-
,, ria corporis, naturáque ſana fiat, neque am-
,, pliùs affectibus, neque morbis corripiatur.

(*e*) *Pſell. in Or.* p. 102.

CAPUT XXIX.

Theürgici Ritus.

RITIBUS Theürgicis putabant bonos elici Dæmonas, malos verò averruncari. Rituum horum præcipuus in ſacrificio ſitus erat, de quo memorabilia extant verba (*a*) *Jamblichi* Chaldaïcam opinionem ſic referentis : Quicunque verè ſunt
,, Dii dant tantùm bona, cum ſolis viris bonis con-
,, verſantur, ſunt cum iis qui per ſacra purgati fue-
,, re, atque ab iis omne vitium, & omnem affe-
,, ctum præſcindunt. His affulgentibus, quod

(*a*) *De Myſt. Sect.* 3. c. 31.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

„ malum & dæmonicum eſt evaneſcit & potentio-
„ ribus cedit; quemadmodum luci tenebræ. Ne
„ minimùm quidem ampliùs malum turbat ſacris
„ operatos (Θεεργοῖς) qui exinde omnem adi-
„ piſcuntur virtutem, probis & honeſtis moribus
„ fiunt, affectibus & omni inordinato motu libe-
„ rantur, purgantúrque à moribus impiis & parum
„ ſanctis. Quicunque verò cùm ipſi ſunt impuri,
„ tum contra ritus & ordinem divina invadunt,
„ propter infirmitatem propriæ operationis, &
„ defectum potentiæ quæ ipſis ineſt, non poſſunt
„ Deos elicere. At ſi propter quaſdam pollutio-
„ nes à purorum ſpirituum commercio arcentur,
„ contrà malis ſpiritibus copulantur, plenique
„ peſſimo eorum afflatu mali & impii evadunt.
„ Libidinibus, quas coërcere nequeunt, referti
„ & vitio pleni, moribus dediti à Diis alienis, & ut
„ omnia paucis complectar, ſimillimi malis Dæ-
„ monibus, quibus converſantur, fiunt. Hi igi-
„ tur affectibus & vitio pleni, per affinitatem di-
„ ſpoſitionis, malos in ſe trahunt (†) ſpiritus, &
„ ab iis ipſi ad omne vitium incitantur; atque ita
„ ſe invicem juvant, ut circulus cujus initium fini
„ connexus eſt, & æquales utrinque reddit vices.

(†) *Vid. Indicem in voce* Spiritus.

Utebantur etiam variis aliis ritibus, quos effi-
caces in eliciendis putabant Dæmonibus. „ Evo-
„ cantur, ait *Necephorus Gregoras* * in *Syneſium*,
„ ex aëre & terra certis vocibus & pulſibus, aut cer-
„ tis vocibus & figuris, quæ vocantur characteres,
„ inventæque ſunt à Chaldæis & Ægyptiis, qui
„ primi retexerunt ſignum cujuſque dæmonis dia-
„ criticum.

* *De Inſomniis.*

Pauculi ex hiſce ritibus in Chaldaïcis oraculis
occurrunt.

Ἡνίκα δ' ἐρχόμενον πρόσγειον Δαίμον' ἀθρήσης
Θύε λίθον μνιζυρὶν ἐπαυδῶν.

Cum

Cum terreſtrem Dæmonem ad te accedentem videris, immola lapidem inclamando Mnizurin. Pſellus: (*b*) „ Dæmones terreſtres naturâ ſunt mendaces, ut pote longè à divina cognitione remoti, „ & materiâ tenebricosâ referti. Quod ſi ex his „ verum aliquod reſponſum audire cupias, aram „ parato, & macta lapidem *mnizurin*. Hic autem lapis vim habet eliciendi alterius majoris dæmonis, qui inconſpicuus ad materialem accedens rerum quæſitarum veritatem inſuſurrabit, „ quam ille reſpondebit interroganti Indicat „ autem nomen quo poteſt elici, unà cum ſacrificio lapidis.

† Vid. Indicem in hac voce.

(*b*) In Orac. p. 108.

Alius ritus ſimilis, ab iiſdem oraculis indicatus, fit ope *Hecatici Strophali*: ἰνέργει περὶ τ̃ Ἑκατικὸν ϛρόφαλον, *operare circa Hecaticum Strophalum.* (*a*) „ Pſellus: *Hecaticus Strophalus* eſt ſphæra aurea, „ quæ includit ſapphirum, loro bubulo agitata, „ referta characteribus. Hanc circumrotantes invocabant Deos aut dæmonas. Atque ejuſmodi ſunt quæ Iyngas evocare ſolent, ſeu ſphæricam habeant, ſeu triangularem, ſeu quamvis „ aliam figuram. Talia autem moventes ſonos „ inconditos, vel belluinos edunt, ridentes & „ aërem verberantes. Docet igitur quomodo ſit „ peragendus ritus, ſeu motum hujus ſtrophali, „ quaſi vim arcanam habentem. Vocatur autem „ ſtrophalus iſte Hecaticus, quia Hecatæ dicatus „ eſt. Hecate autem Dea eſt apud Chaldæos, ad „ dextram habens virtutum fontem. (*b*)

(*a*) In Orac. p. 96.

(*b*) Vid. Indic. in Hecate.

Non levis efficacia tribuebatur quibuſdam vocibus, quæ in his ſacris proferebantur, & quas mutari diſertè vetant Oracula: ὀνόματα βάρβαρα μήποτ' ἀλλάξῃς *nomina barbara nunquam mutes.* Pſellus: „ Sunt nomina apud unamquamque „ Gentem divinitus tradita, quæ in ſacris arcanam „ vim habent, ne autem hæc unquam in Græcam dia-

,, dialectum mutaveris. Ejuſmodi ſunt Seraphim, ,, Cherubim, Michael, Gabriel, quæ ſic effe- ,, runtur, juxta Hebraïcam Dialectum, habént- ,, que in ſacris (ἐν τελεταῖς) vim arcanam; mu- ,, tata verò in Græca nomina nullius ſunt effica- ,, ciæ. (†)

(†) *Vid. Ind. in voce Nomina.*

CAPUT XXX.

Apparitiones.

DÆMONUM apparitiones, qui hiſce ritibus eliciebantur, duplicis erant generis.

Primum vocatur ἐποπτεία *inſpectio*, (*a*) quæ vox refertur πρὸς ἐπόπτας, ad myſteriorum inſpectores. Quando is, qui ritus perfecerat, ſimplicem videbat apparitionem lucis, exempli cauſâ, aliquâ (†) forma veſtitæ, monet Oraculum (*b*) ne ,, ad hanc ampliùs animum advertat, néve vocem ,, inde miſſam veracem exiſtimet.

,, Solent (*c*) nunnunquam multis qui initiantur ,, apparere inter ſacrificandum canina quædam, ,, aliáque portentoſa ſpectra &c. Hæc ſunt inania ,, quædam ſimulacra (εἴδωλα) ejuſmodi abſono- ,, rum mentis affectuum, qui ſunt in iis qui initian- ,, tur, quæ apparent ſine ſubſiſtentia (ἀνυπόστατα) ,, & propterea nihil veri ſignificare poſſunt.

Alterum vocatur αὐτοψία (*d*) *proprius conſpectus*, quo tum dicitur initiatus frui, *cum videt divinam lucem ſine forma, vel figura.* Hanc vocat ,, Oraculum εὐιερὸν πῦρ, quod invocantibus (*e*) ,, viris ſanctis conſpectus ſit, & ſaltuatim totus ,, ignis apparuerit, ſeu hilariter nec ſine gratia, ,, per profunditatem mundi. Hunc qui vident, non decipiuntur, ſed quicquid reſponſi accipiunt verum eſt:

(*a*) *Pſell. in Orac.* p. 100.

(†) *Vid. Ind. in Forma.*

(*b*) p. 98.

(*c*) *Pletho in Or.* p. 96.

(*d*) *Pſell. in Orac.* p. 100.

(*e*) *Vid. Indicem in voce Ignis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

'Ηνίκα μὲν βλέψῃς μορφῆς ἄτερ εὐιερὸν πῦρ
Λαμπόμενον σκιρτηδὸν ὅλου κατὰ βένθεα κόσμου
Κλῦθι πυρὸς φωνήν.

Quando videris ſacrum ignem ſine forma, fulgentem per totius mundi profunditates, audi ignis vocem.

Pletho: (*f*) cùm conſpexeris divinum ignem (*f*) *In Orac.* p. 86.
,, (†) figuræ expertem (ἀχημάτιστον) per totum (†) *Vid. Ind. in* Ignis.
,, mundum (vel *cælum* nam κόσμος & *mundus*,
,, ita interdum ſumuntur) ſaltuatim ſplendentem,
,, cum gratia quadam & propitium, hujus vocem audi, quippe quæ veriſſimam præcognitionem affert.

Idem in hæc verba: μὴ φύσεως καλέσῃς αὔτοπτον ἄγαλμα *ne vocaveris naturæ ſimulacrum ipſum conſpicuum*:

,, Ne quæſieris, inquit, intueri per ſe conſpi-
,, cuum ſimulacrum naturæ, quippe quod oculis
,, inconſpicuum eſt. Quæ autem apparent initi-
,, atis, fulmina & ignis & ſi quid aliud eſt, ſymbola ſimpliciter ſunt, non Dei natura, τὰ δὲ τελουμένοις φαινόμενα, κεραυνοὶ καὶ πῦρ καὶ εἴτι ἄλλο, σύμβολα ἁπλῶς ἐστὶν, οὐ Θεοῦ τὶς φύσις. (g) Legitur vulgo ἄλλως pro ἁπλῶς, ſine ſenſu. (g) *Additament. Interpretis.*

Caput XXXI.

Materiales Dæmones quomodo averruncati.

Uti ope Theürgiæ boni Dæmones eliciebantur: ita materiales expellebantur, quod variis artibus, cum actionibus, tum verbis fieri exiſtimabant.

Et verbis quidem, nam auctore *Marco* Monacho (*a*) apud Pſellum, ,, materialia dæmonia veri- (*a*) *De Dæm.* p. 31.

,, verita ne in Abyſſos, meatúſque ſubterraneos ,, relegentur, ſibique ab Angelis eò relegantibus ,, timentia, cùm quis ea illuc relegatum iri comminatur, Angelorúmque nomina exprimit, quibus ,, id provinciæ demandatum eſt, dici vix queat ,, quanto metu, quantáque perturbatione concutiantur. Ita enim animo percelluntur, ut ne ,, comminantem, quis nam ille ſit, diſcernere valeant. Sed ſive anicula quæpiam, ſive feroculus ,, ſenex comminationes hujuſmodi expreſſerit; ,, tunc tantus ea metus invadit, ut plerumque abſcedant, ac ſi ea qui comminantur, iidem & ,, perficere poſſent.

(b) p.140. Actionibus etiam repellebantur, nam eorum corpora, ut idem (b) ait, percuti poſſunt. ,, Non ,, os in quovis homine, neque nervus id eſt quod ,, ſentit, ſed ſpiritus eis inſitus. &c. Nec enim ,, fieri poteſt ut compoſitum corpus per ſe doleat, ,, ſed quia ſpiritûs particeps eſt, quandoquidem in ,, fruſta diſſectum vel mortuum ſenſu prorſus caret, quia ſpiritu privatum. Eodem modo ,, Dæmon, cum totus ſit ſpiritus, & ſuâ naturâ ,, ſenſûs in omnibus membris ſuis particeps, immediatè videt & audit, iis quæ corpora propter ,, tactum patiuntur obnoxius, diſſectúſque indolet, ſolidorum corporum inſtar. Hac tamen ,, ratione ab his differt, quod cùm cætera quæ diſſecantur vix vel nullo potiùs modo conſolidentur, Dæmonium contra diſſectum ſtatim coaleſcit: ,, quemadmodum particulæ aëris, vel aquæ, ſolidi ,, cujuſpiam corporis interjectione diviſæ, denuò ,, coëunt. Tametſi autem Spiritus dicto citiùs in ,, priſtinam formam redeat, eo momento dolet, ,, quo diſſectio fit. Proinde gladiorum mucrones ,, timet & expaveſcit. Cujus rei non ignari ii, ,, qui artem expellendorum Dæmonum norunt, ,, quocunque eos accedere velle perſentiſcunt ibi

acus

„ acus aut gladios cuſpidibus erectis infigunt, aut
„ alia quæpiam hujuſmodi excogitant, tum Anti-
„ pathiis eos averruncant, vel Sympathiis alli-
„ ciunt.

Ab hiſce Dæmonibus (*c*) in eos à quibus coluntur, ignei quidam ſplendores deſcendunt, quales ſunt
„ ſtellæ cadentes, quos inſani Θεοπτίας, divinas appa-
„ ritiones, vocitare ſolent, & qui nihil habent ve-
„ rum, neque ſtabile, neque firmum (quid enim
„ eſſet in tenebricoſis Dæmonibus lucis?) Sed
„ ſunt eorum ludibria, qualia ſunt in oculorum
„ faſcinationibus, aut iis quæ fiunt à Circulatori-
„ bus, qui ſpectatores deludunt.

(*c*) *Ibid.* p. 137.

Hi Dæmones (*d*) juxta Chaldaïca Oracula,
„ à divinæ vitæ beatitudine longè poſiti, & intel-
„ lectuali contemplatione deſtituti futura porten-
„ dere nequeunt; unde fit ut omnia quæ dicunt
„ aut monſtrant falſa ſint, & nullâ certitudine ſuf-
„ fulta. Μορφωτικῶς enim, *ex forma externa*, En-
„ tia cognoſcunt. At id quod ſigillatim futura
„ novit, notionibus utitur indiviſibilibus, & for-
„ mâ externâ deſtitutis.

(*d*) Id. in Orac. p. 102.

CAPUT XXXII.

De cultu Deorum apud Chaldæos, & primùm quidem de Veri Dei Idololatrico cultu.

UT Chaldaïcam Doctrinam, præſertim quà ad eos qui *Aſchaphim* vocabantur, pertinet, exponere pergamus; quales eſſent Dii, & quomodo apud Chaldæos colerentur, poſtremo loco videndum eſt.

Quam-

Quamvis *Joannes Seldenus*, in aureo *de Diis Syris* libello, omnes Aſiaticos Deos communi Syrorum nomine complexus fuerit ; nos hîc eos tantùm ad examen vocabimus, qui propriè ad Aſſyriam ſpectabant; (ſeu ibi tantùm culti,ſeu inde in Syriam aut aliò tranſlati fuerint) inſuper habitis reliquis, quippe qui nihil ad Chaldæos, ſeu Babylonios attineant.

Cultus autem Deorum apud Chadæos ad tres ſpecies poteſt referri. Prima eſt cultus veri Dei, ſed idololatrico ritu ; Altera Dæmonum, vel ſpirituum ; Tertia cœleſtium corporum, & Elementorum.

Scriptor ChaldaïciSummarii teſtatur ab iis agnitum fuiſſe *omnium rerum Principium*, *idque unum & bonum*. Hoc *uno & bono* Principio intellectum ab iis fuiſſe verum Deum, ad quem hæc ſola pertinent attributa, colligere eſt ex Euſebio; qui dicit, verba faciens ſine dubio de Zoroaſtris diſcipulis, ab iis agnitum primo loco (*a*) *Deum omnium parentem ac Regem*; unde Delphicum oraculum, à *Porphyrio* allatum, (*b*) eos cum Hebræis jungit.

Sed licèt id oraculum dicat ab utriſque σεβασθῆναι θεὸν ἁγνῶς, dubium non eſt quin Chaldaïcus cultus idololatricus fuerit, aut quin iis aptari queat quod Paulus de Romanis dicit, quòd *cum cognoviſſent Deum, non ſicut Deum glorificarint, ſed immutaverint gloriam incorruptibilis Dei in ſimilitudinem imaginis corruptibilis hominis.*

Summo Numini nomen & imaginem (†) *Beli* tribuebant, ut apparet ex prohibitione Dei, quæ extat Oſeæ II, 16. *Non vocabis me ampliùs Baali. Belus* enim Chaldæorum idem eſt ac *Baal* Phœnicum, quâ voce Hebræi *dominum* ſignificant. Beli autem Babylonici mentio apud Eſaïam & Jeremiam Prophetas extat. Qui primi Orientales diſciplinas Græcos docuerunt plerique omnes

(*a*) *Præp. Evang. IV. c.* 5.

(*b*) *Vid. Supra Cap. I.*

(†) *Vd. Indicem in voce hac.*

VO-

vocem Βῆλος vocabulo Ζεὺς tranſtulerunt. Ita *Herodotus*, *Diodorus*, *Heſychius*, aliique. *Beroſus*, ait Euſebius, *erat Sacerdos Beli*, *quem exponunt* Δία *Jovem.* Cujus interpretationis ratio videtur eſſe, quòd quemadmodum Belus erat ſummus Deorum apud Chaldæos: ita Jupiter ſupremum apud Græcos obtinebat locum; unde & hi Jovis, ut Babylonii Beli nomine, verum Deum intelligebant. Nam huic Paulus aptat hemiſtichium Arati τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμὲν, *cujus & genus ſumus*, cùm referatur ad primum verſum † Ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα *à Jove initium faciamus. Clemens Alexandrinus* (*c*) poſtquam attulit hæc verba Petri: τὸν θεὸν σέβεσθε, μὴ κατὰ τοὺς Ἕλληνας *Deum colite, non ſecundùm Græcos*, ait Apoſtolum τὸν τρόπον τῆς σεβήσεως ἐναλλάττειν τοῦ Θεοῦ, οὐχὶ δὲ ἄλλον καταγγέλλειν, *mutare rationem cultûs divini, non alium annuntiare.*

(†) *Vid. vocem* Jupiter.

(*c*) *Strom. VI. p.* 635. *ex libro qui inſcriptus erat Prædicatio Petri.*

Templum hujus Jovis Beli ab *Herodoto*, teſte oculato, accuratè deſcribitur (*d*): „ In altero „ ambitu eſt Jovis Beli templum, æreis portis, „ duorum undequaque ſtadiorum, figurâ qua„ dratâ. In medio templo eſt turris ſolida, cras„ ſitudine ſimul & altitudine ſtadii, cui alia rur„ ſus ſuper impoſita turris, & huic ſubinde alia, ad „ octavam uſque. Forinſecus ſcalæ in circuïtu „ factæ ſunt, per quas ad omnes aſcenditur turres. „ In medio ſcalarum eſt ſtatio & cellæ ad quieſcen„ dum, in quibus aſcendentes ſedent ut requie„ ſcant. In extrema turri magnum eſt templum, „ in quo medio eſt lectus bene ſtratus, adjacente „ menſâ aureâ. Nulla eſt eo in loco ſtatua collo„ cata, neque quiſquam pernoctatur, exceptâ mu„ liere indigenâ, quam Deus ex omnibus elegerit, „ ut Chaldæi dicunt, qui ſunt hujus numinis ſacer„ dotes. Narrant etiam illi, tametſi mihi parum „ credibile dicant, Deum ipſum ingredientem

(*d*) *Lib. I. c.* 181.

 tem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

„ templum in hoc cubili conquieſcere, quemad-
„ modum in Ægyptiis Thebis fieri etiam aiunt
„ Ægyptii. Ibi enim in Thebani Jovis fano mu-
„ lier quoque cubat. Utraque autem mulier non
„ creditur habere conſuetudinem cum viris; quod
„ neque etiam creditur de Patarenſi Antiſtita,
„ quando eo munere contingit mulierem fungi &c.
„ Porrò in Babylonico templo eſt alterum ſacel-
„ lum interius, quod magnum habet Jovis ſimu-
„ lacrum ſedens, idque aureum, ponè menſam &
„ ipſam auream, cujus ſcamnum & ſella ſunt
„ etiam ex auro; adeò ut Chaldæi octingentorum
„ talentorum auri opus æſtiment. Extra ſacellum
„ altare eſt & ipſum aureum, atque præter hoc
„ aliud altare ingens, ubi integræ ætatis oves ma-
„ ctantur, quandoquidem ſupra aureum non licet
„ ulla animalia occidere, præter lactentia. In
„ majori altari, Chaldæi quotannis centum millia
„ talentorum libanoti adolent, quando huic Deo
„ feſtum diem celebrant. Erat etiamnum illo
„ tempore ſtatua duodecim cubitorum è ſolido
„ auro, quanquam hanc ego non viderim, ſed ea
„ referam quæ à Chaldæis referuntur. Hanc ſta-
„ tuam Darius Hyſtaſpides inſidioſè captans, non
„ auſus eſt abripere; ſed eam poſtea Xerxes abſtu-
„ lit, ſacerdote, qui eam loco dimoveri prohi-
„ buerat, interfecto.

Herodotus ait Sacerdotes Beli *Chaldæos*, R. verò *Maimonides* hos eoſdem fuiſſe cùm ſacerdotibus *Bahalis* exiſtimat. Mentio occurrit feſti *Bahalis* 2. Reg. X, 20. *Arrianus* etiam meminit Oraculi Beli, de quo & *Stephanus*, cujus verba afferemus in Procemio ad *Oracula Zoroaſtris.* Apud Arrianum (*a*) Chaldæi Alexandro Babylonem adventanti aiunt λόγιον γεγονέναι σφίσιν ἐκ θεοῦ τοῦ Βήλου *ſibi oraculum à Deo Belo editum*, ingreſſum in Babylonem hoc tempore Regi fauſtum non futurum.

(*a*) *Lib. VII. p.* 159. *Ed. Henr. Steph.*

C A-

CAPUT XXXIII.

Cultus aliorum Deorum, Angelorum & Dæmonum.

CHALDAEI, ſecundo loco, alios Deos, Angelos ac Dæmonas colebant: μεθ' ὅν, ait *Euſebius* (*a*) poſtquam ſummum Deum nominavit, γένος τῶν θεῶν ὑπάρχει δεύτερον, *poſt quem eſt ſecundum genus Deorum, ſequens Dæmonum, quartum Heroum.* Hoſce Deos diſtinguebant in varios ordines: (*) *Intelligibiles; Intellectuales & Intelligibiles; Intellectuales; Fontes; Principia; Deos certæ Zonæ, alios nulli adſtrictos; Angelos, & Dæmonas.* Ad horum cultum pertinet quod de Theürgia jam diximus.

(*a*) *Præp.* Lib. IV. c. 5.

* *Vid. Indic. in vocibus* Νοερὸς & Νοητός.

CAPUT XXXVI,

De cultu, quo Chaldæi cœleſtia corpora proſequebantur.

TERTIA ſpecies Idololatriæ Chaldæorum fuit cœleſtium corporum cultus, in quem, ut ſcribit *Maimonides*, (†) brevi poſt Diluvium prolapſi ſunt. Inde fortè ortus eſt is cultus, cùm quòd Aſtris contemplandis multam operam ponerent, tum quòd eorum maxima in genus humanum beneficia animo volverent.

† *Vid. Indicem in voce* Aſtra.

Levitica lex, quâ Idololatria hæc interdicitur, has ejus circumſtantias deſcribit: (*a*) *Ne fortè elevatis oculis ad cœlum, videas Solem & Lunam & omnia aſtra cœli, & errore deceptus adores ea & colas, quæ creavit Dominus Deus tuus in miniſterium gentibus,*

(*a*) *Deut.* IV. 19.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

bus, quæ ſub cœlo ſunt. Inter Judæos Idololatras, quos Rex Joſias è medio ſuſtulit, præter eos qui thymiamata offerebant Baali, de quibus diximus, recenſentur ii (*b*) *qui adolebant Soli & Lunæ & Planetis* (מזלות *Mazzaloth*) *& reliquo exercitui cœlorum.* Quod ſine dubio à vicinis Aſſyriis, quos conqueritur Ezechiel exemplo iis fuiſſe, didicerant.

(*b*) 2 Reg. XXIII, 5.

CAPUT XXXV.

De Sole.

SOL & Luna primùm nominantur, & à cæteris diſtinguuntur Stellis; atque ab iis fortè cœpit Idololatria, priuſquàm ad alias Stellas porrigeretur. In antiquiſſima Idololatriæ erga Aſtra mentione (*a*), quæ occurrit apud *Jobum*, qui Chaldæis vicinus erat, hæc duo Aſtra ſola (†) nominatim appellantur. Ac ſanè à Chaldæis Solem & Lunam præcipua numina habita fuiſſe auctor eſt * *Maimonides*, qui teſtatur quidem reliquos ſeptem Planetarum Deorum numero adſcriptos, ſed duo ampliſſima Luminaria maxima fuiſſe numina ait.

(*a*) *Vide Indicem in* Idololatria.
† c. XXXI, 27.
* *In lib. de cultu externo init.*

Idem addit Solem omnium † ſummum creditum. Quæ, in horum confirmationem, ex libris Sabæorum, affert, de Abrahamo & ſimilia, infra à nobis indicabuntur. *Macrobius* meminit trium Idolorum apud Aſſyrios * Soli dicatorum, quorum unum erat *Adadi*, alterum *Adonidis*, tertium *Jovis Heliopolitæ: Deo*, inquit, (*b*) *quem ſummum maximúmque venerantur*, Adad *nomen dederunt; ejus nominis interpretatio ſignificat Unus. Hunc ergo, ut potentiſſimum adorant Deum, ſed ſubjungunt ei Deam nomine Adargatim, omnémque poteſta-*

† *Mor. Neb. P. III. c.* 29.
* *Vid. Ind. in voce* Sol.
(*b*) *Sat. Lib. I. c.* 23.

tem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

tem cunctarum rerum his duobus attribuunt, Solem terrámque intelligentes &c. Simulacrum Adad inſigne cernitur, radiis inclinatis; quibus monſtratur vim cœli in radiis eſſe Solis, qui demittuntur in terram. Adargatis ſimulacrum ſurſum verſùm reclinatis radiis inſigne eſt; monſtrando radiorum vi ſupernè miſſorum enaſci quæcunque terra progenerat.

Sed quando affirmat voce *Adad* ſignificari *unum*, aut ipſe fallitur, aut ejus verba depravata ſunt; nam, ut obſervavit *Seldenus*, apud Syro & Chaldæos *Chad* חד ab Hebraïco *Echad* אחד ſignificat *unum*, *Adad* verò aut *Adod* aliter ſcribitur.

Druſius apud Macrobium legit *Hhada* חדא, quod Syriacè ſignificat *unum*. De hoc idolo forte intelligendus Eſaïas LXVI, 17. *Qui ſanctificantur & mundantur in hortis poſt Unum*; nempe, in hortis dicatis idolo quod erat poſt Templum, *ſubintelligendum enim*, ait Joſephus Scaliger, *Templum pone Templum.*

Adonis nomen derivatur ab אדון *Adon* Dominus. *Adonin autem*, ait Macrobius (c) *Solem* (c) Satur. L. I. c. 21.
eſſe non dubitatur, inſpectâ Religione Aſſyriorum, apud quos Veneris Architidis & Adonis maxima olim veneratio viguit, quam nunc Phœnices tenent. Nam Phyſici terræ ſuperius hemiſtichium, cujus partem incolimus, Veneris appellatione coluerunt, inferius verò hemiſphærium terræ Proſerpinam vocaverunt. Ergo apud Aſſyrios ſive Phœnices, lugens inducitur Dea, quòd Sol annuo greſſu per duodecim ſignorum ordinem pergens partem quoque hemiſphærii inferioris ingreditur; quia de duodecim ſignis Zodiaci ſex ſuperiora, ſex inferiora cenſentur. Et cùm eſt in inferioribus, & ideò dies breviores facit, lugere creditur Dea; tanquam Sole raptu mortis temporalis amiſſo, & à Proſerpina retento, quam numen terræ inferioris circuli & Antipodum diximus. Rursúmque Adonin redditum

tum Veneri credi volunt, cum Sol, evictis ſex ſignis annuis inferioris ordinis, incipit noſtri circuli luſtrare hemiſphærium, cum incremento luminis & dierum.

Ultimum ſimulacrum Solis Jovis Heliopolitæ nomine inſignitum erat. *Aſſyrii quoque Solem,* ait idem Scriptor, (*d*) *ſub Jovis nomine, quem* Δία Ἡλιοπολίτην *cognominant, maximis ceremoniis celebrant, in civitate quæ Heliopolis nuncupatur. Ejus Dei ſimulacrum ſumptum eſt de oppido Ægypti quod & ipſum Heliopolis appellatur, regnante apud Ægyptios Senemure, ſeu idem Senepos nomine fuit; perlatúmque eſt primum in eam, per Oppiam legatum Delebois Regis Aſſyriorum, Sacerdotéſque Ægyptios, quorum princeps fuit Parmetis; diúque habitum apud Aſſyrios, poſtea Heliopolin commigravit. Cur ita factum, quâque ratione Ægypto profectum, in hæc loca, ubi nunc eſt, poſtea venerit, ritúque Aſſyrio, magis quàm Ægyptio colatur, dicere ſuperſedeo, quia ad præſentem non attinet cauſam. Nunc verò eundem Jovem, Solémque eſſe, cum ex ipſo Sacrorum ritu, tum ex habitu dignoſcitur. Simulacrum enim aureum* (ex hoc metallo ait fuiſſe Maimonides taliſmanes Chaldæorum Solares) *ſpecie imberbi inſtat, dextrâ elevatâ, cum flagro in aurigæ modum, lævâ tenet fulmen & ſpicas. Quæ cuncta Jovis, Soliſque conſociatam potentiam demonſtrant. Hujus Templi Religio etiam divinatione præpollet, quæ ad Apollinis poteſtatem refertur, qui idem atque Sol eſt. Vehitur enim ſimulacrum Dei Heliopolitani ferculo, veluti vehuntur in pompa ludorum Circenſium Deorum Simulacra, & ſubeunt plerumque Provinciæ Proceres, raſo capite, longi temporis caſtimoniâ puri; feruntúrque divino ſpiritu, non ſuo arbitrio, ſed quò Deus propellit, vehentes; ut vidimus apud Antium promoveri ſimulacra Fortunarum, ad danda reſponſa. Conſulunt hunc Deum & abſentes, miſſis diplomatibus conſignatis, reſcribitque ordine ad eas quæ conſul-*

(*d*) Ibid. c. 23.

ſultatione additâ continentur. Sic & Imperator Trajanus initurus ex ea Provincia Parthiam cum exercitu, conſtantiſſimæ religionis hortantibus amicis, qui maxima hujuſce numinis ceperant experimenta, ut de eventu conſuleret rei cœptæ, egit Romano conſilio, priùs explorando fidem Religionis, ne fortè fraus ſubeſſet humana. Et primùm miſit ſignatos codicillos, ad quos ſibi reſcribi vellet. Deus juſſit afferri chartam, eámque aſſignari puram & mitti, ſtupentibus Sacerdotibus ad ejuſmodi factum; ignorabant quippe conditionem codicillorum. Hos cum maxima admiratione Trajanus excepit, quòd ipſe quoque puris tabellis cum Deo egiſſet. Tunc aliis codicillis ſcriptis, conſignatíſque, conſuluit an Romam, perpetrato bello, rediturus eſſet. Vitem centurialem Deus, ex muneribus in æde dicatis, deferre juſſit, diviſámque in partes ſudario condi, ac proinde ferri. Exitus rei obitu Trajani apparuit, oſſibus Romam relatis. Nam fragmentis ſpecies reliquiarum, vitis argumento caſûs futuri tempus oſtenſum eſt. Et ne ſermo per ſingulorum nomina Deorum vagetur, accipe quid Aſſyrii de Solis potentia opinentur. Deo enim, quem ſummum maximúmque vinerantur, Adad nomen dederunt &c.

Hiſce addendum nomen *Beli*, quod, ſummo numini peculiare licèt, attamen & aliis Chaldæorum Diis, ac inter alios Soli attribuitur, auctore *Servio*: (e) *Linguâ Punicâ*, inquit, BAL *Deus dicitur; apud Aſſyrios autem* BEL *dicitur, quadam Sacrorum ratione, & Saturnus &* SOL. (e) *In Æneid.* I.

CAPUT. XXXVI.

De cultu, quo Chaldæi Lunam proſequebantur.

LUNA apud Chaldæos colebatur ſub variis nominibus, quæ omnia erant fœminini generis, & So-

& Solis nominibus reſpondebant; unde confirmari videtur quod dicit *Maimonides*, ſeptem Planetas à Chaldæis habitos fuiſſe Deos & Deas unà connubio conjunctos.

Chaldæi, vel potiùs Græci Chaldaïcarum diſciplinarum interpretes, Solem tum aliis, tum Jovis, & *Adonidis* nominibus inſigniebant, Lunámque *Junonem* & *Venerem* ex adverſo appellabant.

* *Vid. Ind. in voce utraque.*

Voci *Juno* reſpondebant Chaldaïcæ voces (*) *Ada* & *Belta*, eas enim ſic interpretatur *Heſychius*: Ἀδὰ, ὑπὸ Βαβυλωνίων ἡ Ἥρα. Item: Βέλθης, ἡ Ἥρα, ἡ Ἀφροδίτη, *Juno*, vel *Venus*.

Hæc duo nomina videntur eſſe ea fœminini generis, quæ reſpondebant maſculinis *Adad* & *Belus*, geminis Solis vocabulis. Junonem apud Mythologos eſſe eandem ac Lunam probavit eruditiſſimus *Seldenus*, ex antiqua formula invocationis, quâ Sacerdotes Romani Nonis, unoquoque menſe, utebantur: *dies te quinque calo*, *Juno novella*, vel *covella*, ſeu cœleſtis. Atque ad hanc Junonem fortè peculiariter referendum, quod *Julius Firmicus* (a) Aëri attribuit: *Aſſyrii aërem ducatum elementorum habere volunt, nam hunc eundem nomine Junonis, vel Veneris Virginis, ſi tamen Veneri placuit aliquando virginitas, conſecrarunt &c. Effœminarunt ſanè hoc elementum, neſcio quâ veneratione commoti. Num quia aër interjectus eſt inter mare & cœlum, effœminatis eum Sacerdotum vocibus proſequuntur?*

(a) *De Err. Prof. Rel. p. 2. Ed. Wower.*

Sed Aëris Elementum (b) ab Aſſyriis cultum non facilè alibi reperias, & quod addit, de impudico cultu, videtur potiùs pertinere ad Veneris Sacra, prout ab aliis ex Veteribus deſcribuntur.

(b) *Vid. Indicem in voce* Aër.

Veneris, ubi pro Luna ſumitur, nomina ſunt *Mylitta* & *Alilat*. *Herodotus* auctor eſt Perſas didiciſſe ab Aſſyriis & Arabibus Sacra facere *Ura-*

niæ, quam Aſſyrii *Venerem Mylittam*, Arabes (hoc eſt *Sabæi*, de quibus dicemus) *Alilat* vocaverunt. Videtur quidem Herodotus hanc Mylittam, à Luna, de qua paulò antea loquutus erat, diverſam ſtatuere; attamen non aliam fuiſſe ſuadet Etymologia nominis, quod à *Lail* ליל *nox* deducitur: *Veteres*, ait Sihal Aſſemon, *inter multos alios falſos Deos, unum coluerunt, quem vocabant Alilath, affirmabantque eſſe Lunam, noctis dominam ac reginam.*

CAPUT. XXXVII.

De Cultu, quo reliquos Planetas proſequebantur Chaldæi.

RELIQUOS quinque Planetas, auctore *Maimonide*, Deos etiam eſſe putabant. Nomen *Beli*, pluribus commune, tribuebant etiam *Saturno*, quem *Diodorus* (niſi verba ejus corrupta ſint, quod ſuſpicor) affirmat potiſſimum Planetarum reliquorum à Chaldæis eſſe habitum. *Euſebius* in 28 anno *Thare*, ait mortuum eſſe primum Aſſyriorum Regem Belum, quem Aſſyrii Deum vocitant, alii verò Saturnum. *Servius* alibi laudatus: *Linguâ Punicâ* Bal *Deus dicitur; apud Aſſyrios autem* Bel *dicitur, quadam ſacrorum ratione, & Saturnus & Sol.* Hinc *Theophilus* Patriarcha (*a*) Antiochenus: ἔνιοι μὲν σέβονται τὸν Κρόνον, καὶ τοῦτον αὐτὸν ὀνομάζουσι Βὴλ καὶ Βὰλ, μάλιστα οἱ οἰκοῦντες ἀνατολικὰ κλίματα &c. *Nonnulli quidem colunt Cronum & hunc vocant* Bel & Bal, *præſertim qui Orientalia Climata incolunt, neſcii quis ſit Cronus & quis ſit Belus.*

(*a*) *Lib. III. ad Autolyc. ſub fin. Vid. Indicem in Baal.*

Quidam putant proprium nomen Saturni fuiſſe *Chiun*, vel *Remphan*, de quo Amos V, 26. *Portaſtis*

ſtis Tabernaculum veſtri Moloch & Chiun veſtrarum imaginum, ſtellas Dei veſtri quem feciſtis vobis. Quæ verba ita vertit Stephanus, Act. VII, 43. *Suſcepiſtis tabernaculum Moloch & ſidus Dei veſtri* (†) *Remphan, figuras, quas feciſtis adorare eas*, ἄστρον τοῦ Θεοῦ ὑμῶν Ῥεμφὰν, τοὺς τύπους οὓς ἐποιήσατε. Vocem *Chiun* Græci Interpretes vertere *Remphan.* Aben Ezra intelligit etiam Planetam Saturni, quem *Plautus* quoque, ut obſervavit *S. Petitus*, vocat *Chiun. Rephan*, teſte *Kirchero*, appellatur etiamnum hodie à Coptis idem Planeta.

(†) *Vid. Indicem in hac voce.*

Nihil eſt quod addamus iis quæ de *Jove* diximus, ubi de Belo & Sole, quorum uterque Jupiter vocatur, egimus.

Mars, (†) ſi credimus ſcriptori *Chronici Alexandrini*, ab Aſſyriis primis omnium Deus agnitus eſt: *Aſſyrii*, inquit, *primi erexere columnam Marti, eúmque inſtar Dei coluerunt.* Hunc etiam nomine communi *Beli* affecerunt, unde *Babylonicus Belus* ab *Heſtiæo* exponitur Ζεὺς ἐνυάλιος *Jupiter Martius.* Sed nomine magis proprio Mars vocabatur *Azizus*, ſub quo colebatur unà cum Mercurio, in templo Solis *Edeſſæ*, quæ Metropolis fuit Meſopotamiæ: „Qui Edeſſam habitant, (*b*) „ait *Julianus*, regionem ab æterno Soli dicatam „*Monimum & Azizum* ſolis aſſeſſores & contu„bernales faciunt. Μόνιμον, καὶ Ἄζιζον συγκαθιδρύουσι. *Monimo* intelligi Mercurium, *Azizo* Martem, atque ambos Solis eſſe aſſeſſores à Magiſtro ſuo *Jamblicho* Julianus ſe didiciſſe fatetur.

(†) *Vide Indicem in voce Mars.*

(*b*) *Or. IV. p. 281. Ed. Petavianæ.*

Quidam idolum *Nergal* (*a*) à Samaritanis ex Aſſyria allatum huc referunt, Rabbini enim opinantur hoc idolum ſimile gallo gallinaceo fuiſſe; atque aliunde conſtat (*b*) Gallum fuiſſe ſacrum Marti, ejuſque avem, propter animos, vocatum; unde colligunt Martis formam fuiſſe Galli formæ ſimilem: quemadmodum Venerem putant

(*a*) 2. *Reg. XVII.* 30.

(*b*) *Ariſtophan. Schol. in Aves p. 580. Ed. Gen.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Gallinæ ſpecie effictam, & vocatam *Succoth Benoth.*

Venus à Chaldæis celebratur, ſub variis nominibus, quorum tria apud Heſychium occurrunt. Primum eſt *Beltes*, vel potiùs *Belta*, quod interpretatur Junonem & Venerem, & quod illi commune fuit cum Luna, qua de re jam diximus. Alterum nomen eſt *Delephat*, quod magis proprium Veneri fuit, ut apparet ex ejus Etymologia, nam *Delpha* דלפא Syriacè eſt *coïtio.*

Poſtremum eſt *Myleta*, ut habet *Heſychius*, qui ita ab Aſſyriis vocatam fuiſſe Uraniam ſubjicit. Herodoti exemplaria, ut vidimus, habent *Mylitta. Alilat*, ut obſervavimus, etiam Lunæ tribuebatur; ſed Mylitta videtur proprium Veneri, cùm ſit, *Scaligero* obſervante, pura puta Syriaca vox *Molidta* מולידתה, quæ *prolificam* ſignificat. Cum hac Etymologia optimè conveniunt ritus, qui in ejus cultu uſurpabantur, ita (a) ab *Herodoto* deſcripti: ,, Turpiſſima legum Babylonicarum ,, hæc eſt. Nempe, omnibus mulieribus indigenis ,, commune eſt, ſemel in vita, ad templum Veneris deſidentibus, cum peregrinis conſuetudinem ,, habere. Plurimæ autem mulieres, quæ præ divitiis ſuperbæ ſe aliis miſcere non dignantur, vehiculis cameratis vectæ pro templo conſiſtunt, ,, relictâ interim à tergo magnâ famulitii turbâ. ,, At pleræque ſic faciunt. Ad templum permultis ſedent nodis, corolliſque caput revinctæ; & ,, hæ quidem accedunt, aliæ verò abeunt. Diverticula autem, *funiculis* diſtincta, aditum præbent ,, peregrinis quam voluerint electuris. Cùm ſemel ,, illic ſedit mulier, non priùs domum regreditur ,, quàm hoſpitum aliquis pecuniam in ſinum injecerit, & cum ea à fano ſeorſim abducta rem ,, habuerit. Hoſpitem autem illum, qui pecuniam ,, obtulit dicere oportet: *Tibi faventem opto Deam*

(c) *Lib. I. c.* 199.

My-

„ *Mylittam* ; Mylittam enim Aſſyrii Venerem
„ appellant. Pecuniam porrò illam, quantulacun-
„ que ſit, non fas eſt rejicere, ſiquidem ſacra ſit.
„ Nec mulieri etiam licet hoſpitem aliquem repu-
„ diare, ſed quicunque pecuniam injecerit pri-
„ mus, hunc illa ſequitur citra delectum. Poſtre-
„ mò ubi jam congreſſa fuerit cum hoſpite mulier,
„ ſacris Deæ factis, domum revertitur. At dein-
„ ceps nihil tam magnum eſt, quo dato potiri
„ illis poſſis. Porrò quæ formâ ſunt elegantiori,
„ citiùs diſcedunt ; quæ verò deformes, diutiùs
„ coguntur expectare, cùm legem implere neque-
„ ant ; etenim tres aut quatuor annos continuos
„ expectant. Hactenus Herodotus.

De eadem conſuetudine quidam interpretantur (a) *Baruchi* Prophetæ verba, de Chaldæis mulieribus : αἱ δὲ γυναῖκες περιθέμεναι σχοινία ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐγκάθηνται, θυμιῶσαι τὰ πίτυρα. ὅταν δέ τις αὐτῶν ἐφελκυσθεῖσα ὑπό τινος τῶν παραπορευομένων κοιμηθῇ, τὴν πλησίον ὀνειδίζει, ὅτι οὐκ ἠξίωται ὥσπερ καὶ αὐτὴ, οὔτε τὸ σχοινίον αὐτῆς διεῤῥάγη. Interprete Vulgato : *Mulieres autem circumdatæ funibus in viis ſedent, ſuccendentes oſſa olivarum. Cùm autem aliqua ex ipſis attracta, ab aliquo tranſeunte, dormierit cum eo, proximæ ſuæ exprobrat, quòd ea non ſit digna habita ſicut ipſa, neque funis ejus diruptus ſit.*

(a) *Cap. VI. 42. in Epiſt. Jeremiæ.*

Hiſce addendum *Succoth Benoth* סכות בנות Idolum Babylonicum, cujus mentio occurrit 2. Reg. XVII. 30. Eæ voces ſignificant *tentoria puellarum*, quibus nonnulli putant deſignari ea Tentoria, ſeu diviſa loca per funes, quorum meminit Herodotus, & ubi mulieres ſedebant expectantes, donec Veneri Mylittæ corpore litaſſent. Vocabulum *Veneris*, conjectore Seldeno, derivatum etiam eſt à voce Benoth. Sed ex vocibus Scripturæ *Succoth Benoth* potiùs eſſe nomen idoli, quàm Templi,

pli, aut Tentorii ſatis liquet. Rabbini fingunt hoc numen fuiſſe inſtar gallinæ cum pullis : *Nam*, inquit R. D. Kimchi, *ut vocant gallinam* ſucca, *à tegendo*, *ita Gallinas vocant* ſuccoth, *à tegendo.* Benoth *autem interpretantur pullos*, *quos ſolent Gallinæ alis ſuis tegere.* Hinc *Kircherus Mylittam* Venerem fuiſſe colligit.

CAPUT XXXVIII.

De aliis Stellis.

NEQUE ſoli Planetæ, ſed etiam ſigna Zodiaci, ac reliquæ ſtellæ Dii à Chaldæis habebantur ; adolebant enim τοῖς *Mazzaloth & reliquo exercitui cœlorum* 2. Reg. XXIII, 5. (†) *Mazzal* autem eſt ſtella, ideóque vocabant ſigna duodecim *Mazzaloth*, & Zodiacum *circulum Mazzaloth.* Interdum mutant *Lamed* in *Reſch*, & vocant *Mazzaroth.* Septuaginta quoque Intt. habent μαζουρὼθ, quod Suidas interpretatur *conſtellationes* dictas ζώδια. Hoc cum eo quod habet *Diodorus* contentaneum eſt, qui ait à Chaldæis duodecim habitos eſſe præcipuos Deos, quorum unicuique menſem, atque unum Zodiaci attribuerint ſignum.

(†) *Vid. Indic. in hac voce.*

Ab iiſdem cultas fuiſſe reliquas ſtellas fixas apparet ex Scripturæ verbis laudatis, in quibus *toti cœlorum exercitui* ſacra feciſſe dicuntur ; atque hoc etiam diſertè affirmat Diodorus, qui ubi doctrinam Chaldæorum tradit, ait Planetas ab iis *Interpretes* vocatos, alias verò ſtellas partim *omnium rerum Judices*, partem *Conſiliarios Deos* dictas, ut oſtendimus ſupra Cap. XVII. Neque dubium eſt quin, uti quaſdam ſtellas fixas ornarunt communi nomine dignitatum, *Judicum & Conſiliariorum* : ita etiam

præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

præcipuis ſingula nomina, & idola, ut Planetis, ſtatuerint. Et quoniam Chaldaïcus Polytheïſmus non nitebatur, veluti Græcorum πολυθεότης, fictitiâ Mythologiâ, quamvis Recentiores Scriptores de utroque ſimiliter egerint; ſed referebatur ad cœleſtia corpora, quæ ſub variis nominibus & imaginibus colebant; veriſimile & conſentaneum Chaldaïcæ doctrinæ eſt, Aſſyriaca illa idola, *Aſchima*, *Nergal*, *Nibhar*, *Tarthac*, *Anamelech*, *Adramelech*, *Niſroch*, quæ in Scriptura recenſentur, ejuſdem ac reliqua generis fuiſſe, & ad alias pertinuiſſe ſtellas. Verùm non facile eſſet hanc comprobare conjecturam, quoniam de hiſce idolis vix quicquam, præter nuda nomina, memoriæ proditum eſt.

CAPUT XXXIX.

De Igne, Aëre & Terra.

SUNT qui, inter numina Chaldæorum, Elementa memorent. Sanè conſtat eos peculiari cultu ignem proſequutos, ſeu, ut quidam opinantur, ſummum Deum igneâ imagine, ſeu, ut alii, ſolem effinxerint; cujus rei rationes ſupra attulimus.

Ad Pyrolatriam hanc quod attinet, memoratu digna eſt, quæ à *Rufino* (c) narratur, Hiſtoria: (†) *Ferunt aliquando Chaldæos Ignem Deum ſuum circumferentes cum omnium Provinciarum Diis habuiſſe conflictum, quò ſcilicet qui viciſſet hic eſſe Deus ab omnibus crederetur. Reliquarum Provinciarum Dii æris aut auri, argentique, aut ligni, vel lapidis, vel ex quacunque materia conſtabant, quæ per ignem proculdubio corrumperetur. Ex quo fiebat ut Ignis locis omnibus obtineret. Hæc cùm audiſſet Canopi*

(a) *Hiſt. Eccleſ. Lib. II. c. 26.*

(†) *Vide Indicem in voce* Canopus.

nopi Sacerdos, callidum quiddam excogitavit. Hydriæ fieri ſolent in Ægypti partibus fictiles, undique crebris & minutis admodum foraminibus patulæ, quibus turbida aqua deſudans defecatior ac purior redditur. Harum ille unam cerâ foraminibus obturatis, deſuper etiam variis coloribus pictam, aquâ repletam ſtatuit ut Deum. Et exciſum veteris ſimulacri, quod Menelai gubernatoris ferebatur, caput deſuper poſitum diligenter aptavit. Adſunt poſt hæc Chaldæi, itur in conflictum, circa Hydriam ignis accenditur; cera, quâ foramina fuerant obturata, reſolvitur, ſudante Hydriâ ignis extinguitur. Sacerdotis fraude, Canopus Chaldæorum victor oſtenditur. Idem habet Suidas in voce Κάνωπος.

De Aëre ita *Julius Firmicus* (*b*) : *Aſſyrii & pars Afrorum aërem ducatum habere elementorum volunt. Nam hunc eundem nomine Junonis, vel Veneris Virginis, ſi tamen Veneri placuit aliquando virginitas, conſecrarunt &c. Effœminarunt ſanè hoc elementum, neſcio quâ veneratione commoti. Num quia aër interjectus eſt inter mare & cœlum, effœminatis eum Sacerdotum vocibus proſequuntur? Dic mihi hoccine eſt quod in viro fœminam quærunt, cui aliter ſervire Sacerdotum chorus non poteſt, niſi effœminent vultum, cutem poliant, & virilem ſexum ornatu muliebri dedecorent.* (*c*)

Ad Terram quod attinet, ſic loquitur (*d*) Macrobius : *Phyſici ſuperius Hemiſphærium Terræ, cujus partem incolimus, Veneris appellatione coluerunt; inferius verò hæmiſpherium terræ* (*e*) *Proſerpinam vocaverunt.* Circa hanc Mythologiam, Phæniciam potiùs quàm Aſſyriam, imò fortè potiùs Græcam quàm Orientalem, plura apud Macrobium legi poterunt. Atque hæc, de Chaldæorum doctrina, dicenda habuimus.

(*b*) *De errore prophanar. Religionum.* p. 2. *Edit. Wonverianæ.*

(*c*) *Vide Indicem in voce* Aër.

(*d*) *Lib.* I. *Saturn.* c. 23.

(*e*) *Vide Indicem in voce* Terra.

PHILOSOPHIÆ ORIENTALIS

LIBER SECUNDUS.

DE PERSARUM PHILOSOPHIS.

Proœmium.

ULTRA Chaldæam, ad Meridiem, inde eſt *Perſis*, hinc *Arabia*. Perſæ autem & Arabes omnem ſuam eruditionem debuere vicinis Chaldæis. Zoroaſtres, auctore Plutarcho, (*a*) Magorum inter Chaldæos inſtitutor fuit, quos imitati Perſæ ſuos etiam habuerunt. *Perſis* maximum eſt Aſiæ regnum, quod ad Septentrionem habet *Mediam*, ad Orientem (†) *Carmaniam*, ad Occidentem *Suſianam*, ad Meridiem *Perſici* ſinûs partem.

(*a*) *De Iſide & Oſir.*

(†) *Vid. Indicem in voce* Carmania.

CAPUT I.

De Zoroaſtre Perſa, Philoſophiæ inter Perſas inſtitutore.

PERSICAE Philoſophiæ inſtitutorem fuiſſe *Zaradem*, *Zaraduſſit*, aut *Zoroaſtrem* in confeſſo

feſſo eſt; verùm hoc nomen, uti antea obſervavimus, videtur eximiæ eruditionis viris commune fuiſſe. Quis ergo Zoroaſtres hic fuerit, aut quâ ætate vixerit non conſtat. (*a*) *Diogenes Laërtius* Perſidem ei patriam, (*b*) *Clemens Alexandrinus* Mediam tribuit, *Suidas Perſo-medum* vocat. Unde colligi poteſt non tantæ eum fuiſſe antiquitatis, ac multi exiſtimant. Neque enim nomen Perſarum, ante tempora Ezechielis Prophetæ, uſurpatum fuiſſe comperimus, neque ante ætatem *Cyri* celebritatem ullam erat aſſecutum. Poſteriores Perſæ, ut teſtatur *Agathias*, (*c*) aiunt eum vixiſſe ſub *Hyſtaſpe*, ſed quis fuerit hic Hyſtaſpes non docent; nec ſcire eſt utrum Hyſtaſpes hic fuerit pater Darii, an alius aliquis. Hyſtaſpes Darii pater coætaneus *Cyro* fuit, neque apparet Perſam Zoroaſtrem multo antiquiorem fuiſſe.

(*a*) *In Proœm.*
(*b*) *Strom. Lib. I. p.* 334.
(*c*) *Lib. II. initio.*

Sed quocunque tempore vixerit, ait idem Agathias, *Auctor fuit atque introductor Magicæ Religionis inter Perſas, mutatiſque eorum antiquis ritibus ſacris, varias opiniones induxit.* Arabs Hiſtoricus (*d*) ab eo non inſtitutam ſed reſtitutam Perſarum ac Magorum Religionem, quæ in varias ſectas diviſa erat, auctor eſt.

(*d*) *Elmacin.*

Fabuloſam traditionem occaſionis & rationis quibus id factum, prout à Perſis narrabantur, accipe à (*e*) *Dione Chryſoſtomo*: *Aiunt eum, amore ſapientiæ & juſtitiæ, ſe hominum commercio ſubduxiſſe, & ſolitariam in monte quodam vitam egiſſe; poſtmodum verò cum abiret à monte, ingentem ignem ſupernè delapſum perpetuò arſiſſe; tum Regem, cum Perſarum nobiliſſimis, Deo preces fuſurum acceſſiſſe; Zoroaſtrem autem intactum ex igne egreſſum, propitium apparuiſſe, juſſiſſéque Perſas bono animo eſſe, & quædam ſacra feciſſe, quaſi Deus in eum uſque locum ipſi comes fuiſſet; inde Zoroaſtrem cum omnibus promiſcuè hominibus non eſſe verſatum, ſed cum iis tantùm*

(*e*) *In Boryſten.*

qui naturâ veritati dediti erant, & Deorum cognitionis capaces, quos homines Perſæ Magos vocant.

(f) *In Zoroaſt.*

(g) *Præp. Evang. Lib. I. c. 7.*

Huic Zoroaſtri Perſæ *Suidas* (*f*) adſcribit *de natura* libros quatuor, de *gemmis* unum, *Aſtroſcopica Apoteleſmata* quinque; *Euſebius* (*g*) *Perſicorum ſacram collectionem*, in qua videtur de Perſica Religione egiſſe, ut ex fragmentis ab Euſebio laudatis colligere eſt. Quidam hæc Zoroaſtri Chaldæo, alteri cuipiam alii, nemine interea majorem certitudinis ſpeciem præ ſe ferente, tribuunt.

CAPUT II.

De Hyſtaſpe, ſummo Philoſophiæ Perſicæ provectore.

(a) *Lib. I. c.* 209.

(b) *Xenop. Inſt. Cyr. Lib. VII.*

PERSARUM Magorum eruditio ab *Hyſtaſpe* multùm adaucta. Oriundus, juxta *Herodotum*, (*a*) erat ex *Achæmenia* Perſidis regione, filiúſque *Arſamenis* ſeu, ut alii Codices habent, *Arſacis*. Vixit tempore Cyri, cujus ſomnium de *Dario*, Hyſtaſpis primogenito, quo ſomnio eidem Dario regnum portendebatur, ſermonéſque ea de re Cyri & Hyſtaſpis, referuntur ab Herodotó. Darius natus eſt 4165. Julianæ Periodi, neque obiit Cyrus antequam is vigeſimum ætatis annum attigiſſet. Circa eadem etiam tempora (*b*) *Hyſtaſpes & Aduſius*, junctis copiis, totam eam Phrygiæ partem, quæ Euxino Ponto adjacet, ſubegere, Regémque ejus captivum ad Cyrum adduxere.

(c) *Lib.* XXIII.

Hyſtaſpes, ut refert (*c*) *Ammianus Marcellinus*, vir fuit *prudentiſſimus, qui cùm ſuperioris Indiæ ſecreta fidentiùs penetraret, ad nemoroſam quandam venerat ſolitudinem, cujus tranquillis ſcientiis præ-*

celſa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

celſa Brachmanorum ingenia potiuntur: Eorúmque monitu, rationes mundani motûs & ſiderum, purósque ſacrorum ritus, quantum colligere potuit, eruditus ex his quæ didicit aliqua Magorum ſenſibus infudit.

CAPUT III.

De Oſthane, qui primus Perſarum Diſciplinas Græciæ intulit.

PLINIUS (*a*) perhibet *Oſthanem* Xerxis, in eo bello quod Græciæ intulit, comitem, *velut ſemina artis portentoſæ ſparſiſſe, obiter infecto, quacunque commeaverat, mundo.* Hunc præterea primum de Arte Magica *commentatum, uti inveniebat*, ait. Xerxes eſt egreſſus Suſis, ad hanc expeditionem, anno quarto LXXIV. Olympiadis; licèt *Diodorus Siculus*, geſta biennii in annum unum conjiciens, initium expeditionis referat ad annum primum ſequentis Olympiadis. (*b*) *Herodotus* vult tres annos in apparatu hujus belli conſumptos, ſed temporis indicium in præcedenti Capite habet, quod cum annorum ſerie non convenit. Ait enim à ſubacta Ægypto à Xerxe, quatuor integros annos conſumptos in colligendis copiis, & apparatu faciendo; initio autem quinti anni, cum maximo exercitu moveri cœpiſſe. Nam Suſis quidem egreſſus eſt initio quinti anni, at ex quo regnum auſpicatus fuerat, non ab Ægypto ſubacta. Ita & (*c*) *Juſtinus* ex *Trogo*, & *Oroſius* eum ſecutus, inconſultè quinque annos eidem negotio attribuunt. Sed abſurdiſſimè *Julianus*, in I. Orat. de Laudibus *Conſtantii*, in apparando bello Xerxem decennium triviſſe ait. Accuratior eſt (*d*) *Libanius* qui dicit à Dario & Xerxe ſimul con-

(*a*) Lib. XXX. c. 1.

(b) Lib. VII. c: 21.

(*c*) Lib. II. c. 20.

(*d*) Ἐν βασιλεκῷ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

conſumptos eſſe decem annos, in bello in Græciam apparando, licèt non prorſus rectè ſupputet; quoniam à pugna *Marathonia* ad *Salaminiam*, quæ commiſſa eſt anno primo Olympiadis LXXV. ferè anno exacto, poſtquam Xerxes Suſis movit, ſunt tantùm decem anni elapſi.

Hinc apparet *Pythagoram & Platonem*, qui antiquiores fuere Oſthane, & in itineribus ſuis cum Magis verſati fuerant, eorum diſciplinarum intima non penetraſſe; vel quòd cautiores eſſent, quæ de iis norant non vulgaſſe, niſi ea immiſcendo iis quæ ſibi propria eſſe volebant.

Plinius, poſt verba allata, ſubdit: *hic maximè Oſthanes ad rabiem, non aviditatem modò ſcientiæ ejus Græcorum populos egit.* Reſpicit *Goëticam* Magiam, cujus imperitos fuiſſe Magos ait ſcriptor (e) libri, qui Μαγικὸν inſcriptus fuit. *Minucius Felix* (f) honorificentiùs de eo loquitur, aitque eum fuiſſe *Magorum eloquio & negotio primum, verum Deum meritâ Majeſtate proſecutum, & Angelos veri Dei aſſiſtere noviſſe*, aliáque ſimilia.

(e) *Diog. Laert. in Prœm.*
(f) *In Octavio.*

Ab Oſthane, ut diximus, eruditio Perſarum allata fuit in Græciam; ideóque eorum nomina, qui ei apud Perſas poſtea addicti fuerunt, ulteriùs non inquiremus.

Caput IV.

De Inſtitutione Magorum.

Apud Perſas quicunque literas profitebantur vocabantur *Magi*. (†) *Laertius in Proœmio: Philoſophiæ rem ipſam à barbaris cœpiſſe quidam affirmant; eſſe etenim apud Perſas Magos, apud Babylonios & Aſſyrios Chaldæos, apud Indos Gymnoſophiſtas, apud Celtas ſeu Gallos Druïdas & Semnotheos dictos, ut*

(†) *Vid. Ind. in voce* Magus.

ait

ait Ariſtoteles in Magico, & Sotion in vigeſimo tertio ſucceſſionis libro. Sed cùm præcipuum Magorum ſtudium ac munus circa Theologiam & Religionis ritus verſaretur, *Magus* frequentiùs exponitur *Sacerdos.* Inter Perſas, (*a*) ait Porphyrius, *Sapientes, qui Numinis contemplationi ac cultui addicti erant, vocabantur Magi; atque hæc eſt vocis, eorum Dialecto, ſignificatio.* Apuleius Apol. (*b*) I. *Perſarum linguâ Magus eſt, qui noſtrâ Sacerdos.* Heſychius: Μάγον, τὸν θεοσεβῆ καὶ θεόλογον καὶ ἱερέα οἱ Πέρσαι λέγουσι: *Magum, pium & Theologum & Sacerdotem Perſæ vocant.*

(*a*) *De Abſt. Lib. IV.*

(*b*) *Pag. 32. Ed. Caſaub.*

A Zoroaſtre, cùm primùm inſtituerentur, ita appellatos quidam exiſtimant. *Suidas*, in voce Zoroaſtres, ait hunc ἄρξασθαι ὀνόματος Μάγων *initium dediſſe Magorum nomini.* Alii deducunt hoc nomen à *Mog* (*c*) quod Zoroaſtris proprium nomen fuerit; (*d*) alii à *Mije-guſch*, hoc eſt, *brevium aurium*, qualem Zoroaſtrem fuiſſe dicunt.

(*c*) *Salmaſius de Hellen. p.* 368.

(*d*) *Pococ. Spec. Arab. p.* 146.

Scriptor Hiſtoriæ Arabum (*e*) ait Perſarum Religionem, ante Zoroaſtris tempus in multas diviſam ſectas, ab eo emendatam fuiſſe. Idem teſtatur *Agathias* (*f*) loco allato. *Ammianus Marcellinus* (*g*) ait à Magis ea quæ didicerant ab Hyſtaſpe *cum diſciplinis præſentiendi futura, per ſuam quoque progeniem, poſteris ætatibus tradi. Ex eo*, inquit, *per ſæcula multa ad præſens, unâ eadémque proſapiâ multitudo creata Deorum cultibus dedicatur*, &c. *Aucti paulatim in amplitudinem Gentis ſolidæ conceſſerunt & nomen; villáſque inhabitantes nullâ murorum firmitudine communitas, & legibus ſuis uti permiſſi, religionis reſpectu ſunt honorati.* &c. *In hac regione oleum conficitur Medicum, quo illitum telum, ſi emiſſum lentiùs laxiore arcu (nam ictu extinguitur rapido) hæſerit uſquam tenaciter cremat; & ſi aquâ voluerit abluere quiſquam, æſtus excitat acriores incendiorum* &c.

(*e*) *Elmacin.*

(*f*) *Sup. Cap. I.*

(*g*) Lib. XXIII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

(h) *Strom. Lib. VI. p.632.*
(i) *Cap. LV.*
(k) *In voce μαγεία.*

Regionis Magorum in Perſide meminit (h) *Clemens Alexandrinus*, qui & tres mirandos montes in ea memorat. (i) *Solinus* urbem *Paſſagarda* ad eos pertinuiſſe auctor eſt. *Maguſſæos* eos vocant *Suidas* (k) & *Cedrenus*, atque à popularibus *Magog* dictos fuiſſe affirmant.

(l) *De Divin Lib. I. c. 41.*
(m) *Alcibiad. I. p.32. Ed. Ficin.*

Tanta erat Magorum apud Perſas exiſtimatio, ut Cicero (l) neget *Regem Perſarum quemquam potuiſſe eſſe, qui non ante Magorum diſciplinam, ſcientiamque percepiſſet*; quod ita deſcribit (m) *Plato*: *Anno decimo quarto, puerum ſuſcipiunt hi, quos regios Pædagogos appellant. Ex omnibus Perſis qui optimi habentur coætanei quatuor eliguntur, ſapientiſſimus, juſtiſſimus, temperantiſſimus, & fortiſſimus. Quorum primus docet eum Magiam Zoroaſtris filii Oromazis, quæ eſt Deorum cultus; idem tradit inſtituta regia.* Dion Chryſoſtomus (†) ait *Magos in Regis conſilia admiſſos, eique in jure dicendo aſſeſſores fuiſſe; quippe qui naturæ rerum eſſent periti, & noſſent quâ ratione Dii eſſent colendi. Omnia publica negotia*, inquit Agathias, (n) *eorum ductu & conſiliis adminiſtrabantur, præmia & pœnas attribuebant.* Dion alibi teſtatur *Cambyſem*, expeditione Ægyptiacâ ſuſceptâ, regni adminiſtrationem eis commiſiſſe. *Conſtantinus Manaſſes* (o) eoſdem *Regiorum Palatiorum cuſtodes* nuncupat. Denique Plinius ait Magicen *in tantum faſtigii adoleviſſe, ut hodiéque etiam in magna parte gentium prævaleat, & in Oriente Regum Regibus imperet.*

(†) *Loc. laud.*
(n) *Loc. laud.*
(o) *In Chron.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

CAPUT V.

Secta ac Diſciplina Magorum.

EUBULUS, qui Hiſtoriam (*a*) Mithræ multis voluminibus explicuit, *narrat apud Perſas tria genera Magorum, quorum primos, qui ſint doctiſſimi & eloquentiſſimi, exceptâ farinâ & olere, nihil ampliùs in cibo ſumere.* Nullo in alio Scriptore mentio occurrit trium ſectarum inter Magos; ſed forte hoc ad diverſa eorum ſtudia, qualia etiam apud Chaldæos fuere, referendum, de quibus ſtudiis poſtea agemus.

(*a*) *Verba ſunt Hieron. Lib.* 2. *cont. Jovin. p.* 79. *Ed. Gryph.*

Dinon & *Ariſtoteles*, (*b*) aut potiùs Scriptor τοῦ Μαγικοῦ à *Diogene Laërtio* laudatus, docent Magos exteriorem cultum, & auri uſum ſibi interdixiſſe, iiſque veſtem candidam; lectum humum; eſcam, olus, caſeum, & panem ſimplicem fuiſſe; arundine pro baculo uſos, cujus in ſummitate præfixum caſeum ori applicantes comediſſe.

(*b*) *Laert. in Proœm.*

Præfectum Societatis ſuæ habebant, quem (*c*) *Sozomenus* vocat μέγαν ἀρχιμάγον, *magnum Archimagum.*

(*c*) *Hiſ. Ec. Lib.* II. *c.* 13.

Eorum occupatio præcipua (*d*) fuit cultus Deorum, quibus ſacrificia, quaſi ſoli ab iis audirentur, offerebant. De juſtitia item verba faciebant, iniquúmque arbitrabantur atque impium igni ſepelire; juſtum matri, ac filiæ miſceri, ut in vigeſimo tertio libro docebat à Diogene laudatus *Sotion.*

(*d*) *Laert. in Proœm.*

Herodotus auctor eſt (*e*) eos cùm ab aliis hominibus, tum à Sacerdotibus Ægyptiis plurimum diſcrepaſſe; ſiquidem hi nullius animantis occiſione ſe polluebant, exceptis iis quæ Diis mactabant: Magi ſuis ipſorum manibus, excepto homine & cane,

(*e*) *Lib. I. c.*140.

cane, quidvis occidiſſe, imò inter ſe certaſſe quis plures formicas, ſerpentes, reptilia denique alia, atque volucria plura occideret.

CAPUT VI.

De Doctrina Perſarum, ac primùm quidem de eorum Theologia & Phyſica.

QUOD ſupereſt nobis de Perſarum doctrina, adeò exiguum & mutilum eſt, ut haud facilè, juxta methodum aliquam, diſponi poſſit. Attamen propter affinitatem, quæ eorum Diſciplinis cum Chaldaïcis fuiſſe exiſtimatur, eundem ordinem ſervabimus in pauculis iſtis reliquiis colligendis. Primùm quæ pertinent ad eorum Theologiam & Phyſicen; ſecundò Divinationem; tertiò cultum Deorum & ritus ſacros, ac potiſſimùm Magicos; denique omnia eorum Numina deſcribemus.

Perſarum Magos, Theologiæ & Phyſicæ non fuiſſe imperitos, auctor eſt Suidas (*a*) jam laudatus. *Laërtius* (*b*) affirmat etiam eos *de Eſſentia, & generatione Deorum* ſermones habuiſſe. *Dio* Chryſoſtomus (*c*) *naturarum peritos* fuiſſe auctor eſt.

Zoroaſtres Magus, (*e*) in Sacro Perſicorum rituum commentario, hæc totidem verbis habet: *Deus eſt accipitris capite, hic eſt primus, incorruptibilis, æternus, ingenitus, ſine partibus, omnibus aliis diſſimillimus, moderator omnis boni, donis non capiendus, bonorum optimus, prudentium prudentiſſimus, legum, æquitatis ac juſtitiæ parens, ipſe ſui doctor, Phyſicus & perfectus & ſapiens, & ſacri Phyſici unicus inventor.*

Plutarchus (*e*) refert Zoroaſtrem res omnes in „tria genera diſtribuiſſe, & primæ quidem illarum

(*a*) In voce Μαγοι.
(*b*) *ll.*
(*c*) In Boryſth.
(*d*) Præp. Evang. Lib. I. c. ult.
(*e*) Pletho ad fin. oracul.

parti

„ parti ab eo (†) Horomazen præfectum eſſe ; (*) *Vide Indic. in hac voce.*
„ hunc autem eſſe quam oracula Patrem vocent ;
„ ultimæ (†) Arimanen, & mediæ Mithram, (†) *Vid. Ind. in hac voce.*
„ húncque ab Oraculis alteram Mentem vocari.
„ Cæterùm Horomazen Sole, quem Perſicè Κύρον
„ vocant, triplo majorem ſe effeciſſe; Mithram,
„ autem, qui Horomazen ſequitur, duplo majo-
„ rem. Quibus omnibus Platonica illa reſpon-
„ dent : *omnia ſunt circa omnium Regem, ejus gra-*
„ *tiâ ſunt omnia, idémque omnium bonorum cauſa eſt.*
„ *Secundus verò circa ſecunda, tertius circa tertia*
„ *occupatus eſt.* Tres autem partes, in quas Zoroa-
„ ſtres & Plato res omnes diviſerunt, ſunt iſtæ ;
„ prima quidem æterna : ſecunda verò tempore
„ cœpit, ſed æterna eſt : tertia demum corruptio-
„ ni obnoxia eſt. Hæc Pletho ex (*f*) Plutarcho, (*f*) p. 369.
cujus hæc ſunt ipſa verba, è libro *de Iſide & Oſiride.*

„ Exiſtimant alii duos eſſe Deos contrariis arti-
„ bus veluti deditos, unum bonorum, alterum
„ malorum opificem. Alii eum qui eſt melior
„ Deum, qui eſt deterior, Dæmonem vocant; in
„ qua ſententia fuit Zoroaſtres Magus, quem
„ ajunt I50 annis antiquiorem bello Trojano fuiſſe,
„ Hic ergo Zoroaſtres alterum vocabat *Horoma-*
„ *zen*, alterum *Arimanium.* Addebat, ex rebus
„ ſub ſenſum cadentibus, illum ſimilem eſſe luci:
„ hunc verò tenebris, & ignorantiæ : medium
„ porrò horum eſſe *Mithram.* Ideóque mediato-
„ rem Perſæ *Mithram* vocant. Docuit votivas &
„ euchariſticas victimas illi immolandas: huic ve-
„ rò ſacra facienda ad averruncanda mala, atque
„ triſtia. Herbam enim quandam *Omomi* dictam,
„ tundentes in mortario Plutonem & tenebras in-
„ vocant ; tum admixto lupi jugulati ſanguine,
„ efferunt & abjiciunt in locum quò radii ſolares
„ pertingere nequeunt. Nam & ſtirpium quaſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

„ dam judicant boni Dei eſſe, quaſdam mali Dæ-
„ monis; & animalium alia ut canes, aves & e-
„ chinos terreſtres bono, aquaticos malo adjudi-
„ cant. Itaque & beatum eum prædicant, qui plu-
„ rimos interfecerit. Iidem multa fabuloſa de Diis
„ narrant, cujus generis eſt quod referam. Horo-
„ mazen natum ajunt è luce puriſſima, Arima-
„ nium è caligine, eos bellum inter ſe gerere;
„ ab Horomaze factos eſſe ſex Deos, primum
„ Benevolentiæ, ſecundum Veritatis, tertium
„ Æquitatis; reliquos Sapientiæ, Divitiarum &
„ Voluptatis, quæ ex honeſtis oritur, Opifices;
„ ab Arimanio verò productos totidem numero,
„ contraria facientes; deinde Horomazen ſe tri-
„ plicaſſe, & à Sole tanto ſe intervallo removiſ-
„ ſe, quanto à terra Sol abeſt, & cœlum ſtellis
„ decoraviſſe, unámque ante alias tanquam ſpe-
„ culatorem ac cuſtodem conſtituiſſe Sirium; a-
„ lios porrò viginti quatuor Deos ab eo condi-
„ tos, & in ovo poſitos; & à totidem Diis ab
„ Arimanio factis ovum eſſe perforatum, atque
„ hinc bona malis eſſe permixta; cæterùm appe-
„ tere fatale tempus, quo Arimanium peſtem,
„ & famem inducentem ab his neceſſe eſt pror-
„ ſus perdi atque aboleri; terráque æquabili &
„ planâ factâ, unam vitam, unámque civitatem
„ beatorum hominum univerſorum, unáque lin-
„ guâ utentium fore. Hactenus *Plutarchus*.

CAPUT VII.

Artes divinandi.

INTER Perſicas diſciplinas recenſetur ars *divinandi ac prædicendi*; Magos enim ait Laërtius περὶ πρόῤῥησιν ἀσχολεῖσθαι *circa prædictionem occupatos.*

Cicero

Cicero (*a*) addit *eos congregatos fuiſſe in fana commentandi cauſâ, atque inter ſe colloquendi.*

Hinc (*b*) *Strabo*, poſtquam dixit Divinos à Veteribus majori in pretio eſſe habitos, ait tales fuiſſe *apud Indos Gymnoſophiſtas, apud Perſas Magos, & qui Necymantici, Lecanomantici, & Hydromantici dicuntur.* Ælianus (*c*) *Perſicorum Magorum ſapientiam, tum alia complexam eſſe, quæ ipſis ſcire fas eſſet, tum etiam vaticinandi ſcientiam*, auctor eſt. *Lucianus* (*d*) Magos vocat γένος μαντικὸν καὶ θεοῖς ἀνακείμενον *genus hominum fatidicum & Diis conſecratum.*

(*a*) De Divin. Lib. I. c. 41.
(*b*) Lib. XVI. p. 524. Ed. Gen.
(*c*) Var. Hiſt. Lib. II. c. 17.
(*d*) In Macrobiis. p. 466. T. 2. Ed. Amſtel.

Eorum divinationis exemplum, ex interpretatione ſomnii Cyri petitum, affert (*e*) Cicero; cui alterum, de *Ocho*, addit (*f*) Ælianus. Inter varia divinationis genera, eos divinaſſe ex notis corporis teſtatur (*g*) *Velleius Paterculus.* Videntur etiam Aſtrologiæ periti fuiſſe, ſi verè *Suidas* Perſarum Zoroaſtri quinque *Aſtroſcopicorum Apoteleſmatum libros* adſcribit. Conſultos quoque eos fuiſſe, de portentorum ſignificatione, ex eo quod de Xerxe narrat *Velerius Maximus*, (*h*) apparet.

(*e*) II. c. 23.
(*f*) II.
(*g*) Lib. II. c. 17.
(*h*) Lib. I. c. 6.

CAPUT VIII.

De Sacris, ſeu Magicis ritibus apud Perſas.

PRÆCIPUA Perſicorum Magorum diſciplina, μαγικὴ vocabatur, à Magis qui eam profitebantur, atque à *Platone* Θεῶν Θεραπεία *Deorum cultus* definitur. Vocabatur etiam Μαγουσία. Circa Deorum cultum reverâ occupatos fuiſſe Magos, ex Diogene Laërtio Cap. v. oſtendimus. (*a*) *Dion Chryſoſtomus* teſtatur etiam „ à Perſis „ vocari Magos, qui ſunt cultûs Deorum periti, non

(*a*) In Boryſth.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

„ non eo ſenſu quo Græci, qui vocis ſignificatio-
„ nem ignorantes ita eos vocitant qui in Magia
„ Goëtica periti ſunt; cujus Perſarum Magos
ignaros fuiſſe teſtatur, (*b*) Laërtius ex Ariſtotelis *Magico*, & *Dinonis* Perſicorum Libro primo.

(*b*) *In Proœm.*

Ad eorum ritus ſacros quod attinet, (*c*) *Herodotus* & (*d*) *Strabo* teſtantur Perſis neque Templa, neque Aras, neque Statuas fuiſſe; cujus rei ratio eſt, juxta Herodotum, quòd Perſæ non crederent, quemadmodum Græci, Deos eſſe ἀνθρωπυφυέας, hoc eſt, ἀνθρωπομόρφυς *formæ humanæ*. *Cicero* (*c*) etiam Xerxem, *auctoribus Magis*, *inflammaſſe Templa Græciæ* ait, *quòd parietibus includerent Deos, quibus omnia deberent eſſe patentia, ac libera, quorúmque hic mundus omnis templum eſſet & domus.*

(*c*) Lib. I. c. 131.
(*d*) Lib. XV. p. 503.
(*e*) De Leg. Lib. II. c. 11.

Sed cùm Strabo alibi frequenter (*f*) Templorum, Altarium, & Statuarum (†) apud Perſas meminerit, inde ſequitur aut tempore Herodoti nulla adhuc fuiſſe, & Strabonem, ubi ei aſſentitur, reſpexiſſe ad primam inſtitutionem, quam Macedones, illatis Græciæ ritibus, corruperint; aut ab initio varias fuiſſe ſectas apud Perſas, quarum aliis fas erat Templa, Signa, Altaria habere, aliis nefas.

(*f*) *Pag. ſeq.*
(*) *Vid. Indicem in vocibus iſtis.*

Herodotus & Strabo addunt eos ſacra feciſſe *in locis editis*; & ſacrificiorum quidem ritus ita deſcribit Herodotus: „ Sacrificaturi neque aras eri-
„ gunt, neque libamentis, utuntur aut tibiis, aut
„ (*) coronis (*victimarum capiti impoſitis*) aut
„ molis; verùm ut quiſque ſacra facere ſtatuit, in
„ locum mundum victimâ deductâ, Deum invo-
„ cat, tiaram myrto potiſſimùm coronatus.
„ Illi autem qui ſacrificat non licet ſibi privatim
„ precari bona, ſed communiter univerſis Perſis
„ bene precatur, inprimis autem Regi, nam inter
omnes

(*) *Vid. Ind. in voce Corona.*

,, omnes Perſas ipſe etiam qui ſacra facit compre-
,, henditur. Ubi verò carnem victimæ minutatim
,, conſcidit, eámque elixavit, herbam ſubſternit
,, quàm molliſſimam, maximè trifolium. Huic
,, impoſitis carnibus Magus adſtans (†) theogo-
,, niam accinit, qualem dicunt eſſe incantationem.
,, Sine Mago, nullum illis fit legitimum ſacrificium.
,, Poſt breve tempus qui ſacra fecit, carnes aufert
,, & in quemcunque uſum ſuadet animus iis utitur.
,, *Strabo* addit ubi Magus, qui ſacrificio præeſt,
,, membratim carnes diſcidit, ſuâ quemque parte
,, acceptâ abire, nullâ parte Diis relictâ, τὸ γὰρ
ψυχῆς φασι τοῦ ἱερείου δεῖσθαι τὸν θεὸν, ἄλλου δ' οὐδενὸς,
dicunt enim Deum nihil velle præter hoſtiæ (*) *ani-*
,, *mam.* Quidam, ut fertur, omenti partem igni
,, imponunt.

(†) *Vid. Ind. in Theogonia.*

(*) *Vid. Ind. in Anima hoſtiæ.*

CAPUT IX.

Dii Perſarum.

HERODOTUS (*a*) & Strabo hos recenſent Perſarum Deos: *Jovem*, *Solem*, *Lunam*, *Venerem*, *Ignem*, *Terram*, *Ventos*, *Aquam*. Laërtius *Ignem*, *Terram* & *Aquam* duntaxat memorat.

(*a*) *Locis laudatis.*

Jovis nomine Herodotus & Strabo aiunt, ab iis intellectum *circuitum omnem cœli* τὸν κύκλον πάντα τοῦ Οὐρανοῦ. * *Agathias* præterea tradit Jovem ab iis ſub nomine *Beli* cultum fuiſſe, quod Chaldaïcam hujus Dei originem prodit.

* *Init. Lib. 2.*

Soli, teſtibus iiſdem Herodoto & Strabone, ſacra faciebant, & Strabo quidem addit Solem ab iis *Mithram* dictum. Hic Perſicorum Deorum maximus fuit, ut agnoſcit *Cyrus* apud *Xenophontem* (b) ubi per eum jurat. *Heſychius* idem prodidit, & ſan-

(*b*) *In Oecon. p. 830. Ed. Wechel.*

& ſanctiſſimum eſſe jusjurundum Regis *per ſolem* dicit.

Eum pingebant facie Leonis, Perſicâ veſte indutum, tiaram geſtantem, utraque manu taurum cornibus tenentem, qui taurus videretur, niti ſe ejus manibus expedire; ſignificabant, nimirum, Lunam à Sole lucem incipere mutuari, ubi ab eo recedit.

(c) *Porphyr. de Ant. Nymp.*

Zoroaſtres (c) πρῶτα, ὥς ἔφη Εὔβουλος, αὐτοφυὲς σπήλαιον ἐν τοῖς πλησίον ὄρεσι τῆς Περσίδος, ἀνθηρὸν καὶ πηγὰς ἔχον ἀνιέρωσε &c. *Primùm, ut ait Eubulus, nativam ſpeluncam in vicinis Perſidis montibus, floridam & fontes habentem conſecravit, in honorem omnium opificis & patris Mithræ; quæ ſpelunca imaginem gerebat Mundi quem Mithra fecit, dum interiora juſtis diſtantiis compoſita ſymbola præferrent elementorum & Climatum mundi.* Hujus Antri Mithræ alii etiam plurimi meminerunt.

(d) *In Commodo.* (e) *Ap. Origen. Lib. 6. p.290. Ed. Cant.*

In *Mithriacis Sacris*, prout à *Lampridio* (*d*) appellantur, erat auctore *Celſo*, (*e*) ,, duarum ,, cœli revolutionum ſignificatio, tum ejus quâ ,, ſtellæ fixæ feruntur, tum ejus quâ Planetæ, ,, Animâ etiam per eos tranſeunte. Tale autem ,, fuit Symbolum. Scala erat in qua erant ſeptem ,, januæ, quarum octava ſuprema fuit. Prima ,, januarum erat ex plumbo, ſecunda ex ſtanno, ,, tertia ex ære, quarta ex ferro, quinta ex me- ,, tallo mixto, ſexta ex argento, ſeptima ex auro. ,, Primam faciebant Saturni, plumbo notantes ,, tarditatem ejus Sideris; ſecundam Veneris, ,, comparantes ei ſtanni ſplendorem & mollitiem; ,, tertiam Jovis æream & ſolidam; quartam ,, Mercurii, eſt enim laboris patiens & negotiator, ,, & quod Mercurius & ferrum multùm laudentur; ,, quintam Martis, propter mixturam inæqualem & ,, variam; ſextam Lunæ argenteam; ſeptimam ,, Solis auream, colores ſiderum horum imi- ,, tati.

Qui

Qui hiſce ſacris initiabatur per quoſdam κολάσεων *pœnarum* gradus tranſibat, ut refert (f) *Suidas.* *Nonnus* in 2. *Nazianzeni ſtelit.* οὐδεὶς δύναται τελεσθῆναι τὰς τοῦ Μίθρου τελετὰς &c. *nemo poteſt initiari myſteriis Mithræ, niſi per omnes tranſierit pœnas, & oſtenderit ſe impaſſibilem & ſanctum. Dicuntur autem eſſe octoginta pœnæ, quas gradatim oportet ab initiando peragrari. Qualis eſt primùm per plures dies multam aquam tranſnare, dein ſe in ignem conjicere, tum in deſerto verſari & jejunare, & alia quædam, donec octoginta, ut dicimus, pœnas pertranſierit. Tandem in intima ſacra admittebatur, ſi viveret.*

(f) In voce Mithra.

De ritibus *Lunæ*, nihil peculiariter proditum ad nos pervenit.

De ſacris *Veneris* ita loquitur Horodotus : *Uraniæ quoque ſacrificant, ſic nimirum ab Arabibus, Aſſyriiſque edòcti. Vocant autem Aſſyrii Venerem Mylittam, Arabes eandem Alittam appellant, Perſæ Mithram.* Ut *Molidtha* Syriacè *prolificam* ſignificat, quod nomen *Veneri Genitrici* optimè convenit : ita apud Perſas, obſervante Raphelengio, *mater* aut *mader*, idem erat ac *mater* apud Latinos. Hæc forte fuit *Mater Deorum*, quam *Cicero* à Perſis, Syris, univerſiſque Europæ & Aſiæ Regibus ſummâ Religione cultam auctor eſt.

Perſæ & Magi omnes, verba ſunt Julii Firmici, (g) *qui Perſiæ regionis incolunt fines, ignem præferunt, & omnibus elementis putant debere præponi.* *Agathias* etiam, libro ſæpiùs laudato, ignis cultum à Chaldæis ad Perſas tranſiiſſe ait.

(g) De Error. Prof. Relig.

„ In Cappadocia, obſervante Strabone, ubi
„ maxima eſt multitudo Magorum, qui Pyrethi vo-
„ cantur, & multa Perſicorum Deorum Templa;
„ non cultro, ſed ſtipite quodam mactant, tan-
„ quam malleo percutientes. Sunt & Pyratheia
„ ſepta quædam ingentia, in quorum medio ara
eſt,

,, eſt. In ea Magi & cinerem multum & ignem ,, perennem ſervant. Eò quotidie ingreſſi incan- ,, tationem faciunt, per horam ante ignem virga- ,, rum faſciculum tenentes (*quibus inter recitan-* ,, *dum carmen ignem ſuſcitabant*, *ut oſtendit* Selde- ,, nus *de Diis Syris Synt*. II. c. 7.) pileos velati in- ,, fulis ex utraque parte pendentibus, adeò ut ,, vittæ labia contegant & malas. Hactenus ocu- latus teſtis Strabo. Pyratheia, ſive, ut ea appellat *Suidas*, Pyreia ſunt *ignis ille cœlitus delapſus apud Magos ſempiternis foculis cuſtoditus*, ut loquitur (b) Lib. XXIII. (b) *Ammianus Marcellinus*. Neque hujuſmodi ritibus in ſolis Templis utebantur, ſed etiam in ſpeluncis abditis; ubi (ut narrat Firmicus) cere- monias plurimas extraordinarias adhibebant; recitabántque inter alia hæc verba :

Μυκήπαο βοὸς μυςαὶ
Κύκλα βοοκλοπίης συναείδατε πατρὸς ἀγαυȣ

Myſtæ mugientis bovis, in circulum redientem Booclopien canite Patris ſplendidi. Neque hic cultus ſolum ignem reſpiciebat, ſed δι' αὐτὸν οἷα πυρρειδῆ ὄντα *propter eum quæcunque igni ſunt ſimi- lia*, ut docet *Euſtathius* ad verſum MLVII. *Dio- nyſii*. Strabo *Pyropum* ab iis cultum dicit. Julius Firmicus ignem ab iis dictum *Mithram* addit; unde, ut etiam ex cultu, quem in ſpeluncis ei exhibebant, manifeſtum eſt, aliquando ſaltem eundem ac Solem ſummum ipſorum numen eis creditum.

Telluri & Ventis quæ ſacra facta fuerint, ex Ve- terum monumentis non liquet. Sed Aquæ ſacra (i) *Strabo. ll.* in hunc modum fuere peracta. ,, Ad lacum, (*i*) ,, vel flumen, vel fontem venientes ſcrobem facie- ,, bant, ibique hoſtiam jugulabant, caventes ne ,, quid proximæ aquæ ſanguine tingerentur, quip- ,, pe quam ſic polluiſſent. Poſtea carnes myrto,

lau-

„, lauróque impoſitas Magi gracilibus virgis com-
„, burebant, carmen accinentes; oleúmque lacte
„, ac melle mixtum infundebant, non in ignem,
„, nec in aquam, ſed in terram.

Alios Deos præter memoratos habuerunt Perſæ, ſeu minorum gentium, ſeu poſterioris ævi. Horum meminere Strabo & alii. Nomina ſunt *Anaïtis* (Venus) *Amandatus*, *Omanus*, *Sacæa*, *Sandes* & *Nannæa*, quæ *Diana* fuiſſe dicitur. Atque hæc de Perſarum doctrina.

PHILOSOPHIÆ ORIENTALIS
LIBER TERTIUS.

DE SABAEORUM PHILOSOPHIS.

Procœmium.

ARABIA nobiliſſima Aſiæ peninſula, ſi ita eam vocare liceat, Perſico, Indico & Rubro maribus, exceptâ eâ parte quâ eſt Syriæ contermina, ambitur. Hæc vicinitas tantum inter Gentes finitimas adſtrinxit commercium, ut Chaldæorum diſciplinæ per Meſopotamiam, Aſſyriam, Syriámque latè pervagatæ, inde ad vicinos Perſas, hinc ad Arabas pertigerint. Eadem vicinitas, non modo ſitûs ſed Religionis & Opinionum, fortè cur *Plinius* promiſcuè earum nominibus uteretur, dum magnam Meſopotamiæ partem *Arabiam* indigitat, & Arabas ipſos *Syrorum* nomine deſignat, cauſa fuit. Poſteriorum ætatum Orientales Scriptores, & præſertim Arabes, ſub vocabulo τῶν *Chaſdim* aut *Chaldanim* non ſolùm *Babylonios*, ſed & *Nabathæos*, *Charanæos & Sabæos* complectuntur. Inter alios *Muhammed Iſacides* appellationes, *Chaldanin* & *Nabathæa*, ſynony-

mas

mas facit. *Ahmedus* libro de Religione Sabæorum hanc inſcriptionem præfixit : *De ritibus Charanæorum Chaldæorum, ſub Sabæorum nomine vulgò notorum.* Addit *ſub Sabæorum nomine vulgò notorum*, quia ſub Sabæis, quippe præcipuis, reliqui, ne exceptis quidem Chaldæis Meſopotamiæ incolis, continebantur. Neque enim apud Orientales voces *Chaldæa* & *Sabæa* minùs promiſcuè ſumuntur, quàm vocabula *Syriæ*, *Arabiæ* & *Meſopotamiæ* apud Plinium. Cujus rei *Maimonides*, qui in omnibus Scriptis ſuis eos confundit, hanc profert rationem, quia nempe Chaldæorum doctrina per eas regiones latè ſparſa, omniúmque incolarum eadem erat Religio.

Cùm autem Arabia ſoleat dividi in *Petræam*; *Deſertam* & *Felicem*, hìc non intelligimus Petræam quæ eſt ad Septentrionem Sabææ ſita, & primùm ab Iſmaële condita, cujus poſteritas Linguam Sabæam, hoc eſt, Arabicam, edocta nomine *Arabum* indigitabatur, aut magis propriè *Hagarenorum*, quippe qui ab *Hagara* eſſent oriundi, & *Aarab Moſtaarabah*, hoc eſt, *factitii Arabes*, ex cohabitatione nimirum cum veris Arabibus. Intelligimus Arabas propriè dictos, Deſertæ (†) & Felicis Arabiæ incolas. Horum priores orti ſunt ex *Nebajoth* filio Iſmaëlis, & à *Plinio*, *Strabone* & *Ptolomæo* vocantur *Nabathæi*; poſteriores verò à *Saba* filio Chuſi, qui Chami filius fuit, unde populi iſti (†) *Sabæi* dicti ſunt, uti regio Sabæa, & *nativi Arabes*, ut diſtinguerentur ab adventitiis Arabiæ Petrææ incolis. *Charanæi*, qui unà memorantur, ſunt cives *Charæ*, urbis Arabicæ, cujus nomen occurrit apud *Pomponium Melam*; & quos *Carræos* Plinius vocat, qui eos vicinos Sabæorum facit & à *Charanæis* Meſopotamiæ diſtinguit.

(†) *Vid. Ind. in voce* Arabia.

(†) *Vid. Ind. in hac voce.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

CAPUT I.
De Auctoribus Sectæ Sabææ.

DE primo opinionum & Religionis Sabæorum conditore, non conſentiunt inter ſe Scriptores. *Saidus Batricides* Scriptor Arabs originem eorum cuidam Perſæ, nomine *Zaradſchath*, coævo *Theracho*, patri Abrahami, tribuit. Zaradſchath idem eſt ac Zoroaſtres, unde liquet à Batricide intelligi alterum ex duobus viris, quibus id nominis erat; quorum unus inter Chaldæos Scientiarum auctor fuit, alter eaſdem Perſas edocuit. Quamvis eum Perſam dicat, antiquitas, quam ei tribuit, eum potiùs de Chaldæo voluiſſe loqui, oſtendit.

Alii, eodem Batricide referente, exiſtimarunt *Tachmuratum* Perſarum Regem initium huic Religioni dediſſe. Is *Tachmurat* videtur idem eſſe ac *Tachurith*, cui idem tribuit *Elmacinus*, alius Arabum Hiſtoricus. Hic mentionem injicit alterius Perſæ, nomine *Nazarib*, ad quem etiam Religionis Sabææ origo referebatur. Alii rurſus, eodem teſte, derivabant incunabula Zabæorum a quodam *Javan*, vel *Juvan* filio *Berklei*, quem volunt fuiſſe ex urbe *Zaituna* (hoc eſt, Athenis) ſita in Attica. *Hottingerus* pro *Berklei* legit *Mercolim*, id eſt, Mercurius, quæ lectio confirmatur ab Elmacino eadem narrante. Batricides præterea memorat opinionem quorundam, qui Zabiiſmum exſtructoribus turris Babelis tribuebant. Atque hæc de origine hujus Religionis habent Arabes.

Alii Sabæorum conditorem faciunt *Chamum* Noachi filium, qui abdicatus (*a*) atque expulſus à Patre, profugus in ea terrarum parte conſedit, quæ nunc Arabia nominatur. *Hæc prima fuit gens*, verba

(*a*) *Lact. Lib. II. c.* 13.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

verba ſunt Lactantii, *quæ Deum ignoravit, quoniam Princeps ejus & conditor cultum Dei à Patre non accepit, maledictus ab eo. Lactantio* aſſentiuntur multi, in tribuenda origine Idololatriæ Chamo, & filio ejus Chuſo Chaldææ conditori, à cujus filio *Saba* Sabæi dicti ſunt. Hoc fundamento nixi quidam antiquiorem & juniorem Zoroaſtrem, eoſdem fuiſſe ac Chamum & Chuſum probare aggreſſi ſunt.

Alii, ut *Damaſcenus*, Idololatriæ originem *Serugo* attribuunt. *Epiphanius*, & *Chronici Alexandrini* Scriptor ſimiliter, Serugi temporibus, *Helleniſmum* cœpiſſe affirmant. Hic Helleniſmus à nonnullis idem fuiſſe creditur, ac Sabæa ſuperſtitio; ut idem ſit quod Græci Patres *Helleniſmum*, Rabbini (†) *Thoou*, & Arabes *Algaheleiton*, *tempus ignorantiæ & Paganiſmi* vocant. Quamvis autem non facile ſit quicquam de adeò antiquis, atque obſcuris temporibus definire; dubitare non licet, quin ſuperſtitioſus cultus ignis & Solis, Sabæis attributus, ultimæ ſit inter eos antiquitatis; quoniam ejus mentio occurrit apud (†) *Jobum*, cujus ætas quam proximè ad eorum tempora acceſſit, ut apparet ex incurſione *Sabæorum* in ejus facultates. C. I, 15. Sic loquitur C. XXXI, 26. *Si vidi Solem, cùm fulgeret, & Lunam incedentem clarè, & lætatum eſt in abſcondito cor meum, & oſculatus ſum manum meam ore meo, quæ eſt iniquitas maxima & negatio contra Deum Altiſſimum.*

(†) *Vid. Indic. in hac voce.*

(†) *Vid. Indicem in voce* Jobus.

CAPUT II.

De aliis ex Sabæa Secta.

THERACHUM Abrahami Patrem in Zabiiſmo educatum fuiſſe conjicere eſt ex Joſ. XXIV. ubi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

ubi recenſetur inter eos *qui peregrinos Deos coluerunt.* (*a*) *Philo* ait eum Aſtronomiæ & Mathematicarum diſciplinarum peritum fuiſſe.

Maimonides (*b*) diſertè aſſerit notum eſſe Abrahamum educatum in fide Zabiorum fuiſſe, qui negabant ullum præter ſtellas Deum eſſe. Certè *Beroſus* (*c*) agnoſcit eum τὰ οὐράνια ἔμπειρον *cœleſtium peritum* fuiſſe. *Eupolemus* apud *Euſebium* (*d*) inventionem *Aſtrologiæ & Chaldaicæ* diſciplinæ eïdem adſcribit. Zabii ipſi narrabant (*e*) eum cùm doceret alium eſſe creatorem præter Solem, à Chaldæorum Rege bonis ſpoliatum, & in exilium miſſum fuiſſe. Nec abſimilia de eo narrat *Joſephus*, loco laudato.

(*a*) *De Nobilit.*
(*b*) *More Nevoch.* P.III.c.29.
(*c*) *Apud Joſ. Ant.* I, 8.
(*d*) *Lib. IX. c.* 17.
(*e*) *More Nevoch.* p.III. c.29.

Rabbini *Salomon Jarchi*, *Moſes Gerundenſis*, & *Chajin* narrant ejus diſceptationes contra Idololatriam cum patre *Theracho*, & *Nimrodo*, à quo in ignem conjectus, illæſus evaſit. *Cedrenus* etiam cùm Abrahamus idola Parentis in ignem conjeciſſet, fratrem ejus *Aranem* ea cripere flammis nitentem combuſtum fuiſſe ait.

Arabes, qui Rabbinicas fabulas imitantur, iiſque ſomnia inædificant, pleniùs docent quid Abrahamo evenerit, poſtquàm à Nimrodo abiiſſet, ut apparet ex fragmento Muhammedani Scriptoris, ex quo quod ad Sabæos pertinet huc transferam. ,, *Edris*, ſuper quo ſit pax, primus ,, fuit qui poſt Enochum Sethi filii Adami, ſuper ,, quo ſit pax, ſcripſit pennâ. Hoc poſtea edo- ,, cuit Edris filios ſuos, quibus dixit: ô Filii, ,, ſcitote vos eſſe Sabæos, ideóque in juventute ,, veſtra legere libros diſcite. Jam autem Sabæi ,, ſunt Scriptores, de quibus altus (*Muhammedem* ,, *intelligit*) dicit (Sur. 2.) *Zabii & Nazareni.* ,, Addit Arabs eos non deſiiſſe poſſidere inter ſe ,, libros Sethi & Edris, hæreditario jure, uſque ,, ad tempora Noachi & Abrahami, quem Deus tuta-

„ tutatus eſt contra Nimrodum, ſuper quo ſit ma-
„ ledictio. Sed eâ die quâ Abraham é regione
„ *Irak* egreſſus eſt, & ire voluit in Syriam, Ma-
„ jorum ſuorum patriam, venit in regionem *Cha-*
„ *ran & Ghezira*, & invenit ibi populum *Zabiorum*,
„ qui legit veteres libros & credit quæ in iis conti-
„ nentur. Abraham autem dixit: O Deus, ne-
„ minem puto, præter me & eos qui mecum ſunt,
„ hîc fuiſſe ex fidelibus qui credunt te eſſe unum.
„ Deus verò Abrahamo repoſuit: ô Abraham,
„ Terra nunquam deſtituta eſt, ſed ſunt ſemper
„ nonnulli, qui pro Deo diſputant, & juſſit eum
„ vocaret eos ad ſuam Religionem, & vocavit;
„ ſed illi noluerunt, dicentes: Quomodo tibi
„ credemus, quandoquidem non legis Librum?
„ Et Deus immiſit eis oblivionem omnium rerum,
„ quas de Diſciplinis & Libris noverant, nam illi
„ exiſtimabant Libros quibus utebantur à Deo eſſe;
„ & quidam eorum credebant, alii fidem nega-
„ bant. Deinde Zabii fuere diviſi & quidam eo-
„ rum crediderunt; nempe, *Barhamenſes*, qui ſe
„ non ſegregarunt ab Abrahamo felicis memoriæ;
„ ſed reliqui Religionem ſuam acerrimè ſequuti
„ ſunt; nempe, qui ſunt in regione *Charan*, qui
„ cum Abrahamo in Syriam non iverunt & dixe-
„ runt: ſequimur Religionem Sethi, Edris &
Noachi. Hactenus *Kiſſæus*, juxta quem Sabæo-
rum eadem fuit ac *Charanæorum*, ſeu Meſopota-
miæ incolarum, Religio. Quod dicit de Abraha-
mo ad Sabæos miſſo, id omne ex Rabbinicis tradi-
tionibus deſumptum eſt.

Verùm inter Arabas, ab antiquiſſimis tempori-
bus, viros fuiſſe doctos & naturalis Philoſophiæ,
Aſtronomiæ, aliarúmque Diſciplinarum peritos,
liquet ex teſtimoniis majori fide dignis; ac præ-
ſertim ex Jobi, amicorúmque ejus Diſceptationi-
bus. De Arabum Philoſophis intelligendum

etiam quod de Salomonis ſapientia dicitur, quâ memoratur *excelluiſſe præ omnibus filiis Orientis.* *Tacitus*, (f) in deſcriptione Judææ, eam *quà ad Orientem vergit*, *Arabiâ terminari* ait, & à Judæis etiam Arabiam *Orientis* vocabulo inſignitam apparet ex Gen. x, 30. xxv, 6, 18. Job. I, 3. Jud. VI, 3. &c.

(f) *Hiſt. V. c. 5.*

Plinius in Arabia (g) memorat *Magos*, atque *Hippocum* Arabem Magum nomine appellat. *Ptolemæus*, in eadem Regione, ſinum Magorum collocat. Porphyrius (h) ex *Diogene*, Pythagoram, inter alias Regiones, quas diſcendi causâ luſtravit, iviſſe quoque in Arabiam, & cum Rege convixiſſe narrat.

(g) *Cap. XXX. I.*

(h) *In Vit. Pythag.*

CAPUT III.

Sabæorum Scripta.

SABAEI, ut ex *Kiſſæo* modò oſtendimus, ſibi eſſe libros à *Setho & Edri* conſcriptos, imò etiam quoſdam ab *Adamo* exaratos contendebant. Idem enim Scriptor, ubi narrare pergit quid Abrahamo inter Sabæos verſanti eveniſſet, ait „ Abrahamum apertâ ciſtâ Adami, inveniſſe in ea, ejus „ libros; item libros Sethi & Edris, & nomina „ omnium Prophetarum qui poſt ipſum Abrahamum erant mittendi; Abrahamum autem dixiſſe beatos eſſe lumbos ejus, ex quo tot Prophetæ „ erant oriundi, & Deum reſpondiſſe ipſum fore „ eorum Patrem &c.

Ejuſdem farinæ *Maimonides* (a) putat librum *de Sanationibus*, ab *Ezechiele*, ut aiunt, abſconditum. Idem plurimos alios libros, quorum præcipuus inſcriptus erat: *De Agricultura Nabathæorum*, tranſlatúſque ab *Aben Vachaſchijah*, laudat.

(a) *Mor. Nev. p. III. c. 29.*

dat. Plenus fuit idololatricis nugis, agebátque de conficiendis *Tſilmenajah*, de deſcenſu Spirituum, conjuratione Dæmonum, de iis qui degunt in deſerto, quales erant Satyri, aliíſque ejuſmodi ineptiis, quibus à ſe manifeſta Moſis miracula confutari poſſe exiſtimabant.

Alius fuit *de cultura Nabathæorum*, (†) ex quo Maimonides hauſit hiſtoriam de Abrahamo, quam ſupra attigimus.

(†) *Vid. Ind. in his Vocibus.*

Liber *Haiſtamchus*, *Ariſtoteli* falsò adſcriptus.

Liber *Hatteleſmaoth* de Taliſmanibus. Buxtorfius titulum vertit *de loquentibus imaginibus*, cujus rei rationem jam indicavimus.

Liber *Tamtam.*

Liber *Haſſcharah.*

Liber *de Gradibus cœleſtium Orbium*, & *figuris in unoquoque Gradu aſcendentibus.*

Alius liber *de Taliſmanibus*, Ariſtoteli etiam attributus.

Hermæ adſcriptus liber.

Liber *Iſaaci Zabii*, ubi Religionem ſuam defendit.

Craſſus liber *de Ritibus Legis Zabiorum*, feſtis, ſacrificiis, precibus, aliíſque ad eorum fidem ſpectantibus. Hi omnes libri, referente Maimonide, de idololatricis ritibus agebant, erántque in Arabicam Linguam tranſlati. Idem tradit plurimos fuiſſe alios, & *Hottingerus* (*b*) penes ſe fuiſſe ait librum conſcriptum à *Muhammede* Seniore, filio Iſaaci, qui aliter dicitur *Abulfaræ* filius *Abi-Jakub.*

(*b*) *Hiſt. Orient. Lib. I. c. 8.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

CAPUT IV.

De Diis & Ritibus Sabæorum.

DOCTRINAM Sabæorum tradidere Scriptores iis recentiores, ex quibus Chaldaïcam hauſimus. Itaque fortè hæc deſcriptio Sabææ Theologiæ, qualis erat poſteriori ævo, multùm corrupta & diſſimilis facta Chaldaïcæ, ex qua primùm ducta fuerat. Neque eſt abſimile vero hujus corruptionis deſcriptiones Rabbinicas, diſputationum æſtu, aliquantùm ultra veritatem auctas; quod & de Arabibus Rabbinos ſequutis, ex quibus ſolis quicquid de Sabæis habemus haurimus, intelligere eſt. Quicquid id eſt, prioribus adnectendum cenſuimus, ex quibus, quantumvis depravatum, ortum immediatè eſſe fertur.

Sabæi, teſte Maimonide, (*a*) exiſtimabant, uti olim Chaldæi, ſtellas eſſe Deos; ſed Solem eſſe Deorum ſummum, quippe qui inferiorem & ſuperiorem orbem regat. Eum & *ſummum Dominum*, & *Dominum boni* appellitabant. Quod narrabant de Abrahamo, cultum Soli negante, alibi traditum eſt. Quæ præterea fabularentur de Patriarchis; de Adamo, non primo homine ſed ab aliis genito, qui fuerit Propheta Lunæ, & homines ad eam colendam impulerit, déque Agricultura ſcripſerit; de Noacho itidem agricola, ſed Idolis non credente, ac propterea ab iis infamato, in omnibus ſuis Scriptis; de Setho etiam ab Adamo, circa cultum Lunæ diſſentiente; hæc, inquam, omnia apud Maimonidem pleniùs ea tradentem poterunt legi.

(*a*) *Mor. Nev. p. III. c.* 29.

Duplici ritu Deos colebant, quotidiano, & menſtruo. Quotidianum ita deſcribit *Sabid Vabed*: Pri-

„ Primam diem conſecrant Soli, ſecundam Lunæ,
„ tertiam Marti, quartam Mercurio, quintam
„ Jovi, ſextam Belthæ Veneri, ſeptimam Satur-
„ no. Deſcriptionem menſtrui cultûs habemus ab *Muhammede filio Iſaaci* Mſ. quem citat *Hottingerus*. Annum inchoabant à menſe Niſan, cujus feſtos habebant tres primos dies, conſecratos cultui Divæ *Belthæ*, cujus Templa celebrabant, victimáſque in iis immolabant. Sextâ die ejuſdem menſis, taurum Deæ ſuæ Lunæ mactabant, ac ſub veſperam eo epulabantur. Octava dies erat etiam feſta, & noctem ejus diei celebrabant in honorem ſeptem Deorum, offerebántque agnum *Deo Cæco*, hoc eſt, Marti. Quindecima dies ſacra erat *Samaeli* (quo nomine Thalmudici Angelum mortis appellant) celebrabatúrque victimis & oblationibus variis. Vigeſimâ, conveniebant in Cœnobium Haranæorum, dictum *Cadi*, ubi tres tauros immolabant, unum Saturno, alterum Marti cæco Deo, tertium Lunæ. Mactabant præterea novem agnos, ſeptenos ſeptem Diis ſeu Planetis, unum Deo Geniorum, alterum Deo Horarum. Hiſce holocauſta agnorum & gallorum gallinaceorum adjiciebant. Vigeſimâ octavâ die, ibant ad Templum, quod eis erat in civitate *Saba*, ad certam portam Charanis *Aſſarah* dictam, & *Hermæ* Deo ſuo ingentem taurum, ut & ſeptenos agnos ſeptem Diis, unum Deo Dæmonum, alterum Deo Horarum mactabant. Feſtum celebrabant conviviis, ſed nullam pecudum partem eâ die adolebant.

Secundum menſem *Jiar* inchoabant feſtivâ celebritate, quæ in honorem Samaelis erat, cui offerebantur victimæ. Secunda dies erat conſecrata τῷ *Aben Salem*, eáque unà potabant, manibúſque tamariſcum, alióſque fructus gerebant.

Ter-

Tertii menſis dies vigeſima tertia ſacra erat *Samaeli*, quem aiebant eſſe Deum, qui facit ut Sagittæ volent. *Chamar*, ſeu Sacerdos facit ut ſagitta duodecies ignem concipiat, dum eam alterâ fricat, duodecimáque vice ſubitò in ſolum concidit, ſtupáſque admovet; ſi ſtupæ incendantur, ſacrum Deo acceptum, ſecus ſi evenerit, contrà Deum iratum putant.

Quartus menſis *Thammuz* peculiare habet feſtum, quod circa medium celebratur menſem. Vocatur feſtum *Albukal, lugentium mulierum.* Origo hujus feſti ita refertur à *Maimonide*, (a) in libro jam laudato: „Cùm Pſeudo-propheta, „nomine *Thammuz*, prædicaret cuidam Regi, ut „coleret ſeptem ſtellas & ſigna duodecim, juſſit „Rex eum gravi morte interfici. Nocte verò „mortis ipſius convenerunt omnes imagines ab „extremis terræ in Templum Babylonicum, „ad imaginem auream magnam Solis, quæ pendebat inter cœlum & terram. Et proſtravit ſe imago „illa in medio Templo, & omnes imagines circumquaque, & narravit eis quicquid contigerat „Thammuzo. Imagines verò flebant & lamentabantur, per totam noctem. Mane autem avolarunt omnes imagines in ſua Templa, ad extremum terræ. Et conſuetum eſt, ait *Maimonides*, „quotannis primâ die menſis Thammuz (*Junii*, „ratione deſcrepantis Juliani & Judaïci anni habitâ) lamentari & flere ſuper Thammuz. Mulierum Thammuzum lugentium meminit etiam Ezechiel Propheta C. VIII, 14. Judæóſque eas imitatos indicat. Ejuſdem menſis dies vigeſima ſeptima ſacra erat Samaeli, aliíſque Diis ac Dæmonibus; novémque agnos τῷ *Hanan* mactabant.

(a) L. III. c. 29. *Mor. Neb.*

Quinti menſis, quem cum Syris *Ab* vocant, octo primis diebus, muſtum in honorem Deorum ſuorum exprimunt, idque variis nominibus afficiunt.

Præ-

Præterea recens natum infantem Diis ſuis immolant, eúmque in fruſtra minutatim concidunt. (†) Dein miſcent iſtam carnem ſecaliciæ farinæ, croco, ſpicis tritici, maci, conficiúntque placentas inſtar ficuum, quas in novo furno coquunt, dántque populo ad congregationem Samaëlis pertinenti, per totum annum. Nulla mulier, nec ſervus nec ſervæ filius, nec furioſus, nec Dæmonio obſeſſus, eas placentas deguſtat.

(†) *Vid. in Ind.* Infans immolatus.

Ritus ſexti menſis, *Elul* dicti, ab eodem Scriptore ita deſcribuntur. Per triduum coquunt aquam, quâ ſe abluant, ut ſacra facere purè Samaeli queant; & in aquam hanc conjiciunt tamariſcum, ceram, oleas, aromata &c. Dein ante Solis occaſum eam calentem corpori ſuo, quaſi amuletum, affundunt. Eadem, die mactant octo agnos, ſeptem Diis, & Samaeli. Unà edunt in ſuis congregationibus, & quiſque ſeptem ſcyphos vini haurit. Ab unoquoque Princeps exigit duas drachmas, theſauro ſuo inferendas. Vigeſimâ ſextâ ejus menſis, eunt ad montem quendam, celebraturi feſtum Solis, Saturni & Veneris; quibus holocautomata octo pullorum gallinaceorum, totidem gallorum & gallinarum offerunt. Qui preces Fortunæ fundit gallum, aut pullum arripit, cujus alas duobus funiculis vincit, eorum extrema igni admovet, & Deæ Fortunæ pullum offert. Si prorſus abſumatur, exaudita creditur ejus oratio; ſed ſi ignis funiculorum priùs extinguitur, quàm conſumptus ſit pullus, Dominus Fortunæ preces, oblationes, ac ſacrificia reſpuere exiſtimatur. Die vigeſimâ ſeptimâ & vigeſimâ octavâ, habent ſua Myſteria, in quibus ſacra faciunt Samaeli Domino Maximo, & Geniis, à quibus protegi, & defendi, & negotia ſua ſecundari putant.

Septimus menſis, quem Syri & Sabæi vocant *primum Tiſchri*, medius habet ſacrum Manium, ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

ad quos placandos comburunt varios cibos. Emunt omnis generis cibos ac fructus, ſiccos ac virides, quoſcunque in foro inveniunt; quos variis rationibus ſtruunt, atque incendunt noctu, in honorem mortuorum, cum tibia Cameli. Igni etiam infundunt mixtum vinum, quod bibant mortui.

Octavo menſe, qui vocatur *poſterior Tiſchri*, incipiunt jejunare vigeſimâ primâ die; jejuniúmque producunt ad 29, quæ eſt ſacra Domino Fortunæ.

Nonus menſis, qui *primus Canun* appellatur, Veneri potiſſimùm ſacer eſt. Quartâ die Tentorium erigunt, quod vocant *lectum Belthæ*, ornantque foliis, floribus, fructibus &c. Priuſquàm offerant ſacrificia pecudum aut avium, dicunt: *Hæc ſacrificia Deæ noſtræ Belthæ conſecremus*. Id feſtum per ſeptiduum celebratur, quo multæ pecudes Diis & Deabus mactantur. Trigeſimâ die, Sacerdos ſedet in alto tribunali, in quod per novem gradus aſcendit. Deinde arreptam virgam è Tamariſco ad omnes porrigit adſtantes, eáque unumquemque ter, quinquies, aut ſepties verberat; quo peracto, orationem ad conventum habet, quâ populi conſtantiam in ſacris, multitudinem, ſedes, & excellentiam præ cæteris omnibus gentibus effert. Docet etiam quæ ſit amplitudo imperii ſui, quæve ejus duratio. Tandem è tribunali deſcendit, & convivantur Idolothytis. Hac die etiam Princeps duas drachmas vectigales ab unoquoque accipit.

Decimus menſis, *alter Canun* dictus, videtur peculiariter Lunæ ſacer, nam vigeſima quarta dies eſt natalis Domini, hoc eſt, Lunæ; quo tempore ſacra facientes Samaeli octoginta quadrupedes, totidémque aves urunt. Adolent etiam Diis ac Deabus ramos palmarum in ſumma parte tenues.

Unde-

Undecimo menſe *Sijubath*, per ſeptem dies jejunabant, incipientes à nona, quâ jejunium Soli proclamabant. Ab omni re ex lacte confecta, & vino abſtinebant; nec ullum hoc menſe numen orabant, præter Samaëlem & Genios.

Menſe duodecimo *Adar*, jejunabant etiam Lunæ, præſertim vigeſimâ octavâ die, quâ Sacrorum Præſes unicuique dabat hordeaceum panem, in honorem *Martis*; & Princeps duas drachmas, fiſco inferendas, ab unoquoque poſcebat.

CAPUT V.

Alii Ritus Sabæorum Leviticæ Legi contrarii.

MAIMONIDES memorat plurimos alios ritus Leviticæ Legi contrarios, addítque (*a*) *multarum Legum Moſaicarum rationes & cauſas ſibi innotuiſſe ex cognitione fidei, rituum & cultûs Sabæorum.* (†)

(*a*) P. III. c. 29. & ſeqq.

(†) *Vid. Ind. in voce* Ritus.

Offerebant tantùm panem fermentatum, & res dulces, omnéſque oblationes melle inungebant, quod interdicitur. Levit. II, 11.

Quadam die carnem ſuillam comedere ſolebant, quod vetitum. Lev. XI, 7.

Quaſdam pecudes, quas occidere Judæis licuit, interficere Sabæi nefas ducebant; exempli gratiâ *bovem*, quem colebant propter ingentem ejus in Agricultura uſum. Ab ovibus etiam interficiendis abſtinebant.

Nonnulli Sabæorum Dæmonas, ſub hircorum forma colebant, proptereáque שעירים (*a*) *Scheirim* eos vocabant. Contrà Leviticâ lege prohibitum fuit ſacra facere לשעירים *Liſcheirim*, hoc eſt, Dæmonibus ſub hircina ſpecie apparentibus. Levit. XVII, 7.

(*a*) *Maim. Mor. Neb.* c. 46.

Licèt ſanguinem abominarentur, attamen eum comedebant quòd crederent eſſe Dæmonum ci-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

cibum, quibus eâ ratione arctiùs conjungebantur & familiares evadebant, ut Dæmones ad eos venire & futura prædicere non dedignarentur. Hoc interdicitur Levit. XVII, 10, 23.

(b) Id. c. 45. Colebant Solem Orientem, (b) qua de cauſa Rabbini docent, in *Gemara*, Abrahamum deſignaſſe Occidentem, ut eum reſpiceret Sanctum Sanctorum, cùm in Monte *Morija* Deo ſacra fecit. De hac Idololatria interpretantur Ezech. VIII, 16. ubi Propheta dicit ſe vidiſſe *viginti quinque viros dorſa habentes contra Templum Domini, & facies ad Orientem, & adorantes ad ortum Solis.*

Muhammed ben Iſaac eos ſolitos eſſe tonderi novaculâ, & igne inuri, & mulieres etiam nuptas inter eos ita ſe totondiſſe ait. Idem in Levitico diſertè prohibetur.

Solebant Sabæi liberos ſuos recens natos per ignem quem colebant traducere, eóſque qui ita traducti non eſſent vitales futuros negabant.

(*) Ib. c. 37. Habebant obſcœniſſimam inſerendi conſuetudinem deſcriptam à Maimonide, (*) ad quam putat in Levitica prohibitione reſpici.

(c) Ib. c. 49. Alia id genus ab eodem referuntur, qui tandem (c) obſervationes hac de re ſuas concludit hac animadverſione; ad leges quod attinet, quarum rationes & utilitas ab ipſo ignorabantur, eam ignorationem ortam inde fuiſſe quòd inter res quas audivimus, & quas ipſi oculis noſtris vidimus ſit magnum diſcrimen. Propterea quæ de Sabæórum ritibus dixerat, auditúque acceperat, aut lectione Scriptorum Sabæorum didicerat, non æquè certa ſibi ac firma eſſe fatebatur ac iis qui ea obſervari, ac celebrari viderent, (†) præſertim cùm eorum opiniones & ſectæ ante mille annos intercidiſſent, nec ipſa earum ſupereſſent nomina.

(†) Vid. Ind. in voce Sabæi.

Atque his de Sabæorum dogmatibus, iis quæ de *Chaldaica Philoſophia* dicenda habebamus, finem imponimus.

PHI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

PHILOSOPHIÆ ORIENTALIS

LIBER QUARTUS.

In quo Chaldaïca ZOROASTRIS, ejúſque diſcipulorum Oracula.

Proœmium.

PRAECIPUAE Chaldaïcæ Philoſophiæ reliquiæ continentur Oraculis, quæ ſub nomine Zoroaſtris circumferuntur. Non deſunt quidem, qui ea quaſi ſuppoſititia damnent, dicántque (*a*) ab Græculo aliquo Pſeudo-Chriſtiano confiɛta, (*b*) fortè quia ſectatores Prodici Hæretici dictitabant ſe arcanos Zoroaſtris libros habere. Verùm hoc minùs videtur probabile, quoniam ſparſim apud plurimos Scriptores inveniuntur; & quominus negligantur vetat ſummum pretium, in quo apud Platonicos habita ſunt Philoſophos. Hinc etiam apparet non eſſe annumeranda Scriptis, quæ *Porphyrius* (*c*) Gnoſticis tribuit, quaſi ab iis ſub nomine Zoroaſtris edita; quandoquidem hæc, ut teſtatur, à Platonicis, inter quos *Amelium*

(*a*) *Beza*
(*b*) *Clemens Strom. Lib. 1. p. 302.*
(*c*) *In vita Plotini.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

lium memorat, ſpuria fuiſſe demonſtratum fuerat.

Quidam Chaldaïca eſſe negant, quia ſæpiùs Græcum ſtylum redolent; ſed ſunt tot in iis duræ ac exoticæ locutiones, ut barbaricam originem ſatis prodant. Atque ubi vocabula adhibentur Græcæ Philoſophiæ propria, idem poſſumus de iis dicere, quod *Jamblichus* de libris qui *Hermæ Triſmegiſti* nomen præferebant; ut hæc nomen Zoroaſtris præfixum habent: ita iiſdem Zoroaſtris doctrinam contineri, licèt frequenter Græcanico expreſſa ſit ſtylo, quia ex Chaldaïca Lingua, à Græcanicæ Philoſophiæ peritis, Græcè tranſlata eſt.

Comes *Mirandulanus*, ut genuina eſſe oſtenderet, ajebat ſibi eſſe ipſum exemplar Chaldaïcum, in Epiſtola ad *Ficinum*; ubi narrat ſe vi quadam aliis rebus abductum, & ad Arabica ac Chaldaïca ſtudia impulſum, quibuſdam libris hiſce Linguis conſcriptis, qui in ſuas manus inciderant, non caſu, ut putabat, ſed divinâ ſtudiis ipſius favente Providentiâ. Hi Chaldaïci libri, quos theſauros potiùs vocabat, erant Oracula *Aben Ezræ*, *Zoroaſtris* & *Melchioris Magorum*, in quibus quæ in Græcis ſunt corrupta & mutila, emendatè & plenè legebantur. Ajebat etiam ſibi eſſe expoſitionem eorundum Oraculorum à Sapientibus Chaldæis conſcriptam, brevem eam quidem & obſcuram, ſed myſteriis prægnantem. Erat præterea ei liber de Chaldaïca Theologia, illuſtratus copioſâ de Chaldæis, Græcis, & Perſis diſſertatione. Poſt hujus Comitis mortem, hi libri inventi ſunt à *Ficino*; ſed ita detriti ac difficiles erant lectu, ut nihil inde elici poſſet.

Faciliùs inducemur, ut credamus hæc Oracula ab homine Græcanicæ Philoſophiæ perito fuiſſe tran-

tranſlata, ſi in animum revocemus *Beroſum* Scripta Chaldæorum, de Aſtronomia & Philoſophia, in Græciam intuliſſe: & à *Juliano*, filio Chaldæo Philoſopho, Thëurgica oracula, aliáque ejus Scientiæ arcana Græcis verſibus edita fuiſſe. Sanè ſi hæc quæ nobis ſuperſunt, partem non conſtituunt Chaldaïcæ doctrinæ, quam Græcè ediderat Beroſus; veriſimile eſt, vel ex titulo, hìc eſſe nonnulla ex Thëurgicis Juliani Oraculis, quædam enim ſub eo nomine à Proclo laudantur. Ad ea quæ dicit ſibi fuiſſe Comes Mirandulanus, quibus adjectus erat commentarius, & Diſſertatio de Chaldaïca Theologia, quod attinet, conjicere quis poſſit ex iis, quæ habemus *Plethonis* & *Pſelli*, qui præter Oracula nobis Interpretationem & Compendium Chaldaïcæ Theologiæ exhibent, hauſta eſſe ab eo Scriptore, cujus argumentum & methodum ſimilia, ſed copioſiora deſcribit Mirandulanus.

Inſcripta porrò hæc ſunt *Oracula*, non fortè metaphoricè duntaxat, ad horum divinam excellentiam deſignandam; ſed etiam quia Oraculi reſponſa exiſtimabantur. *Stephanus* teſtatur (*d*) μαντεῖον ἔχειν αὐτοὺς παρὰ βαρβάροις, ὡς Δελφοὶ παρ᾽ Ἕλλησι, *oraculum habuiſſe eos, quod apud barbaros fuit ut Delphenſe apud Græcos.* Hoc inde confirmari poteſt, quòd Platonici reverenter admodum de iis locuti fuerint, cùm *Proclus* in *Timæum* afferat Aſſyriam Theologiam à Deo revelatam fuiſſe. Idem alibi, citato, quaſi divino, uno ex hiſce Oraculis, ubi de ideis agitur, inde à numine Idearum ὑπόστασιν confirmari, Platonicámque doctrinam à Diis ipſis probatam colligit.

(*d*) *De Urb. in voce* Χαλδαῖοι.

Quædam ex hiſce Oraculis, quæ temporis injuriam effugerunt, primùm edita ſunt Lutetiæ à *Ludovico Tiletano* anno 1563. cum Commentario Gemiſti Plethonis, & titulo *Magicorum Oraculorum*

rum Magorum à Zoroaſtre oriundorum. Eadem rurſus tranſlata in Latinum ſermonem & edita fuere à *Jacobo Marthamo*, cum commentario Pſelli, ac tandem ab *Opſopæo* Lutetiæ 1607, ad Sibyllinorum Oraculorum calcem.

Verùm à *Franciſco Patricio* multùm aucta fuere ex *Proclo*, *Hermia*, *Simplicio*, *Damaſcio*, *Syneſio*, *Olympiodoro*, *Nicephoro* & *Arnobio*, adeò ut excreverint, prout numerat, ad cccxx verſus. Ea præterea, majoris perſpicuitatis causâ, ad certa capita redacta, & Latinitate donata emiſit, anno 1593.

Poſtea Latinè edita ſunt ab *Othone Heurnio* an. 1619. inſcriptáque *Sincera Oracula Magica Zoroaſtris Bactrianæ Regis, & Magorum Principis*, ſed dum ea nititur ſtylo expolire, & meliori Latinitate induere, quæ genuinè ac ſincerè tradiderat Patricius inquinavit ac corrupit. Temerè præterea continuam orationem ex hiſce fragmentis, inter ſe nequaquam connexis, & apud varios Scriptores ſparſis, efficere ſtuduit.

Patricius ſanè non exiguo labore hæc collegit, ſed modorum in verſibus minorem rationem habuit; imò & interdum verba ipſa negligentiùs deſcripſit. Nec ulla certa via eſt, quâ quæ omiſit ſuppleri queant, qualis eſſet comparatio eorum cùm Scriptoribus, ex quibus hauſta ſunt; nam neque omnes extant, neque ubique, ut tamen profitetur, nomina eorum addidit, ex quibus petita fragmenta, exceptis iis quæ initio occurrunt. Quicquid id eſt, ea hîc ex ejus Editione, quæ omnium perfectiſſima eſt, unà cum additamentis quæ alibi nobis occurrerunt, & conjecturis quibus quædam deficientia ſuppleantur, proferemus.

Quamvis autem plurima ex hiſce Oraculis ita ſint abrupta & obſcura, ut primo intuitu riſu po-

tiùs

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

tiùs quam æſtimatione aliquâ digna videantur; attamen qui in animum revocabit totidem ex iis quæ à Plethone & Pſello expoſita ſunt, ſine his expoſitionibus, non minùs ridicula viſum iri, ſed expoſita Chaldæorum eruditionem retegere ac recludere; is facilè ſibi perſuaderi patietur etiam reliqua omnia (ne obſcuriſſimis quidem exceptis) ejuſdem eſſe generis, adeóque non debuiſſe potiùs quàm ullum ex cæteris omitti.

[Hactenus *Stanleius*. (†) Nos verò quæ emendatu facilia, & manifeſta erant, aut alibi emendatiùs edita, correximus; dein verſionem ipſam Latinam variis in locis interpolavimus, ubi neceſſarium viſum eſt; licèt operoſam neceſſariarum mutationum rationem reddendam nobis arbitrati non ſimus.]

(†) *Verba Interpretis*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

ΤΑ ΤΟΥ ΖΩΡΟΑΣΤΡΟΥ ΛΟΓΙΑ.

α΄. Μονὰς, Δυὰς, καὶ Τριὰς.

Pſel. Ὅπου πατρικὴ Μονάς ἐστι.
Dam. Ταναή ἐστι Μονὰς ἣ δύο γεννᾷ.
Proc. Dam. Δυὰς γὰρ παρὰ τῷδε κάθηται, καὶ νοεραῖς ἀστράπτει τομαῖς.
Καὶ τὸ κυβερνᾷν τὰ πάντα, καὶ τάττειν ἕκαστον οὐ ταχθέν.
Dam. Πάντι γὰρ ἐν κόσμῳ λάμπει Τριὰς, ἧς Μονὰς ἄρχει.
Ἀρχὴ πάσης τμήσεως ἥδε ἡ τάξις.
Proc. Εἰς τρία γὰρ Νοῦς εἶπε Πατρὸς τέμνεσθαι ἅπαντα.
Οὗ τὸ θέλειν κατένευσε, καὶ ἤδη πάντα ἐτέτμητο.
Εἰς τρία γὰρ εἶπε Νοῦς Πατρὸς ἀϊδίου,
Νῷ πάντα κυβερνῶν.
Dam. Καὶ ἐφάνησαν ἐν αὐτῇ ἥτ᾽ ἀρετὴ καὶ ἡ σοφία,
Καὶ ἡ πολύφρων ἀτρέκεια.
Ἐκ τῶνδε ῥέει Τριάδος δέμας πρὸ τῆς οὔσης,
Οὐ πρώτης ἀλλ᾽ οὗ τὰ μετρεῖται.
Ἀρχαῖς γὰρ τρισὶ ταῖςδε λάβοις δουλεύειν ἅπαντα.
Ἱερὸς πρῶτος δρόμος, ἐν δ᾽ ἄρα μέσῳ
Ἠέριος τρίτος ἄλλος, ὃς ἐν πυρὶ τὴν χθόνα θάλπει.
Καὶ πηγὴ πηγῶν, καὶ πηγῶν ἁπασῶν.
Μήτρα συνέχουσα τὰ πάντα.
Proc. Ἔνθεν ἄρδην θρώσκει γένεσις πολυποικίλου ὕλης.
Ἔνθεν συρόμενος πρηστὴρ ἀμυδροῖ πυρὸς ἄνθος
Κόσμων ἐνθρώσκων κοιλώμασι. Πάντα γὰρ ἔνθεν.
Ἄρχεται εἰς τὸ κάτω τείνειν ἀκτῖνας ἀγητάς.

β΄. Πατὴρ, καὶ Νοῦς.

Pſel. Ἑαυτὸν ὁ Πατὴρ ἥρπασεν,
Οὐδ᾽ ἐν ἑῇ δυνάμει νοερᾷ κλείσας ἴδιον πῦρ.

Οὐ

ORACULA ZOROASTRIS.

I. Unum, duo & tria Principia.

UBi paterna Unitas eſt.
Porrecta eſt Unitas quæ duo generat.
Duitas enim apud hunc ſedet & intellectualibus fulgurat ſectionibus.
Et gubernare omnia, & ordinare unumquodque non ordinatum.
Toto enim in mundo lucet Trinitas, cujus Unitas initium eſt.
Principium omnis ſectionis hic eſt ordo.
In tria enim Mens Patris dixit ſecari omnia.
Cujus voluntas annuit, & jam omnia ſecta fuere,
In tria enim dixit Mens Patris æterni.
Mente omnia gubernans.
Et apparuerunt in ipſa Virtus & Sapientia,
Et multiſcia Veritas.
Ex hiſce fluit corpus Trinitatis priuſquàm eſſet,
Non primæ, ſed cujus quæ menſurantur.
Principiis enim tribus hiſce capias ſervire omnia.
Sacrum primum curriculum, certè in medio
Aërius, tertius alius, qui in igne terram fovet.
Et fons fontium & fontium omnium.
Matrix continens omnia.
Inde affatim exilit origo variæ materiæ.
Inde tractus Preſter obſcurat florem ignis.
Inſiliens cavitatibus Mundorum, omnia enim inde.
Incipit deorſum tendere radios admirandos.

II. Pater & Mens.

Seipſum rapuit Pater,
Neque in ſua potentia intellectuali clauſo igne proprio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Οὐ γὰρ ἀπὸ πατρικῆς ἀρχῆς ἀτελές τι τροχάζει.
Πάντα γὰρ ἐξετέλεσσε Πατὴρ, καὶ Νῷ παρέδωκε
Δευτέρῳ ὃν πρῶτον κληΐζεται ἔθνεα ἀνδρῶν.
Pſel. Εἰσὶ πάντα πυρὸς ἑνὸς ἐκγεγαῶτα.
Proc. Πατρογενὲς φάος. Πολὺ γὰρ μόνος
Ἐκ Πατρὸς ἀλκῆς δρεψάμενος νόου ἄνθος.
Ἔργα νοήσας γὰρ πατρικὸς Νόος αὐτογένεθλος
Πᾶσιν ἐνέσπειρεν δεσμὸν πυριβριθῆ ἔρωτος,
Ὄφρα τὰ πάντα μένῃ χρόνον εἰς ἀπέραντον ἐρῶντα.
Μήτε πᾶσι τὰ Πατρὸς νοερῶς ὑφασμένα φέγγει,
Ὡς ἐν ἔρωτι μένῃ κόσμου στοιχεῖα μένοντα.
Ἔχει τῷ νοεῖν πατρικὸν Νοῦν ἐνδιδόναι
Πάσαις πηγαῖς τε καὶ ἀρχαῖς.
Ἔστι γὰρ πέρας τοῦ πατρικοῦ βυθοῦ, καὶ πηγὴ τῶν
νοερῶν.
Μηδὲ προῆλθεν, ἀλλ' ἔμενεν ἐν τῷ πατρικῷ βυθῷ.
Καὶ ἐν τῇ ἀδύτῳ κατὰ τὴν θεοθρέμμονα σιγήν.
Οὐ γὰρ εἰς ὕλην πῦρ ἐπέκεινα τὸ πρῶτον
Ἑὴν δύναμιν κατακλείει ἔργοις, ἀλλὰ Νόῳ.
Σύμβολα γὰρ πατρικὸς Νόος ἔσπειρεν κατὰ κόσμον.
Ὃς τὰ νοητὰ νοεῖ, καὶ ἄφραστα καλλωπίζει.
Ὁλοφυὴς μερισμὸς, καὶ ἀμέριστος.
Νῷ μὲν κατέχει τὰ νοητὰ, αἴσθησιν δ' ἐπάγει κόσμοις
Νῷ μὲν κατέχει τὰ νοητὰ, ψυχὴν δ' ἐπάγει κόσμοις.

γ'. Νοῦς, Νοητὰ, καὶ Νοερά.

Dam. ΚΑὶ τοῦ ἑνὸς ΝΟΥ τοῦ νοητοῦ.
Proc. Οὐ γὰρ ἄνευ Νόος ἐστὶ νοητοῦ, οὐ χωρὶς ὑπάρχει.
Τὰ μέν ἐστι νοερὰ καὶ νοητὰ, ὅσα νοοῦντα νοεῖται.
Τροφὴ δὲ τῷ νοοῦντι τὸ νοητόν.
Μάνθανε τὸ νοητὸν, ἐπεὶ νόου ἔξω ὑπάρχει.
Καὶ τοῦ Νοῦ ὃς τὸν ἐμπύριον κόσμον ἄγει

Neque enim à paterno Principio imperfectum quicquam rotatur.
Cuncta enim perfecit Pater, & Menti tradidit
Secundæ, quàm primam vocant gentes hominum.
Sunt omnia ab uno igne producta.
Patre genita lux. Multum enim ſolus
E Patris robore decerpſit mentis florem.
Opera intelligens enim paterna Mens à ſe genita
Omnibus inſeminavit vinculum igne-gravis amoris,
Ut omnia maneant in infinitum tempus amantia.
Neque omnibus Patris contexta intellectualiter monſtrat.
Ut in amore maneant mundi elementa manentia.
Poteſt intelligendo paternam Mentem indere
Omnibus Fontibus & Principiis.
Eſt enim terminus paternæ profunditatis, & fons intellectualium.
Neque progreſſus eſt, ſed manſit in paterno profundo,
Et in Adyto, juxta à-Deo-nutritum ſilentium.
Neque enim in materiam, ignis, qui trans primum eſt,
Suam Potentiam includit operibus, ſed Mente.
Symbola enim paterna Mens ſevit per Mundum.
Qui intelligibilia intelligit, & ineffabilia exornat.
Integra partitio & impartibilis.
Mente quidem continet intelligibilia, ſenſum verò addit Mundis.
Mente quidem continet intelligibilia, mentem verò addit Mundis.

III. Mens, Intelligibilia & Intellectualia.

Et unius Mentis intelligibilis.
Non enim ſine intelligibili Mens eſt, non exiſtit ſeorſim.
Hæc quidem ſunt intelligibilia & intellectualia, quæcunque intelligentia intelliguntur.
Intelligenti alimentum eſt intelligibile.
Diſce intelligibile quoniam extra Mentem exiſtit.
Et Mentis quæ Empyreum mundum agit,

Νοῦ γὰρ Νοῦς ἐστὶν ὁ κόσμου τεχνίτης πυρίου.
Οἱ τὸν ὑπερκόσμιον πατρικὸν βυθὸν ἴστε νοοῦντες.
Ἡ νοητὴ πάσης τμήσεως ἄρχει.
Ἔστι γάρ τι νοητὸν, ὃ χρή σε νοεῖν νόου ἄνθει.
Dam. Ἢ γὰρ ἐπεγκλίνῃ, ὡς Νοῦν κἀκεῖνο νοήσῃ,
Ὥς τι νοῶν οὐ κεῖνο νοήσεις,
Ἔστι γὰρ ἀλκῆς
Ἀμφιφαοῦς δύναμις νοεραῖς στράπτουσα τομαῖσι.
Οὐ δὴ χρὴ σφοδρότητι νοεῖν τὸ νοητὸν ἐκεῖνο,
Ἀλλὰ νόου ταναοῦ ταναῇ φλογὶ πάντα μετρούσῃ,
Πλὴν τὸ νοητὸν ἐκεῖνο. Χρεὼ δὴ τοῦτο νοῆσαι·
Ἢ γὰρ ἐπεγκλίνῃς σὸν νοῦν κἀκεῖνο νοήσεις
Οὐκ ἀτενῶς.
Ἀλλ᾽ ἁγνὸν ἐπίστροφον ὄμμα φέροντα
Σῆς ψυχῆς τεῖναι κενεὸν νόον, εἰς τὸ νοητὸν,
Ὄφρα μαθῇς τὸ νοητὸν,
Ἐπεὶ ἔξω νόου ὑπάρχει.
Τὸν δὲ νοεῖ πᾶς νοῦς θεὸν,
Οὐ γὰρ ἄνευ νοός ἐστι νοητοῦ, καὶ τὸ νοητὸν
Οὐ νοῦ χωρὶς ὑπάρχει.
Τοῖς δὲ πυρὸς νοεροῦ νοεραῖς πρηστῆρσιν ἅπαντα
Εἴκαθε δουλεύοντα, Πατρὸς πειθηνίδι βουλῇ.
Καὶ τὸ νοεῖν ἀιεί τε μένειν ἀόκνῳ στροφάλιγγι.
Πηγάς τε καὶ ἀρχὰς δινεῖν, ἀιεί τε μένειν ἀόκνῳ στροφάλιγγι.
Ἀλλὰ δ᾽ οὔνομα σεμνὸν ἀκοιμήτῳ στροφάλιγγι·
Κόσμους ἐνθρώσκων, κραιπνὴν διὰ Πατρὸς ἐνιπήν.
Ὑπὸ δύο νόων ἡ ζωογόνος πηγὴ περιέχεται ψυχῶν.
Καὶ ὁ ποιητὴς, ὃς αὐτουργῶν τεκτήνατο τὸν κόσμον.
Ὃς ἐκ Νόου ἔκθορε πρῶτος
Ἑσσάμενος πυρὶ πῦρ, συνδέσμων ὄφρα κεράσῃ
Πηγαίους κρατῆρας, ἑοῦ πυρὸς ἄνθος ἐπίσχων.
Νοεραῖς ἀστράπτει τομαῖς, ἔρωτος δ᾽ ἐνέπλησε τὰ πάντα.
Τὰ ἀτύπωτα τυποῦσθαι.
Σμήνεσσιν ἐοικυῖαι φέρονται, ῥηγνύμεναι
Κόσμου περὶ σώμασι

Ἀ

Mentis enim Mens eſt ignei mundi artifex.
Qui ſupermundanum paternum profundum ſcitis intelligentes.
Intelligibilis omnis ſectionis princeps eſt.
Eſt enim aliquid intelligibile, quod oportet te intelligere flore mentis.
Si enim inclines ut Mentem & illud intellexeris.
Ut aliquid intelligens non illud intelliges.
Eſt enim roboris
Circumquaque lucidi potentia intellectualibus fulgens ſectionibus.
Non ſanè oportet vehementiâ intelligere intelligibile illud,
Sed mentis amplâ flammâ, omnia metiente,
Excepto intelligibili illo. Opus eſt ſanè hoc intelligere,
Nam ſi inclinaveris mentem tuam, etiam illud intelliges
Non intentè.
Sed purum, converſibilem oculum, ferentem
Animæ tuæ, tendere vacuam mentem in intelligibile,
Ut cognoſcas intelligibile.
Quoniam exiſtit extra mentem.
Deum hunc intelligit omnis mens,
Non enim mens eſt ſine intelligibili, & intelligibile
Seorſim à mente non exiſtit.
Ignis intellectualis intellectualibus Preſteribus omnia
Cedunt ſervientia, Patris perſuaſorio conſilio.
Et intelligere, ſempérque manere impigrâ vertigine.
Fontes & Principia movere, ſempérque manere impigrâ vertigine.
Sed nomen venerandum inſomni vertigine.
Mundos inſiliens celeres ob minas Patris.
Sub duabus mentibus vitigenius fons continetur animarum.
Et Opifex qui ipſe agens mundum fabricatus eſt.
Qui ex Mente exſilivit primus.
Indutus igne ignem, vinculorum ut temperet
Fontanos Crateres, ſui ignis florem cohibens.
Intellectualibus fulget ſectionibus, amore verò implevit omnia.
Inſigurata figurari.
Examinibus ſimiles feruntur, perrumpentes
Per mundi corpora.

Ἁ Νοῦς λέγει, τῷ νοεῖν δήπου λέγει
Ἡ μὲν γὰρ Δύναμις σὺν ἐκείνοις, Νοῦς δ᾽ ἀπ᾽ ἐκείνου.

δ΄. Ἴυγγες, Ἰδέαι, Ἀρχαὶ.

ΠΟλλαὶ μὲν αἵδε ἐπεμβαίνουσι φαεινοῖς κόσμοις
Ἐνθρώσκουσαι καὶ ἐν αἷς ἀκρότητες ἔασι τρεῖς.
Ὑπόκειται αὐταῖς ἀρχικὸς αὐλῶν.
Ἀρχὰς αἱ Πατρὸς ἔργα νοήσασαι νοητά.
Αἰσθητοῖς ἔργοις καὶ σώμασιν ἀμφεκάλυψεν.
Διαπόρθμιοι ἑστῶτες φάναι τῷ Πατρὶ καὶ τῇ ὕλῃ.
Καὶ τὰ ἐμφανῆ μιμήματα τῶν ἀφανῶν ἐργαζόμενοι.
Καὶ τ᾽ ἀφανῆ εἰς τὴν ἐμφανῆ κοσμοποιΐαν ἐγγράφοντες.
Νοῦς Πατρὸς ἐῤῥοίζησε νοήσας ἀκμύτι βουλῇ
Παμμόρφους ἰδέας. πηγῆς δ᾽ ἀπὸ μιᾶς ἀποπτᾶσαι
Ἐξέθορον· πατρόθεν γὰρ ἔην βουλή τε τέλος τε.
Δι᾽ ὧν συνάπτεται τῷ Πατρὶ, ἄλλην κατ᾽ ἄλλην
Ζωὴν ἀπὸ μεριζομένων ὀχετῶν.
Ἀλλ᾽ ἐμερίσθησαν, νοερῷ πυρὶ μοιρηθεῖσαι,
Εἰς ἄλλας νοεράς· κόσμῳ γὰρ ἄναξ πολυμόρφῳ
Προὔθηκεν νοερὸν τύπον ἄφθιτον, οὐ κατὰ κόσμον.
Ἴχνος ἐπειγόμενος μορφῆς καθ᾽ ἃ κόσμος ἐφάνθη,
Παντοίαις ἰδέαις κεχαρισμένος, ὧν μία πηγὴ,
Ἐξ ἧς ῥοιζοῦνται μεμερισμέναι ἄλλαι,
Ἄπλατοι, ῥηγνύμεναι, κόσμου περὶ σώμασι·
Αἳ περὶ κόλπους σμερδαλέους, σμήνεσσιν ἐοικυῖαι,
Φορέονται τραποῦσαι, περί δ᾽ ἀμφὶ ἄλλυδις ἄλλη.
Ἔννοιαι νοεραὶ πηγῆς πατρικῆς ἀπό,
Πολὺ δραττόμεναι πυρὸς ἄνθος
Ἀκοιμήτου Χρόνου. ἀκμὴ ἀρχεγόνου ἰδέας
Πρώτη Πατρὸς ἔβλυσε· τῆσδε αὐτοθαλὴς πηγή.
Νοούμεναι Ἴυγγες πατρόθεν νοέουσι καὶ αὐταὶ
Βουλαῖς ἀφθέγκτοισι κινούμεναι ὥστε νοῆσαι

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Quæ Mens dicit, intelligendo ſanè dicit.
Potentia quidem cum illis, Mens verò ab illo.

IV. Iynges, Ideæ, Principia.

Multæ quidem hæ ſcandunt lucidos mundos
Inſilientes, & in quibus ſummitates ſunt tres.
Subjectum ipſis eſt principale pratum.
Principia, quæ intelligunt Patris opera intelligibilia.
Senſibilibus operibus, & corporibus circumdedit.
Tranſvectrices ſtantes dicere Patri & materiæ.
Et manifeſta imitamina non apparentium facientes.
Et latentia in manifeſtam mundi productionem inſcribentes.
Mens Patris ſtriduit, intelligens, indefeſſo conſilio,
Omniformes ideas; fonte verò ab uno evolantes
Exilierunt; à Patre enim erat & conſilium & finis.
Per quæ conjunguntur Patri, per aliam atque aliam.
Vitam, à diviſis canalibus.
Sed diviſæ ſunt, intellectualem ignem ſorte nactæ,
In alias intellectuales; mundo enim Rex multiformi
Propoſuit intellectualem typum incorruptibilem, non per mundum.
Veſtigium properans formæ, prout mundus apparuit
Omnigenis ideis donatus, quorum unus fons.
Ex quo ſtrident diviſæ aliæ,
Immenſæ, perrumpentes circa mundi corpora.
Quæ per terribiles ſinus, examinibus ſimiles
Feruntur converſæ, circumquaque autem alibi aliæ
Conceptiones intellectuales à paterno fonte,
Multum decerpentes ignis florem
Inſomnis temporis. Vigor principigeniæ ideæ
Primus Patris ſcaturiit; hujus autem per ſe florens fons.
Intellectæ Ideæ à Patre intelligunt & ipſæ,
Conſiliis ineffabilibus motæ ut intelligentes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

έ. Ἑκάτη, Συνοχεῖς καὶ Τελετάρχαι.

Ἐξ αὐτοῦ γὰρ πάντες ἐκθρώσκουσι
Ἀμείλικτοί τε κεραυνοὶ, καὶ πρηστηροδόχοι κόλποι
Παμφεγγέος ἀλκῆς πατρογενοῦς Ἑκάτης.
Καὶ ὑπεζωκὸς πυρὸς ἄνθος, ἠδὲ κραταιὸν
Πνεῦμα πόλων πυρίων ἐπέκεινα.
Φρουρεῖν αὖ πρηστῆρσιν ἑοῖς ἀκρότητας ἔδωκεν
Ἐγκεράσας ἀλκῆς ἴδιον μένος ἐν Συνοχεῦσιν,
Ὅπως ἔχῃ κόσμος νοεροὺς ἀνοχῆας ἀκαμπεῖς.
Ὅτι ἐργάτις, ὅτι ἐκδότις ἐστὶ πυρὸς ζωηφόρου.
Ὅτι καὶ ζωογόνον πληροῖ τῆς Ἑκάτης κόλπον.
Καὶ ἐπιῤῥεῖ τοῖς Συνοχεῦσι ἀλκὴν ζήδωρον πυρὸς
Μέγα δυναμένοιο.
Ἀλλὰ καὶ φρουροὶ τῶν ἔργων εἰσὶ τοῦ Πατρός.
Ἀφομοιοῖ γὰρ ἑαυτὸν, ἐκεῖνος ἐπειγόμενος
Τὸν τύπον περιβάλλεσθαι τῶν εἰδώλων.
Οἱ Τελετάρχαι συνείληπται τοῖς Συνοχεῦσι.
Τοῖς δὲ πυρὸς νοεροῦ νοεροῖς πρηστῆρσιν ἅπαντα
Εἴκαθε δουλεύοντα.
Ἀλλὰ καὶ ὑλαίοις ὅσα δουλεύει Συνοχεῦσι.
Ἑσσαμένου πάντευχον ἀλκὴν φωτὸς κελάδοντος
Ἀλκῇ τριγλίκῳ νόον, ψυχήν θ' ὁπλίσαντα.
Παντοῖον σύνθημα βάλλειν φρενί.
Μηδ' ἐπιφοιτᾷν ἐμπυρίοις σποράδην ὀχετοῖς,
Ἀλλὰ στιβαρηδόν.
Οἱ δὲ τὰ ἄτομα καὶ αἰσθητὰ δημιουργοῦσι,
Καὶ σωματοειδῆ καὶ κατατεταγμένα εἰς ὕλην.

ϛʹ. Ψυχὴ, Φύσις.

Ὅτι ψυχὴ πῦρ δυνάμει Πατρὸς οὖσα φαεινὸν,
Ἀθάνατός τε μένει καὶ ζωῆς δεσπότις ἐστί.
Καὶ ἴσχει κόσμου πολλὰ πληρώματα κόλπων

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

V. Hecate, Synoches et Teletarchæ.

Ex ipſo enim omnia exiliunt
Implacabilia fulmina, & preſterum capaces ſinus
Lucidi vigoris patrogeniæ Hecates.
Et Hypezocus (ſuccinctus) *ignis flos, & fortis*
Spiritus Polos trans igneos.
Cuſtodiendas preſteribus ſuis ſummitates dedit.
Immiſcens vigoris propriam vim in Synochibus,
Quò mundus habeat intellectuales ſuſtentatores inflexos.
Quia operatrix, quia largitrix eſt ignis vitam ferentis.
Quia vitam ferentem implet Hecatæ ſinum,
Et influit Synochibus vigorem, qui vitam dat, ignis
Magna efficere *valentis.*
Sed & cuſtodes operum ſunt Patris.
Aſſimilat enim ſeipſum, ille urgens
Formam induere Idolorum.
Teletarchæ comprehenſi ſunt cum Synochibus.
His ignis intellectualis intellectualibus Preſteribus omnia
Cedunt ſervientia.
Sed & quæcunque materialibus ſerviunt Synochibus.
Induti armatum vigorem luminis reſonantis.
Vigore triſulco mentem, animámque armantem.
Varium Synthema injicere animo.
Neque ſupervenire empyreis canalibus ſparſim,
Sed collectim.
Hi verò individua & ſenſibilia efficiunt,
Et formâ corporeâ & depreſſa in materiam.

VI. Anima, Natura.

QUod mens exiſtens ignis ſplendens, vi Patris
Immortalis manet & vitæ domina eſt.
Et tenet mundi multas plenitudines ſinuum

Men-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Νοῦ γὰρ μίμημα πέλει, τὸ δὲ τεχθὲν ἔχει τι σώματος.
Μιγνυμένων δ᾽ ὀχετῶν πυρὸς ἀφθίτου ἔργα τελοῦσα,
Μετὰ δὲ πατρικὰς διανοίας, ψυχὴ, ἐγὼ ναίω,
Θερμὴ, ψυχοῦσα τὰ πάντα, κατέθετο γὰρ
Νοῦν μὲν ἐνὶ ψυχῇ, ψυχὴν δ᾽ ἐνὶ σώματι ἀργῷ
Ἡμέων ἐγκατέθηκε Πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.
Ἄρδην ἐμψυχοῦσα φάος, πῦρ, αἰθέρα, κόσμους.
Συνυφίσταται γὰρ τὰ φυσικὰ ἔργα τῷ νοερῷ φέγγει
Τοῦ Πατρὸς. Ψυχὴ γὰρ ἡ κοσμήσασα τὸν μέγαν
Οὐρανὸν, καὶ κοσμοῦσα μετὰ τοῦ Πατρὸς.
Κέρατα δὲ καὶ αὐτῆς ἐστήρικται ἄνω.
Νώτοις δ᾽ ἀμφὶ θεᾶς φύσις ἄπλετος ἠώρηται.
Ἄρχει δ᾽ αὖ φύσις ἀκαμάτη κόσμων τε καὶ ἔργων,
Οὐρανὸς ὄφρα θέει δρόμον ἀΐδιον κατασύρων,
Καὶ ταχὺς ἠέλιος περὶ κέντρον ὅπως ἐθὰς ἔλθῃ.
Μὴ φύσιν ἐμβλέψεις εἱμαρμένον οὔνομα τῆσδε.

ζʹ. Κόσμος.

Ὁ ποιητὴς ὃς αὐτουργῶν τεκτήνατο τὸν κόσμον.
Καί τις πυρὸς ὄγκος ἔην ἕτερος· τάδε πάντα
Αὐτουργῶν, ἵνα σῶμα τὸ κοσμικὸν ἐκτολυπευθῇ.
Κόσμος ἵν᾽ ἔκδηλος, καὶ μὴ φαίνηται ὑμενώδης.
Τὸν ὅλον κόσμον ἐκ πυρὸς, καὶ ὕδατος, καὶ γῆς,
Καὶ παντοτρόφου αἴθρης.
Τ᾽ ἄῤῥητα καὶ τὰ ῥητὰ συνθήματα τοῦ κόσμου.
Ἄλλην κατ᾽ ἄλλην ζωὴν, ἀπὸ μεριζομένων ὀχετῶν.
Ἄνωθεν διήκοντος ἐπὶ τὸ κατ᾽ ἄντικρυ
Διὰ τοῦ κέντρου τῆς γῆς, καὶ πέμπτον μέσον, ἄλλο
Πυρίοχον, ἔνθα κάτεισι μέχρι ὑλαίων ὀχετῶν.
Ζωοφόρον πῦρ.
Κέντρῳ ἐπισπέρχων ἑαυτὸν φωτὸς κελάδοντος.
Πηγαῖον ἄλλον ὃς τὸν ἐμπύριον κόσμον ἄγει.

Κέν-

Mentis enim imitamen eſt , fabricatum verò habet quid corporis.
Mixtis verò canalibus ignis incorruptibilis opera efficiens ,
Poſt verò paternas conceptiones , anima , ego habito ,
Calida , animans omnia , repoſuit enim
Mentem in anima , animam verò in corpore inerti
Noſtrûm impoſuit Pater *hominúmque , Deorúmque.*
Affatim animans lucem , ignem , æthera , mundos.
Coexiſtunt enim naturalia opera intellectuali ſplendori
Patris. Anima enim eſt quæ exornavit magnum
Cœlum , & quæ ornat ſimul cum Patre.
Cornua & ipſius firmata ſunt ſurſum.
Humeros verò circum natura immenſa Dea attollitur.
Præeſt natura indefeſſa mundis & operibus ,
Cœlum ut currat curſum æternum trahens ,
Et celer Sol circa centrum ut aſſuetus veniat.
Ne inſpicias naturam , fatale ejus nomen eſt.

VII. Mundus.

OPifex qui per ſe operans fabricatus eſt Mundum.
Etiam altera quædam moles ignis erat. Hæc omnia
Per ſe efficiens , ut corpus mundanum abſolveretur ,
Mundus ut manifeſtus fiat , *nec videatur membranaceus.*
Totum mundum ex igne & aqua & terra
Et omni-alente aëre.
Arcana & ea quæ proferuntur mundi Synthemata.
Aliam juxta aliam vitam ex diviſis canalibus.
Deſuper permeantis in oppoſitum
Per *centrum terræ & quintum medium , alium*
Igneum , ubi deſcendit uſque ad materiales canales
Vitam ferens ignis.
Stimulo incitans ſeipſum lumine reſonante.
Fontanum alium , qui Empyreum mundum agit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Κέντρον ἀφ' οὗ πᾶσαι μέχρις ἂν τυχὸν ἶσαι ἔασι.
Σύμβολα γὰρ πατρικὸς Νόος ἔσπειρεν κατὰ κόσμον,
Μέσον τῶν πατέρων ἑκάστης κέντρον φορεῖται.
Νοῦ γὰρ μίμημα πέλει. τὸ δὲ τεχθὲν ἔχει τι σώματος.

η'. Οὐρανός.

Ἑπτὰ γὰρ ἐξώγκωσε Πατὴρ στερεώματα κόσμων·
Τὸν οὐρανὸν κυρτῷ σχήματι περικλείσας
Πῆξε δὲ πολὺν ὅμιλον ἀστέρων ἀπλανῶν,
Ζώων δὲ πλανωμένων ὑφέστηκεν ἑπτάδα.
Γῆν δ' ἐν μέσῳ τιθεὶς, ὕδωρ δ' ἐν γαίας κόλποις,
Ἠέρα δ' ἄνωθεν τούτων.
Πῆξε δὲ καὶ πολὺν ὅμιλον ἀστέρων ἀπλανῶν,
Μὴ τάσει ἐπιπόνῳ πονηρᾷ.
Πήξῃ δὲ πλάνην οὐκ ἐχούσῃ φέρεσθαι.
Ἔπηξε δὲ καὶ πολὺν ὅμιλον ἀστέρων ἀπλανῶν.
Τὸ πῦρ πρὸς τὸ πῦρ ἀναγκάσας.
Πήξῃ πλάνην οὐκ ἐχούσῃ φέρεσθαι.
Ἓξ αὐτοὺς ὑπέστησεν, ἕβδομον ἠελίου
Μεσεμβολήσας πῦρ.
Τὸ ἄτακτον αὐτῶν εὐτάκτοις ἀνακρεμάσας ζώναις.
Τίκτει γὰρ ἡ θεὰ, ἠέλιόν τε μέγαν καὶ λαμπρὰν σελήνην.
Αἰθὴρ, ἥλιε, πνεῦμα σελήνης, ἀέρος ἀγοί,
Ἡλιακῶν τε κύκλων, καὶ μηναίων καναχισμῶν,
Κόλπων τὲ ἠερίων.
Αἴθρης μέλος, ἠελίου τὲ καὶ μήνης ὀχετῶν, ἤτε ἠέρος.
Καὶ πλατὺς ἀὴρ, μηναῖός τε δρόμος, καὶ πόλος ἠελίοιο.
Συλλέγει αὐτὸ, λαμβάνουσα αἴθρης μέλος,
Ἠελίου τε, Σελήνης τε καὶ ὅσα ἠέρι συνέχονται.
Πῦρ πυρὸς ἐξοχέτευμα, καὶ πυρὸς ταμίας.
Χαῖται γὰρ ἐς ὀξὺ πεφυκότι φωτὶ βλέπονται.
Ἔνθα Κρόνος.

Ἠέλιος

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Centrum à quo omnes, uſque quo fortè æquales fuerint.
Symbola enim paterna Mens ſeminavit per mundum.
Medium inter Patres cujuſque centrum fertur.
Mentis enim imitamen eſt; quod verò fabrefactum habet aliquid corporis.

VIII. Cœlum.

SEptem enim in moles firmavit Pater firmamenta Mundorum,
Cœlum rotundâ figurâ circumcludens.
Finxit multum cœtum aſtrorum non errantium,
Animalium verò errantium conſtituit ſeptenarium numerum.
Terram in medio ponens, aquam verò in telluris ſinibus,
Atque aërem ſupra hæc.
Finxit multum cœtum aſtrorum non errantium,
Non tenſione laborioſâ malâ,
Sed fixione errorem non habente, ut feratur.
Finxitque multum coetum aſtrorum non errantium,
Ignem ad ignem cogens,
Fixione errorem non habente, ut feratur.
Sex eos conſtituit, ſeptimum Solis
Medium jaculatus ignem.
Quod inordinatum in eis bene ordinatis ſuſpendens Zonis.
Parit enim Dea Solem magnum, & ſplendidam Lunam.
Æther, Sol, ſpiritus Lunæ, Aëris ductores,
Solariumque circulorum, & Lunarium ſtrepituum,
Sinuumque aëreorum.
Ætheris cantus, Soliſque & Lunæ canalium & Aëris.
Et latus aër Lunariſque curſus, & polus Solis.
Colligit illud, accipiens ætheris cantum,
Soliſque, Lunæque & quæcunque Aëre continentur.
Ignis derivatio ignis, & ignis penu.
Crines enim in acutum nato lumini conſpiciuntur,
Ubi Saturnus.

Ἥλιος πάρεδρος ἐπισκοπέων πόλον ἁγνόν.
Αἰθέριός τε δρόμος, καὶ μήνης ἄπλετος ὁρμὴ,
Ἤεριοί τε ῥοαί.
Ἠέλιόν τε μέγαν καὶ λαμπρὰν σελήνην.

θ'. Χρόνος.

Θεὸν ἐγκόσμιον, αἰώνιον, ἀπέραντον.
Νέον καὶ πρεσβύτην, ἑλικοειδῆ,
Και πηγαιον ἄλλον, ὃς τὸν ἐμπύριον κόσμον ἄγει.

ί Ψυχὴ, Σῶμα, Ἄνθρωπος.

ΧΡή σε σπεύδειν πρὸς τὸ φάος καὶ Πατρὸς αὐγὰς,
Ἔνθεν ἐπεμφθη σοὶ ψυχὴ, πολὺν ἑσσαμένη νοῦν.
Ταῦτα Πατὴρ ἐνόησε βροτὸς δὲ οἱ ἐψύχωτο.
Σύμβολα γὰρ πατρικὸς νόος ἔσπειρε ταῖς ψυχαῖς,
Ἔρωτι βαθεῖ ἀναπλήσας τὴν ψυχήν.
Κατέθετο γὰρ νοῦν ἐν ψυχῇ, ἐν σώματι δὲ
Ὑμέας ἐγκατέθηκε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.
Ἀσώματα μὲν ἐστι τὰ θεῖα πάντα·
Σώματα δ' ἐν αὐτοῖς ὑμῶν ἕνεκεν ἐνδέδεται,
Μὴ δυναμένων κατασχεῖν ἀσωμάτους τῶν σωμάτων,
Διὰ τὴν σωματικὴν, εἰς ἣν ἐνεκεντρίσθητε φύσιν.
Ἐν δὲ θεῷ κεῖνται πυρσοὺς ἕλκουσαι ἀκμαίους.
Ἐκ πατρόθεν κατιόντες ἀφ' ὧν ψυχὴ κατιόντων
Ἐμπυρίων δρέπεται καρπῶν, ψυχότροφον ἄνθος.
Διὸ καὶ νοήσασαι τὰ ἔργα τοῦ Πατρὸς
Μοίρης εἱμαρμένης τὸ πτερὸν φεύγουσιν ἀναιδές.
Κἂν γὰρ τήνδε ψυχὴν ἴδῃς ἀποκαταστᾶσαν,
Ἀλλ' ἄλλην ἐνίησι Πατὴρ ἐναρίθμιον εἶναι.
Ἦ μάλα δὴ κεῖναι δὲ μακάρταται ἔξοχα πασέων
Ψυχάων ποτὶ γαῖαν ἀπ' οὐρανόθεν προχέονται.
Κεῖναι ὄλβιαί τε, καὶ ἐυ φατὰ νήματ' ἔχουσαι

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Sol aſſeſſor intuens polum purum.
Æthereuſque curſus & Lunæ ingens impetus,
Ætheriique fluxus.
Magnumque Solem & ſplendidam Lunam.

IX. Tempus.

DEum qui eſt in mundo, æternum, infinitum,
Juvenem & Senem, ſpiræ ſimilem,
Et fontanum alium, qui Empyreum mundum agit.

X. Anima, Corpus, Homo.

OPortet te feſtinare ad lucem, & Patris radios,
Unde miſſa eſt tibi anima multam induta mentem.
Hæc Pater cogitavit, mortaliſque ei animatus.
Symbola enim paterna Mens ſeminavit in animabus,
Amore profundo replens animam.
Repoſuit enim mentem in anima, in corpore verò
Vos depoſuit Pater hominumque & Deorum.
Incorporea quidem ſunt divina omnia
Corpora verò in ipſis veſtri cauſâ ſunt alligata,
Cùm non poſſent corpora continere incorporeos,
Ob corpoream, in quam concentrati eſtis, naturam.
In Deo jacent faces trahentes validas.
A Patre deſcendentes, à quibus deſcendentibus anima
Carpit Empyreos fructus, florem animas alentem.
Ideóque concipientes opera Patris
Parcæ fatalis alam impudentem fugiunt.
Quamvis enim hanc animam videris reſtitutam,
At aliam immittit Pater, ut numerum expleat.
Certè illæ beatiſſimæ præ omnibus
Animabus ad terram è cœlo effunduntur.
Illæ & beatæ & ineffabilia ſtamina habentes,

Ὅσσαι ἀπ' αἰγλήεντος, ἄναξ, σέθεν ἠδὲ καὶ αὐτοῦ
Ἐκ Διὸς ἐξεγένοντο, Μίθου κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης.
Ἡγείσθω ψυχῆς βάθος ἄμβροτον, ὄμματα δ' ἄρδην
Πάντα ἐκπέτασον ἄνω.
Μήτε κάτω νεύσεις εἰς τὸν μελαναυγέα κόσμον
Ὧι βυθὸς αἰὲν ἄπιστος, ὑπέρστρωταί τε καὶ Ἅδης
Ἀμφικνεφὴς, ῥυπόων, εἰδωλοχαρὴς, ἀνόητος,
Κρεμνώδης, σκολιὸς, πωρὸν βάθος, αἰὲν ἑλίσσων,
Αἰεὶ νυμφεύων ἀφανὲς δέμας, ἀργὸν, ἄπνευμον.
Καὶ ὁ μισοφανὴς κόσμος καὶ τὰ σκολιὰ ῥεῖθρα,
Ὑφ' ὧν πολλοὶ κατασείρονται.
Ζήτησον παράδεισον.
Δίζεο σὺ ψυχῆς ὀχετὸν, ὅθεν, ἤ τινι τάξει
Σώματι θητεύσας, ἐπὶ τάξιν ἀφ' ἧς ἐῤῥύης
Αὖθις ἀναστήσεις, ἱερῷ λόγῳ ἔργον ἑνώσας.
Μήτε κάτω νεύσεις, κρημνὸς κατὰ γῆς ὑπόκειται,
Ἑπταπόρου σύρων κατὰ βαθμίδος· ἣν ὑπο δεινῆς
Ἀνάγκης θρόνος ἐστί.
Μὴ σὺ αὔξανε τὴν εἱμαρμένην.
Ψυχὴ ἡ μερόπων θεὸν ἄγξει πῶς ἐς ἑαυτὴν,
Οὐδὲν θνητὸν ἔχουσα, ὅλη θεόθεν μεμέθυσται.
Ἁρμονίαν αὐχεῖ γὰρ, ὑφ' ἧ πέλε σῶμα βρότειον.
Ἐκτείνας πυρινὸν νοῦν
Ἔργον ἐπ' εὐσεβίης ῥευστὸν καὶ σῶμα σαώσεις.
Ἔστι καὶ εἰδώλῳ μερὶς εἰς τόπον ἀμφιφάοντα.
Παντόθεν ἀπλάστῳ ψυχῇ πυρὸς ἡνία τεῖνον.
Ἡ πυριθαλπὴς ἔννοια πρωτίστην ἔχει τάξιν.
Τῷ πυρὶ γὰρ βροτὸς ἐμπελάσας θεόθεν φάος ἕξει.
Δηθύνοντι γὰρ βροτῷ κραιπνοὶ μάκαρες τελέθουσι.
Αἱ ποῖναι μερόπων ἄγκτειραι.
Καὶ τὰ κακῆς ὕλης βλαστήματα χρηστὰ, καὶ ἐσθλά.
Ἐλπὶς τρεφέτω σε πυρίοχος ἀγγελικῷ ἐνὶ χώρῳ.
Ἀλλ' οὐκ εἰσδέχεται κείνης τὸ θέλειν πατρικὸς Νοῦς,
Μέχρις ἂν ἐξέλθῃ λήθης, καὶ ῥῆμα λαλήσῃ
Μνημὴν ἐνθεμένη πατρικοῦ συνθήματος ἁγνοῦ.
Τοῖς δὲ διδακτὸν ἔδωκε φάους γνώρισμα λαβέσθαι,
Τοὺς δὲ καὶ ὑπνώοντας ἑῆς ἐνεκάρπισεν ἀλκῆς.
Μὴ πνεῦμα μολύνῃς, μήτε βαθύνῃς τὸ ἐπίπεδον,

Quæcunque à lucente, ô Rex, à te, vel etiam ipſo
Jove ſunt progenitæ, Mithi valida à neceſſitate.
Profunditas animæ immortalis ducatur, oculos verò penitus
Omnes extende ſurſum.
Nec deorſum pronus ſis in nigricantem mundum,
Cui profunditas ſemper infida ſubſtrata eſt, & Hades
Circumquaque nubilus, ſqualidus, idolis gaudens, amens,
Præceps, tortuoſus, cæcum profundum, ſemper convolvens,
Semper tegens obſcurum corpus, iners, & ſpiritu carens.
Et oſor lucis mundus & tortuoſa fluenta,
Sub qua multi trahuntur.
Quære Paradiſum.
Quære tu animæ canalem, unde aut quo ordine
Servus factus corporis, in ordinem à quo effluxiſti
Iterum reſurgas, ſacro Sermoni opus uniens.
Neque deorſum ſis pronus, præcipitium terræ ſubjacet,
Septemvium trahens per deſcenſum, ſub quo gravis
Neceſſitatis Thronus eſt.
Ne tu auge fatum.
Anima mortalium Deum coget quodammodo in ſeipſam,
Nihil mortale habens, tota divinitus inebriata eſt.
Nam reſonat Harmoniam, ſub qua eſt corpus mortale.
Extendens igneam mentem
Ad opus pietatis fluxum etiam corpus ſervabis.
Idolo etiam pars eſt in loco undequaque ſplendente.
Undique animæ non fictæ ignis habenas tende.
Cogitatio igne fota primum habet ordinem.
Mortalis enim igni proximus factus, à Deo lumen habebit.
Immoranti enim mortali celeres beati abſolvunt.
Pœnæ hominum angores.
Et malæ materiæ germina utilia & bona.
Spes nutriat te ignea, in regione Angelica.
Sed non approbat voluntatem ejus paterna Mens,
Donec exierit ex oblivione, & verbum elocuta fuerit,
Memoriam indens paterni Synthematis puri.
His quidem notitiam luminis quæ docetur dedit capere,
Alios verò vel dormientes participes fecit ſui roboris.
Ne ſpiritum macules, neque deprimas ſuperficiem,

Μήτε τὸ τῆς ὕλης σκύβαλον κρημνῷ καταλείψεις.
Μὴ ἐξάξῃς, ἵνα μὴ ἐξιοῦσα ἔχῃ τι.
Βίῃ ὅτι σῶμα λιπόντων ψυχαὶ καθαρώταται.
Ψυχῆς ἐξωστῆρες ἀκάπνοοι, εὔλυτοί εἰσι.
Λαιῆς᾽ ἐν λαγόσιν Ἑκάτης ἀρετῆς πέλε πηγὴ,
Ἔνδον ὅλη μίμνουσα, τὸ πάρθενον οὐ προϊεῖσα.
Ὦ τολμηροτάτης φύσεως ἄνθρωπε τέχνασμα!
Μὴ τὰ πελώρια μέτρα γαίης ὑπὸ σὴν φρένα βάλλου,
Οὐ γὰρ ἀληθείης φυτὸν ἐνὶ χθονί.
Μήτε μέτρει μέτρα ἠελίου, κανόνας συναθροίσας,
Ἀϊδίῳ βουλῇ φέρεται, οὐχ ἕνεκα σοῖο.
Μηναῖον μὲν δρόμημα, καὶ ἀστέριον προπόρευμα,
Μήνης ῥοῖζον ἔασον, ἀεὶ τρέχει ἔργῳ ἀνάγκης.
Ἀστέριον προπόρευμα σέθεν χάριν οὐκ ἐλοχεύθη.
Αἴθριος ὀρνίθων ταρσὸς πλατὺς οὔποτ᾽ ἀληθής.
Οὐ θυσιῶν, σπλάγνων τ᾽ ὄθομαι· τάδ᾽ ἀθύρματα πάντα,
Ἐμπορικῆς ἀπάτης στηρίγματα. φεῦγε σὺ ταῦτα
Μέλλων εὐσεβίης, ἱερὸν παράδεισον ἀνοίγειν,
Ἐνθ᾽ ἀρετή, σοφία τε καὶ εὐνομία συνάγονται.
Σὸν γὰρ ἀγγεῖον θῆρες χθονὸς οἰκήσουσι.
Αὐτοὺς δὲ χθὼν κατοδύρεται εἰς τέκνα μέχρις.

ιά. Δαίμονες, Τελεταί.

Ἡ φύσις πείθει εἶναι τοὺς δαίμονας ἁγνούς.
Καὶ τὰ κακῆς ὕλης βλαστήματα χρηστὰ καὶ ἐσθλά.
Ἀλλὰ ταῦτα ἐν ἀβάτοις σηκοῖς διανοίας ἀνελίττω.
Πῦρ ἴκελον σκιρτηδὸν ἐπ᾽ ἠέρος οἶδμα τιταίνων.
Ἢ καὶ πῦρ ἀτύπωτον, ὅθεν φωνὴν προθέουσαν,
Ἢ φῶς πλούσιον, ἀμφιφανὲς, ῥοιζαῖον, ἑλιχθέν.
Ἀλλὰ καὶ ἵππον ἰδεῖν φωτὸς πλέον ἀστράπτοντα.
Ἢ καὶ παῖδα τεοῖς νώτοις ἐποχούμενον ἵππου,
Ἔμπυρον, ἢ χρυσῷ πεπυκασμένον, ἢ παλίγυμνον.
Ἢ καὶ τοξεύοντα καὶ ἑστῶτα ἐπὶ νώτοις.

Πολ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Neque materiæ retrimentum in præcipitio relinques.
Ne educas, ne exiens habeat quidpiam.
Vt corpus relinquentium animæ puriſſimæ.
Animæ expulſores, reſpiratores, faciles ſolutu ſunt.
Siniſtris in ilibus Hecates virtutis eſt fons,
Intus totus manens, virgineum non abjiciens.
O audaciſſimæ naturæ homo artificium!
Neque ingentes menſuras terræ in tuam mentem pone,
Non enim veritatis planta eſt in terra.
Neque metiaris menſuras Solis, collectis regulis,
Æterno conſilio fertur, non gratiâ tui.
Lunæ quidem curſum & Aſtrorum progreſſum,
Lunæ, inquam, *ſtrepitum dimitte, ſemper currit opere neceſſitatis.*
Aſtrorum progreſſus tui gratiâ non eſt partu editus.
Aëria avium lata ala nunquam eſt vera.
Sacrificia, viſceráque non curo, hæc omnia ludibria ſunt
Mercatoriæ deceptionis fulcra, fuge tu iſta
Qui ſacrum pietatis Paradiſum recluſurus es,
Ubi virtus, ſapientiáque & æquitas congregatæ ſunt.
Tuum enim vas beſtiæ terræ habitabunt.
Eos terra deflet, uſque ad liberos.

XI. Dæmones, Sacrificia.

NAtura ſuadet eſſe Dæmonas puros.
Et malæ materiæ germina utilia & bona.
Sed hæc in abditis ſeptis Mentis evolvo.
Ignem ſimilem ſaltuatim in aëris fluctum extendens,
Vel etiam ignem ſine figura, atque hinc vocem emanantem,
Aut lumen dives, circumquaque radians, ſtreperum, convolutum.
Sed & equum videre, luce magis fulgurantem,
Aut etiam puerum ſuis humeris vectum equo,
Ignitum, vel auro diſtinctum, vel nudum,
Vel ſagittantem & ſtantem ſuper humeris.

Πολλάκις ἢν λέξῃς μοι, ἀθρήσῃς πάντα λέοντα,
Οὔτε γὰρ οὐράνιος κυρτὸς τότε φαίνεται ὄγκος,
Ἀστέρες οὐ λάμπουσι, τὸ μήνης φῶς κεκάλυπται,
Χθὼν οὐκ ἕστηκε, βλέπεται τε πάντα κεραυνοῖς.
Μὴ φύσεως καλέσῃς αὐτοπτὸν ἄγαλμα,
Οὐ γὰρ χρὴ κείνους σὲ βλέπειν πρὶν σῶμα τελεσθῇ,
Τὰς ψυχὰς θέλγοντες ἄει τελετῶν ἀπάγουσι.
Ἐκ δ᾽ ἄρα κόλπων
Γαίης θρώσκουσι χθονιοὶ κυνὲς, οὔποτ᾽ ἀληθὲς
Σῶμα βροτῷ ἀνδρὶ δεικνύντες.
Ἐνέργει περὶ τὸν Ἑκατικὸν στρόφαλον.
Ὀνόματα βάρβαρα μήποτ᾽ ἀλλάξῃς,
Ἔστι γὰρ ὀνόματα παρ᾽ ἑκάστοις θεόσδοτα
Δύναμιν ἐν τελεταῖς ἄῤῥητον ἔχοντα.
Ηνίκα μὲν βλέψῃς μορφῆς ἄτερ εὐιερὸν πῦρ
Λαμπόμενον σκιρτηδὸν ὅλου κατὰ βένθεα κόσμου,
Κλῦθι πυρὸς φωνήν.
Ηνίκα δ᾽ ἐρχόμενον πρόσγειον δαίμον᾽ ἀθρήσῃς
Θύε λίθον Μνίζουριν ἐπαυδῶν.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Sæpe ſi mihi dixeris, videbis omnia quaſi leonem,
Neque enim cœli rotunda moles tunc apparet,
Aſtra non ſplendent, Lunæ lumen occultatum eſt,
Terra non ſtat, videntur omnia fulminibus plena.
Ne naturæ voces ipſum per ſe conſpicuum ſimulacrum.
Non enim oportet te ab illis cerni, priuſquàm corpus ſacrificiis ſit purgatum.
Animas mulcentes ſemper à Sacris abducunt.
Sanè ex ſinibus
Terræ exiliunt terreſtres canes, nunquam verum
Corpus (aut *ſignum* σῆμα) *mortali monſtrantes.*
Operare circa Hecaticum ſtrophalum.
Nomina barbara nunquam mutaveris,
Sunt enim nomina apud ſingulos à Deo data,
Vim in ſacris arcanam habentia.
Quando videris ſine forma ſacrum ignem
Splendentem ſaltuatim, per profunditates totius mundi,
Audi vocem ignis.
Quando accedentem D*æmonem terreſtrem conſpexeris,*
Sacrifica lapidem, inclamando Mnizurim.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

NOTÆ INTERPRETIS

In

ORACULA CHALDAICA.

QUANTAVIS laude, qui hæc Oracula collegit, *Franciſcus Patricius* dignus ſit, duo tamen hîc peccata commiſit, quibus hactenus medelam invenire non licuit. Primùm Scriptores unde ea hauſit non indicavit, aut indiligenter, non addito loco, laudavit; deinde unâ ſerie hæc ἀποσπασμάτια, cùm diſtingui deberent, deſcripſit. Non diſſimulandum tamen ante Patricium in fragmenta, eodem modo conſervata, ſcripſiſſe Plethonem & Pſellum; unde integram collectionem, ab aliquot ſæculis, interiiſſe apparet. Hinc fit ut ex Scriptoribus, ex quibus deſumpta ſunt, exponi nequeant, quod utiliſſimum eſſet; neque etiam, quibuſdam in locis, quæ conjungenda, quæ divellenda, ſatis intelligere poſſit Lector. Huc accedit tertium incommodum, quòd cùm occaſio dictorum, & ſeries rerum ignotæ ſint, ex vitioſis verſibus menda vix tolli queant. Conjecturis enim indulgere, in his Sibyllæ foliis, temerarium prorſus eſſet; nec collector ipſe multùm auſus eſt, ſeu prudentia ejus fuerit, ſeu minùs accurata Linguæ Græcæ cognitio, quam ex multis ejus Tranſlationis locis colligere eſt, ſi quis adeat *Stanleii*, aut *Patricii* ipſius Editionem; multa enim evidentia menda ſuſtulimus, cùm nulla ratio eſſet ob quam mala Tranſlatio ſacroſancta haberetur. Cæterùm ſequentes Notulæ unde petitæ ſint, ex lectione ſatis apparebit.

In

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

In Sectionem I.

UBi *paterna &c.*] Eſt nomen *Pſelli* in margine, ſed non extat in eo Pſelli in hæc Oracula Commentario, quem editum habemus. Μονὰς apud Platonicos dicitur ſupremum illud numen, ex quo omnes Dii inferiores proceſſerunt, de quo plurima, æquo etiam ſubtiliora, invenire eſt apud *Proclum*, in Theologia Platonica paſſim, & Lib. v. c. 34. p. 320.

1 *Unitas*] *Proclus*, in *Theologia Platonica*, paſſim μονάδα, & ἑνάδα ſummum ac primum Principium appellat, ut neceſſe non ſit loca proferre. Vid. & *Jamblichum* Sect. VIII. c. 2. *de Myſt. Ægypt.*

2 *Duo generat.*] Hoc eſt *Mentem* & *Animam*, Νοῦν καὶ Ψυχὴν, de quibus *Plotinus* Lib. IX Ennead. 2 Hæc cùm nihil affine habeant Græcæ mythologiæ, admodum veriſimile eſt ab iis populis, qui ſublimiùs de Deo philoſophabantur, eúmque ἀνθρωποφυῆ eſſe negabant, ad Platonem ejúſque diſcipulos manaſſe.

3 *Duitas*] Mens & Anima, quæ ſunt πρωτίστης τριάδος ὑποστάσεις *primæ Triadis perſonæ*, ut loquitur Proclus loco laudato. Vel etiam hoc nomine intelligendum ſecundum Principium, quod mundum produxit. Proclus in eodem Opere Lib. V. c. 23. ita de primo Deo loquutus pergit: παρ᾽ αὐτῷ γὰρ ἡ Δυὰς ἵδρυται καθ᾽ ἣν τὰ πάντα γεννᾷ ——— καὶ παράγει, καὶ ζωογονεῖ. δεῖ δή που καὶ διὰ τῶν ὀνομάτων αὐτῷ τὴν Δυάδα κατὰ τὴν παλαιὰν φήμην ἀφιεροῦν: *apud cum conſtituta eſt Duas, per quam omnia generat, producit, & vivificat. Oportet ergo, etiam per nomina ei Duadem, juxta antiquam famam, conſecrare.* Deinde

ad

ad hæc verba alludens, addit: νοεραῖς γὰρ ἀστράπτει τομαῖς, καὶ διαιρεῖ τὰ ὅλα καὶ συνάγει, καὶ μίαν τάξιν ἄλυτον ἐκ πολλῶν συνίστησι, *intellectualibus fulgurat ſectionibus, & univerſa dividit, & cogit, & unum ordinem indiſſolubilem ex multis conſtituit.*

Intellectualibus diviſionibus] De voce νοερὸς dicemus in Indice. Τομαὶ hîc dicuntur proprietates, quibus una ὑπόστασις ab alia diſtinguitur, ſeu ſpecies diverſæ Naturarum. Eodem modo ſumitur apud Proclum Theol. Plat. Lib. V. c. 3. 4. & alibi. Igitur νοεραὶ τομαὶ ſunt διακρίσεως νοερᾶς σύμβολα, ut idem loquitur, ſeu *Symbola intellectualis diſcriminis* quod eſt inter duas haſce Hypoſtaſes. Qua in re ſitum ſit id diſcrimen, docebit *Plotinus* ll.

5 *Toto in mundo*] Vel, *in omni mundo*, hoc eſt, quolibet. Dubium an hîc intelligatur ἡ τῶν νοητῶν πρωτίστη τριὰς *intelligibilium prima Trinitas*, à qua cùm omnia manaverint, dici poteſt ubique ſplendere; an verò cuique mundo tribuatur ſua Trinitas, ſeu ex intellectualibus, ſeu ex intelligibilibus, de quibus conſulendus Proclus in Theol. Plat. Lib. V. III. c. 12, & 13. Lib. IV. c. 27.

6 *Sectionis*] Hoc eſt, generum & ſpecierum in quæ res, juxta differentias ſuas, diviſæ ſunt. Sæpe hanc doctrinam habet Proclus, cujus hæc ſunt verba Lib. VI. c. 2. μία καὶ συνεχής ἐστιν ἡ τῶν θεῶν πρόοδος, ἄνωθεν ἀπὸ τῶν νοητῶν καὶ κρυφίων ἑνάδων εἰς τὸ ἔσχατον μερισμὸν (ut hîc τμῆσιν) τελευτήσασα τῆς θείας αἰτίας: *unus & continuus eſt Deorum progreſſus supernè manans ab intellectualibus & latentibus Unitatibus, in ultimam divinæ cauſæ partitionem deſinens*, hoc eſt, in infimas ſpecies, ut loquuntur Logici.

Ordo] Exiſtimabant ab occultiſſima Unitate intellectuali, hoc eſt, à ſummo Deo, per varios gradus proprietatum manaſſe Naturas omnes, adeò ut minùs præſtantes præſtantioribus ſubjacerent.

cerent.

cerent. Idem: μία σειρὰ καὶ τάξις ἀδιάλυτος ἄνωθεν καθήκει διὰ τὴν τῆς πρωτίστης αἰτίας ἀνυπέρβλητον ἀγαθότητα, καὶ τὸ ἑνιαῖον κράτος αὐτῆς: *unica catena & ordo indiſſolubilis ſupernè deſcendit, propter eximiam primæ cauſæ bonitatem, & ſingularem ejus potentiam.* Vid. Indicem in *Oſiridis Catena.*

7 *In tria enim*] Hoc eſt, omnium rerum principia triplicia eſſe, qua de re Vide Lib. I. Sect. 2. c. 4. & Proclum locis laudatis, ac Libro præſertim III.

Mens Patris] Dubium an Pater ipſe intelligatur, an ſecunda Natura quæ *Mens* dicitur. Quid ſignificetur voce εἶπε *dixit* docet verſus 89: *quæ Mens dicit intelligendo ſanè dicit.* Nempe, Ratio aut Mens triplicia eſſe voluit Principia, ex quibus omnia manarent, ut docet v. 8.

9 *In tria enim*] Videtur idem eſſe Oraculum quod eſt verſu ſeptimo, repetitum à *Patricio*, quia aliter expreſſum, ſeu pauculis aliis conjunctum invenit. Fortaſſe fuere variæ tranſlationes eorumdem Oraculorum, nam apud *Syneſium* & alios aliter quædam concepta ſunt, atque in Plethonis & Pſelli collectaneis.

10 *Mente omnia gubernans*] Crediderunt Platonici ſummam illam Μονάδα, ex qua omnia fluxerunt, rerum adminiſtrationem ſecundæ Menti potiſſimùm tradidiſſe, ut habetur in Oraculorum verſu 26. Socrates in *Philebo* ὑποτίθεται, ut verbis Procli Theol. Lib. V. c. 23. utar, ΝΟΥΝ τὰ πάντα διακοσμεῖν, ὥσπερ οἱ πρὸ αὐτοῦ σοφοὶ, καὶ τόν τε ἥλιον, καὶ τὴν σελήνην, καὶ πᾶσαν τὴν περιφορὰν διακυβερνᾶν, *ſupponit à Mente omnia diſponi, ut ſapientes qui ante eum fuerunt, & ſolem, & lunam & univerſam circumactionem ab eadem regi.*

13 *Triadis corpus*] Forte ὕλην, ſeu οὐσίαν *eſſentiam* Trinitatis ſecundæ intelligunt Oracula voce δέμας.

An-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Antequàm exiſteret] Ita verto πρὸ τοῦ ὄντος, quaſi eſſet πρὸ τοῦ εἶναι. Vult Oraculum antequàm exiſteret ſecunda Trias, hoc eſt, antequàm peculiarem haberet ὕπαρξιν, ſeu ὑπόστασιν diverſam ab ὑπάρξει primæ Trinitatis; in prima ἐσιωδῶς ſecundam extitiſſe, ut effectum in cauſa, antequàm ſeorſim à cauſa exiſtat. Exiſtimabant Platonici in prima cauſa inferiores omnes fuiſſe ab æterno, atque inde προελθεῖν. Vid. verſſ. 18 & 19, & *Plotinum* Ennead. V. Lib. VIII. c. 12. Chriſtiani πλατωνίζοντες dicebant ſimiliter de *Ratione*, aut *Verbo*: πρὶν ἐνεργείᾳ γεννηθῆναι, δυνάμει ἦν ἐν τῷ πατρὶ ἀγεννήτως, *priuſquàm actu generaretur erat in Patre, ingenitâ ratione.* Ariani hoc negabant, quòd *Verbum* non ex ipſa divina eſſentia manaſſe, ſed è nihilo prodiiſſe, volente Patre, cenſerent; quod damnarunt Nicæni Epiſcopi, quando eos qui de *Verbo* dicerent: πρὶν γεννηθῆναι οὐκ ἦν, *antequam generaretur non erat*, anathemate percuſſerunt. Vid. *Theodoret*. Lib. I. Hiſt. Eccleſ. c. 12.

Cujus quæ metiuntur] Verba hæc videntur corrupta, nec à nobis emendari poſſunt, quia Damaſcius, ex quo hauſta ſunt, nondum editus eſt; ſine quo conjecturis indulgere, ſine temeritate, nemini licuerit.

16 *Sacrum primum curriculum*] Patricius hoſce duos verſiculos interpretatus non eſt, cùm verba non ſint difficiliora aliis; fortè quòd nihil faciant ad Sectionis hujus titulum, neque enim ad Triadem ullatenus pertinere videntur; ſed potiùs ad multiplices mundos, quibus tamen quomodo poſſit accommodari non ſatis video. Vid. Lib. I. Sect. 2. cap. 12. & ſeqq.

18 *Fons fontium*] Hîc πηγὴ idem eſt ac cauſa tum efficiens, tum materialis, ut loquuntur. Vult ergo Oraculum, ſummam Monadem eſſe cauſam cauſarum omnium. Sed *Fontes* peculiari

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

ocabulo certa quædam Principia appellabant, e quibus vid. Lib. I. Sect. 2. c. 7. Proclus quidem, in Philoſophia Platonica, πηγαῖον κρατῆρα eculiariter vocat τὴν τῶν ψυχῶν πρωτουργὸν αἰτίαν *ræcipuam animarum cauſam*. Lib. V. c. 34. Cæterum *T. Gale* vir eruditus, atque in Platonicorum criptis verſatus, laudat hunc verſum integrum . 299. Notarum in *Jamblichum*, addens πεῖρας nte ἁπασῶν, ut Deus dicatur *finis omnium fontium*, hoc eſt, in quo deſinit cauſarum enumerao, quando ab inferioribus ad ſuperiores recenſenır. Eò cùm perventum eſt, Mens noſtra habet ῖρας τὸ ἀκρότατον θεωρίας *ſupremum contemplatios terminum*, ut loquitur Proclus Lib. I. c. 3. . 6.

21 *Tractus preſter*] In his verſibus haud ſemel eus igni confertur, quòd Deum ſub ſpecie ignis pparere crederent Chaldæi, ut alibi diximus; nde ejus apparitiones voce Preſteris eleganter xprimuntur. Seneca Lib. V. *Natur. Quæſt. Cap.* 3. *Ventus circumactus & eundem ambiens locum, & in ipſâ vertigine concitans*, turbo *eſt. Qui ſi puracior eſt & diutiùs volutatur, inflammatur & efficit uem* πρηστῆρα *Græci vocant. Hic eſt igneus turbo.* anè ſpecies quædam Preſteris deſcribitur ab *Ezebiele* Cap. I, 4. ubi quomodo Gloria Dei ſibi conpecta ſit memorat: *Ecce ventus turbinis veniebat b Aquilone, & nubes magna, & ignis involvens i ſplendor in circuitu ejus.* Vide ad verſ. 300.

Obſcurat] Legendum, nempe, ἀμυδροῖ, non μυδροῖο, ut verſus docet & Proclus, qui hæc erba citat Theol. Lib. III. c. 19. atque eadem υστικωτέρως exponit, de Naturis divinis è ſumma Monade emanatis: αἱ ἑνάδες αἱ θεῖαι, inquit, ἐ βραχὺ προιοῦσαι, πάντων τῶν ἐγκοσμίων τὸ πλῆθος πεγέννησαν. ἔστιν οὖν ἡ τριὰς αὕτη πηγὴ καὶ αἰτία πάντων, καὶ τὰ ἑξῆς. *Unitates divinæ brevi tempore*

progreſſæ omnium in mundo comprehenſorum multitudinem genuerunt. Eſt ergo Trias ipſa fons & cauſa omnium, &c. Vid. vers 25, 74, & 135.

Ignis florem] Πυρὸς ἄνθος eſt flamma, *Homerus:*

Αὐτὰρ ἐπὶ πυρὸς ἄνθος ἀπέπτατο, παύσατο δὲ φλόξ.

Deinde cum flos ignis avolaſſet, ac deſiiſſet flamma. Quod imitatus *Lucretius* Lib. I.

--- *flammai fulſerunt flore coacto*,

Vult ergo Oraculum ignem, quo Numen indutum apparet, fulgentiorem eſſe flammâ.

In Sectionem II.

24 *Seipſum rapuit*] Hoc eſt, interprete Plethone, ἑαυτὸν τῶν ἄλλων πάντων ἐξαίρετον ἐποίησεν, *ſe ab omnibus ſubduxit & ſegregem fecit*, quod eſſentia ſupremæ illius Unitatis ſit planè ἀμέθεκτος *imparticipabilis*, ut toto Lib. II. Theologiæ ſuæ fuſè probat Proclus, qui poſt Parmenidem eam vocat TO EN, *quod neque eſt in ſe ipſo, neque in alio:* οὔτε ἐν αὐτῷ ἐστιν, οὔτε ἐν ἄλλῳ. Hanc eſſe Platonicorum mentem certò norunt qui eam expenderunt, licèt omnia eorum ratiocinia non aſſequamur; quòd ne ipſi quidem, ut fit, præ nimia ſubtilitate, ſatis ſcirent quid ſibi vellent.

25 *Proprium ignem*] Hîc πῦρ videtur deſignare vim producendi. Nam quemadmodum Sol περιλάμπει ignem ſuum veluti emittit, neque intra ſe continet: ita Deus ſummus inferiores Deos, quaſi radios, ex ſe emiſit, ſi Platonicis credimus. Hac enim comparatione utitur Plotinus *Ennead. V. Lib. I. Cap.* 6. Hîc igitur Deus vim creaturas producendi cohibuiſſe negatur.

26. *Ro-*

26 *Rotatur*] Verbum τροχάζειν hoc in loco videtur è figulina arte deſumptum, Deúſque ſub periti figuli imagine deſcribi.

28 *Quam primam &c.*] Hæc eſt Platonis ſententia, qui à primo Principio quicquam productum eſſe ἀμέσως negat, excepto ſecundo Principio; cùm pleræque Gentes id Principium, à quo mundus creatus eſt & regitur, primum exiſtimarent. Hanc ſententiam exponit *Numenius*, apud *Euſebium* Præp. Lib. XI. c. 18. ubi verba Philoſophi ita παραφράζει: ὦ, ἄνθρωποι, ὃν τοπάζετε ὑμεῖς Νοῦν, οὐκ ἐςὶ πρῶτος, ἀλλ' ἕτερος πρὸ τούτου Νοῦς πρεσβύτερος καὶ θειότερος: *O homines ea Mens prima non eſt quam conjicitis, ſed alia Mens ante hanc antiquior & divinior.* Hinc Proclus *Origenem* & alios vituperat, quòd exiſtimet ab Origene ἄῤῥητον illam Unitatis ſupremæ ὑπεροχὴν ſecundæ Menti tributam. Lib. II. Theol. c. 4. Vide & *Jamblich.* Sect VIII. c. 2.

30 *Multum enim ſolus.*] Ita citatur hoc Oraculum ab aliis, conjungendo hunc verſum cum 37.

--- πολὺ γὰρ μόνος ἐκ Πατρὸς ἀλκῆς
Δρεψάμενος νόου ἄνθος ἔχει τὸ νοεῖν πατρικὸν νοῦν.

31 *Mentis florem*] Ut *ignis flos* flamma dicitur, *vini flos* ejus odor: ita mentis flos erit facultas ſubtiliſſima cogitandi, aut quid ſimile. Vid. *Portum* in Lex. Dor. in voce ἄωτος.

32 *Opera intelligens enim &c.*] Exiſtimabant Platonici ſecundam Mentem omnium rerum exemplaria νοερὰ apud ſe efformare, quibus deinde ſimiles creaturas extra ſe ederet. Hinc eam ἰδέαν ἰδεῶν vocant. Vid. *Philonem* περὶ κοσμοποιΐας initio.

A ſe genita] Hoc Epitheton propriè Principio ſummo competit, nam ſecundum à primo genitum eſt. Sed cùm tribuitur ſecundo, videtur αὐτογένεθλος ſignificare Principium omnis productionis expers, reſpectu aliarum inferiorum

Naturarum, ut à Proclo Dii dicuntur αὐτοκίνητοι quod ſint ἀρχαὶ πάσης κινήσεως *principia omnis motûs*. Lib. I. c. 14. *Jamblichus* Sect. VIII. c. 2. Deum ſecundum, quo ſuperiorem, qui fuit ejus παράδειγμα, agnoſcit, vocat αὐτοπάτορα & αὐτογόνον, cujus appellationis hanc profert rationem: ἀπὸ γὰρ τοῦ ἑνὸς τούτου ὁ αὐταρκὴς θεὸς ἑαυτὸν ἐξέλαμψε, διὸ καὶ αὐτοπάτωρ καὶ αὐταρκής: *ab hoc uno Deus per ſe ſufficiens ſponte emicuit, unde ſui pater & ſibi ſufficiens dicitur*. Hinc intelligere licet quî fieri poſſit, ut quidam Veteres, Ariani dogmatis inſimulati nec immeritò, dicerent Λόγον eſſe αὐτόθεον, quod viros eruditos fefellit.

34 *Ut omnia maneant*] Videtur hoc velle Oraculum, ita omnia à Mente connexa eſſe & aptata inter ſe, ut ſe invicem conſervent & tueantur; ſed aliquid arcanius dicit verſu 35.

35 *Neque omnibus Patris contexta*] Quod poteſt unum in obſcuris hiſce placitis fieri, præſtabo; nempe, Lectorem ad *Jamblichum*, hac de re agentem de Myſt. Sect. VI. c. 7. amandabo. Docet quædam eſſe ἀπόῤῥητα μυστήρια quæ cuſtodiuntur à Dæmonibus, ne iis revelatis mundi compages diffluerct. Tantùm abeſt ut quid velit intelligam, ut ne ipſum quidem Jamblichum mentem ſuam potuiſſe perſpicuè exponere mihi perſuaſum ſit.

39 *Finis paternæ profunditatis*] Quia, ſcilicet, Pater ſolam Mentem immediatè produxit, & in producendo in ea ſubſtitit. Vid. not. ad ℣. 29. *Profunditas* autem dicitur Natura Patris ignota, ut quæ in profundo mari latent. *Valentiniani*, qui multa à Platonicis deſumpſerant, βυθὸν quoque inter Principia numerabant.

40 *Neque progreſſus eſt.*] Hoc verſu verba contineri *Damaſcii*, ex quo ſequens petitus eſt, non Oraculi, obſervavit T. *Gale* jam laudatus p. 301.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Obſerv. in *Jamblichum.* Cæterùm hic & tres ſequentes verſus videntur ad primum Principium pertinere, quod non progreſſus eſt in operando ultra Mentis productionem.

41 *In Adyto*] Significat Dei primi naturam omnibus ignotam eſſe, neque eum eam cuiquam communem feciſſe; ideóque ſilentio potiùs colendam, quàm temerè deſcribendam. Eundem magnifico verborum apparatu ita laudat Proclus Lib. II. c. 11. ὑμνήσωμεν αὐτὸν οὐχ ὅτι γῆν καὶ οὐρανὸν ὑπέστησεν λέγοντες· οὐδ' αὖ ὅτι ψυχὰς καὶ ζώων ἁπάντων γενέσεις, καὶ ταῦτα μὲν γὰρ, ἀλλ' ἐπ' ἐσχάτοις. πρὸ δὲ τούτων ὡς πᾶν μὲν τὸ νοητὸν τῶν θεῶν γένος, πᾶν δὲ τὸ νοερὸν ἐξέφηνε, πάντας δὲ τοὺς ὑπὲρ τὸν κόσμον, καὶ τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ θεοὺς ἅπαντας, καὶ ὡς θεός ἐστι θεῶν ἁπάντων, καὶ ἑνὰς ἑνάδων, καὶ ὡς ἀδυνάτων ἐπέκεινα τῶν πρώτων, καὶ ὡς πάσης ΣΙΓΗΣ ἀῤῥητότερον, καὶ ὡς πάσης ὑπάρξεως ἀγνωστότερον, ἅγιος ἐν ἁγίοις, τοῖς νοητοῖς ἐναποκεκρυμμένος θεοῖς: *laudemus eum, non dicentes ab eo cœlum & terram creata, aut animas & animalia producta, nam hæc quidem produxit, ſed inter ultima. Laudemus eum, quòd ante hæc omne Deorum intelligibilium, omne intellectualium genus, omnes ſupra mundum Deos, omnes in mundo creaverit; quippe qui eſt Deorum omnium Deus, Unitas Unitatum, ſupra prima impoſſibilia, omni ſilentio ineffabilior, omni exiſtentia ignotior, ſanctus in ſanctis, & ipſis intelligibilibus abſconditus Diis.*

44. *Symbola*] Intelligit Pletho ideas intelligibilium rerum animis noſtris inditas; ſed formas potiùs, vel differentias omnium ſpecierum intellexerim, hoc ſaltem in loco. Alioquin σύμβολα ſunt myſticæ imagines, vel myſtici ritus, tum apud Proclum, tum apud Jamblichum.

46 *Integra partitio*] Hoc eſt, qui integer remanſit, & tamen multiplices rerum ſpecies produxit. Nam Platonici vocant ſpecies μέρη & μερισμοὺς, & hæc

hæc cùm crederent ab indiviſibilibus Diis originem ducere, non mirum ſi ita loquantur, ut videantur ſibi contradicere. Vide Proclum Lib. VI. c. 2. & 3. & 6. & alibi.

47 *Senſum addit mundis*] Mundos animalia eſſe credebant, quòd Deos quoſdam quaſi eorum animas conciperent, ut oſtenſum in Chaldaïca doctrina. Hos autem Deos omnes proceſſiſſe putabant à Secundo & Tertio Principiis. Vid. Proclum Lib. I. c. 13. p. 37.

In Sectionem III.

50 N*On enim ſine intelligibili*] De conjunctione intima Mentis cum primo Principio, legendus *Plotinus. Enn. V.* Lib. I. c. 4. qui docet hæc συνυπάρχειν καὶ οὐκ ἀπολείπειν ἄλληλα, *coëxiſtere, neque ſe invicem relinquere*, & Mentem quidem totam occupatam eſſe ἐν τῷ νοεῖν τὸ Ὄν *in contemplando Ente.*

51 *Hæc quidem &c.*] Vid. Indicem in vocibus Νοερὸς & Νοητὸς.

52 *Alimentum*] Vid. Ind. Ibid. & Proclum Lib. IV. c. 16. ubi oſtendit τὸ μὲν τρέφειν νοητοῦ εἶναι τελειότητος, *alere eſſe perfectionis intelligibilis.*

55 *Profunditatem ſcitis*] Alii etiam pro ἴστε, habent ἴστε *ſitis.*

57 *Omnis Sectionis princeps eſt*] Omnes ſpecies produxit Natura aliqua intelligibilis, & ad hanc tanquam ad Principium illæ referuntur.

58 *Flore mentis*] Subtiliſſimâ intelligendi facultate, quæ vocatur *flamma mentis* ℣. 64. Proclus interpretatur ἀκρότητα τοῦ νοῦ. Lib. I. c. 3. Idem Lib. V. c. 33. Patrem vocat ἄνθος τοῦ ἀκλινοῦς τῆς ὅλων φυλακῆς *florem immutabilis cuſtodiæ univerſi.*

61 Eſt

61 *Eſt enim roboris*] Hic cùm eſſent manifeſti verſus inter ſe conjuncti ſenſu, & malè divulſi in lineas ad quas non pertinebant, eos meliùs diſtinguendos judicavimus, Stanleii notas ſequuti. Potuiſſet & 70 conjungi cum ſequente hoc modo: Ὄφρα μαθῇς τὸ νοητὸν ἐπεὶ νόυ ἔξω ὑπάρχει. Sed quia ℣. 53. hæc verba aliter citantur, intacta reliquimus.

81 *Sub duabus mentibus*] Sub prima & ſecunda Mente eſt Anima Mundi, unde Animæ omnes profluxerunt, ut paſſim docet Proclus.

82 *Opifex qui ipſe agens*] Hæc omnia de Anima mundi intelligenda quæ Mundum produxit, & rerum συνδέσμους, connexionem & Symmetriam, tuetur. *Crateres* Animarum fontes conjunguntur cum Anima, quod unà cum illa particulares Animas producant. Vid. Proclum Lib. V. c. 30. initio ubi περὶ τῆς ψυχῶν κράσεως, quæ fit ab Anima & à Cratere, ut hîc ℣. 86. Animam autem Mundi à Mente generatam fuiſſe docebit inter alios Plotinus ll.

83 *Qui primus ex Mente*] Eſt tertium Principium, quod Plato ψυχὴν κόσμου vocat in Timæo.

90 *Potentia*] Quamvis *Pſellus* Δύναμιν velit eſſe ſecundum Principium, & Νοῦν tertium, ut obſervatum à Stanleio Lib I. Sect. 2. c. 4. attamen Νοῦς à Plotino conſtanter dicitur ſecundum, & Ψυχὴ tertium; & tum ex antecedentibus, tum ex hoc verſu apparet Δύναμιν dici tertium & Νοῦν ſecundum, in hiſce Oraculis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

In Sectionem IV.

92 *Summitates*] Hîc ἀκρότητες eadem vocantur quæ πέρατα, hoc eſt, ſummæ quædam Naturæ, ex quibus omnes, juxta certos ordines, proceſſerunt, & in quibus tandem, ab infimis ad ſumma ſi aſcendas, enumerando Naturarum varios ordines, deſines. Paſſim ea voce utitur Proclus. Ita Cap. XVI. Lib. 4. τριὰς γάρ ἐστιν ἡ νοητὴ, inquit, τῶν νοερῶν ἀκρότης, *trias intelligibilis eſt ſummitas intellectualium.* Videntur eædem eſſe ἀκρότητες, de quibus Oraculum.

93 *Principale pratum*] Aut hæc ſunt è Platone petita, aut Plato ſua hinc petiit, quippe qui τὸ ἀληθείας πεδίον καὶ λειμῶνα *campum & pratum veritatis* in Phædro memoret. Quid ſit explicat Proclus Lib. IV. Cap. 12. & ſeqq. Atque hoc pacto id definit Cap. XV. *facultatem generatricem vitæ, & rationum omnigenarum, & comprehenſionem primariarum vitæ cauſarum, & varietatis & generationis ſpecierum cauſam.* Hinc apparet quare dicatur ἀρχικὸς hic αὐλῶν, cùm inter Principia ſit numerandus.

94 *Principia*] Hic intelligunt Oracula Principia νοερὰ, ſeu inferiora, quæ in contemplatione τῶν νοητῶν occupantur.

95 *Senſibilibus*] Intelligit Dæmonas, quos materiales creditos oſtendit *Stanleius* Lib. I. Sect. 2. c. 9. & 17. quod docet etiam Jamblichus Sect. I. c. 20. ubi tradit Dæmonas eſſe Deorum Miniſtros, in iis adminiſtrandis quæ ad materiam pertinent.

96 *Tranſvectrices*] Senſum hujus vocis ita expreſſit *Apuleius*, de Deo Socratis: *Græco nomine* Δαίμονας *nuncupant inter mortales cœlicoláſque* vectores, *hinc precum, illinc donorum.*

99 In-

99 *Indefeſſo*] Α'ντὶ τοῦ ἀκμάδι, quæ eſt vox nihili, ſcripſimus ἀκμῶτι *indefeſſo*, quod idem atque ἀκμῆτι & optimè convenit. Verbum ῥοιζέω; quod hic & verſu 109 uſurpatur, petitum à ſtridore venti.

100 *Ideas*] Plato ita loquitur de hiſce Ideis, ut illas videatur facere Naturas ſeorſim exiſtentes, non modò à ſubſtantiis individuis, ſed etiam à Deo ipſo, quam opinionem ei tribuit Ariſtoteles. Negant tamen hanc Magiſtri ſui fuiſſe mentem recentiores Platonici, qui fatentur quidem Ideas ſeorſim à ſubſtantiis, ſed eas à Deo ſeparatim exiſtere negant, ut obſervavit T. *Gale* ad Jamblichum pag. 299. Et Proclus quidem, poſtquàm primo in Parmenidem libro, protulit ex Orpheo & Oraculis quæ doctrinam de ideis confirment, addit de Peripateticis verba faciens; σμικρὰ Φροντιστέον τῶν σοφιστικῶν λόγων αὐτῶν, &c. σαφῶς γὰρ οἱ θεοὶ εἰρήκασι ὡς ἔννοιαι τοῦ Πατρός εἰσι, μένουσι γὰρ ἐν ταῖς νοήσεσι τοῦ Πατρὸς, καὶ οὕτως προέρχονται ἀπὸ τοῦ Πατρὸς πρὸς τὴν τοῦ κόσμου δημιουργίαν: *parum curandi ſunt eorum ſophiſtici ſermones, perſpicuè enim Dii dixerunt ideas eſſe cogitationes Patris, manent enim in intellectu Patris, & ſic progrediuntur à Patre ad Mundi creationem.* Verùm, licèt negare nolim hanc fortè fuiſſe Platonis mentem, attamen non ita facilè crediderim Proclo, aliíſque ejus recentioribus diſcipulis; qui non tam quærunt, quid Plato cenſuerit, quàm quid ſentire debuerit, ut rationi conſentanea loqueretur, & quaſi indubitatum aſſumunt, ita ejus exponendam mentem, ut à veritate non recedat. Sed & hoc vitium eſt plerorumque aliorum Interpretum.

117 *Iynges*] Pletho interpretatur τὰ νοητὰ εἴδη, *intelligibiles ſpecies*: Pſellus δυνάμεις τινὰς μετὰ τὸν πατρικὸν βυθὸν, *potentias quaſdam poſt paternam pro-*

funditatem tribus Triadibus conſtantes, ſanè quod additur νοέουσι videtur oſtendere hic agi de Naturis quibuſdam peculiari ὑπάρξει donatis.

In Sectionem V.

120 IMplacabilia fulmina.] Ita etiam videntur dici quædam Naturæ, ſeu quidam Dii, de quibus vid. Lib. I. Sect. II. c. 6.

Sinus] Videntur hac voce deſignari quædam divinæ Hypoſtaſes, quæ vim Creatoris excipiant. Proclus Lib. V. c. 23. dicit à Creatore ζωογόνους κόλπους τὴν ὑπόστασιν λαχεῖν *vitæ productores ſinus exiſtentiam accepiſſe.*

121 *Hecatæ*] Vide Indicem in hac voce.

124 *Cuſtodiendas*] Hoc velle videtur Oraculum, ἀκρότητας, ſeu Naturas præſtantes, quæ in unoquoque genere ſummæ ſunt, eſſe ignea veluti procellâ veſtitas, quâ inferiores Naturas ſubmoveant. Ad hoc Oraculum reſpicit Proclus Theol. Plat. Lib. V. cap. 34. ubi hæc verba occurrunt: ὡς γὰρ τὰ λόγια πρηστηρίῳ φρουρᾷ περιέχεσθαί φασι τὴν δημιουργικὴν τάξιν, οὕτω δὴ καὶ ὁ Πλάτων φυλακὰς αὐτῇ περιεστάναι φησὶ τὴν ἐξῃρημένην αὐτοῦ τῶν δευτέρων ἁπάντων ἀκρότητα φρουρούσας ἀκλίτως: *ut Oracula dicunt rerum opificem ordinem, proceſſoſo præſidio cingi: ſic etiam Plato ait cuſtodias ipſum circumſiſtere, quæ indeclinabiliter ſummitatem ipſius omnibus ſecundis naturis exemptam cuſtodiunt.* Cuſtodia, de qua hîc ſermo eſt, videtur eſſe conſervatio naturarum omnium, juxta ſpecies ſuas, cum omnibus, quibus præditæ ſunt, proprietatibus.

125 *Synochibus*] *Synoches* videntur eſſe Numina quæ cœlis, quibus inferiora *continentur* συνέχονται, præ-

præſunt. Proclus Theol. Lib. IV. c. 16. animas quæ ſunt ἐπὶ τῷ τοῦ οὐρανοῦ νώτῳ ſupra cœli dorſum ait eſſe exemptas primo Synochum, deinde addit: Πάντα γὰρ συνέχων τῇ ἑαυτοῦ μιᾷ τῆς ὑπάρξεως ἀκρότητι, κατὰ τὸ λόγιον αὐτὸς πᾶς ἔξω ὑπάρχει: *omnia continens unicâ exiſtentiæ, juxta Oraculum, ſummitate, ipſe totus extra eſt.* Reſpicit, ut videtur, ad aliquodOraculum, quod non extat; nam erravit *Portus*, qui λόγιον vertit *celebre dictum.* Paulò poſt, duos alios Synoches, ſecundum & tertium conſtituit, de quibus poterit conſuli. Idem. Lib. I. c. 13. ex motu cœlorum probat eos ψυχὰς ἡγεμονούσας habere.

126 *Suſtentatores inflexos*] Hi Anoches videntur iidem eſſe ac Synoches. Auctor eſt Pſellus eos vocari à Chaldæis κοσμαγώγους, quod Mundum regant. Eoſdem ἄρχοντας & κοσμοκράτορας vocat *Jamblichus* Sect. II. c. 3. ad quem vide T. Gale.

134 *Teletarchæ*] Plato animas, quæ in Deorum ſedem admittuntur, τελεῖσθαι ait τὴν τῶν τελετῶν μακαριωτάτην, *initiari beatiſſimo omnium ſacro:* ideóque Deos qui Teletis hiſce præſunt, earúmque auctores ſunt putat Proclus, cum bona Platonis venia, *Teletarchas* vocari poſſe, licèt ſummus ille Magiſter eâ voce uſus non eſſet. *Lib. IV. c. 16. Theol.*

In Sectionem VI.

145 QUod] Hoc ὅτι non pertinet ad verſum, ſed ad Scriptorem qui eum citavit. Hîc autem voce πῦρ ſubſtantiam ſpiritualem intelligunt & *Pletho* & *Pſellus*; ac ſanè in hiſce Oraculis ſpiritualis natura paſſim ignea dicitur.

163 Ne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

163 *Ne Naturam inſpicias*] Legendum eſt enim φύσιν non φύσεως, ita enim legit Proclus Lib. V. c. 33. p. 317. & dicit vocibus φύσις & εἱμαρμένη intelligi Creatorem, ſeu Secundam Hypoſtaſin; ſed non docet quare eam inſpici vetent Oracula.

In Sectionem VII.

164 I*Pſe operans*] Hac voce videntur uti Oracula, quòd ſecunda Hypoſtaſis, juxta ea, fecerit ipſa immediatè mundum; prima verò non αὐτουργῶν, ſed agens per ſecundam. Hoc verbo eodem ſenſu uti Proclum in Theologia obſervavi, licèt memoria locum non ſuppeditet.

In Sectionem VIII.

182 S*Eptem*] Vid. Stanl. Lib. I. Sect. 2. c. 12. & ſeqq.

Firmamenta] Στερεώματα. Videntur Chaldæi uſi eſſe voce רקיע *rakia*, quæ ita à LXX. Intt. vertitur, & hoc poteſt eſſe indicium hæc Chaldaicè ſcripta, quale poſtea proferemus. Cæterùm cœlos, ſeu mundos dici στερεώματα crediderim, non quòd Chaldæi eos ſolidos eſſe exiſtimarent, ſed quòd στερεῶσι *firment*, hoc eſt, conſtringant & impediant quominus diffluant ea quæ ambiunt. Eadem de cauſa Dii horum præſides & Συνοχεῖς, & Ἀνοχεῖς ἀκαμπεῖς, dicuntur. Proclus certè Lib. IV. c. 16. cœlum dicit συνεκτικὸν εἶναι τῶν ὑπ' αὐτοῦ πάντων, καὶ τῆς συνεχείας αἴτιον, *continere omnia*

ia quæ ſunt ſub ſe , & cauſam eſſe cur continuæ int.

183 *Cælum*] Sequentes verſus valde ſunt luxa-i & repetitionibus inquinati ; ſed reſtitui vix ueant, cùm fortè meliores non extent apud eos, x quibus à Patricio hauſti ſunt.

190. *Fixione.*] Si bene vertit Patricius, legen-dum hîc & verſ. 193. πήξει, nam πῆξαι non dicitur. ed an verba ſint rectè exſcripta dubito.

201 *Ætheris cantus*] Dubium eſt an Chaldæi cantum quendam verum, qui audiri poſſet, à cœ-is, circumvolutionibus ſuis, editum eſſe ; an ve-ò Symmetriam tantùm eorum admirabilem ſe credere, hiſce, ſimilibuſque vocibus, ſignifica-int. Vid. ℣. 257. ubi Harmonia metaphoricè ſu-mitur, quam ſignificationem hîc prætulerim. Con-ule & Proclum in Theol. Lib. V. c. 36.

In Sectionem IX.

214 ET *fontanum alium*] Platonici duas dura-tionis ſpecies eſſe dicebant, quarum al-tera vocatur αἰὼν *æternitas*, quæ ἐν ἑνὶ μένει, ut loquitur Plato in Timæo, hoc eſt, ſucceſſione caret ; altera propriè χρόνος *tempus*, quod eſt alterius εἰκὼν κινητὴ *imago mobilis*, quia cum ſuc-ceſſione elabitur. Vid. Proclum. Lib. III. cap. 16. Æternitas videtur hic vocari πηγαῖος χρόνος *fon-tanum tempus*, quia eſt ita propriè dicti παρά-δειγμα.

In

In Sectionem X.

215 O*Portet te feſtinare &c.*] Vid. Sect. 2. Lib. I. c. 10. Ad hunc verſum alludere videtur Jamblichus Sect. II. Cap. 6. ubi dicit à Dæmonibus corpus gravari, morbíſque affligi, mentem ad materiam trahi, τοὺς δ' ἐπὶ τὸ πῦρ σπεύδοντας κατέχεσθαι περὶ τὸν τῇδε τόπον, *eoſque qui feſtinant ad ignem retineri circa huncce locum.*

216 *Multam induta mentem*] Crediderim potiùs hîc legendum ψυχὴν πολλὴν ἑσσαμένη νοῦς, ſi verſus hoc pateretur, *animam multam induta mens*, nam ſupra ℣. 152. & infra 220. νοῦς dicitur eſſe ἐν ψυχῇ, & apud hos Scriptores id quod in nobis ratiocinatur νοῦς ut plurimum ſignificat.

218 *Symbola*] Pletho & Pſellus interpretantur νοητῶν εἰδῶν εἰκόνας *imagines intelligibilium ſpecierum*, aut eſſentiam ipſam Mentium, quâ ab aliis differunt. Pſellus, in libello de Dæmonibus, dicit Euchitas quodam unguento Magico, quod deſcribit, conatos eſſe expellere animo θεῖα σύμβολα, quæ dicit animis noſtris non aliter inhærentia, quàm Sigillum aliquod regium in ædibus, Dæmonibus terrori eſſe. Sed quid ſint iſta Symbola non docet.

224 *Cùm non poſſent*] Legendum μὴ δυναμένων ut referatur ad vocem σωμάτων, quod ſenſus manifeſtò requirit, non δυναμένους, ut legit Patricius.

227 *A quibus deſcendentibus*] Dona varia deſcendentium Deorum memorat Jamblichus Sect. Cap. 2. VI.

230 *Parcæ fatalis*] Plato in Timæo eſſentiam men-

mentis ait eſſe εἱμαρμένης ἐπέκεινα *ultra fatum* & ſimilia affirmat Jamblichus. Sect. 8. Cap. VII.

231 *Animam redeuntem*] Reſtitutionem hanc animæ & reditum in priſcas ſedes vocant Platonici ἀποκατάστασιν, & ἀπόλυσιν τῆς ψυχῆς. Vid. Jamblich. Sect I. C. 10.

232 *Ut numerum impleat*] Videntur crediſſe Platonici, unâ animâ aſcendente, aliam demitti, ut certus numerus animarum hìc verſantium ſemper eſſet.

237 *Mithi*] Ita ſcribimus, non *Miti* μίτυ, eſt enim pura puta vox Chaldaïca, quæ mortem ſignificat. Chaldæi מיתא *mitha* mortem vocant, atque Oraculorum Interpres eam vocem immutatam, niſi quòd terminationem Græcam ei addidit, ſervavit. Vocabula κρατερὴ ἀνάγκη apud Græcos Poëtas paſſim morti conjunguntur, & in hiſce Oraculis ℣. 253. δεινὴ ἀνάγκη mortem denotat. Cæterùm notum eſt Chaldæos crediſſe per mortem homines ad ſuperiora redire, quod ſequentibus verbis hìc deſcribitur.

240 *Ne deorſum pronus ſis*] Hi verſus extant apud Syneſium *de inſomniis*, & cùm contineant eundem ſenſum qui exprimitur verſſ. 51, 52, & 53. haud eſt abſimile vero eandem ſententiam Chaldaïcam ab Interpretibus Græcis fuiſſe vario modo expreſſam. Monet Oraculum homines debere ad ſuperiora loca mente tendere, & id facere quod ad ea loca aſſequenda requiritur, ne detrudantur in inferiora. Deſcribuntur autem Inferi infra terram, quæ fuit etiam opinio non Græcorum modò, ſed etiam Judæorum, circa Chriſti tempora, ut docebit *Joſephus* Ant. Jud. Lib. XVIII, c. 3. Videtur tamen hoc fuiſſe memorandum inter inter Græcos & Chaldæos diſcrimen, quòd Chaldæi locum beatitudinis non infrà collocarent, ut Græci, ſed ſupra mundum.

Hinc

Hinc infra terram nihil præter horrorem & tenebras eſſe intelligunt, ut apparet ex hiſce verſibus.

243 *Idolis gaudens*] Εἴδωλα καμόντων idem eſſe apud Homerum ac *Umbras mortuorum* ſatis notum eſt. Credebant Græci Animabus ſupereſſe corpus tenue, quod referret priſtinum, ſeu eſſet ejus εἴδωλον *imago*. Chaldæi etiam exiſtimabant Menti adeſſe ſemper corporeum ὄχημα vehiculum, quod eorum Philoſophiæ Græci Interpp. eodem appellarunt nomine. Videntur Judæi & Chriſtiani Scriptores, qui Numina Ethnicorum nomine εἰδώλων affecerunt, non tantùm reſpexiſſe eorum imagines, ſed eâ etiam appellatione uſos, quòd Ethnici εἰδώλοις νεκύων, qualia erant pleraque ficta Numina, ſacra facerent. Hinc videtur etiam Paulus 1 Cor. VIII, ℣. 4. dixiſſe εἴδωλον eſſε οὐδὲν *idolum* eſſe *nihil*, hoc eſt, evanidam umbram. Philo Lib. de Monarchia. p. 628. Ed. Genev. ait divitias dici εἴδωλα σκιαῖς ἐοικότα καὶ φάσμασιν οὐδενὸς ἠρτημένα ὀχυροῦ καὶ βεβαίου, *idola umbris ſimilia, & ſpectris quæ nihil habent ſolidi neque firmi.*

247 *Paradiſum*] Notum eſt hanc vocem eſſe Perſicam, quâ ſignificatur locus arboribus conſitus. Inde metaphoricè dictus eſt locus, ubi animæ beatæ morantur, qui à Poëtis Græcis & Romanis deſcribitur etiam inſtar Paradiſi:

—— amœna vireta
Fortunatorum nemorum, ſedéſque beatæ.

Fortè antiquiſſimi Græci ſub imaginibus, deſumptis ex iis quæ maximè hac in vita nobis placent, deſcripſerunt beatitudinem futuram; non quòd eam talem putarent, ſed quòd nonniſi notis coloribus ignota pingere nobis liceat. Saltem Chaldæi Paradiſum propriè dictum non intellexerunt, quippe qui ſedes beatas ſupra omnes mun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

mundos collocarent. Hinc Pletho interpretatur *ἀμφιφαῆ τὸν ψυχῆς χῶρον undequaque ſplendentem animæ locum*, & Pſellus *πάντα τὸν περὶ Πατέρα χορὸν τῶν θείων δυνάμεων, καὶ τὰ ἐμπύρια κάλλη τῶν δημιουργικῶν πηγῶν, omnem chorum divinarum Potentiarum qui eſt circa Patrem, & igneas pulcritudines Creatorum fontium.*

248. *Animæ canalem*] Hoc eſt, quære unde Mens tua venerit, ut, poſtquàm ſervierit corpori per aliquod tempus, eò rurſus contendat unde venit. Pſellus & Pletho aiunt *ἀνάστασιν* de qua verſ. 250. ope rituum quorundam procurari creditam à Chaldæis; & ſimilia apud Jamblichum occurrunt. Vid. Lib. I. ſ. 2. c. 29.

250. *Sacro Sermoni &c.*] Pletho intelligit precibus eſſe conjungendam *operam*, hoc eſt, *τὴν τελετὴν ſacros ritus*. Suſpicor hoc in loco eſſe aliquot verba corrupta, & reſpici potiùs unionem Mentis cum *Ratione æterna*, de qua Jamblichus Sect. x. c. 6. ubi Mentem *ἐκτὸς πάσης ὕλης extra omnem materiam*, ope Theürgiæ *μόνῳ τῷ ἀιδίῳ λόγῳ συνενωμένην, cum Sola æterna Ratione unitam* deſcribit.

252. *Septemvios gradus*] Pletho hîc reſpici fatum quod pendet à ſeptem Planetis, & cui ſubjectum eſt corpus, atque hoc deſignari voce *terra*, monerſque homines ne nimiùm corporea curent, putat. Crediderim deſignari potiùs Tartara, quæ ab hominibus vitari vult Oraculum, ita ſe gerendo, ut eos ſe gerere oportet qui ad *ἀμφιφαῆ* locum pervenire cupiunt. Numerus *ſeptenarius* graduum, per quos illuc deſcendi dicebant, ſumitur pro quolibet alio, ut paſſim fit apud Orientales, qui *ſepties* pro *multoties* dicunt.

259. *Corpus ſervabis*] Quid intelligat Oraculum, per ſalutem corporis, ſatis apparet ex verſ. ſequente. Vid. Stanleium Lib. 1. ſ. 2. c. x. ubi ver-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

ba Pſelli, quibus hoc Oraculum exponitur.

260. *Pars eſt*] Poteſt hîc obiter obſervari phraſis orientalis. Vid. Act. VIII. 21.

261. *Infictæ animæ*] Hoc eſt, interprete Pſello, *figurâ carenti*. Idem *igneas habenas tendere*, divinis attentum eſſe exponit.

267. *Spes te nutriat*] Hoc ex verſu videtur locutiones, quibus utitur Jamblichus Sect. 2. c. VI. mutuatus eſſe, ubi dicit *conſpectum Animarum purarum* καὶ ἐν ἀγγέλων τάξει ἱδρυμένων *in angelorum ordine collocatarum, ſalutiferum eſſe & reductorium, ſpem ſacram oſtendere* ἐπ ἐλπίδι ἱερᾷ ἐμφαίνεσθαι, *& dare bona quorum ſpem faciunt.*

268. *Non admittit &c;*] Hoc eſt, non probat, non grata ſunt ei animæ deſideria, priuſquàm oblita fuerit terrenorum. Sequentia vocabula clarè exponere fortè ne ii quidem, qui ea excogitaverunt, poſſent.

270. *Synthematis*] Hæc vox *teſſeram* ſignificat, videtúrque idem eſſe ac Symbolum; hoc eſt, ritum aliquem ſacrum, vel evocationem aliquam, certis verbis, iiſque myſticis, conceptam deſignare. Vid. Jamblich. Sect. I. C. XII. & XXI.

271. *His quidem &c.*] Hi duo verſus laudantur à *Syneſio* Lib. *de Inſomniis.*

274. *Neque materiæ quiſquilias*] Pletho, & Pſellus hunc & ſequentem verſum, exponunt de corpore, cui ante fatum valedici nolebant Chaldæi, uti nec Platonici.

275. *Ne educas*] Eſt hîc aliquid corruptum, ut & apud *Plotinum*, ubi hæc verba extant, *Ennead I. Lib.* 9. initio. *Ficinus* ſenſum Plotini ne paraphraſi quidem ſatis audaci expreſſit.

276. *Vi corpus relinquentium*] Nempe, vi alienâ, nam ſibi vim inferre vetabant Platonici poſt Chaldæos, ut apparet ex antecedentibus verſibus. Hoc autem dici putat Pſellus quòd Mens quæ cor-

pus

pus cum dolore deſerit vitam abominetur, & ad ſuperiora libens revolet.

277. *Faciles ſolutu ſunt.* Vocem εὔλυτος Pletho & Pſellus interpretantur *liberas*, nec ab alia Potentia coërcitas.

278. *In ilibus Hecates*] Pletho legit κοίτης & interpretatur *ſedem animæ*, & ſenſum invenit neſcio quem. Nempe, qui hîc ingenium exercere voluerit nunquam expoſitione carebit, ſed nihil debet huc afferri, quod non auctoritate aliqua priſca, eáque perſpicua nitatur, alioqui pro Chaldæorum doctrina noſtram Lectori propinabimus. Pſellus legit *Hecates*. Vid. Indicem in ea voce.

281. *Neque ingentes menſuras*] Hic verſus & ſequentes ad 288. planè ſunt oppoſiti doctrinæ Chaldæorum Genethliacorum; ſed conſentanei iis quæ Lucretius de Babyloniis, qui *Aſtrologorum artem convincere tendebant*; & Strabo de iis Babyloniæ Sapientibus, qui Genethliacos damnabant, produnt.

288. *Ætherea avium ala*] Hic verſus & quatuor ſequentes, contra auſpicia & ſacrificia, ab aliquo Sapientum genere, à vulgaribus opinionibus alieno, manaſſe videntur. Atque hos quidem cùm primùm expendere cœpi, pænè ſuſpicabar ab aliquo Chriſtiano profectos, propter id quod habetur Pſ. 1. de Sacrificiis, unde videri poſſit deſumptum initium verſûs 289. *Nec ſacrificia nec viſcera curo.* Sed cùm antecedentes verſus, qui omnino ex eadem vena fluxerunt, non ſint Chriſtiani, neque hos Chriſtiani eſſe puto. Deinde videtur hîc eſſe mendum. Eſt autem ſimilis huic ſententiæ Oracul. Sybill. Lib. III. p. 360. Ed. Amſtel. nuperæ.

289. *Nec ſacrificia nec viſcera curo*] Pro τ' ὄθομαι Pſellus habet τε τομαὶ, *Et ſacrificiorum viſcerúmque diſſectiones, hæc omnia ludibria ſunt.* Quæ le-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

ctio ſi recta eſt, ut mihi quidem videtur, Oracula hîc aruſpicinam rejiciunt, ut in præcedenti verſu auguria. Ac ſanè potuere eſſe ex Babyloniis Sapientibus nonnulli, qui hæc omnia repudiarent, ut oſtendimus ad ℣. 281. vix ulli qui omnia damnarent ſacrificia, cùm toto Oriente ſemper omnes populi ſacrificiis deditiſſimi fuerint. Hac de ratione Pſelli lectionem Syneſianæ, quam ſequutus eſt Patricius, prætulerim.

293. *Tuum enim vas*] Pletho corpus mortale, quod vermes rodent, interpretatur; Pſellus verò *vas* κρᾶμα *diſpoſitionem ex temperamento ortam*, *feras* Dæmones terreſtres eſſe vult.

294. *Deflet*] Legit ita Pſellus, at alii pro κατοδύρεται habent κατώρυκται *ſepultus eſt*, quod ſenſu caret. Pſellus vult ſignificari veluti mugitus inferorum malos, eorúmque liberos poſcentium.

300. *Convolutum*] Cùm agatur de apparitionibus divinis, hoc verſu & duobus antecedentibus, videntur Oracula monere quâ formâ Dii appareant. Conferri hæc poſſunt cum viſione Ezechielis C. I. qui ignis *convoluti* etiam meminit. Videndus hac de re Jamblichus Sect. 2. Capp. III. & IV.

205. *Leonem*] Hæc verba videntur corrupta, nec tamen ſenſum Pſellus illis deeſſe credidit. Putat Oraculum dicere ſi inter ſacra, λεοντέχου (hoc nomen eſſe Chaldaïcum ait ſigni Zodiaci, quod vùlgò *Leo* dicitur) nomen protuliſſet quis, eum nihil viſurum præter Leonem. Alii legunt πάντα λέγοντα, & ſenſum etiam inveniunt; nec mirum, ubi pro arbitrio fingitur. Sequentia ſuadent legendum hîc φλέγοντα *ardentia*.

306. *Neque enim cæleſtis*] Jamblichus Sect. 2. c. 4. docet ſplendidiſſimas eas eſſe apparitiones, & tantam fulgere lucem, ut aliquando totum cœlum abſcondat, neque Sol, neque Luna, neque Terra

ſtare

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

ſtare ampliùs poſſint; quæ deſcriptio optimè cum hoc Oraculo convenit.

309 *Ne naturæ*] Pletho voce Naturæ *Deum* intelligit, cujus verba allata ſunt à Stanleio Lib. I. ſ. 2. c. 30. *Facultates* rerum exponit Pſellus. Ἄγαλμα autem dicitur phaſma Dei, Angeli, Archangeli &c. à Jamblicho, licèt figura id velit carere.

311 *Quando animas mulcentes*] Malos Dæmonas notat, qui avertunt mentem à Sacris, ne per teletas purior facta ad ſuperiora tendat.

313 *Verum corpus*] Alii pro σῶμα legunt σῆμα, & interpretantur falſa ſigna à Dæmonibus oſtendi. Inter eos Pſellus.

314 *Hecaticum turbinem*] Vid. Lib. 1. S. 2. c. XXIX. & Indicem noſtrum.

315 *Nomina barbara* &c.] Vid. ll. & Indicem in voce *Nomina*.

319 *Per profunda mundi*] Videtur contrarium dicere Jamblichus, qui affirmat Sect. 2. c. IV. ignem Deorum eſſe individuum, ἄτομον, nam σκιρτηδὸν, *ſaltuatim*, diviſionem aliquam notat. Sed ex metaphoricis vocibus vix quicquam certi elicere licet, nec me intelligere fateor quæ ſequuntur apud eundem Scriptorem, quæ tamen ad hoc Oraculum alludere videntur: πληροῖ τὰ ὅλα βάθη τοῦ κόσμου πυρίως ἀλλ᾽ οὐ περικοσμίως. Mendoſa exiſtimo, ſed quæ ſine MSS. ope ſanari nequeant.

321 *Quando conſpexeris*] Hunc verſum & ſequens Hemiſtichium, quod apud Pſellum occurrebat, hîc addidimus. Plura Oracula hîc illic ſparſa, apud *Proclum* præſertim, poſſent inveniri. Hoc aliud agenti occurrit Theolog. Lib. V. c. 35.

Καὶ γὰρ δὴ πάντευχος ἐνόπλιος εἴκε θεῆφι

Etenim omnibus armis inſtructa ſimilis eſt Deæ.

Ejus ſcripta in Platonem potiſſimùm eſſent legenda, eâ ſolâ de cauſâ, ut excerperentur meliùs Oracula, quàm factum à Patricio. Interea dum hoc aliquis præſtet, erimus hoc Catone contenti. Cæterùm quid videatur eſſe *Mnizurin*, in Indice expoſuimus.

FINIS.

IN-

INDEX
PHILOLOGICUS

Quo Stanleii Opus illuſtratur, emendatur, ac ſuppletur.

A.

ABrahami *cum Sabæis diſputatio. Lib.* 3. *c. II.*

ADA *Babyloniorum Dea*, L. I. S. 2. c. XXXVI. *Eadem eſt ac* חדא chada, *unde fortè natum in Oraculis nomen* Hecates, *Vide* Hecate.

Adad *Aſſyrius Deus.* L. I. S. 2. c. XXXV.

ADONIS *Aſſyrius Deus.* L. I. S. 2. c. XXXV. *vel potiùs Ægyptius. Vide* expoſitionem Hiſtoricam Fabulæ Adonidis, *initio Tom. III.* Bibliothecæ Univerſ.

ÆGYPTII *aſſimilabant Solem Regi & dextro oculo, Reginæ & ſiniſtro oculo Lunam, lictoribus autem & ſatellitibus quinque reliquos Planetas, aſtra denique non errantia populo, ut docet* Sextus Empiricus *contra Mathematicos*, p. 114. Ed. Genev. *Hinc illuſtratur quod ex eo habetur* L. I. c. XVIII. S. 2. *Inde videtur nata Hebraica phraſis quæ occurrit* Gen. I, 16. *etſi non conſtat an Hebræi aſtris mentes ineſſe crediderint. At Linguam Cananæam, quæ vulgò Hebraïca dicitur, non invenerunt, ſed didicerunt apud Paleſtinos. Si credimus tamen Origeni de Prece* §. 24. *non Chaldæi modò aut Platonici Mentes Stellis tribuebant ſed etiam Hebræi, unde Pſaltes.* Pſ. CXLVII, 3. *hortatur Solem & Lunam ad laudandum Deum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Ipſe Origenes iis attribuit τὸ ἐφ' ἡμῖν, *non minùs ac Homerus hiſce verbis, quæ Apollini, Menti Solis, tribuit:* δύσομαι εἰς ἀΐδαο καὶ ἐν νεκύεσσι φαείνω, occidam in inferos, & mortuis ſplendebo; *quibus in verbis, ut obſervat Scriptor vitæ Homeri, largitur Soli* κίνησιν αὐτοπροαίρετον, motum voluntarium. *Certè ut qui Mentes Aſtris tribuerunt dixerunt quod ipſis non conſtitit, ita hodie negantes non minùs ignota loquuntur.*

AER *ab Aſſyriis cultus* L. I. S. 2. c. XXXVI. XXXIX. *Videtur hoc Aſſyriis tributum, quòd Perſæ negarent Deos eſſe humanæ formæ, ſtatuis carerent, ac ſub dio quaſi aëri ſacra facerent,* (*Vid. vocem* Cœlum) *unde Græci collegerunt ab iis aërem coli. Idem erga Judæos commiſerunt, à quibus nubes & cælum, ſimili de ratione, adorari crediderunt. Vide Seldenum de D. S.* Synt. 2. Cap. ultimo.

Ætherei mundi quales, juxta Chaldæos. L. I. S. 2. c. XIV.

Æviternæ res, juxta Chaldæos L. I. S. 2. c. III. & IV. & ſeqq.

Ali & alere *quid in ſpiritualibus naturis.* ad vers 52. Or.

Alilath. *Aſſyria Dea* L. I. S. 2. c. XXXVII. *Vid. Selden. de* D. S. Synt. 2. c. II.

Altaria non fuiſſe apud Perſas. L. 2. c. VIII. *Vid.* Statuæ.

Amilicti, *qui apud Chaldæos.* L. I. S. 2. c. VI.

ΑΝΑΓΩΓΟΣ *dicebatur Dæmon, qui credebatur Mentem ex corpore* ἀνάγειν ad ſuperiora ducere, *de quo Stanleius* L. I. S. 2. c. IX. *quaſi ex* Oraculis Zoroaſtris, *quæ tamen nihil hujuſmodi habent. Fuit nihilominus doctrina Orientalium, ſi Platonicis credimus.* Jamblichus Sect. VIII. c. 8. *ait, ubi agitur de Diis, doceri* τίνες τέ εἰσιν ἀναγωγοὶ, καὶ κατὰ ποίας αὐτῶν δυνάμεις qui ſint Dii reducto-

ductores, juxta quas ipſorum potentias & quomodo fatum ſolvant, *hoc eſt, ut apparet ex toto Capite, quâ ratione animas corpore liberent. Oſtendere nititur quî Dii, qui demittunt animas in corpora, poſſint ſine mutatione eas rurſus è corporibus educere; atque inter alia hoc habet :* ἀπὸ τῆς πρώτης καθόδου ἐπὶ τούτῳ κατέπεμψεν ὁ Θεὸς τὰς ψυχὰς, ἵνα πάλιν εἰς αὐτὸν ἐπανέλθωσιν· οὔτε οὖν μεταβολή τις γίνεται διὰ τῆς τοιαύτης ἀναγωγῆς, οὔτε μάχονται αἱ κάθοδοι τῶν ψυχῶν καὶ αἱ ἄνοδοι: à primo deſcenſu propterea demiſit Deus animas, ut rurſus in ipſum revertantur; neque igitur mutatio aliqua fit, per ejuſmodi reductionem, neque pugnant deſcenſus & aſcenſus animarum. *De aſcenſu & Dæmone* ψυχοπομπῷ *legi etiam poteſt* Plato *in* Phædone, & Huetius in Origenianis, *ubi non Origenem modò, ſed & veteres Judæos & Chriſtianos ſimilia ſenſiſſe oſtendit. Proclus Theol.* Lib. VI. c. 22. conſtituit Triadem unam ζωογονικῶν Θεῶν *Deorum qui animas in corpora demittunt, eóſque* Cererem, Junonem & Dianam *vocat: alteram* ἀναγωγικῶν reductoriorum, *quæ* Mercurio, Venere, & Apolline *conſtat; qua in re obſervandum eum, more Platonico, Chaldaïcis Diis nomina Græca imponere.*

Angeli, *quo ordine à Chaldæis collocati.* L. I. S. 2. c. IX.

ANIMA *hoſtiæ ſola à Diis, juxta Perſas, petebatur.* L. 2. c. VIII. *Dubium autem eſt an voce* anima *intellexerint vitam, an ſanguinem. Hoc crediderim potiùs, quòd ſanguis eo in loco remaneret, ubi ſacra fecerant; neque enim Herodotus aut Strabo ablatum dicunt, & Strabo etiam, ſi fonti ſacra facerent, in ſcrobem effuſum teſtatur.* L. XV. p. 504. Ed. Gen. *Sic etiam apud Hebræos Sanguis* anima *dicitur, & in honorem Dei totus effundebatur.* Gen. IX, 4. Levit. XVII, 14.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Anima mundi, *cum* Cratere *animarum ſingularum procreatrix.* ad Orac. vers 82. Vid. Potentia.
Animæ reſtitutio. ad Or. vers 231.
Animi, *qui & unde*, *juxta Chaldæos.* L. I. S. 2. c. X. *quæ eorum conditiones.* Ibid.
Animorum fons. Lib. I. S. 2. c. VII. *Sic vocabant Platonici aut Numen peculiari* ὑποστάσ. *præditum*, *aut divinam aliquam potentiam inhærentem ſummo Numini* (*neque enim ſatis diſtinctè loquuntur*) *cujus erat animas producere. Hanc potentiam interdum* Craterem *vocant* : συναπογεννᾷ τῷ Δημιουργῷ, *inquit Proclus*, τὰς ψυχὰς ὁ πολυύμνητος κρατὴρ, gignit, unà cum Deo creatore, animas laudatiſſimus Crater. Theol. Lib. V. c. 30.
Ἅπαξ ἐπέκεινα ſemel ulterior, *juxta Chaldæos quis.* L. I. S. 2. c. VI.
Apoteleſmatum diſcrimen. L. I. S. 2. c. XXII.
Aquæ Sacra apud Perſas. Lib. 2. c. IX.
Arabes *ab antiquis temporibus eruditi.* L. 3. c. II.
Arabia, *quàm latè pateat hoc nomen.* Lib. 3. Prooem.
ARABIA *videtur dicta* ἀπὸ τοῦ ערב ereb, mixtura, *propter varias gentes quæ illuc confluxerant*; *unde non ſatis mihi conſtat quare nolit Arabes propriè dici Nabathæos Petræ incolas Stanleïus* Lib. 3. *Vid. ſpecimen Hiſt. Arabum*, Pocockii. *ſub initium.*
Aras Vett. Perſis non fuiſſe L. 2. c. VIII.
ARIMANES *dicitur apud Perſas Principium malum*, *ut* Oromazes *bonum.* L. 2. c. VI. *Arimanes autem forte compoſitum ex vocibus* ערי Ari, *hoſtis &* מאן man *vas*, *quod Metaphoricè ſumi queat pro homine*, *vel hominis corpore*, *ut ſumitur apud Paulum* 1. Theſſ. IV, 4. *Vel ſi quis malit hanc unam eſſe vocem*, *eam poteſt deducere à* ערים Arim, aſtutus, *quæ*, *ſi in fine Arabico more* *nun-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

nunnetur, *efferri poterit* Ariman, *aut* Arimon. *Eo autem Epitheto Serpens afficitur* Gen. III, 1.

Arimanis *pugna cum Horomaze*. L. 2. c. VI.

ARTIFICES. *Neſcio quam Curtii editionem ſit ſecutus Stanleius qui* (L. I. S. 1. c. VII.) *citat ex Curtio:* Chaldæi non modò vates, ſed artifices Babyloniorum, *cum habeatur:* Chaldæi, Babyloniorúmque non vates modò, ſed artifices cum fidibus ſui generis; *unde apparet hos artifices à Chaldæis diſtingui, quod etiam ex ſequentibus manifeſtum. Nempe, intelliguntur à Curtio* fidicines, *non Chaldæi. Ita Hiſtriones vocavit* Cicero *pro* Archia, artifices ſcenicos. Ovidius *tibicines eodem vocabulo ſignificavit* Faſt. VI.

Adde quod Ædilis, pompam qui funeris irent,
Artifices ſolos juſſerit eſſe decem.

Aſchaphim *unde dicti* L. I. S. 1. c. X.

Aſtra, Vide *Stellæ.*

Aſtra non eſſe ſpectanda, nec hominum cauſâ facta. Or. vers 283.

Aſtrologia à Chaldæis inventa & culta. L. I. S. 2. c. XVII.

ASTROLOGIA, *quæ vocatur* ἀποτελεσματικὴ, *hoc eſt, quæ docet* effectus *ſtellarum, dicitur inventa à Chaldæis, longâ obſervatione ſiderum.* L. I. S. 2 c. XVII. *Dicebant Chaldæi, ut verbis utar* Phavorini *apud* Gellium. L. XIV. c. 1. *iſto modo cœptam fieri obſervationem, ut animadverteretur quo habitu, quáque formâ, quáque poſiturâ Stellarum, aliquis naſceretur; tum deinceps, ab ineunte vita, fortuna ejus & mores & ingenium, & circumſtantia rerum negotiorúmque, & ad poſtremum finis etiam vitæ expectaretur; eaque omnia, ut uſu venerant, literis mandarentur; ac poſtea longis temporibus, cùm ipſæ illo eodem in loco eodemque habitu forent, eadem cæteris quoque eventura exiſtimarentur, qui eodem illo*

tem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Belus *Chaldæus Diſciplinarum inventor* L.I.ſ.1.c.IV.
Beli templum *Babylone*. L.I. S. 2. c. XXXII.
BELUS *generale nomen Babyloniorum Numinum, & proprium ſummi* κατ' ἐξοχὴν. L. I. S. 2. c. XXXII. *de quo videndus* Seldenus *de D. S.* Lib. II. c. I. *Videtur quibuſdam hoc fuiſſe nomen antiquiſſimi Regis, quod cùm Dominum ſignificaret, potuit tribui Numinibus, & præſertim ſummo. Deinde cùm Rex iſte primùm inter minora Numina, qualia ſunt Hominum mortuorum Mentes, relatus eſſet, paulatim obliteratâ Hiſtoriâ & unius etiam Dei, nequaquam hominis, cognitione, confuderunt Regem defunctum cum altiſſimo Deo. Idem certè evenit apud Græcos Jovi, qui cùm Rex antiquiſſimus eſſet, & in Heroum numerum relatus, paulatim cum ſummo Numine confuſus eſt. Hinc fit ut Græci Poëtæ de eodem illo Numine* θεοπρεπῶς *paſſim loquantur, nec minùs frequenter eum inſtar hominis, & quidem mali, deſcribant. At aliis vix fit credibile, antiquis Chaldæorum temporibus, hominem pro Deo habitum eſſe, & poſtea mixtum id Numen cum notione unius æterni Dei; quia, etiam poſtreſtremis temporibus, Perſæ negabant Deos eſſe inſtar hominum, ut apparet ex loco* Herodoti, *qui affertur.* L. II. c. VIII. *Præterea tota Zoroaſtris Theologia Deos* ἀνθρωπομόρφους, *nedum homines, prorſus reſpuit, ut ſatis ex* 2. *Sectione.* L. I. *Stanleii apparet. Quicquid id eſt, peſſimè fecere Græci, qui* Δία *verterunt vocem* Belus; *quia ſeu Rex fuerit, ſeu Deus, non poteſt idem eſſe ac homo in Creta Inſula natus & ſepultus, quíque in Græcia vixit; quod de Græcorum* Zane, *ſeu* Jove, *ex antiquiſſima & conſtantiſſima fama, quam incolumem Poëtæ Græci ſervarunt, conſtat. Sed Græci Barbara Numina temerè eadem ac ſua eſſe credebant, & ita Barbarorum opiniones ex-*

exprimunt, quaſi uſi fuerint vocibus Græcis Διὸς, Κρόνε *&c. Ita Herodotus dicit à Perſis* τὸν κύκλον πάντα τοῦ οὐρανοῦ Δία καλέειν circulum omnem cœli Jovem vocari. L. I. c. 131. Vide vocem Mars.

Beroſus, *qui Chaldaïcas diſciplinas Græcos edocuit.* L. I. S. 1. c. VI.

BEROSUS *è coctilibus laterculis edidit obſervationes* 480. *annorum.* Plinius *Hiſt. Nat.* L. VII. c. 56. Epigenes apud Babylonicos DCCXX. annorum obſervationes ſiderum coctilibus laterculis inſcriptas docet, gravis auctor in primis; qui minimùm, *Beroſus* & Critodemus, CCCLXXX. annorum. J. Marshamus *exiſtimat hunc annum eſſe Nabonaſſareæ Æræ, qui coïncidit cum* LVI, *poſt mortem Alexandri; unde colligit Beroſum obſervationes ad ſuam uſque ætatem edidiſſe.* Epigenis *ætas non ita nota eſt, ſed ſi temporibus Auguſti ſcripſit, anni ejus obſervationum erunt Nabonaſſarei, cùm annus Nabonaſſari* 720. *ſit annus Auguſtorum ſecundus. Ad hæc de Beroſo obſervat popularis Marshami H.* Dodwellus, *poſita priori calculo,* Antiocho *tertio, ab Alexandro, Syriæ Regi libros rerum Chaldaïcarum à Beroſo fuiſſe dicatos, anno nempe ejuſdem Antiochi, qui* Soter *dicebatur, duodecimo; adeò ut Alexandro Beroſus potuerit eſſe coævus, quod teſtantur* Tatianus *atque* Syncellus. *Ita malè ſubduxerit calculos G.* Voſſius, *qui, hoc poſito annorum numero, credidit fore ut in tertii à Seleuco Antiochi, quem Antiochum* Deum *cognominabant, tempora incideret Beroſus. Attamen ita locum Tatiani recitavit Euſebius, ut eundem Beroſum reverâ in Antiochi Dei tempus contulerit. Neque refragabitur Plinius, ſi, juxta quoſdam Codices, legamus apud eum* 490. *annos, pro* 480, *ſic enim ſcripſiſſet Beroſus anno à morte Alexandri* 66, *Antiochi Dei tertio. Vid.* Marsham.

ſham. *ad ſæcul.* XVII. p. 474. *Ed. Lond.* & Dodwellum, *in Append. ad Diſſ. Cyprianicas.* §. 24.

BRUTA *à Dæmonibus infeſtata quare* L. I. S. 2. c. XVI. *Videtur hæc Chaldæorem opinio nata eſſe, ex eo quod animadvertiſſent bruta interdum inuſitatis motibus agitari, & veluti ſpontaneo exitio perire. Conſtat certè ex* Matt. VIII, 31. *Dæmonia à Chriſto petiiſſe invadendorum Porcorum veniam.*

Βυθὸς *quare dicatur Pater. Ad Or. vers* 39.

C.

CANOPUS. *Feſtiva Hiſtoria de victoria hujus Dei ex Igne reportata.* L. I. S. 2. c. XXXIX. *Stanleius, quaſi Rufini verba recitans, pro* Canopo *hîc habet* Nilum, & *breviorem multò relationem, cui interſerit Suidam pro Nilo habere Canopum. At neque id quod recitat extat apud Rufinum, neque ob eo diſcrepat Suidas. Hinc factum ut, verbis Rufini ex antiqua Edit. Baſileenſi deſcriptis, de Suida contrarium prorſus affirmaverimus.* Unde *Rufini citationem deſumpſerit neſcio, nam ipſa illa quæ recitavimus verba non modò in Editione, quam modò dixi, inveni, ſed ab aliis etiam Viris Doctis, ſimiliter ac ego feci, expreſſa reperi.*

Calliſthenes *obſervationes Chaldaïcas ad Ariſtotelem mittit.* L. I. S. 1. c. I.

CARMANIA *Regio ad Orientem Perſidis* L. II. Prooem. *Aliquis ineptus apud Stanleium pro Carmania ſcripſerat* Ciliciam, *ſine dubio quòd hodie hæc regio à Turcis* Caramania *vocetur. Non potui à me impetrare, ut crederem tam immane mendum eſſe à Stanleii manu.*

CATENA *Oſiridis.* Lib. I. S. 2. c. VII. *Catenæ in hac Theologia dicuntur ſeries Naturarum ordine collocatarum, quarum prima vocatur* ſummitas, ἀκρότης. *Vide Proclum Inſt.* *Theol.*

Theol. c. XXI. *ubi* τάξιν & σειρὰν *confundit; dicitque eam* παρὰ τῆς μονάδος ἔχειν τὴν εἰς τὸ πλῆθος ὑπόβασιν, ab unitate in multitudinem habere hypobaſin.

Chaldæa *duplex fuit, una Armeniæ vicina ac montoſa, ad Septentrionem Meſopotamiæ, de qua* Xenophon *Cyropædiæ* Lib. III. p. 70. & ſeqq. Ed. Wechel. & Strabo Lib. XII. p. 378. Ed. Genevens. *In hac fuit* Ur *Abrahami patria, ut oſtendit* Bochartus *in Geograph. Sacræ* L. II. c. 6. & *alibi in ſuo* Phaleg. *Altera fuit ad Auſtrum Babyloniæ, Arabiæ deſertæ vicina, in qua erant campi patentes, in quibus ſidera obſervarunt Philoſophi, quibus* Chaldæis *nomen fuit. De hac Strabo* Lib. XV. p. 508. Separatim attributa eſt in Babylonia habitatio Philoſophis indigenis, qui *Chaldæi* vocantur &c. ἔστι δὲ καὶ φῦλόν τι τῶν Χαλδαίων καὶ χώρα τῆς Βαβυλωνίας ὑπ' ἐκείνων οἰκουμένη, πλησιάζουσα καὶ τοῖς Ἄραψι, καὶ τῇ κατὰ Πέρσας λεγομένῃ θαλάττῃ: Eſt autem & quædam tribus Chaldæorum, & regio Babyloniæ ab illis culta, vicina & Arabibus & mari quod Perſicum appellatur. *Idem liquet ex* Stephano, *in vocibus* Χαλδαῖοι & Αλύβη, *licèt has regiones malè diſtingui credidiſſe perperam videatur. Idem ſeptentrionalem Chaldæam vocat* Χαλδίαν, *Auſtralem dicit antea* Cephenen *dictam*, *à* Cepheo *Andromedæ patre. Eſt etiamnum in ea regione urbs* Kupha, *cujus meminit Nub. Geogr. Clim.* IV. p. 5. *à qua, ſi antiqua eſt, regionem appellatam crediderim. Stephani Interpretes hæſerunt in eodem luto ac Stephanus, nec alius, quem ſciam, recentior Geographus ſatis clarè regiones haſce cognomines diſtinxit.*

Chaldæi *ex arte dicti qui.* L. I. S. 1. c. VII. *quo modo Diſcipulos inſtituerint. Ib.* c. VIII. *eorum Sectæ,* capp. IX, X.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Chaldæi *antiquiſſimi ſapientiæ cultores.* L. I. in Prooem.

Chaldæi *Deum unum agnoſcunt.* L. I. S. 2. c. I.

Chaldæorum Dii qui. L. I. S. 2. c. XXXII. & ſeq.

CHALDÆI *dicti, juxta Stanleium, à* Chuſo Chaldim, *quaſi* Chuſdim. L. I. Procem. *Veriſimilior eſt eorum Etymologia, qui* Chaſdim *derivant à* כשד Cheſed, *neque enim in Analogiam, ut prior, peccat; nam à Chus non poteſt duci niſi* Chuſim, *ut à* Lud Ludim. *Verùm an ita dicti fuerint à filio Nachoris ex Melca, qui* Cheſed *dicebatur* Gen. XXII, 20. *an ab alio quopiam cognomine, non conſtat. Si prius verum ſit, erit Prolepſis Hiſtorica* Gen. XI, 28 & 31. *ubi urbs ex qua exiit Abrahamus* Ur Chaſdim *vocatur, cùm tempore illo nondum ita appellari poſſet, nam* Cheſed *tum nonniſi puer eſſe potuit.* Dicæarchus, *in vita Græciæ, citatus à* Stephano *in voce,* Χαλδαῖοι, *ait à Nino* τέταρτον ἐπὶ δέκα βασιλέα γενόμενον, ὧ τοὔνομα ΧΑΛΔΑΙΟΝ, Βαβυλῶνα τὴν ὀνομαστοτάτην πόλιν περὶ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν κατασκευάσαι, &c. decimum quartum Regem, cui nomen erat *Chaldæus*, Babylonem celeberrimam urbem ad Euphratem fluvium ædificaſſe, omnibus in eundem locum collectis, qui Chaldæi dicuntur, & dici regionem Chaldæam. *A Rege aliquo, ſi quis ejus nominis fuit, Chaldæam dictam crediderim, potiùs quàm à Nachoris filio; niſi fortè velimus ſuperiorem Chaldæam ab hoc dictam, inferiorem ab alio; fuit enim duplex, ut oſtendimus.*

ΧΑΡΩΝΕΙ͂Α *vocantur Barathra quædam, quæ tetrum vaporem emittunt, quo hauſto animalia interficiuntur. Eadem dicuntur* Πλουτωνεῖα. *Vid.* Strabonem L. V. *in deſcriptione Italiæ.* p. 168. & *ad eam notas* Caſauboni. *Inde* χαρώνειον

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

πνεῦμα dicitur lethalis illa exhalatio. vid. Jamblich. Sect. IV. c. 2.

Chiun *an nomen Saturni.* L. I. S. 2. c. XXXVII. *vid.* Remphan.

Cidenas *Mathematicus.* L. I. S. 1. c. V.

COBALUS: *ita, auctore* Agricola *de re Metallica, nominantur ſpectra dæmoniorum, quæ in fodinis conſpici ſolent ſub variis formis. Videndus* & Agricola, & Gaulminus *ad locum Pſelli citatum* L. I. S. 2. c. XVI.

COELUM Herodotus Lib. I. c. 132. *à Perſis cultum eſſe vult, ait enim eos Jovi hoſtias immolaſſe, Jovem autem ab iis dictum fuiſſe κύκλον πάντα τοῦ οὐρανοῦ. Hoc eſt ipſius Herodoti ratiocinium, qui cùm vidiſſet eos in locis excelſis ſacra facientes, oculis ad cœlum converſis, & dicentes audiſſet ſe ſummum Numen colere, Græco more hoc dicturus ab eis* Jovem *coli prodidit, Jovem autem eſſe ambitum cœli.*

COLLEGIUM *Aſtronomorum publicum fuiſſe cenſet Babylone H.* Dodwellus, *in Append. ad Diſſ. Cypr.* §. 24. *ut apud Sinenſes, quod ex Daniele colligit.*

CORONA *non imponebatur victimæ à Perſis, quod diſertè dicit Herodotus.* L. I. c. 131. (L. I. c. VIII.) *attamen Strabo, qui eum exſcribit, habet* ἱερεῖον ἐστεμμένον victimam coronatam. *Crediderim omiſſam negationem, cujus rei, præter allatam, hæc ratio eſt, quòd Strabo non, quaſi aliquid ſingulare, obſervaret coronatas victimas in Aſia apud Perſas, cùm id ſolerent Græci facere, ſed credibile ſit eum ritum Græcis inſolitum obſervaturum potiùs fuiſſe.*

Corporei Mundi qui, juxta Chaldæos. L. I. S. 2. c. XII.

Corporis ſalus quæ, juxta Chaldæos. Ad Or. vers 259.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Coſmagogi *qui ſint*, *juxta Chaldæos.* L. I. S. 2. c. VI.

Cuſtodia *in divinis*, *juxta Platonicos*, *quid.* ad Or vers 124.

D.

D*Æmones boni quomodo elicerentur.* L. I. S. 2. c. XXIX. *mali quomodo expellerentur* Ib. c. XXXI.

Dæmonum evocandorum rationes. Lib. I. Sect. 2. c. XXIX.

Dæmones *immateriales qui*, *juxta Chaldæos.* L. I. c. IX. S. 2.

Dæmonum malorum ſpecies. L. I. S. 2. c. XVII. *quomodo agant in homines & bruta.* Ibid. *non ſunt varii ſexûs.* Ibid. *nec earumdem virium.* Ib. *percuti poſſunt.* Ibid. fine Cap.

Dæmones materiales boni & mali. L. I. S. 2. c. XV.

Dæmonum materialium natura. L. I. S. 2. c. XXXI.

Dæmonum officium. ad Or. vers 95 & 96.

Decani *in Zodiaco qui.* L. I. S. 2. c. XIX. & ſeq.

De Decanis agit Salmaſius, *in libro de Ann. Climactericis accuratiùs*, *& eorum nomen non ex Militia Romana deducit*, *ſed ex Chaldaïca voce* דוק douk, *hoc eſt*, proſpicere & ſpeculari, *unde à Græcis Aſtronomis dicuntur* ἐπίσκοποι, inſpectores. *Vide eorum elegantem deſcriptionem ex Mercurio*, *antea ineditam*, *apud* T. Gale *in Jamblich.* p. 304.

Delephat *vid.* Venus.

Depreſſiones *Stellarum.* L. I. S. 2. c. XX.

Deus verus à Chaldæis quomodo cultus L. I. S. 2. c. XXXII.

Deus ſummus atque unicus, *apud Chaldæos* L. I. S. 2. c. I.

Dei apparitio ignea, *quàm terribilis.* ad Or. vers 305.

Dio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

DIONYSIUS, *Deus zonæus*. L. I. S. 2. c. VIII. *Ineptè Chaldaicis Numinibus Numen Ægyptiacum admiſcuit Græculus, cùm horum populorum Theologiam diverſiſſimam fuiſſe notum ſit.*

Dii Conſiliarii *qui, juxta Chaldæos*. L. I. S. 2. c. XVII.

Dii inferiores à Chaldæis culti. Lib. I. Sect. 2. c. XXXIII.

Dii interpretes *qui, juxta Chaldæos* L. I. S. 2. c. XVII.

Dii omnium judices, *qui ſint juxta Chaldæos*. L. I. S. 2. c. XVII

ὁ Δὶς ἐπέκεινα bis ulterior, *juxta Chaldæos quis*. L. I. S. 2. c. VI.

Divinationes Chaldæorum quæ L. I. S. 2. c. XXIII.

Divinationes Perſarum L. 2. c. VII.

Diviſiones, *quid in Platonica Theologia*. ad Or. vers 3. 6. 46.

Duas, *quid apud Chaldæos*. ad Or. vers 3.

Δυσάντητον *dicitur lucifugum* δαιμόνιον *apud Pſellum de Dæm.* p. 69. *Sic enim lego, non* δυσαίσθητον *quod* hebes *ſignificat, & quod hîc non convenit. Eadem hæc Dæmonia vocantur* p. 77. δυσάντητα quorum occurſus moleſtus eſt.

E.

EMpyreus mundus*, qualis juxta Chaldæos*. L. I. S. 2. c. XIII.

Exaltationes *Stellarum* L. I. S. 2. c. XX.

Exiſtere ante generationem quid. Ad Orac. vers 13.

F.

FAcies *in Zodiaco quæ*. L. I. S. 2. c. XIX.

Firmamentum. L. I. S. 2. c. XIII. *unde à Chaldæis cœlum dictum*. Ad Or. vers 182.

Flos ignis *flamma*. Ad Or. vers 21. *mentis, ad* vers 31. & 58.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Fons fontium, *quid apud Chaldæos*. ad Or. vers 18.

Fontani Patres *qui ſint apud Chaldæos* L. I. S. 2. c. VI.

Fontes *apud Chaldæos Naturæ divinæ dicuntur, aut quæ ſunt exemplaria* νοερὰ, & νοητὰ *quarumdam Inferiorum Naturarum*. L. I. S. 2. c. VIII. *Neſcio an qui primi hæc invenerunt voluerint tantùm ſignificare in Deo eſſe ideas abſtractas, ut loquuntur, omnium quas produxit ſpecierum; ſed ita mentem ſuam expreſſerint, quaſi eas ideas reipſâ exiſtentes Naturas crederent; unde poſteri decepti tot Numinum eſſe dixerint ordines, quot illi Idearum eſſe conceperant. Platonici ſanè exiſtimarunt in hiſce Chaldaicis oraculis doctrinam Platonis de ideis contineri, ut obſervavit Stanleius* L. I. S. 2. c. V. *Plato autem & Platonici ideas abſtractas à ſecunda Triadis perſona, quam* Δημιουργὸν *vocabant, efformatas fuiſſe docuerunt, qua de re inter alios legi poteſt* Philo περὶ τῆς κοσμοποιΐας, *ipſo initio. Ita loquitur* p. 3. *Ed. Gen. Græco-Lat.* βουληθεὶς τὸν ὁρατὸν τουτονὶ κόσμον δημιουργῆσαι, προεξετύπου τὸν νοητὸν, ἵνα χρώμενος ἀσωμάτῳ καὶ θεοειδεστάτῳ παραδείγματι, τὸν σωματικὸν ἀπεργάσηται, πρεσβυτέρου νεώτερον ἀπεικόνισμα, τοσαῦτα περιέξοντα αἰσθητὰ γένη, ὅσαπερ ἐν ἐκείνῳ νοητά: cùm vellet *Deus* viſibilem mundum facere, priùs efformavit intelligibilem, ut incorporeo & Dei ſimillimo exemplari uſus, faceret corporeum, antiquioris imaginem recentiorem, tot complectentem genera ſenſibilia, quot ſunt in illo intelligibilia. *Paginâ etiam quintâ, dicit Rationem divinam eſſe* ὑπερουράνιον ἀστέρα, ΠΗΓΗΝ τῶν αἰσθητῶν ἀστέρων, ſupracœleſtem Stellam *fontem* Stellarum ſenſibilium.

FORMA *ſi quæ appareret, voci non erat credendum, juxta Chaldæos*. L. I. S. 2. c. XXX. *Perſæ ſanè, qui videntur propago Chaldæorum, nega-*

gabant Deos fuiſſe ἀνθρωποφυεῖς. *Sed huc facit præſertim quod extat* Deut. IV, 15, 16. Non vidiſtis aliquam ſimilitudinem in die, quâ loquutus eſt vobis Dominus in Horeb, de medio ignis, ne forte decepti faciatis vobis ſculptam ſimilitudinem *&c.*

G.

GENETHLIACUS. *Ita dicebatur à Græcis, qui è naſcendi momento vitæ eventus prædiceret. Obſervandum Strabonem dicere de Chaldæis* Lib. XVI. p. 509. προσποιοῦνται δέ τινες καὶ γενεθλιαλογεῖν, οὓς δ' οὐκ ἀποδέχονται οἱ ἕτεροι: profitentur quidam è natalibus futura prædicere, quos non probant alii. *Omnes penè alii Scriptores Chaldæis univerſim hanc divinationem tribuunt, adeò ut* Chaldæus & Genethliacus *unum idémque ſit. Vide Orationem* Favorini *apud* Gellium Lib. XIV. c, 1. *Chaldæos egregiè refutantis. Sed, in notis ad Oracula, Chaldæorum artem ab aliis Sapientibus confutatam oſtendimus, ad* vers 383.

Græci Aſtronomiâ præſtantiores Chaldæis. L. I. S. 2. c. XVII.

GRÆCI *à Stanleio, ſaltem ii de quibus* Euſebius *Præp. Ev.* Lib. IV. c. 5. *loquitur, exiſtimantur Zoroaſtrem ſecuti. Hic tamen de Chaldæis nihil habet eo in loco, & citat tantùm* τὴν Ἑλληνικὴν θεολογίαν ἐξηκριβωκότας. *At hæc non fuit vulgaris Græcorum Theologia, neque adeò Poëtarum, ſed aliquot tantùm Philoſophorum, nempe* Pythagoræorum & Platonicorum, *qui eam ex Oriente in Græciam attuliſſe cenſebantur. Vid. initium* Verſuum Aureorum, *& ad id* Hieroclem. Proclus *quoque Barbaram Philoſophiam, ſeu Theologiam eandem ac Græcanicam exiſtimat, mutatis nominibus.* Theol. Lib. VI. c. II. *in loco qui affertur ad vocem* Hecate.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

H.

HArmonia cœlorum *quæ*. ad Or. vers 201.
Haruſpicina Chaldæis nota L. I. S. 2. c. XXIII.
HEBRÆI *junguntur Chaldæis, in Oraculo allato* L. I. S. 2. c. I. & *utrique dicuntur* σεβάζεσϑαι Θεὸν ἁγνῶς. *Quare hoc competat Hebræis notum eſt, ad Chaldæos quod attinet crediderim ad eorum* Teletas *alludi, quæ Ægyptiacis puriores erant, hac de ratione. Nimirum, Ægyptii aliæque Gentes credebantur invocare terreſtres Dæmonas, unde & minis eos terrebant (nam id Dæmonum genus timidum eſſe cenſebatur) ſed Chaldæi, qui ſolos* ὑπερκοσμίους Θεοὺς *colebant, ab ejuſmodi minis abſtinebant.* Jamblichus *hoc docet* Sect. VI. c. 7. παρὰ Χαλδαίοις παρ' οἷς διακέκριται καθαρὸς ὁ πρὸς μόνους τοὺς θεοὺς λόγος, οὐδαμοῦ ἀπειλὴ λέγεται &c. Apud Chaldæos, apud quos diſtincta eſt pura ad ſolos Deos oratio, nullibi proferuntur minæ. *Sed hoc fortè neque apud omnes Chaldæos, neque ſemper obtinuit. Cæterùm notatu digniſſimum eſt hoc Oraculum, quod neque à Judæo, neque à Chriſtiano, neque etiam ab Ethnico è vulgo fingi potuit.*
HECATE, *Media inter geminos Coſmagogos*, L. I. Sect. 2. c. VI. & VII. *Non videtur veroſimile, Chaldæos veteres Linguæ Græcæ & opinionum Græcarum ignaros Numen hîc Græcum (de quo vid.* Voſſium *Theol. Gent.* L. II. c. 29) *divinis Naturis, quibus nulla Græca nomina impoſita, immiſcuiſſe. Crediderim potiùs eos qui Græcè hæc verterunt, cùm invenirent nomen Chaldaïcum affine Græco* Hecate, *& quædam fortè ſimilia de Numine Chaldaïco dicerentur iis quæ de Hecata apud Græcos dicebantur, voce merè Græca eſſe uſos, ad exprimendam Chaldaïcam. Fortè Chaldæi vocabant hoc Numen* אחדה achada, *quod apud Arabas* unam *ſignificat. Vide* Ada. *Atque hæc*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

cùm dudum ſcripſiſſem, non leviter in ſententia hac confirmatus ſum, lectis hiſce Procli verbis, quæ extant Lib. VI. c. XI. *Theol. Plat. Poſtquàm* Cap. X. *de Trinitate* δημιουργοῦ *egit, loquitur* Cap. XI. *de Trinitate* ζωογόνῳ, *aitque hanc conſtare tribus Unitatibus, quarum primam Dianam Virginem, ſecundam Proſerpinam, tertiam Minervam virginem vocant* ἑλληνικῆς Θεολογίας ἀρχηγοὶ Græcanicæ Theologiæ principes; *deinde ſubdit:* παρὰ γὰρ τοῖς βαρβάροις τὰ αὐτὰ δι' ἑτέρων ὀνομάτων δεδήλωται, apud barbaros eadem diverſis nominibus ſignificantur: τὴν μὲν γὰρ πρωτίστην ἐκεῖνοι μονάδα καλοῦσιν Ἑκάτην, primam enim Unitatem illi vocant Hecaten, ſecundam Animam, tertiam Virtutem. *Verùm hoc in hiſce obſervandum, ordinem hujus Trinitatis non eſſe eundem qui à Pſello deſcribitur, quod fortè ex variis ſententiis, aut alterutrius non ſatis fida memoria fluxit. Cæterùm mendum eſt in Pſello, ad Oracula* p. 96. *ubi dicit de Hecate:* ἐν δεξιᾷ μὲν αὐτῆς ἔχουσα τὴν πηγὴν τῶν ἀρετῶν. *Legendum eſt, ut apparet ex pagina ſequente,* ἐν ἀριστερᾷ. *In hoc negotio, ubi agitur de ordine, quem inter Deos conſtituebant Chaldæi, ſermo eſt de dextra & ſiniſtra, quòd hi Scriptores videantur reſpicere ad aliquod* Schema *tabulæ illitum, in quo nomina Deorum ordine Chaldaico erant diſpoſita; adeò ut ad ſiniſtram nominis* Hecates *eſſet* Fons virtutum, *ad dextram* Fons animarum.

Hecaticus *Strophalus quid* L. I. S. 2. c. XXIX. *De eo vid.* Seldenum *de D. S.* Synt. I. c. 2. p. 34. *Ed. Lond. an.* 1617.

Hhartumim *unde dicti.* L. I. S. 1. c. X.

HOMERUS, *quia antiquiſſimus Græcorum Scriptorum, creditur à Græculis Diſciplinarum Auctor, cùm contrà quicquid eſt in eo alluſionum ad varias Artes id potiùs ſignificet eas ante ipſum*

fuiſſe notas. Ita perperam voluere quidam Grammatici, quorum meminit Euſtaſtius *in Iliad. A.* vers. 607. p. 162. *Ed. Rom. Homerum occaſionem dediſſe Mathematicis dicendi Planetis ſuas eſſe domos, eo quòd dixerint à Vulcano domum unicuique Deorum factam eſſe. Cæterùm de duodecim dierum mora apud Æthiopas vide eundem,* p. 128. *Malè quoque deducit vocem* ἀποτέλεσμα *ex Homerico verſu, ubi Poëta, verba de augurio faciens, utitur verbo* τελέσαι· *Vid.* p. 900. & *Stanleium* L. I. S. 2. c. XIX.

I.

IDeæ, *an ſeorſim exiſtant.* ad Or. vers 100.

Idola, *umbræ, & imagines falſorum Deorum.* ad Or. vers 243.

IDOLOLATRIA *antiquiſſima eſt Angelorum, quibus paulatim cultus æqualis aut frequentior quàm ſummo Deo exhibitus eſt, conſtitutis etiam ſtatuis quibus ineſſe, & unde vota audire exiſtimabantur. Hominum Mentes iis admixtæ ſunt, & apud Gentes plurimas Mentem hominis fato functi miſcuerunt cum ſummi Dei notione, eique adeò ſummi Numinis cultum præbuerunt. Nam cultus ille, qui* ſupremus *vulgò dicitur, ſitus eſt primùm in animi opinione, quâ credimus Naturam, quam colimus, omnium ſummam eſſe; ſecundò in ejus opinionis conſequentiis, quarum præcipua eſt quòd eam potiſſimùm colamus, quippe quæ ſola nos poſſit in omnibus pro arbitrio juvare; tertiò in earum animi opinionum profeſſione externa, tum in verbis, tum in ritibus poſita. Hæc de Idololatria paucis, quòd vulgò res ſit non ſatis nota. Vide voces* Aſtra & Belus.

Ignis *à Chaldæis cultus.* (L. I. S 2. c. XXXIX.) *non quaſi Deus, ſed quaſi Dei Symbolum, ſeu imago, ut ex eorum Theologia ſatis apparet.* L. I. S. 2. c. XXXIX. *Ignis Sacra facientibus, ſaltua-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

tuatim per cœlum profundum apparens, *Symbolum Numinis præſentis* Lib. I. S. 2. c. XXX. *Talis erat ignis, qui in Monte Sinaï apparuit, ut colligere eſt ex* Exod. XIX, & XX. *ubi dicuntur fuiſſe* faces & fulgetra. *Faces Heb. dicunt*, לפידם laphidim, *quæ vox videtur ſignificare eo in loco exhalationes ſulphureas, quæ* σκιρτηδὸν, *ut loquitur Oraculum, per cœli profunda micabant.*

Ignis Symbolum Numinis apud Chaldæos. L. I. S. 2. c. I. & *ab eo emanans.* Ib. c. II.

Ignis *vis producendi in Deo.* ad Or. vers 25.

Incorporea quæ L. I. S. 2. c. III. & IV.

INFANS *immolatus dicitur à Sabæis, & carnes ejus mixtæ placentis.* p. 125. *Simile quid Pſellus, in Libro de Operatione Dæmonum, tribuit* Euchitis *Babyloniis, Manichæorum proſapiæ, niſi quod ritus differunt. Sed ſimiliora de Gnoſticis tradit Epiphanius* Hær. XXVI. p. 87. *Ed. Petavianæ. Erant quoque hi in Babylonia plurimi, ut ex Epiphanio liquet.*

Inferi, *ubi juxta Chaldæos.* ad Or. 240.

Intellectuales res quæ ſint, juxta Chaldæos. L. I. S. 2. c. IV. *Vide* Νοερὸς.

Intelligibiles res, quæ ſint, juxta Chaldæos L. I. S. 2. c. IV. *Vide in Indice* Νοητὸς.

JOBUS *à Stanleio haud procul ab antiquiſſimorum Sabæorum ætate vixiſſe dicitur.* Lib. III. c. I. *Sed conſulendus Grotius in Præf. ad Jobum ubi eum à Scriptore diſtinguit.*

JUPITER, *juxta Stanleium, dicitur à Paulo verus Deus, eò quòd dixerit Apoſtolus Athenis ſe eum Deum nunciare, cujus* Aratus *dixerat humanum genus eſſe proſapiam, & quem* Δία *vocarat.* L. I. S. 2. c. XXXII. *Sed obſervandum vocis Jupiter non eſſe ſimplicem ſignificationem, ſed ex duabus mixtam. Poëtæ enim de eo modò loquuntur*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

ut de Saturni & Rheæ *filio, homine in Deos relato; modò ut de præſtantiore multò Natura; & paſſim iſta miſcent. Aratus autem voce* Διὸς *initio* φαινομένων *intelligit non Cretenſem illum Jovem, ſed* δημιουργὸν *cœlo & ſtellis priorem, ut obſervat Theon. Itaque Paulus cùm dicit ſe eum Deum nuntiare, de quo loquutus eſſet Aratus, Jovem hominem non intelligit, ſed æternum Numen, cui interdum Cretenſis viri nomen* καταχρηστικῶς *tribueretur.*

Jupiter Heliopolites. L. I. S. 2. c. XXXV.

Iynges *quæ ſint, juxta Chaldæos.* L. I. c. V. S. 2. & ad Or. vers 117.

L.

LELIURIUS *Dæmon igneus dicitur* L. I. S. 2. c. XVII. *Rectè vidit* Gaulminus *ad Pſellum compoſitam hanc eſſe vocem ex* ליל lajil *vel* lel, *nox*, & אור our, ignis, *aut* lux, *quaſi nocte lucens. Sed neſcio quare dicat Hebræos & Syros non admittere* ל *in formatione nominum, cùm contrarium manifeſtum ſit, vel ex Indicibus nominum propriorum in Scriptura occurrentium. Videtur porrò hoc nomen natum ex opinione eorum, qui putant flammas illas nocturnas, quæ vulgò* ignes fatui *dicuntur, eſſe Dæmonas.*

Levitici *ritus* Sabæis *contrarii.* Lib. 3. c. V.

ΛΟΓΟΣ εὐσεβείας. *Ita vocatur Religio Chriſtiana à Pſello, in loco citato in medio* Cap. XXVIII. L. I. S. 2. *Is locus in Anglico Stanleii opere mutilè citatur, adeò ut videatur verbis allatis intelligere Chaldaïcam Religionem, ſed nos pleniorem expreſſimus. Vid. Pſell.* p. 90. *Ed. Amſtel.*

LUMEN *Supramundanum. Daniel quidem* c. II, 22. *dicit* lucem cum Deo habitare, *ſed videtur hoc metaphoricè intelligendum, quia agitur eo in loco de cognitione Dei, verùm propriè locutum crediderit quis Paulum, ex opinione Chaldaïcæ ſimili,* 1. Tim. VI, 16. *ubi Deus illi dicitur* φῶς

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

οἰκεῖν ἀπρόσιτον inacceſſam lucem incolere, *nec ab ullo mortali conſpici poſſe.*

Lumen Supra-mundanum, ſedes Intellectualium Naturarum. Lib. I. S. 2. c. II.

Luna ab Aſſyriis culta. L. I. S. 2. c. XXXVI.

M.

Machagiſtia *Vid.* Magia Perſarum.

Magia Chaldæorum naturalis. Lib. I. S. 2. XXIV. & *ſeqq.*

Magia Perſarum. L. 2. c. VIII.

Magorum *origo, ſectæ, ac inſtituta* L. 2. c. IV. & ſeqq.

Magi *in* Arabia. Lib. III. c. II.

Magus *apud Perſas quid ſignificet.* L. II. c. IV.

MAGUS. *Niſi* Herodotus *de re antiquiore, juxta ſequentium ætatum ſermonem, loquutus ſit, ſeu de rebus Medicis ex Perſarum loquela,* Magi *dicebantur ſomniorum conjectores apud Medos, ante conditam Perſicam Monarchiam. De* Aſtyagis *enim ſomnio verba faciens* L. I. c. 107. *ait Medum Regem expoſuiſſe ſomnium* τῶν μάγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι iis ex Magis, qui ſomnia interpretabantur. *Ita etiam loquitur.* c. 120. *Credibile eſt Perſarum Reges, qui Medis ſucceſſerunt, & conſuetudinem conſulendorum ſomniorum Interpretum, & nomen* Magorum *Medis accepta tuliſſe. Credibile eſt etiam antiquam Medorum linguam Chaldaïcæ affinem fuiſſe, unde conjecerim Magos dictos eſſe* ἀπὸ τοῦ מוג moug, *quod in Participio habet* מג Mag, *i.* diſſolvens, liquefaciens, *quod apud Hebræos metaphoricè ſumitur* ἀντὶ τοῦ vires frangens, debilitans &c. *Magiæ autem ope vires exercitûs frangi, eidémque terrorem immitti credidere Veteres, & ea arte uſus in bello dicitur Magorum antiquiſſimus Bactrianus Zoroaſtres.* Arnobius *adversùs Gentes* L. I. p. 6. *Ed. Heraldi.* Inter Aſſyrios & Bactrianos, Nino quondam Zoroaſtréque ductori-

ctoribus, non tantùm ferro dimicatum & viribus, verùm etiam Magicis & Chaldæorum ex reconditis diſciplinis. *Non afferam recentiores, qui imaginibus ſympaheticis ex cera confectis, tabem arte Magicâ, induci cenſent, ne videar in re antiqua temerè recentiore opinione niti. Plurimi quidem ex Vett. exiſtimarunt hac voce* Sacerdotem *ſignificari, verùm hoc videntur inde collegiſſe, quòd Magi Sacerdotio fungerentur apud Perſas. Vid.* L. II. c. IV. *Stanleii. Cæterùm Magos quos cum Chaldæis confundit* Stanleius (L. I. S. 2. c. XXIV.) *diſtinguit diſertè Curtius* L. V. c. I. *ubi deſcribit eos qui obviam proceſſere Alexandro Babylonem eunti :* Magi deinde ſuo more patrium carmen canentes. Poſt hos Chaldæi, Babyloniorúmque, non vates modò, ſed etiam artifices, cum fidibus ſui generis ibant. Laudes ii Regum canere ſoliti, Chaldæi ſiderum motus & ſtatas temporum vices oſtendere. *Diſtinguit quoque eoſdem* Origenes *contra Celſum* Lib. I. p. 45. *Ed. Cant. reprehenditque Antagoniſtam, qui pro Magis Chaldæos dixerat, quaſi non videntem eorum* ἐπαγγελίας διαφόρους οὔσας professiones diverſas. *Chaldæi, nempe, antiquis ſaltem temporibus, Aſtrologi tantùm fuiſſe videntur; Magi verò Sacrorum antiſtites, ſeu rituum præſides. Vid. ad vocem* Genethliacus.

MARCUS *fuit Monachus Meſopotamenus qui, auctore Pſello, de Dæm.* (p. 52.) *cùm myſtes & inſpector diabolicorum phaſmatum fuiſſet, ea quidem, tanquam vana & falſa flocci fecit & abjuravit, Palinodiámque canens veris fidei Chriſtianæ placitis ſubſcripſit, quæ à Pſello audita & percepta edidicit ſtudiosè. Ea quæ de Dæmonibus dicit, licèt à Pſello, quæ fuit ejus eruditio, ornatiùs ſint prolata, non debent ſuſpecta eſſe, quòd nihil pænè habeant, quod aliunde, ex ſcriptis*

Ethni-

Ethnicorum comprobari nequeat. Sunt quidem multa valde affinia iis, quæ in Evangeliis de Dæmonibus habentur; ſed, ſi quis probè advertat, clariora, & quæ phraſibus N. T. non exiguam lucem affundant, nedum inde hauſta eſſe queant; ut in Notis ſatis oſtendit Gaulminus.

M ATERIA *dicitur odiſſe lucem à Chaldæis*, L. I. c. XVI. S. 2. *quòd intelligant voce* ὕλης *craſſam ac opacam materiam; quomodo & veteres Hebræi loquebantur, ſi credimus* Pſello *de Dæm.* καὶ τοῖς ἡμετέροις καὶ τοῖς θύραζε, καὶ τοῖς ἀνωτέρω καὶ θύραθεν εἰωθός ἐστι τὰ παχύτερα τῶν σωμάτων σωματώδη λέγειν, noſtris & externis, & antiquioribus etiam Gentilibus ſolitum craſſiora corpora *corporea* dicere. p. 46. *Ed. nuperæ* Kilonienſis.

Materiales mundi quales, juxta Chaldæos L. I. S. 2. c. XVI.

MAZZALOTH. *Septuaginta Intt. legerunt* μαζουρὼθ 2. Reg. XXIII, 5. & Job. XXXVIII, 32. *ſcribitur per* Reſch *in Hebraïco Codice, quod perſuadet eſſe veram lectionem. Ac ſanè origo vocis convenit, nam cùm* נזר nazar *ſit* ſeparare. *Planetæ quaſi eximiæ ſtellæ dicuntur* מזרות Mazzaroth. *Hinc* Diodorus *ait Planetas dictos eſſe* κυρίους τῶν Θεῶν dominos Deorum. *Vid.* L. I. S. 2. c. XIX.

Mechaſchephim *unde dicti.* L. I. S 1. c. X.

MECHASCHEPHIM *videntur iidem eſſe ac quos Græci vocant Chaldæorum Prophetas. Jamblichus* Sect. 3. c. XXXI. *quæ dicit de malis Spiritibus Sacris non rite peractis præſentibus ait ſe* ἀκοῦσαι Χαλδαίων ποτὲ προφητῶν λεγόντων, audiviſſe à Chaldæis Prophetis dicentibus. *Julianus Oratione* V. *dicit conjungenda eſſe Ariſtotelis dogmata Platonicis*, μᾶλλον δὲ καὶ ταῦτα ταῖς ἐκ Θεῶν δεδομέναις προφητείαις imò etiam hæc prophetiis à Diis editis, *quibus verbis Oracula*

cula Chaldaïca ab eo intelligi crediderim.

MENS, *tertia, juxta Pſellum, Triadum Chaldaïcarum Natura.* Lib. I. S. 2. c. IV. *Hæc vocatur à Platonicis* ψυχὴ & ψυχὴ κόσμου, anima *ſimpliciter* & anima mundi. *Vid.* Plotinum Ennead. V. L. I. à Cap. III *ad* VIII. *Hanc Mentem ajunt Oracula remanſiſſe* ἐν τῷ πατρικῷ βυθῷ, *ut & Plotinus tria Principia* συνυπάρχειν καὶ οὐκ ἀπολείπειν ἄλληλα, unà exiſtere & ſe invicem non deſerere. *Vid. laudati libri* c. IV, & V. *Attamen quæ habentur in Oraculis de Mente non minùs conveniunt ſecundæ hypoſtaſi, quam conſtanter vocat* Νοῦν *Plotinus; atque hanc eo nomine intelligi potiùs crediderim.*

Marmaridius *Babylonius* L. I. S. 1. c. V.

MARS *à Babyloniis cultus fuit, ſi credimus* Chronico Alexandrino. (Lib. I. Sect. 2. cap. XXXVIII.) *Verùm nihil inde penè colligi poteſt, an velit Stellam quæ* Ἄρης *dicebatur Græcis, an Thracem hominem, aut ejus mentem quæ iſti Planetæ præeſſe credebatur. Si poſtrema, ſunt ſanè inania quæ dicit; ſin Planetam ipſum à Babyloniis cultum velit, poſſunt vera eſſe. Vide* Voſſium *de Idol. Gent.* L. I. c. 16. *Ut vanitatem Græcorum de Orientalium opinionibus loquentium videas, audi Scholiaſtem* Apollonii *ad* III. Arg. vers 1375. *ubi de Planeta Martis:* Περιγένης, *ait,* ἐν τῷ περὶ τῆς Χαλδαϊκῆς (*ita legendum vidit J.* Rutgers. *Var. Lect.* Lib. V. c. 6) τῶν Μαθηματικῶν &c. λέγων τὸν προσαγορευόμενον ὑπὸ Ἑλλήνων Ἄρεος, ὑπὸ δὲ Χαλδαίων Ἡρακλέους: Perigenes in libro de Chaldaïcæ regionis aut Sectæ Mathematicis, ait qui vocatur à Græcis Martis, eum Herculis Planetam à Chaldæis dici. *Quaſi Hercules Tyrius, aut Thebanus notus Babyloniis fuerit! Poteſt fieri tamen ut Chaldæi Mathematici in Græcia viventes voce* Herculis *uſi ſint, ſed quicquid poſteriores* *Græ-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Græcis noti dicebant, ideò non fuit veterum Babyloniorum opinio, aut loquendi ratio.

Martis *Planetæ præſes Deus Aſſyriis cultus.* L. I. S. 2. c. XXXVII.

MITHRA, *præfectus medii generis Entium* L. I. S. 2. c. III. Lib. 2. c. VI. *Cùm hæc vox non occurrat in Oraculis, & aliunde conſtet eſſe vocem Perſicam* (*Vid.* Voſſium de Orig. Idololatriæ Lib. II. c. IX) *crediderim hic confundi Perſarum opinionem cum Chaldaïca; ac ſanè ubi Plutarchus hæc habet, loquitur de Perſarum opinione. Si quis attentè conſideret Theologiam Perſicam, videbit* Mithram *vocari Solem* αἰσθητὸν, *qui non poteſt inter res intelligibiles, de quibus hic agitur, collocari. Vicinarum opinonum confuſio ingentes peperit in hiſce rebus difficultates. Vid. &* Lib. 2. c. IV.

Mithra dicebatur apud Perſas, auctore Herodoto L. I. c. 131. Venus, *ſi Straboni* L. XV. p. 503. *credimus* Sol, *quod alii etiam confirmant. Nempe, illi non ex certa cognitione, ſed ex conjectura, Numina Græca cum Barbaris conferebant; unde diſſident ſententiis.*

Mithræ *Sacra apud Perſas.* Lib. II. c. IX.

Mithus, *quid Chaldæis.* ad Or. vers 237.

Μνιζουρὶν. *Oraculum (citat.* L. I. S. 2. c. XXIX.) *hanc vocem inclamandam, ad expellendos terreſtres Dæmonas, ait, ſed quid ſignificet non docuit* Stanleius *noſter.* Pſellus *oſtendit eâ elici præſtantiorem Dæmonem, qui impedit ne qui Sacra facit à terreſtre fallatur. Hoc fundamento nixus crediderim* μνιζουρὶν *idem eſſe ac* μαζζαρὼθ, *quod ſignificat Planetas, vel Mentes, quibus inhabitantur; quarum opem adverſùs terreſtres Dæmonas implorandam cenſerent Chaldæi. Sanè Hebraïcè* מנזרים minzarim, *quod venit ex eadem radice,* principes, *ſeu* eximios *ſignificat* Nahum III, 17. *non minùs ac* Mazzaroth.

Morbi à Dæmonibus creati L. I. S. 2. c. XXX.

Μοῖραι *in Zodiaco quæ* L. I. S. 2. c. XIX.

MUNDUS *à Chaldæis eſt, ſi Philoni credimus, cultus:* Χαλδαϊκὴ μετεωρολογία ἀνεδίδασκεν οὐ Θεοῦ ἔργον, ἀλλὰ Θεὸν τὸν κόσμον εἶναι. Quis rerum cœleſtium Hæres p. 386. *Ed. Gen. Nihil tale eſt in Chaldaïca Theologia, & calumniam ſanè redolet, niſi fortè Philo Platonicam ſententiam cum Chaldaïca confuderit. Imò ne Plato quidem negavit Mundum eſſe* opus Dei, *licèt Deum crediderit, propter Animum eum inhabitantem. Vide* Timæum.

Mundi quot ſint, juxta Chaldæos. L. I. S. 2. c. XII.

Mundi extrema quæ, juxta Perſas. L. 2. c. VI.

N.

NABATHÆORUM cultura, *liber Zabiorum.* Lib. 3. c. III. *Hujus libri fuit in Occidente antiqua verſio Latina, tempore* Thomæ Aquinatis, *quæ inſcripta erat de* Agricultura Ægyptiorum, *unde fit ut ſæpe de moribus Ægyptiacis loquatur, ubi Legem Moſaicam exponit. Doctiſſimus* Spencerus *de Leg. Rit.* Lib. 2. c. I. Sect. 3. *conjicit vocem* עבודה abodah *debuiſſe verti* cultum *ſeu* Religionem, *quòd is liber de ritibus ſacris Zabiorum ageret. Verùm licèt ea vox cultum ſacrum paſſim ſignificet, culturam terræ etiam denotat, & ſic videtur hîc debere verti; quòd in eo libro traderetur ars quædam ſuperſtitioſa colendorum agrorum, arborum, pluviæ eliciendæ, &c. ut apparet ex Maimonidis citationibus, quarum nonnullas in medium adduxit Stanleius* Lib. I. S. 2. c. XXIV, XXV, & XXVII.

NABONASSARI *Æram omnium eſſe antiquiſſimam, ex iis quæ Aſtronomicis obſervationibus inſignitæ erant, probavit* Dodwellus *in Appendice ad Cypr. Diſſ.* §. 23. & ſeqq. *V.* Sothica Period.

Na-

Naburianus *Mathematicus.* L. I. S. I. c. V.

Nativitatis Schemata, juxta Chaldæos L. I. S. 2 c. 22.

Naturarum omnium diviſio, juxta Chaldæos L. I. S. 2. in procem.

Nergal *idolum.* L. I. S. 2. c. XXXVII.

ΝΟΕΡΟΣ, *ſic dicitur qui intelligit, activo ſenſu. Apud Platonicos* νοεραὶ *dicuntur inferiores Naturæ, reſpectu ſuperiorum, in quibus intelligendis occupantur. Hinc* νοητός *ſumma eſt Natura; deinde aliæ* νοεραὶ *reſpectu hujus, & ſimul* νοηταὶ *reſpectu inferiorum; aliæ denique* νοεραὶ, *quòd nullas inferiores habeant quæ eas contemplentur, & in iſta contemplatione exiſtentiam ſuam, ſeu eſſentiam ſitam eſſe intelligant. Hujus infimi generis ſunt humanæ Mentes. Hæc eſt ſententia Platonica à* Patricio *nequaquam intellecta, ut apparet ex* Lib I. S. 2. c. IV. *eò quod vocabula* μυστηριώδη *ſenſu vulgari expoſuerit.*

NCHTOΣ *paſſivè ſumitur, & eſt* νοητὸν *propriè id quod mente ſolâ poteſt concipi. Verùm in Platonica Philoſophia aliquid ampliùs ſignificat, nempe, quod Inferiores Naturas intelligentes ſui contemplatione paſcit. Primum Principium, ſeu Pater eſt ſolus, in quo contemplando omnes Inferiores Naturæ occupantur. Hinc in ordine Zoroaſtris, qui profertur* L. I. S. 2. c. III. *primum locum tenet Natura intelligibilis ſeu* νοητός. *De ſenſu paſſivo conſtat ex* Syneſio Ep. 154. *ut jam obſervavit* H. Stephanus *qui poterit conſuli. Huic addimus eximium* Heſychii *locum, quem paucis exponemus:* Νοερὸν, πνευματικόν. Νοερὸν μὲν ἐστὶ τὸ νοοῦν (*eſt participium neutrum activum*) νοητὸν δὲ τὸ νοούμενον. τροφὴ δὲ τρόπον τινὰ τοῦ νοοῦντος τὸ νοούμενον. οὕτω μὲν οὖν κυρίως. λέγονται δὲ ἐναλλὰξ καταχρηστικῶς. ΝΟΕΡΟΝ Spirituale. Νοερὸν quidem eſt intelligens, Νοητὸν verò intellectum. Quod verò intelligitur eſt certo quodam modo

 ali-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

alimentum ejus quod intelligit. Sic propriè exponendæ ſunt hæ voces, at abuſivè invicem confunduntur. *Hunc locum credidit H. Stephanus corruptum, quia non intellexit. Sed hîc* νοεῖν & νοεῖσθαι *non ſunt idem quod vulgò dicimus intelligere & intelligi; nam apud Platonicos ſuperiores Naturæ tantùm ab inferioribus* νοεῖσθαι *dicuntur, & hiſce iſtâ* νοήσει *exiſtentiam præbere, quod vult Heſychius, ubi dixit Intellecta eſſe Intelligentibus* τροφήν τινα. Plotinus *Ennead.* V. L. I. c. IV. τὸ δὲ ON, *inquit*, τῷ νοεῖσθαι τῷ ΝΩι διδὸν τὸ νοεῖν καὶ τῷ εἶναι: ipſum ENS eo ipſo quod intelligitur *a* MENTE, dat illi & intelligere & eſſe. *Alia ſunt apud eundem in eandem ſententiam, & plurima ſimilia in* Procli *Theologia Platonica ſparſa. Vide inter alia* Lib. IV. c. 15. *& Oracul.* vers 52.

NOMINA barbara *non mutanda.* L. I. S. 2. c. 20. *Conſulendus* Jamblichus de Myſteriis Sect. VII. c. IV. & Origenes *contra Celſum* L. I. p. 18. & ſeq. *ubi propugnat efficaciam nominum. Videntur etiam Vett. Hebræi ex Chaldæa reduces vim arcanam in nomine Tetragrammato conſtituiſſe, quoniam id pronunciare non auderent.*

O.

OMomi *herba Mithræ ſacra.* Lib. 2. c. VI.

ONIROCRITICE. *Vir Doctiſſ. H.* Dodwellus, *quem ſæpe in hiſce Collectaneis laudavimus, conatus eſt oſtendere Onirocriticen Chaldaïcam fallacem ſemper non fuiſſe, quòd Deus ſe ſe accommodarit, in futurorum revelatione, eorum opinionibus. Digna eſt lectu hanc in rem ejus* Ep. 2. *Anglica*, *de* Studio Theol. §. VIII.

Ordo, *quid apud Chaldæos.* ad Or. vers 6.

OROMAZES *à Chaldæis dictus eſt ſummus Deus* Lib. I. S. 2. c. I. *quòd* אוראמזא Oromaze *Chaldaïcè ſignificet* ignem ſplendentem, *ut*

ſatis apparet ex iis quæ habet Stanleius. Hebræi Deum quoque metaphoricè inſtar Ignis deſcribunt; quærant eruditi Chaldæine an Hebræi, primi ita locuti fuerint. Vide Ζαρυάμ, & L. II. c. VI.

Osiris *Deus zonaus.* L. I. S. 2. c. 8. *Malè nomine Ægyptiaco Chaldæum Numen affecit Græculus, cùm conſtet Ægyptiacam Theologiam multùm à Chaldaïca diſcrepaſſe.*

Oſthanes *Magus Xerxis comes* L. 2. c. III.

P.

Paradiſus, *quid Chaldæis.* ad Or. vers 247.

PATER *eſt prima Triadum Chaldaicarum Natura.* L. I. S. 2. c. IV. *Hanc quoque Plato vocat* Πατέρα, *ſenſu peculiari, non quòd ſit rerum omnium auctor (licèt eſſe intelligatur) ſed quòd genuerit, ſeu produxerit ſecundam Naturam, quod fusè docet* Plotinus Ennead. V. L. I. *à* cap. III, *ad* VIII.

Perſarum *Dii* Lib. 2. c. IX. *divini.* Lib. 2. c. VII. *ritus magici.* Lib. 2. c. VIII. *Sacra quæ.* L. 2. c. VIII. *Theologia.* L. 2. c. VI. & ſeq.

Petri prædicatio, *liber Petro Apoſtolo ſuppoſitus, in quo aiebat Verum Deum ad Ethnicis coli ſed pravè.* L. I. S. 2. c. XXXII.

PHYSICI *apud veteres Chaldæos* L. I. S. 2. c. X. *varii libri Phyſici Zoroaſtri tribuebantur, & Magi multa ſuperſtitioſa dogmata de vi herbarum & lapidum fovebant. Eos ſæpiùs citat* Plinius, *in Naturali Hiſtoria, ex libris quidem, ut videtur, fictis, ſed unde tamen conſtat Phyſicam à Magis excultam vulgò creditum.*

Planetarum adſpectus mutui L. I. S. 2. c. XX.

Planetæ animalia à Chaldæis crediti L. I. S. 2. c. 14.

Planetæ à Chaldæis culti. L. I. S. 2. c. XXXVII.

Planetæ dicti Interpretes *à Chaldæis.* L. I. S. 2. c. XVIII. *quæ ſit eorum vis.* Ibid. & cap. ſeq. *eorum adſpectus.* Ibid. c. XX.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Portentorum interpretatio Chaldæis nota. L. I. S. 2. c. XXIII.

Potentia, *ita dicitur, juxta Pſellum, Chaldæis ſecunda Triadum Natura.* L. I. c. IV. S. 2. *quæ vocatur* à Platonicis Νȣ̃ς. *Vid.* Plotinum Ennead. V. L. I. *à* cap. III. *ad* VIII. *ubi univerſa doctrina* περὶ ἀρχικῶν ὑποστάσεων *traditur. Videtur autem* δύναμις *aut* ἀλκὴ *dici, quòd prima Triadis Natura per hanc agat.*

Potentia *tertium Principium.* ad Or. vers. 90.

Pratum principale, *quid.* ad Or. vers 93.

Preſteres, naturæ divinæ. ad Or. vers 21.

Preſteri collata Dei apparitio. ad Or. vers 21.

Profunditas paterna *unde dicta.* ad Or. vers 39.

Pythonis *Spiritus quid* L. I. S. 2. c. XXIII.

R.

RABBINUS. *Mirum eſt viros doctos & Stanleium noſtrum citare conjecturas Rabbinorum recentiorum* Lib. I. S. 1. c. X. *ubi agitur de originibus nominum Chaldæorum, in quibus Rabbinorum ſimplex auctoritas nullius eſt ponderis. Neque enim libros habuerunt veteres, de ſtatu Chaldaici imperii, quos non habeamus. Conjecturas tantùm ſuas audacter, & quaſi è tripode, in medium proferunt, quæ ſanè non ſunt certiores, quia à Rabbinis editæ ſunt. Si quas ergo rationes habent ſuarum conjecturarum, proferendæ; ſimplices affirmationes flocci ſunt faciendæ. Sanè quæcunque de ſpeciebus ſapientum Chaldæorum, eo loco quem citavimus, habentur meræ ſunt hariolationes, quibus plures aliæ æquè veriſimiles poſſent jungi, niſi hoc eſſet tempore abuti. Vide* Jachiadem *in Danielem cum notis* C. l'Empereur, & Steph. Clericum *parentem* τῆς μαγγανείτην *in* 3. Quæſt. Sacra.

Rapere ſe, *quid in Deo.* ad Or. vers 24.

REMPHAN *an Nomen Saturni* Lib. I. Sect. 2. c. XXXVII.

c. XXXVII. *Fortè ita dictus altiſſimus planeta à* רם *ram, altus &* פנים *phanim, facies, quâ voce ſignificantur Decani in Zodiaco, ut dictum* L. I. S. 2. c. XIX. *Sed fortè* ῥεμφὰν *aut* ῥεφὰν, *ut alii Codd. habent, eſt mendum pro* χεφὰν, *vel Sept. Intt. legerunt* ריון revan *pro* כיון chevan. *Fortaſſe denique eſt mendum in Codice Hebraïco. Nihil hîc certi. Quæ ab eruditis dicuntur hiſce de rebus, ex Arabum ſcriptis, hauſta videntur ex aliquo, qui Amoſum aut Hebraïcè legerat aut Græcè; ex Judæo, nempe, quopiam. Vid.* Lud. de Dieu *in Act.* VII.

RESURRECTIO. *Iis quæ Stanleius de ſtatu animorum poſt mortem habet* L. I. S. 2. c. X. *addendum à Chaldæis Reſurrectionem creditam.* Laërtius in Procœmio *ex* Theopompo *Philippicorum* VIII. *hoc docet:* ἀναβιώσεσθαι κατὰ τοὺς Μάγους τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἔσεσθαι ἀθανάτους, καὶ τὰ ὄντα ταῖς αὐτῶν ἐπικλήσεσι διαμενεῖν: revicturos juxta Magos homines, & futuros immortales, & omnia quæ ſunt ſuis invocationibus conſervari. *Ab his idem ſumpſiſſe videatur meritò* Democritus, *qui eorum auditor fuit, teſte eodem Laërtio. A Democrito autem Reſurrectionem fuiſſe certam habitam apparet ex* Plinio. L. VII. c. LV. Similis & de aſſervandis corporibus hominum ac *reviviſcendi* promiſſa Democrito vanitas, qui non revixit ipſe. *Indidem hauſiſſe credibile eſt* Platonem, *quæ, pro more ſuo, auctiora & ornatiora, dicámne an inquinatiora? de reſurrectione dixit, in* Politico p. 175. *Ed. Genevenſis Ficini:* ἐκ τῶν τετελευτηκότων αὖ κειμένων ἐν τῇ γῇ πάλιν ἐκεῖ ξυνισταμένους καὶ ἀναβιωσκομένους, ex mortuis & jacentibus in terra rurſus ibi conſurrecturos & revicturos. *Poteſt ejuſdem decimus de Rep. liber legi, in quo dicit* Herem Armenium, *revixiſſe poſt duodecim dies. Hunc*

Herem Zoroaſtrem *eſſe vult* Clemens Alexandrinus. *Strom.* L. V. p. 599. *qui conſuli poterit, licet videatur perperam* ἄνοδον *animorum cum reſurrectione corporis confundere. Nec diſſimulabo, me vereri ut reſurrectionem Chaldaïcam ſatis rectè intellexerint memorati ſcriptores. Saltem corpus putrefactum, poſt certum tempus, in vitam revocari, cum reliqua eorum doctrina nullum habet nexum. Aiebant ſanè corporis* εἴδωλον *unà cum Mente ad ſuperiora redire, quòd Mentem ſine iſto* ὀχήματι *eſſe non crederent; ſed ille reditus in piis fieri ſtatim poſt mortem, neque ad cadaver ullatenus pertinere putabatur. Vide ad verſum* 259. *Oracul. notata,* & Lib. I. S. 2. c. X.

RITUS *Moſaïci, oppoſiti Sabæis.* Lib. 3. c. V. *Sabæorum Religionem plurimis legibus Moſaïcis occaſionem præbuiſſe credunt Viri Docti; quod equidem negare nolim, ſed antiquitatem illius Religionis perſpectiorem vellem. Vide* Sabæi.

S.

SABÆI *unde dicti, juxta Stanleium.* Lib. 3. *proœm. Sectæ eorum auctores.* Ib. c. I. & II. *libri* Ibid. c. III. *Religio.* c. IV. *ritus Leviticis contrarii.* Ibid. c. V. *De hiſce populis fuſè nuper egit* Joan. Spencerus *vir Doctiſſimus, ſecundo de Legibus Moſaïcis libro, quem hìc non exſcribemus. Obſervabimus duntaxat ea quæ de iis dicuntur ex uno peti fonte.* 1. *Arabes ſcriptores & Maimonides quæ dicebant hauſerant, ut ajunt, ex libris Arabicis, ex antiqua Sabæorum Lingua in Arabicam tranſlatis. At in tanta operum ſuppoſitorum & fabulis refertorum apud Arabas multitudine, admodum ſuſpectos eſſe oportet ejuſmodi libros. Annon potuerunt conſcribi ab ipſis Arabibus Idololatris, qui circa Muhammedis tempora vixerunt? Imò annon veriſimile eſt id reverâ factum ab hominibus, qui primis Patriarchis nu-*

gaces

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

gaces libros tribuere non erubeſcebant? 2. Maimonides ipſe, qui tam multa de iis habet, videtur eorum antiquitatem parum exploratam habuiſſe, quandoquidem P. 3. c. 49. More Neb. *ante M annos eorum opiniones & Sectas intercidiſſe dicit; nam Muhammedes Alcorani* Sur. II. *Zabiorum meminit, quaſi ſuo tempore viventium:* Qui crediderunt, *inquit*, & qui Judaïzant & Chriſtani & ZABII, quiſquis credidit in Deum & diem extremum, & fecit bonum, illis merces eorum apud Dominum eorum, neque erit timor. *Hinc quæ dicuntur de Legibus Moſaicis, ex occaſione Sabæorum rituum inſtitutis, valde dubia fiunt, niſi probes libros Sabæorum, quos vidit Maimonides, non eſſe recentes, aut eam Gentem per plura ſecula eadem coluiſſe Sacra.*

Sacrificia vana. Or. verſ. 129.

SARAPIS *Deus zonæus* L. I. S. 2. c. VIII. *Parum conſultè fecit qui Theologiam Ægyptiacam Chaldaïcæ junxit, cùm ſint toto cœlo diſſitæ.*

SATURNUS *vocatur Planeta remotiſſimus nomine Græco* (L. I. S. 2 c. XVIII.) *ut & alii, quod vitium ſanè quàm maximum Græcis eſt, qui de alienis verba facientes Diis, nomina ſua miſcent. Si extarent Chaldaïca nomina, ex iis lux fortè eorum doctrinæ affulgeret aliqua. Sunt quidem Doctorum circa hæc conjecturæ, quæ poſſunt legi apud* Voſſium *de Idol.* L. 2. c. 31. & ſeq. *ſed valde dubiæ.*

Saturni *Planetæ præſes Deus Aſſyriis cultus.* L. I. S. 2. c. XXXVII. *V. Remphan.*

Schemata natalitia, juxta Chaldæos. L. I. S. 2. c. 22.

Seleucus *Seleucienſis.* L. I. S. 1. c. V.

Sidera, Vide *Stellæ.*

Sinus, *qui in Philoſ. Platonica.* ad Or. *verſ.* 120.

Signa Zodiaci, eorum ſignificationes, & ordo apud Chaldæos. L. I. S. 2. c. XIX.

Signorum adſpectus mutui. L. 1. S. 2. c. XXI.

Signa

Signa bicorporea , firma , fœminina , tropica quæ. L.I. S. 2. c. XIX.

SOL *à* Macrobio *unicus Deus, qui ſub variis nominibus coleretur, creditus eſt. Sed primò obſervandum meram eſſe conjecturam, quæ nititur inanibus ratiociniis, non Hiſtoriâ, nam omnes adverſantur Poëtæ. Deinde hoc Græcis Philoſophis, qui unitatem ſummi Numinis credebant, uſitatum fuit, ut fabulas torquerent in ſuam ſententiam, ne vulgus offenderent, quod traditionem apertè rejici vix paſſum eſſet. Tandem cùm Chriſtiani rerum potirentur (quo tempore vixit Macrobius) Ethnici Philoſophi, cùm non poſſent argumentis Chriſtianorum contra fabulas reſpondere, omnes ad Phyſicas neſcio quas nugas torſerunt; & Macrobius, inter cæteros, Solem eſſe unicum, qui ſub variis nominibus cultus fuerit, Deum oſtendere aggreſſus eſt. Vid. Expoſit. Hiſt. Fabulæ* Adonidis.

Sol ab Aſſyriis cultus. L.I. S. 2. c. XXXV.

SOTHICA *Periodus fuit periodus Caniculæ, quæ* Sothis *ab Ægyptiis dicebatur, de qua vide* Marshamum *in* ϖροεκθέσει Can. Ægypt. *Chaldæi qui dicebant ſe habere obſervationes* 1903 *annorum* (L. I. S. I. c. I.) *ſupponebant fortè per integram periodum Canicularem ann.* 1460. *ante Nabonaſſarum ſtellas à ſe obſervatas, & præterea per id tempus, quod à Nabonaſſari æra effluxerat ad Captam Babylonem; quod tempus conjunctum annis* 1460. *feciſſe ſupponit Stanleius* 1885 *annos, quibus deſunt* 18 *ad conflandam ſummam* 1903 *annorum. Sed ea ſupputatio non eſt prorſus accurata, cùm ab initio Æræ Nabonaſſari ad Alexandri mortem fuerint tantùm* 424 *anni, Babylon autem ſeptimo ante anno capta fuerit, unde capta ponitur anno Nabonaſſari* 417. *Hi autem poſtremi anni conjuncti cum* 1460 *efficiunt* 1477, *quibus addendi eſſent* 26 *anni, ut inde naſcerentur* 1903. V. Babylonicæ Obſervationes.

Som-

Somniorum Interpretatio Chaldæis nota. L. I. S. 2. c. XXIII.

SPIRITUS *mali malos invadunt.* (L. I. S. 2. c. XXIX.) *ut docet* Jamblichus, *quem ſequitur* Pſellus *in Orac.* p. 102. *ubi explicat hæc verba* τὸν ἀγγεῖον θῆρες χθονὸς οἰκήσουσι, animalia *enim* terræ *ait eſſe Dæmonas*, vas *verò temperamentum. Videndum annon Judæi tempore Chriſti quid ſimile crediderint, quod occaſionem dederit Parabolæ quæ extat Matt. XII,* 43. & ſeqq.

STATUÆ, *ſi Herodoto credimus, nullæ fuere apud Perſas* (L. 2. c. VIII.) *Opponitur ei Strabo qui* Lib. XV. p. 504. *à ſe apud Perſas Magos in Cappadocia, aras, templa, & ſigna conſpecta ait. At potuit hoc, in regione Græcorum commerciis frequente, à Græcanicis ritibus fluxiſſe, ut ex parte obſervavit Stanleius. Verùm Herodoto opponitur etiam ipſe Herodotus, qui eodem* Lib. C. CLXXXI. *templum, altaria, & ſignum Babylonici Beli deſcribit. Sed quamvis Babylon ſub imperio Perſarum eſſet, non ſequitur Perſarum & Chaldæorum ritus eoſdem fuiſſe. Certè Darius conatus eſt ſtatuam auream Beli ſurripere, Xerxes reipsâ ſuſtulit, occiſo Sacerdote, ut ex eodem Herodoto in ſequentibus liquet; quod magnum honorem ſtatuis Deorum non tributum, à Perſarum Regibus, oſtendit. Atque hæc narrat Herodotus, quaſi à Chaldæis accepta. Sed aliam ſolutionem præbet* Clemens Alexandrinus, *in* Admonit. ad Gentes p. 43. *ubi poſtquàm de Magis quædam dixit:* Hos, *inquit*, ſub dio ſacra facere ait Dinon Θεῶν ἀγάλματα μόνα ſola Deorum ſimulacra ignem & aquam putantes. Neque horum inſcitiam celaverim, nam licèt maximè à ſe vitatum errorem putent, in aliud delabuntur peccatum. Non exiſtimant ligna & lapides ſtatuas eſſe Deorum, ut Græci &c. ſed ignem & aquam, ut Philoſophi. Attamen poſt mul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

multos annorum circuitus, humanæ formæ ſimulacra, *ἀνθρωποειδῆ ἀγάλματα*, ab iis coli oſtendit Beroſus, in tertio Chaldaïcorum, cùm hoc introduxiſſet Artaxerxes Darii filius, Ochi nepos, qui primus Veneris Tanaïdis ſimulacrum Babylone ſtatuit. *Licèt circumſtantias haſce omnes præſtare nolim, hinc colligi poſſe crediderim Perſas ab initio ſtatuas non habuiſſe.*

STELLÆ *in varios Deorum ordines diſtributæ* L. I. S. 2. c. XVII. *Chaldæi nimirum putabant Stellis ineſſe ſubſtantias* νοερὰς, *quæ ſtellarum igneo corpore, quaſi vehiculo, eſſent indutæ. Hinc Planetas ipſos vocant* ζῶα πλανώμενα animalia errantia. *Orac. verſu* 185. Pletho p. 84. *Ed. Amſtel.* τὰς μὲν δαιμονίας ψυχὰς *&c. Chaldæi cenſent* Dæmonum Mentes non multùm ab humanis differre, eſſe tamen nobiliores, nobilioribúſque uti vehiculis, & mortali naturæ non miſceri; ſed Mentes aſtrorum multò adhuc eſſe præſtantiores dæmoniacis, & præſtantioribus vehiculis uti, quæ ſunt tam ſplendida magnitudine activæ potentiæ corpora. *Vide* Ægyptii, & Voſſ. *de Idol.* L. 2. c. XXX.

Stellæ à Chaldæis cultæ. L. I. S. 2. c. XXXIV. Ib. XXXVII.

Stellæ rebus humanis præſunt. L. I. S. 2. c XVII.

Succoth-Benoth *quid.* L. I. S. 2. c. XXXVII.

Sudinus *Mathematicus.* L. I. S. 1. c. V.

Summitates *quid, in Philoſophia Platonica.* ad Or. verſ. 92.

Symbola, *quæ in Oraculis.* ad verſ. 44. 218.

Synoches, *qui, juxta Chaldæos* L. I. S. 5. c. V ad Or. verſ. 125.

Synthemata *quæ.* ad Or. verſ. 270.

T.

TAliſmanum *doctrina.* L. I. S. 2. c. XXVI. & ſeq.

Teleſtica *diſciplina quæ.* L. I. S. 2. c. XXVIII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Teletarchæ, *qui juxta Chaldæos.* L. I. S. 2. c. V. ad Or. verſ. 134.
Templa non habuiſſe Perſas. L. 2. c. VIII. *Vid.* Statuæ.
Tempus duplex Platonicorum. ad Or. verſ. 214.
Termini *ſignorum qui* L. I. S. 2. c. XIX. & ſeq.
TERRA *ab Aſſyriis culta, juxta Macrobium* L. I. S. 2. c. XXXIX. *Meritò hoc Græcum Numen putat Stanleius, potiùs quàm Aſſyrium; neque Macrobii inania ratiocinia, quibus vult perſuadere omnium Gentium Deos eoſdem fuiſſe, nec variis nominibus quicquam præter Solem, terram, aliáque ejuſmodi ſignificari, flocci ſunt facienda. Sunt enim meræ Phyſicorum conjecturæ, qui in veteribus fabulis ſenſus quos volunt inveniunt; quæ methodus fabularum exponendarum quàm abſurda ſit, ſi res eſſet hujus loci, facilè oſtenderem. Poteſt tamen, nequid diſſimulem, opinio, de Terræ apud Orientales divinitate, inde eſſe orta quòd Perſæ ſacra facientes ſanguinem victimæ in terram totum effunderent.* Herodotus *disertè etiam teſtatur* L. I. c. 131. *eoſdem Soli, Lunæ, Terræ, Igni, Ventis & Aquæ ab initio ſacra feciſſe. Facilè autem Perſæ cum Aſſyriis confundebantur, ut & reliqui Orientales inter ſe, à Græcis, præſertim poſtquàm Gentes illæ omnes ſub uno Perſarum imperio fuerunt.* Theodoretus *quidem Hiſt. Eccleſ.* L. V. c. 39. *dicit Magos à Perſis vocari* τὺς τὰ στοιχεῖα θεοποιῦντας qui elementis divinitatem tribuunt. *Sed H.* Valeſius στοιχεῖα *hîc eſſe Solem, Lunam, & Stellas oſtendit, ad locum Theodoreti, atque ad* Euſebium Lib. III. c. 31. *ita duodecim ſigna Zodiaci interdum vocari.*
Terra cujus figuræ ſit, juxta Chaldæos L. I. S. 2. c. 16.
Teucer *Babylonius* L. I. S. 1. c. V.
Thammus *Pſeudopropheta.* Lib. 3. c. IV.
THEOGONIA. *Carmen quod recitabat Magus apud Perſas.* L. 2. c. VIII. *Crediderim fuiſſe verſus,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

ſus, in quibus Deorum contineretur genealogia, qualis apud Chaldæos, aut ſimilis. Licèt enim non exiſtimarent Chaldæi Deos eſſe humanâ formâ prædit os, attamen ab uno ſummo alios eſſe prognatos cenſebant, ut ex Oraculis apparet. Certè hæc eſt vis vocis θεογονία, *quâ* Heſiodus *inſcripſit Poëma ſimilis argumenti. Præterea* Laërtius *in* Procemio *obſervat Magos* περί τε οὐσίας θεῶν καὶ γενέσεως *ſermones habuiſſe. Itaque credibile eſt eos, dum ſacra facerent, recitaſſe carmen aliquod, quo eorum contineretur Theologia, & quod efficax ad eliciendos Deos putarent.*

Theraphim *quid ſit* L. I. S. 2. c. XXVII. *Omnino conſulendus Doctiſſimus Vir J.* Spencerus *in Diſſert. de* Urim & Thummim c. III. S. 2. & ſeqq.

Theurgia *quæ* L. I. S. 2. c. XXVIII. & ſeq.

THOHOU. *Ita vocant Rabbini tempus quod fluxit ante Legem, voce deſumptâ ex* Gen. I, 2. *ubi terra, antequàm à Deo ornaretur, fuiſſe dicitur* Thohou, *hoc eſt, vacua incolis. Apud Stanleium erat immane mendum, cùm pro hac voce eſſet* Goth. L. 3. c. I.

Trigona *in Zodiaco quæ.* L. I. S. 2. c. XIX. & ſeq.

V.

VAs, *pro corpore.* Or. vers 293.

VENUS *ab Aſſyriis culta.* Lib. I. S. 2. c. XXXVII. *Certè* Ἀφροδίτη *eſt Numen Orientale, juxta ipſos Poëtas, qui eam faciunt Cypriam. Vide que de* Iſide *dicta ſunt, in Explicat. Hiſtorica Fabulæ* Adonidis, *initio volum.* III. Biblioth. Univerſalis. & Seldeni C. IV. *Synt.* 2. *qui &* c. VI. *ejuſdem libri obſervat ex Scholiaſte* Apollonii *ad Argon.* III. *Venerem à Græcis ſub* Ἀφροδίτης *nomine antiquiorem Jove (nempe Cretenſi) creditam. Locus extat ad* vers 52. *illius libri. Nomen hoc merè Phœnicium eſt, à* פרד pharad, *quod* cum meretricibus verſari *denotat; unde* פרדתה pharadatha *fornicationem ſignificare*

care poteſt, ut פרידה pherida, vagam. *Caterùm in hoc Numine idem eveniſſe videtur quod in multis aliis, nempe ut variæ Mulieres in Deos relatæ, quibus aliquid ſimile evenerat, à poſterioribus ſæculis confunderentur in unam.* Veneres *plures memorat* Cicero L. III. *de* Nat. Deor. *quas alii vi compingunt in unam.*

Venus *culta apud Perſas.* Lib. 2. c. IX.

Unitas, *quid apud Chaldæos.* ad Orac. vers 1.

Unitas prima ignota, & ſecunda illius loco habita. ad Or. vers. 28, 41.

Unitatis primæ laudes ad Or. vers 41.

Unitas *prima per ſecundam, non immediatè mundum regit.* ad Ora. vers 10.

UNIVERSALES *Platonici vocabant Naturas illas* νοερὰς, *quas putabant, unam uniuscujuſque ſpeciei, à Deo creatas, ut eſſent exemplar & cauſa ſingularum quæ ſunt ejuſdem ſpeciei in terris. Ita ſupramundanam lucem univerſalem dicit* Proclus, *apud Stanleium* L. I. S. 2. c. XI. *Eandem propterea vocat* Philo *de Coſmop.* p. 5. παναύγειαν

Urania *Aſſyria Dea* L. I. S. 2. c. XXXVII.

X.

XErxes, *quantum tempus conſumpſerit in apparando contra Græcos bello.* L. 2. c. III.

Y.

Ὑπέζωκοι *qui ſint apud Chaldæos.* L. I. S. 2. c. VI.

Z.

ZAbii, *vide* Sabæi.

Zarmocenidas *Aſſyrius* L. I. S. 1. c. V.

ZAPOYAM. Theodorus Mopſueſtenus *docuerat in* Lib. I. *ex tribus qui perierunt*, de Magia Perſica, *quorum meminit* Photius Cod. LXXXI. Horomaſdis (*ſeu* Oromaſis) & Sathanæ P*atrem à Perſis ſtatui* Ζαρουάμ, *quæ vox videtur oriri* ἀπὸ τοῦ זרה ſevit, *conjectore* Gaulmino *ad* Pſellum de Dæmon.

Zo-

Zodiaci *Chaldaïcæ diviſiones* L. I. S. 2. c. XIX.
Zonæi *Dii qui ſint.* Lib. I. S. 2. c. VIII.
ZOROASTRES *multi videntur Græcis memorati, quòd barbara nomina fortè affinia inter ſe confunderent, vel quòd cùm audirent de pluribus viris quædam ſimilia, eos confuderint, & cùm unum virum putarent, uno nomine appellarint; unde factum ut poſteri diligentiores animadverterent ſub una appellatione plures latere, quòd omnia uni non convenirent. Ex ſimili ratione plures ſunt nati* Hercules, Joves *&c. nempe ex errore, non ex conſuetudine quædam certa, quâ prudentes & ſcientes variis hominibus eadem imponerent nomina. Vide* Jupiter Belus. *Cæterùm* Salmaſius *de Helleniſt.*
,, p. 368. *ait Auctorem Perſicæ, ſive Magicæ*
,, *ſuperſtitionis & Philoſophiæ, qui* Zarduſt *ipſis*
,, *Perſis vocatus eſt, id eſt, amicus ignis, à*
,, *Græcis vetuſtioribus corruptè* Ζωροάστρην *voca-*
,, *tum; à recentioribus, propiùs ad verum No-*
,, *men, expreſſum* Ζαράδης, Ζαράδας, *atque*
,, *etiam* Ζάρατος, *quia Perſicè etiam ſcribitur*
,, Zaraduſt. *Idem, inquit, vocabatur proprio*
,, *nomine* Mog *Perſicè, unde Græcis* μάγος.
Hactenus Salmaſius, *quem optaſſem conjecturarum ſuarum argumenta attuliſſe; ſed vir ſummus paſſim, quaſi hiſtorias, ſuas divinationes narrat.*
Zoroaſtres, *unde nomen duxerit* Lib. I. S. 1. c. II. *quàm multi eo nomine.* Ibid.
Zoroaſtres, *quomodo res omnes diviſerit.* L. I. S. 2 in procœm.
Zoroaſtres *Chaldæus, quis fuerit, & quando vixerit.* L. I. S. 1. c. III.
Zoroaſtres Perſa, *ejus Hiſtoria.* L. 2. c. I.
Zoromaſdres *Chaldæus.* L. I. S. 1. c. V.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
372 L 5